

PROS -

TOR

muzej **novjše** zgodovine | celje

SPOMNI -

IN AARIN

IDEJU

1963 - 2013

Z oživljanjem
predmetov in
njihovih zgodb
razjasnujemo
preteklost,
pomagamo pri
razumevanju
sedanjosti in
soustvarjamo
prihodnost.
Dobrodošli
v prostoru
spoznavanja,
učenja, druženja
in razmišljanja.

Prostor
spomina
in idej
1963–2013
Jubilejni
zbornik

muzej **novejše** zgodovine | celje

mnz 50^{let}

Uvod

Za delom in rezultati stojijo ljudje **Tanja Rožembergar 07**
Muzej novejšje zgodovine Celje je odličen muzej, ki je mestu v ponos **Bojan Šrot 08**
Javni prostor z družbeno noto **Uroš Grilc 09**

Prostor spomina in idej

Nov muzej v mestu: Zgodba o letu 1963 **Marija Počivavšek 11**
Magistrat postane muzej – arhitekt Dušan Samec 1963 **Dušan Kramberger 27**
Muzej Pogledj. Muzej, kjer ni tišine, kjer vlada umirjen nemir **Andreja Rihter 37**
Soočenje s težavno dediščino **Tone Kregar 56**
Med muzejskim predmetom in digitalnim artefaktom **Tanja Rožembergar 73**
Od ideologije do idej: Vloge muzeja v okolju **Sebastjan Weber 92**
How dynamic should collections be? Reflections on the relation between mission and collection profile **Léontine Meijer-van Mensch, Peter van Mensch 99**
Summaries: **A Space For Memory And Ideas 104**

MnZC ID

Kronologija **Marija Počivavšek 117**
Zaposleni **Marija Počivavšek 118**
Muzejsko gradivo **Marija Počivavšek 120**
Razstave **Darja Jan 125**
Obiskovalci **Bronica Gologranc Zakonjšek 143**
Programi za obiskovalce **Jožica Trateški 154**
Založništvo **Marija Počivavšek 167**
Nagrade in priznanja **Katja Pur 177**
Summaries: **MnZC ID 180**

Seznam avtorjev **188**

Za delom in rezultati stojijo ljudje

Tanja Roženberger, direktorica Muzeja novejšje zgodovine Celje

V Muzeju novejšje zgodovine Celje namenjamo leto 2013 pregledu in analizi petdesetletnega dela ter celoviti interpretaciji dosedanjih rezultatov. Celoletni program izpostavlja ključne poudarke razvoja in vsebinska preoblikovanja same institucije, njene odmeve v družbi in okolju, ponuja premišljene razstavne projekte in nove oblike komunikativnosti.

Osrednji dogodek zaznamuje prav izid pričujočega zbornika, s katerim želimo poudariti našo kritično muzeološko misel, ki je ne omejujejo zidovi stavbe muzeja. V prvem, teoretskem delu razmišljamo o letu 1963, ko se muzej ustanovi, o arhitekturnem (pre)oblikovanju stavbe starega magistrata, razvojni poti muzeja in preobrazbah od Muzeja revolucije Celje do Muzeja novejšje zgodovine Celje, o njegovi vključenosti v okolje ter sodobnih izhodiščih ter vizijah v prihodnosti. V drugem, kronološko-statističnem delu pa skozi kritično analizo vabimo v zakulisje muzeja in predstavljamo zbrano muzejsko gradivo, številčno analizo obiskovalcev, pomen in razvoj pedagoških programov ter ostale ključne dejavnosti. Petdesetletno delo v muzeju in za muzej se izkazuje v številnih, tudi interdisciplinarnih raziskavah, zbiranju in strokovni obdelavi gradiva ter terenskemu delu na območju celotne Savinjske regije, pestri razstavnih in izdajateljskih dejavnosti ter celostnih ponudbah, namenjenih različnim skupinam obiskovalcev. Ta kritičen pregled rezultatov dela kaže na odgovorno razmišljanje o socialnem odzivanju muzeja, prepoznavanju in uporabnosti.

A za vsem predstavljenim delom in rezultati stojijo ljudje, posamezniki, ki so svoj strokovni imperativ poiskali v okvirih, ki jih ponuja muzej, in hkrati širili njegove meje. Direktorji Florijan Pelko, Jože Marolt, Stane Mrvič, Emil Lajh in direktorice Andreja Rihter, Marija Počivavšek in Tanja Roženberger, skupine kustosov in drugih strokovnih sodelavcev. Imena so se skozi čas menjala in ekipa dopolnjevala v skladu z novimi nalogami, ki jih je prevzemal muzej. Danes se pod raziskave, razstave, kataloge, prispevke, muzejsko dokumentacijo, vabila in pedagoške programe podpisujejo kustosinje dr. Marija Počivavšek, profesorica zgodovine, vodja oddelka za muzejsko gradivo, Bronica Gologranc Zakonjšek, profesorica geografije in sociologije, vodja muzejske dokumentacije, muzejska svetnica Andreja Rihter, profesorica zgodovine in sociologije, Darja Jan, univerzitetna diplomirana zgodovinarica, Jožica Trateški, profesorica zgodovine in sociologije, mag. Tanja Roženberger, univerzitetna diplomirana etnologinja in sociologinja, sedanja direktorica muzeja ter kustosa dr. Tone Kregar, profesor zgodovine in sociologije, vodja oddelka za zgodovino in Sebastjan Weber, univerzitetni diplomirani etnolog in kulturni antropolog, vodja oddelka za urbano etnologijo in antropologijo. Naš prvi kontakt z obiskovalci navežejo vodičke, animatorke in informatorke muzeja – Helena Vogelsang, Katja Pur, Barbara Vrečko in Petra Verlič. Celostno delo v muzeju pa seveda ne bi bilo mogoče brez restavratorja Roberta Zapuška, računovodkinje in poslovne sekretarke Anice Odlazek, tajnice Majde Kvar in muzejske čuvajke Zejne Murić.

Ob tej priložnosti se zahvaljujem vsem aktualnim sodelavkam in sodelavcem za predano in odgovorno delo ter predhodnikom, ki so v petdesetletnem obdobju v muzeju pustili svoja znanja in raziskovalne sledi, da jih lahko uspešno nadgrajujemo in razvijamo dalje. Zahvaljujem se osrednjemu financerju Ministrstvu za kulturo RS, ustanoviteljici Mestni občini Celje in različnim partnerjem in strokovnim sodelavcem za vzajemna snovanja, razumevanja in rast.

“Poudarjam pomen dela v različnih raziskovalnih in strokovnih poljih, saj njihovo prepletanje oblikuje kakovostno in raznovrstno muzejsko ponudbo, zanimivo različnim generacijam. Ob tem ustvarjam pozitivne pogoje dela in skrbim za slišnost naših rezultatov v lokalnem, nacionalnem in mednarodnem okolju.”

mag. Tanja Roženberger,
direktorica

Muzej novejše zgodovine Celje je odličen muzej, ki je mestu v ponos

Bojan Šrot, župan Mestne občine Celje

08

Muzeji so glasniki zgodovine, kulture in duše mest, držav in narodov. So tihi, a nikakor statični pripovedovalci zgodb o ljudeh, dogodkih, prelomnicah, revolucijah ... Tu so, da nas učijo, opominjajo, vzgajajo.

Celje je mesto mnogih obrazov. Mesto, ki spoštuje svojo preteklost in na trdnih temeljih svojih prednikov gradi prihodnost, na katero bodo zanamci lahko ponosni.

Naše življenje je minljivo, zato je prav, da obstajajo institucije, ki omogočajo, da ne pozabimo ter da na primeren način ohranjamo vse tisto, kar pripoveduje zgodbo okolja, v katerem živimo.

Muzej novejše zgodovine Celje je odličen muzej, ki je mestu v ponos. S stalnim napredkom, vizijami in izvirnostjo je v petdesetih letih svojega obstoja dokazal, da ni le statičen prostor med štirimi stenami, temveč da je živa institucija, ki se vedno znova odziva na družbene spremembe in potrebe družbe. Obiskovalce navdušuje z ambientalno postavitvijo Ulice obrtnikov, kjer spoznavajo Celje v 20. stoletju. Muzej se ponša z v Sloveniji edinstveno zobozdravstveno zbirko ter edinim otroškim muzejem v Sloveniji, Hermanovim brlogom. Edinstven je zagotovo tudi Stekljeni fotografski atelje Josipa Pelikana, legendarnega celjskega fotografa, kjer lahko fotografsko izkušnjo iz 20. stoletja doživijo tudi obiskovalci.

Vesel sem, da je tudi ta muzej obraz knežjega mesta in promotor naše novejše zgodovine. Je nepogrešljiv del vsake predstavitve in turističnih ogledov Celja, hkrati pa učni hram tako za stroko kot tudi za učence, dijake in študente.

Direktorici muzeja in vsem zaposlenim se zahvaljujem, ker svoje delo opravljajo z veliko mero skrbnosti in predanosti. Verjamem, da sledijo uspešna in ustvarjalna leta, ki bodo v Muzej novejše zgodovine Celje privabljala mnoge v iskanju znanja in navdiha.

Javni prostor z družbeno noto

dr. Uroš Grilc, minister za kulturo RS

09

Muzej novejše zgodovine Celje letos obeležuje pol stoletja svojega delovanja, obletnico pa praznuje s pestrimi in domiselnimi jubilejnimi projekti, usmerjenimi v zelo jasen cilj – zagotavljanje dostopnosti njegovih vsebin kar najširšemu krogu obiskovalcev. Zbornik, ki je pred vami, raziskuje muzeološko misel in daje vedeti, da se osebje muzeja še kako zaveda aktualnih muzeoloških trendov, zlasti prednosti integracije novih tehnologij, in jih ne pojmuje kot nekaj, kar bi ogrozilo tradicionalno muzejsko prakso. Ravno nasprotno, nove tehnologije jo nadgrajujejo, in to v vseh ključnih fazah – vse od raziskovalnega dela, pridobivanja gradiva in dokumentacije, ne nazadnje pa tudi pri eni od najbolj ključnih, pri komunikaciji muzejskih vsebin njegovim uporabnikom. Tako gre muzej v korak z našimi prizadevanji na ministrstvu, kjer smo pri snovanju Nacionalnega programa za kulturo 2014–2017 identificirali izzive in nove priložnosti razvoja kulturne dediščine. V njem sledimo ideji muzeja kot strokovni instituciji, ki se odziva na impulze spreminjajoče se družbe, je odprta za različne javnosti in zagotavlja dostopnost do svojih zbirk. Kulturna dediščina mora biti predstavljena na celosten in kreativen način, saj le tako lahko pritegne tiste, ki jo bodo podedovali in jo prenesli na svoje zanamce. Torej tiste, od katerih bo njena prihodnost še kako odvisna – naše otroke.

V tem kontekstu velja pohvaliti programski sklop muzeja, ki pod imenom Hermanov brlog posveča pozornost celostni muzejski ponudbi za otroke in kjer skozi predstavljanje sodobnih problematik igra pomembno vzgojno-izobraževalno vlogo. Kot družbeno angažirana institucija ne pričakuje

od svojih mladih obiskovalcev pasivnega sprejemanja podanih informacij, temveč jih spodbuja k postavljanju vprašanj in refleksiji o temah, ki so sestavni del njihovega odraščanja in bodo krojile njihova odrasla življenja. Medgeneracijski dialog pa mora že po definiciji besede vselej potekati v obe smeri, zato Herman Lisjak nagovarja tudi odrasle, ki tako spoznavamo za nas izgubljeni svet, kot ga vidijo le otroške oči.

Ob tej priložnosti čestitam osebju muzeja, ki s svojo predanostjo in jasno vizijo skrbi, da je Muzej novejše zgodovine Celje tudi izven jubilejnega leta javni prostor v kar najbolj polnem pomenu te besede, z izrazito družbeno, pa tudi družabno noto.

Po prvih povojnih letih se je Celje znašlo v novih razmerah. Bistveno se je spremenila socialna sestava prebivalstva, tudi Celje so težile težave v pre-skrbi in stanovanjska stiska (plan za leto 1963 je predvideval izgradnjo 790 stanovanj). Opazno se je v tem obdobju povečala aktivnost žensk (zaposlovanje, sodelovanje v javnem in političnem življenju ipd.). V šestdesetih letih,

Celje v šestdesetih letih
(foto Josip Pelikan).

z uvajanjem t. i. demokratičnega centralizma, pa je v Sloveniji opaziti razvoj na področju gospodarskega, kulturnega in javnega življenja. V prvi polovici šestdesetih let – z novo slovensko ustavo, sprejeto 1963. leta, ki velja za neke vrste kompromis med federalizmom in centralizmom, se je LR Slovenija preimenovala v SR Slovenijo – je namreč nastopilo politično bolj razgibano obdobje jugoslovanskega socializma, ki so ga odtlej zaznamovala nenehna soočanja mnenj glede temeljnih vprašanj nadaljnega razvoja. Ta so se gibala v okvirih socializma, enostranskega sistema in skupne

jugoslovanske države ter razmišljanjih partijskih voditeljev o gospodarskih in političnih reformah (Režek 2006: 114).

Leto 1963 – leto, v katerem je Martin Luther King v svojem znamenitem govoru izrekel besede o sanjah, da bodo nekoč vsi ljudje živeli enakopravno – je pred kratkim povečan celjski okraj (OLO) pričakal v takšnem stanju: 11 občin, 268.000 prebivalcev (leta 1963 se je v celjski porodnišnici rodilo 3.200 otrok, med njimi tudi avtorica tega prispevka), 62.000 zaposlenih, 673 gospodarskih organizacij, med njimi 56 industrijskih podjetij (CT 1963: 1). V leto 1963 je mesto Celje stopilo z nekaterimi novimi pridobitvami: leto poprej je bila dokončna osnovna šola ob Dečkovi cesti, ob Ljubljanski cesti je začela obratovati nova mlekarna, v novih prostorih na Šlandrovem trgu je bila odprta mestna ljudska knjižnica, Celje je dobilo novi hotel Celeia in novo sodno poslopje, konec 1962. leta pa je začel z delom tudi obrat družbene prehrane v Gaberju; Gaberje je dobilo tudi samopostrežno trgovino, medtem ko je bila prva samopostrežna trgovina v Celju, Savica, odprta leta 1959.

In kaj je bilo na jedilniku hotela Evropa ob vstopu v leto 1963? Gostje so lahko uživali v okusih somborske zareznice, dalmatinskih vampov, kislih pljučk s krompirjem ter golaževe juhe in polnjenih krofov (CT 1963: 51–52).

Vseljudska politična manifestacija

Politično življenje so v letu 1963 zaznamovale volitve v zbere delovnih skupnosti, v občinske zbere ter v republiški in zvezni zbor. Zlasti mladina se je aktivirala ob praznovanju tedna mladosti, ki je prerasel v vseljudo politično manifestacijo: poleg zvezne, dveh republiških in vrste lokalnih štafet, ki so v maju tekle skozi celjski okraj, je bil na Ostrožnem velik zbor mladine in predstavnikov JLA, 25. maja pa v Narodnem domu ples mladosti (CT 1963: 20).

Celjska mladina se je vključila tudi v delovno brigado Dušana Finžgarja in odšla na delovišči v Rečico ob Savinji in v Šmarje pri Jelšah ter tam pomagala pri gradnji cest proti Logarski dolini in Rogaški Slatini. Ta mladinska delovna akcija, katere so se udeležili tudi brigadirji iz Zrenjanina, Vinkovcev in Tuzle, je bila največja in najbolje organizirana lokalna delovna akcija v celjskem okraju v zadnjih letih (CT 1963: 26). Brigadirji v Rečici so dobili celo mednarodni obisk: obiskala sta jih podpredsednik malijske skupščine ter svetovalec v malijskem ministrstvu za gospodarstvo. Ob prihodu je visoka gosta pozdravil predsednik sveta naselja Stane Seničar,¹ upravnik naselja Dagmar Šuster pa jima je izročil častna udarniška znaka (CT 1963: 33). Medtem ko je bila mladina v delovni brigadi, so celjski otroci odpotovali na počitnice v Baško na Krku (CT 1963: 25).

Sredi poletja, 20. julija, je Celje slovesno obeležilo svoj občinski praznik: na predvečer je mladina po okoliških vrhovih prižgala kresove, na Starem gradu so priredili ognjemet, "patrulje mladincev predvojaške vzgoje pa so izvedle nekaj manjših napadov". Na praznični dan je bila svečana seja obeh zborov občinske skupščine, na katero so povabili občinski odbor Združenj borcev. Prišli so preživeli člani I. celjske čete, prvoborci, častni meščani ter vidni politični in kulturni delavci, predstavniki občinskih skupnosti iz Čuprije, Doboja in Siska. Na svečani seji so poleg naslova častnega meščana podelili Šlandrove nagrade,² po seji pa so na Šlandrovem trgu položili vence h grobnici herojev in k spomeniku padlih borcev NOV. Naslednji dan je bila vrsta športnih prireditev, tako na nogometnem igrišču kot pri strelišču na Gričku, na Šlandrovem trgu pa so organizirali koncert (CT 1963: 27).

Ta utečeni ritem pa je 26. julija močno zamajal katastrofalen skopski potres, ki je porušil štiri petine makedonske prestolnice. Pomoč je ponudila vsa država in tudi tujina. Tudi celjski okraj se je ob vseljuskem žalovanju organiziral: ljudje so se množično udeležili krvodajalskih akcij, večina delovnih kolektivov se je odrekla enodnevnemu zaslužku. Celjska bolnišnica se je pripravila na morebitni sprejem poškodovancev, organizirali so tudi skupino zdravnikov in medicinskih sester, ki je s kamionom sanitetnega materiala odpotovala v Cerklje, od tam pa z letalom v Skopje (CT 1963: 30). V porušeno mesto je odpotovalo še več ekip celjskih delovnih kolektivov: skupina varilcev tovarne emajlirane posode, skupina strokovnjakov varilcev in instalaterjev iz podjetja Klima, tudi celjski Elektro je v Skopje poslal skupino strokovnjakov za urejanje električnega omrežja in za usposobitev trafo postaj (CT 1963: 31). Avgusta je v Celje prispelo 508 otrok ter 18 mater iz porušenega Skopja, za katere je skrb prevzel celjski okraj. Otroke so nastanili na različnih lokacijah: v Celju v domu Vere Šlandrove in v dijaškem Kajuhovem domu, druge pa so poslali v dom Mihe Pintarja na

¹ Dva meseca kasneje je Stane Seničar na mestu predsednika Okrajnega komiteja ZMS Celje zamenjal Zvoneta Dragana (CT 1963: 43).

² Nagrade Slavka Šlandra so leta 1963 prejeli: prof. Janko Orožen, upravnik Mestnega arhiva, ter dr. Herbert Zaveršnik, vodja gastroenterološkega oddelka, in dr. Janko Lesničar, predstojnik infektivnega oddelka, iz Splošne bolnišnice Celje. Naziv častnega meščana je prejel dolgoletni okrajni sekretar ZKS Franc Simonič. Nagrade je nagrajencem izročila predsednica sveta za kulturo in znanost občinske skupščine Marica Frece - Zorko.

Dobrni, v Brežice, Šentjur in v Krško (CT 1963: 32). Na zveznem nivoju je država sprejela več ukrepov, ki bi zagotovili trajnejšo pomoč in hitrejšo izgradnjo porušenega mesta; med temi ukrepi je bil tudi zakon o razpisu ljudskega posojila za izgradnjo Skopja, v katerem so aktivno sodelovali tudi prebivalci Celja in Celjskega.

Podobno so se Celjani nekaj mesecev pred tem izkazali tudi v akciji za zbiranje finančne in materialne pomoči poplavljenecem v Čupriji. Sodelovalo je 25 kolektivov in organizacij oz. 20.358 občanov, članov delovnih kolektivov in organov upravljanja; v celjski občini so ob zaključku humanitarne akcije ugotavljali, "da je v njej prišlo do ponovne manifestacije ter izrazov prijateljstva in nadaljnega utrjevanja bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov" (CT 1963: 9 in 12).

Iskanje nove razvojne usmeritve

V času druge jugoslovanske države je v Celju industrija ostajala nosilec gospodarske rasti, zaposlovala je tudi največ ljudi. Trgovina in obrt, dotlej druga in tretja pomembna gospodarska panoga, sta precej izgubili na pomenu. Nova družbena ureditev namreč ni dopuščala odstopanja od uradne gospodarske politike, ki so jo določali v Beogradu, usmerjali pa v Ljubljani. Celje kot staro industrijsko mesto je sčasoma izgubilo identiteto gospodarskega središča in se moralo podrediti težnji po enakomernejšem regionalnem razvoju. Kljub temu se ni povsem odreklo pravici do oblikovanja lastne razvojne politike (Prinčič 2006: 138). Ob vstopu v šestdeseta leta je slovensko gospodarstvo zašlo v položaj, za katerega so socialistični ekonomisti trdili, da je lasten samo kapitalističnemu sistemu. Prišlo je do gospodarskega zastoja in krize, ki sta šokirala politično in gospodarsko elito. Tudi v Celju je industrijska proizvodnja zaostajala za planom, produktivnost dela se je manjšala, poraba pa močno porasla. Zunanja trgovina je zašla v težave, povečala se je zadolženost podjetij. Do konca leta 1962 se rezultati, z izjemo uresničevanja plana fizičnega obsega industrijske proizvodnje, niso popravili, brez dela je bilo 1.400 ljudi. Gospodarska kriza je bila eden od razlogov, da se je država odrekla perspektivnemu planu za leta 1961-1965, sledilo je iskanje nove razvojne usmeritve. V okraju, zlasti pa v občini Celje, so pri snovanju sedemletnega plana postavili v ospredje zgraditev velikih industrijskih, "z ekonomskega stališča zanimivih objektov"; najbolj so se navduševali nad rekonstrukcijo Cinkarne in Železarne Štore. Drugi cilj, ki so mu sledili, je bilo povečanje izvoza. Več odločnosti je lokalna oblast pokazala pri združevanju trgovine in gostinstva. Vodilo občinskega izvršnega sveta je bilo, da odpravi nepotrebne posrednike med proizvodnjo in prodajo, združi blagovne sklade ter privabi v Celje močnejše trgovske hiše. A rezultati gospodarjenja v t. i. "postkriznem obdobju", to je v letih 1963/64, še niso bili zadovoljivi: niti industrijska proizvodnja niti izvoz nista potekala po planu; nekatera podjetja so se otepala z neredno in nezadostno dobavo surovin in reprodukcijskega materiala (Režek 2006: 154-155). A kljub temu so na gospodarski zbornici za celjski okraj ob polletju leta 1963 ugotavljali, da so

Samopostrežna restavracija v Gaberju, delo arhitekta Dušana Samca (foto Josip Pelikan).

“Gradivo in zbirke so temelj muzejskega dela. Zaradi tega sta upravljanje zbirk in njihova interpretacija – ob raziskovalnem, razstavnem in uredniškem delu – moja osrednja naloga.”

dr. Marija Počivavšek,
muzejska svetnica,
vodja oddelka
za muzejsko gradivo

gospodarska gibanja ugodna. Glede na fizični obseg proizvodnje so najboljše uspehe dosegale usnjarska, kovinska, kemična in tekstilna panoga. Tiste, ki so ustvarile visoko vrednost proizvodnje, so prekoračile svoje polletne obveznosti; tudi v finančnem smislu so bila uspešna vsa podjetja, ki so v okraju predstavljala težišče industrije – Cinkarna, Emajlirka ter podjetja lesne stroke in tekstilna industrija (CT 1963: 28). Je pa bilo v tem času že slišati prve kritične

pripombe, uperjene v največje onesnaževalce zraka, vode in tal. S kakšnimi vatli se je tedaj merilo gospodarski napredek, priča tudi časopisna fotografija delujočih celjskih dimnikov, ki je bila ob prazniku dela objavljena kot simbol napredka, čez nekaj let pa je ista fotografija ilustrirala ekološko problematiko (Fugger Germadnik 1988: 38). V skladu z novo ustavo so jeseni 1963. leta prva podjetja skrajšala dotedanji 45-urni delovni teden – v Celju sta bili to tovarna Aero in trgovinsko podjetje Moda, v Krškem tovarna celuloze Djuro Salaj in Komet v Zrečah. Te štiri gospodarske organizacije so v celjskem okraju

postale pionirji uresničevanja 42-urnega delavnika (CT 1963: 40). Sredi leta 1963 je bilo na celjskem zavodu za zaposlovanje prijavljenih le še 477 brezposelnih, od tega kar 368 žensk in 140 mlajših od 25 let. A odgovorni si s tem niso belili glave, saj ta problem ni bil med najbolj perečimi v občini. Ugotavljali so namreč, da je med iskalcami zaposlitve največ mladih deklet brez kvalifikacij, za katere so upali, da jih bo večina kmalu našla zaposlitev v Topru (CT 1963: 20).

Tik pred začetkom leta 1963 je celjski delavski razred dobil novo samopostrežno restavracijo v Gaberju s kapaciteto sedem tisoč toplih obrokov dnevno (CT 1963: 1). V izgradnjo objekta so precej sredstev vložili večji celjski delovni kolektivi, saj so na ta način rešili vprašanje družbene prehrane svojih zaposlenih (CT 1963: 25). V restavraciji so se dnevno prehranjevali zaposleni iz različnih celjskih podjetij: Kovinotehne, Klime, IFE itd., ob vikendih so v restavraciji organizirali celo večerne zabave (CT 1963: 15).

Organizirali so se tudi zaposleni na področju družbenih dejavnosti: na ustanovnem občnem zboru občinskega sindikata delavcev družbenih dejavnosti je bil za predsednika izvoljen Igor Ponikvar, načelnik za družbene službe pri OLO. “Zdravstvo, prosveta, kultura, denarni zavodi ter državna uprava sicer ne proizvajajo v proizvodno tehnološkem smislu, vendar te dejavnosti zagotavljajo družbi raznovrstne usluge, ki so izredno pomembne za razvoj družbe in standarda, občanov, poleg tega pa so zelo tesno povezane s proizvodnjo” (CT 1963: 26). Kakorkoli so poudarjali pomen prosvete, v realnosti ni šlo brez težav. Pred začetkom šolskega leta so bile knjigarne “založene skoraj z vsem”, primanjkovalo je “le Pelikan nalivnih peres in radirk, barvnih svinčnikov Othello in risalnega paus papirja, ki je tako potreben dijakom tehničnih šol. Iste težave so bile z učbeniki za 7. in 8. razred osemletke ter

s knjigami, ki so bile obljubljene do septembra, pa verjetno do takrat še ne bodo prišle iz tiska. Nekatere bodo prispele z dvo- do trimesečno zamudo, na nekatere pa bodo morali počakati do naslednjega šolskega leta. /.../ Mogoče se zgodi, da te ali one stvari trenutno ni na zalogi, vendar brez strahu. To je samo prehodnega značaja,” so tolažili nestrpne kupce. Celo pri nakupu zvezkov je bil viden dvig standarda: še leto poprej so šli navadni zvezki z modrimi

platnicami normalno v promet, medtem ko so se v letu 1963 le-teh izogibali in so kupovali “le šestdesetlistne zvezke z najboljšim papirjem” (CT 1963: 35). Ne le za šolarje, tudi za najmlajše prebivalce Celja je bilo poskrbljeno: že v začetku leta so na Titovem trgu 8 – nasprotovanju stanovalcev navkljub – odprli vrtec (otroško zavetišče), ki je lahko sprejel okrog osemdeset predšolskih otrok (CT 1963: 1).

Kljub takšnim in drugačnim težavam s preskrbo je bil celjski trgovinski promet kar živahen. K povečani kupni moči prebivalcev je pripomoglo po eni strani povečanje proizvodnje, po drugi pa neredko izplačevanje trinajstih plač (CT 1963: 1). A trgovci so včasih kar težko zadostili povečanemu povpraševanju –

prostorji vseh celjskih trgovin so obsegali le dobrih 8.000 kvadratnih metrov –, pa tudi proizvodna podjetja pogosto niso mogla trgu ponuditi dovolj izdelkov. Neki kupec se je denimo decembra pritoževal nad neznosno gnečo v Ljudskem magazinu in v trgovinah s čevlji: “Ponekod je morala posredovati celo milica, tako je bilo vroče. Toda ne samo to. Tudi dobiti se je dalo le malo stvari. Par čevljev primernih za mojo nogo sem zaman iskal po vsem Celju. Dobil sem le prevelike ali pa premajhne. /.../ Lepo je bilo [v praznično okrašenem mestu, op. a.], le zeblo me je. Na cesti, ker sem imel poletne čevlje, v sobi pa, ker nisem imel premoga, da bi si zakuril” (CT 1963: 52).

A rast osebnega in družbenega standarda, ko si je država prizadevala ujeti korak z razvitim svetom, je zaznamovala ravno obdobje začetka šestdesetih let. Pojavili so se prvi TV sprejemniki, dostopnejši so postali npr. hladilniki, električni štedilniki in avtomobili (Fugger Germadnik 1988: 34). Poglejmo si pobliže, kako je bilo s preskrbo z avtomobili v Celju. Podjetje Avto Celje, v katerega sta se združili podjetji Avtoobnova in Avto-motor in ki je zaposlovalo že okoli 250 ljudi, je delovalo na več lokacijah: v Medlogu je bil servis za tovarne avtomobile TAM in FAB ter poltovorne avtomobile iz Novega mesta; sredi leta 1963 so tam odprli še oddelek za tehnične preglede motornih vozil. V Levstikovi ulici je delovala trgovina z rezervnimi deli in opremo, v Miklošičevi ulici pa je bil servis za osebne avtomobile Zastava, ki je

Ljudski magazin leta 1963
(foto Milan Božič).

zaradi premajhnih prostorov zmoget le s težavo opraviti vsa naraščajoča naročila (CT 1963: 22). Podjetje Avto Celje je v juliju organiziralo promocijo motornih vozil Zastava – poleg popularnega fička še modelov 1300 in 2300 –, pa avtomobilov Industrije motornih vozil Novo mesto in TAM iz Maribora. Zainteresirani so si lahko vozila ogledali v živo (dotlej le na prospektih) ter dobili potrebne informacije o cenah, dobavnih rokih ter kreditnih pogojih (CT 1963: 28).

Med večja trgovinska podjetja v Celju je prav gotovo sodila tudi Moda, ki je leta 1963 reorganizirala svoje poslovalnice. Na Trg V. kongresa so preselili

Mestni utrinek s Šlandrovega trga (foto Jure Krašovec).

trgovino Baby (prodaja otroške konfekcije in igračk), tamkajšnja Parfumerijo so prestavili v poslovalnici Drogerija in Vesna, v bivši trgovini Baby pa so uredili specializirano trgovino z usnjeno galanterijo Torbica (CT 1963: 34). Načrti Mode so segali še dalje: “Prihodnje leto nameravamo preurediti tudi sedanjo Drogerijo v Prešernovi ulici. Poleg tega, da jo bomo razširili, bomo v njej uredili tudi foto oddelek. In morda čez kakšno leto ali dve – če bomo dobili prostor – še majhen kozmetični salon, ki bi ga bile Celjanke in okoličanke prav gotovo

vesele. Leta 1965 bo prišla na vrsto prodajalna Volna, ki jo bomo preuredili v sodobno trgovino s samoizbirnim načinom strežbe. Le-ta se je namreč tudi že v Celju lepo uveljavil” (CT 1963: 42).

Širjenje telesne kulture in športa

V povojnih letih se je v Celju razvila vrsta (novih) športnih zvrsti: strelstvo, nogomet, odbojka, plavanje, orodna telovadba, hokej na travi itd. Nastala je vrsta športnih društev, kot so AD Kladivar, TVD Partizan Gaberje, Konjeniški klub Savinja, Hokejsko-drsalni klub, Aeroklub Celje, Planinsko društvo Celje, Plavalni klub Neptun ... Že v petdesetih letih, zlato dobi celjskega športa, so celjski športniki ponesli ime Celja preko republiških in državnih meja (Fugger Germadnik 1988: 29), uspešni so bili tudi v šestdesetih letih, ko so posamezniki posegli celo po najvišjih mestih. Na prelomu v šestdeseta leta so se športne organizacije povezale v enotno Zvezo za telesno kulturo Slovenije, celotna športna dejavnost se je vsebinsko zaokrožila na telesno vzgojo, rekreacijo in šport. Telesna vzgoja in rekreacija kot obliki množičnosti sta bili domena občinskih ali družbenih (javnih) struktur in Partizanovih društev.

Telesna kultura se je širila, naraščal pa je pomen tekmovalnosti, tako v lokalnem, republiškem, državnem kot mednarodnem merilu (Pavlin 2006: 249).

V leto 1963 so najprej uspešno zakorakali atleti. Marca so si na izbirnem tekmovanju v Zagrebu mesto v državni ekipi priborili Važič, Žuntar in Čebelova (CT 1963: 11). Junija je v organizaciji AD Kladivar na pred desetletjem zgrajenem stadionu potekalo republiško prvenstvo v atletiki za člane in članice. Uspeh celjskih atletov in atletinj je bil več kot prepričljiv, saj so od 51 razpoložljivih osvojili kar 15 prvih mest, poleg tega pa še 14 drugih ter 5 tretjih in četrtyh mest (CT 1963: 23). Razen tega so člani in članice AD Kladivar štirim naslovom ekipnih prvakov Slovenije (priborili so si jih starejši in mlajši mladinci ter starejše in mlajše mladinke) dodali še dva, saj so v finalu republiškega tekmovanja zasedli prvo mesto tako v moški kot v ženski konkurenci (CT 1963: 24). Mesec dni kasneje so celjski atleti v ekipnem prvenstvu države zasedli tretje, atletinje – brez Drage Stamejčič – pa drugo mesto. Najbolj uspešni so bili tekači, zlasti Važič in Zaletel, skakalec ob palici Lešek pa je dosegel nov državni rekord. Med članicami sta blesteli Nataša Urbančič v metu kopja ter Marijana Lubej pri skoku v daljino (CT 1963: 31). Septembra je na lokalnem atletskem prvenstvu na Kladivarju Celjan Branko Vivod kot prvi Slovenec preskočil magično mejo 2 m v višino (CT 1963: 39). Istega meseca so se celjski atleti udeležili še Balkanskih atletskih iger v Sofiji. Tam je Mirko Kolnik osvojil naslov balkanskega prvaka v deseteroboju, s podobno zmago v peteroboju se mu je pridružila Stamejčičeva; tretji balkanski prvak med celjskimi atleti je bil Roman Lešek v skoku v višino (CT 1963: 38). Sledilo je še atletsko mladinsko državno prvenstvo. Tudi tukaj so se Celjani odrezali odlično, saj so osvojili kar devet naslovov državnih prvakov. Najuspešnejša, Lubejeva, se je kar štirikrat povzpela na najvišjo stopnico. Še bolj uspešen je bil na mediteranskih igrah v Neaplju Lešek, ki je dosegel nov državni rekord: ob palici je v višino skočil 475 cm (CT 1963: 40).

Za atleti niso zaostajali tudi orodni telovadci, med katerimi je sicer blestel Miro Cerar. Ravno Celjan Tine Šrot se je kvalificiral za drugega predstavnika države na evropskem prvenstvu v Beogradu (CT 1963: 22) in tam v preskoku čez konja dosegel bronasto medaljo. Tako se je tedaj prvič zgodilo, da sta v finalu evropskega prvenstva na nekem orodju nastopila dva Jugoslovana in oba osvojila medalji (CT 1963: 27). Šrot se je izkazal tudi na mediteranskih igrah v orodni telovadbi v Neaplju, kjer je v orodnem šesteroboju zasedel sedmo mesto v skupni oceni (zmagal je ponovno Cerar) (CT 1963: 39).

Med celjskimi športnimi pridobitvami v letu 1963 velja omeniti odprtje novega strelišča za malokalibrsko puško v Liscah pri gostilni Na gričku. “V novi lopi je urejenih 26 prostorov za streljanje, razen tega pa so že začeli z montažo avtomatov, ki vračajo tarčo po posebni žični napeljavi k strelcu, k tekmovalcu. Tako odpade služba pokazateljev, vsak tekmovalec pa lahko sproti in sam ugotavlja uspeh streljanja. Izredno praktični avtomati so izdelek celjske industrije finomehaničnih aparatov” (CT 1963: 29). Istega leta so začeli z gradnjo še enega pomembnega športnega objekta, umetnega drsališča; zidarska dela je prevzel Ingrad, montažo 26 km cevi v ledeno ploskev pa Klima (CT 1963: 48).

Nedeljsko popoldne
na Gričku
(foto Josip Pelikan).

Razvedrilo za delovne ljudi

Tisti Celjani, ki se niso ukvarjali s športom, so v prostem času zahajali na tradicionalne izletniške in rekreativne točke: Celjsko kočo, Stari grad, kjer je od 1957. leta obratovala restavracija in ki je postajal ena najbolj obiskanih turističnih točk v Sloveniji, Griček (nekdanji Petriček), lahko so šli tudi v kino, na ples z orkestrom Žabe ali pa v kavarno Evropa. Tam, zlasti pa na vrtu pivnice Koper, je z očetovim ansamblom začel prepevati nadarjeni Oto Pe-

stner ter si tako utirati prve korake v svoji karieri (Krajnc 2013: 17).

Olepševalno in turistično društvo je skupaj s Celjsko turistično zvezo že januarja odprlo Turistično informacijski urad, namenjen vsem obiskovalcem mesta Celje, Turistična zveza pa je v ta namen izdala 800.000 letakov, plakatov in prospektov (Goropevšek 2001: 146). Olepševalno in turistično društvo je svojo dejavnost širilo tudi z organizacijo izletov. Tako so spomladi zainteresirane Celjane popeljali na ogled rimskih izkopanin v Šempetru, pa na Ptuj, Trakoščan in Ptujsko goro; za slednji izlet se je prijavilo toliko članov, da so šli na pot kar z dvema avtobusoma (CT 1963: 20).

V poletnih mesecih je Olepševalno in turistično društvo v mestnem parku razveseljevalo Celjane s promenadnimi koncerti. Izmenoma sta igrali godba KUD France Prešeren in godba Tovarne emajlirane posode. Organizatorji so s temi koncerti želeli popestriti nedeljske dopoldneve in ponuditi delovnim ljudem prijetno razvedrilo (CT 1963: 22).

Sicer pa je bilo vroče poletne dneve res najboljše preživeti v senci ali ob vodi. Šolska mladina se je kopala v Savinji, kjer je – pričakovano – vladala velika gneča, saj so kopalci zasedli skoraj vsak košček cementne ploščadi. V Savinji pa se niso namakali le Celjani, tja so pripeljali tudi svoje jeklene konjičke: “Pod Petričkom se razvija svojevrstna dejavnost. Samopostrežna pralnica avtomobilov je tam. Fičkarji združujejo prijetno s koristnim. Perejo sebe, perejo svoje konjičke.” V perspektivi se je Celjanom obetala še ena kopalna možnost: v Rožni dolini so se lotevali projekta izgradnje Šmartinskega jezera: “Za pregradami bo nastalo več jezer, ki bodo poleg tega, da bodo zalagala industrijo z vodo, tudi prijeten turistični objekt. Poleg kopalšč bodo tu urejena tudi vikend naselja, gladino pa bodo rezali čolniči. Slučaj, da Cinkarna za svoj razvoj potrebuje velike količine vode, se srečno dopolnjuje s stisko Celjanov, ki v letnem času iščejo rekreacijo v vodi. Tam pa bo voda bolj čista od Savinje in tudi že dovolj zgodaj topla za kopanje” (CT 1963: 26).

“Vsakodnevno se srečujeva z najmlajšimi obiskovalci našega muzeja in jim skušava približati kulturno dediščino na otroško-zabaven način. Pri tem nama pomaga Herman Lisjak, ki domuje v Otroškem muzeju Hermanov brlog.”

Zejna Murić,
animatorka/čuvajka
Barbara Vrečko,
muzejska informatorka

Pozimi so se Celjani pripravljali na praznovanje novoletne jelke in prihod dedka Mraza. Praznično razpoloženje je sicer prekinila odjuga, a so člani celjskega hokejsko drsalnega kluba navzlic temu pripravili dedku Mrazu lep sprejem. Tako so njegov prihod povezali z drsalno revijo, na kateri so nastopile snežinke in smreke, pa meglice in medvedek, Pika nogavička in miličnika, pa tudi umetnostni drsalci. K prijetnemu vzdušju so dodali svoje še svetlobni učinki, rakete in bengalični ogenj (CT 1963: 1).

Profesionalizacija kulture

Prva povojna leta so tudi v Celju izzvenela v prizadevanjih, narediti kulturo množično in dostopno. Petdeseta in začetek šestdesetih let pa je zaznamovalo ustanavljanje poklicnih kulturnih ustanov – od prej sta delovala Mestni muzej (1882) in Študijska knjižnica (1946) – Mestnega gledališča Celje (1950), Arhiva v Celju (1956) ter Zavoda za spomeniško varstvo in Likovnega salona (1962).

Poleg amaterskega Delavskega odra, ki je po Celjskih grofih na Starem gradu v letu 1963 uspešno odigral igro Pod svobodnim soncem, je na gledaliških deskah sezono uspešno zaključilo Slovensko ljudsko gledališče Celje. Že leta 1955 je v Celju zaživel 1. teden slovenske in jugoslovanske drame (ki je porodil idejo o nastanku Sterijinega pozorja v Novem Sadu, za katerega je bilo SLG v letu 1963 že tretjič med enajstimi izbranimi), šele leta 1963 pa so stremljenja po oživitvi te kulturne manifestacije obrodila sadove – v Celju je aprila zaživel Teden slovenske dramatike. Njegov namen je bil predstaviti strnjen pregled novosti v slovenski dramatiki. V petih večerih so nastopila vsa slovenska poklicna gledališča, z izjemo tržaškega, ki v svojem repertoarju ni imel novitete (CT 1963: 15).

Z uprizoritvijo Shakespearove komedije Kar hočete ob Vodnem stolpu je SLG zaključilo sezono. Z omenjeno predstavo so celjski gledališčniki uspešno sodelovali tudi na Dolenjskem kulturnem festivalu v Kostanjevici, zasluge za uspeh pa so – poleg ansambla seveda – pripisali tudi režiserju Branku Gombaču, ki je znal izkušnje iz Velike Britanije s pridom uveljaviti v režijah Shakespearovih del (CT 1963: 27). V zadnji sezoni je imelo SLG Celje 2.600 abonentov (9 odstotkov Celjanov), skupaj pa 68.000 obiskovalcev, od tega 37.000 v Celju (CT 1963: 37). Za novo sezono 1963/64 je ansambel celjskega gledališča med drugim pripravil Raztrgance Mateja Bora, Strast pod brestu Eugenia O’Neillu, Junak pa tak Seana O’Caseyja ter Sem in tja Ödöna von Horvatha, od mladinskih del pa igro Jura Kislingerja Izlet. Omeniti velja še začetek gledališkega sodelovanja z Likovnim salonom: razstave v foyerju so obiskovalcem gledališča ponujale sočasnost dveh umetniških manifestacij (CT 1963: 39).

V celjskih kinematografih v letu 1962 niso bili najbolj zadovoljni z obiskom, kar so pripisovali vse večji razširjenosti televizorjev: “Tako si je 290 filmov v 2.320 predstavah ogledalo 662.000 obiskovalcev. To je vsekakor majhno število, saj odpade na eno predstavo okrog 300 ljubiteljev te še vedno

vodeče zvrsti razvedrila.” Število ameriških filmov je bilo v upadanju, čeprav so bili še vedno vodilni, porasli pa so filmi francoske in italijanske, sovjetske in nemške proizvodnje (CT 1963: 2).

In kaj so leta 1963 predvajali v obeh celjskih kinih – Unionu in Metropolu? Vsak teden so v njih zavrteli po štiri nove filme, pa je bilo to za nekatere celjske ljubitelje filma odločno premalo! Rekordno število gledalcev je v januarju dosegel jugoslovanski film Kozara, ki so ga v Metropolu vrteli sedem dni in si ga je ogledalo nad deset tisoč Celjanov in okoličanov. Sicer so med drugim predvajali filme, kot so Zakonski vrtiljak, Poletje z Moniko, Rimska sužnja, Tarzanova največja pustolovščina, pa domači film Maček pod čelado itd.

V letu 1963 je Viba film v Trenti, Logu pod Mangartom in Strmcu snemal mladinski film Srečno, Kekec!, v katerem je med drugim nastopila tudi članica SLG v Celju, Marija Goršič (CT 1963: 32). Tako se je ljubiteljem slovenskega filma obetala prava poslastica. Sicer pa so v poletnih mesecih Celjani uživali tudi v filmu pod zvezdami – na dvorišču Delavskega odra je deloval letni kino (CT 1963: 2).

In kako je bilo poskrbljeno za ljubitelje knjig? Medtem ko so v mesecu maju Pionirsko knjižnico iz Razlagove ulice preselili v nove prostore na Šlandrovem trgu, v katerih so svojo čitalnico dobili tako cicibani kot tudi pionirji (CT 1963: 21), se je Študijska knjižnica v Stari grofiji še dalje ubadala s prostorsko stisko. Obetala se je sicer rešitev v prizidku h grofiji (prvo in drugo nadstropje je bilo predvideno za knjižnico), a ti prostori bi naj bili vseljivi šele čez dve leti (CT 1963: 5). No, selitev je bila dejansko izvedena šele v letu 1967.

Celjsko glasbeno življenje so s svojo kvaliteto v sam vrh ponesla nekatera kulturna društva. Med njimi velja izpostaviti Komorni zbor, ki je pod umetniškim vodstvom Egon Kuneja na mednarodnem tekmovanju pevskih zborov v italijanskem Arezzu v konkurenci 37 zborov iz dvanajstih držav zasedel prvo mesto (CT 1963: 35).

Še širše je ime Celja ponesel Mladinski pevski festival, ki je bil prvič izveden junija 1946, a se ga je pridevnik prvi oprijel šele kasneje, ob koncu petdesetih let, ko je v povsem drugačnih okoliščinah dočkal svojo reinkarnacijo. Z letom 1961 je festival postal bienalen, na njem so prvič sodelovali tudi zbori iz drugih jugoslovanskih republik. Dve leti kasneje so organizirali že peti festival, na njem so (prvič) sodelovali tudi zbori iz tujine (Gabrič: 203). Prireditve so bile hkrati v dveh dvoranah — v Narodnem domu, kjer je zборе ocenjevala strokovna komisija, in v dvorani kina Union, kjer si je lahko nastope ogledalo številno občinstvo (CT 1963: 10). Celje je bilo v štirih festivalskih dneh izredno razgibano, polno zastav in cvetja, prepevajoča mladina je dajala mestu svojstven pečat. Zadnji dan festivala je bil, kot običajno, v znamenju zaključnega koncerta (CT 1963: 22). “Festival je torej manifestacija zmogljivosti jugoslovanskih mladinskih zborov, kažipot napredni zborovski dejavnosti, svetovalec zborovodjem in pobudnik ustvarjalcem sodobne mladinske pesmi” (CT 1963: 10).

Kot že omenjeno, sta v letu 1963 z delovanjem začela tudi leto poprej ustanovljena Zavod za spomeniško varstvo in Likovni salon Celje. V slednjem

so že poleti pripravili razstavo četverice slovenskih impresionistov: Riharda Jakopiča, Matije Jame, Ivana Groharja in Mateja Sternena (CT 1963: 34). V konec leta 1963 pa sega tudi ustanovitev drugega celjskega muzeja, ki je v samostojno kulturno ustanovo prešel iz dotedanjega oddelka za zgodovino NOB pri Mestnem muzeju Celje.

“Mladina naj ne pozabi”

Novembra je bil na seji občinske skupščine ustanovljen “muzej narodnoosvobodilne vojne za celjski bazen”. Ravno takrat je umrl narodni heroj Ivan Kovačič - Efenka, ki je v nastajajoči muzej vložil veliko energije in kateremu je Celje pripravilo veličasten pogreb (CT 1963: 47). Prostor za delovanje so muzeju namenili v poslopju bivšega magistrata, ki je bil tedaj “v zaključni fazi preureditve v enega najlepših in funkcionalno urejenih muzejskih objektov v republiki” (CT 1963: 47). Sredstva za adaptacijo klasicistične spomeniško zaščitene stavbe na Trgu V. kongresa (Počivavšek 2010: 23-24) so združili okrajna in občinska

skupščina, gospodarske organizacije ter okrajni odbor Združenja borcev. Muzej so sprva namerali odpreti ob 20-letnici kočevskega zbora, v mesecu oktobru (CT 1963: 22), a so otvoritev zaradi tehničnih ovir preložili na dan JLA (CT 1963: 50). Otvoritvi, ki je potekala v soboto dopoldne, so poleg zastopnikov delovnih in družbenopolitičnih organizacij iz okraja prisostvovali tudi član Izvršnega komiteja CK ZKJ Franc Leskošek

Trg V. kongresa na začetku šestdesetih let (foto Josip Pelikan).

- Luka, predsednik Glavnega odbora zveze Združenj borcev NOV Janko Rudolf, predsednik okrajnega združenja ZB NOV Jože Jošt in drugi. Predsednik gradbenega odbora Milan Loštrk se je v otvoritvenem govoru zahvalil vsem zaslužnim za nov muzej, še posebej projektantu, arhitektu Dušanu Samcu, ki je poleg arhitekturne ureditve prispeval tudi osnutke za notranjo opremo, predvsem pa kustosu Stanetu Terčaku, avtorju obsežne stalne razstave, ki je pripravil tudi vodič po muzeju (z izvlečki v ruščini, angleščini in nemščini) (CT 1963: 52). Šele po novem letu je bil objavljen razpis za ravnatelja muzeja, pogoj je bil (poleg ustrezne izobrazbe), da je kandidat udeleženec NOB in družbenopolitično aktiven (CT 1964: 1). Za prvega ravnatelja je bil imenovan Florijan Pelko, nekdanji partizan in podpredsednik OLO in predsednik občinskega Združenja borcev v

Celju (CT 1963: 15), muzej pa je bil za javnost odprt vsak dan od 9. do 12. ure, od 1. maja 1964 dalje tudi vsak četrtek popoldan (CT 1964: 16).

V novi muzej so polagali velike upe, povezane zlasti z vzgojo mladih generacij. Prevladovalo je mnenje, da mora – če naj duh revolucije živi še v poznih rodovih – pri razvijanju tradicij NOB pomembno vlogo igrati ravno Muzej revolucije Celje.

Leto po odprtju so celjski muzej revolucije obiskali udeleženci jugoslovankega kongresa muzealcev; zanje so ob zaključku priredili sprejem v novem muzeju (CT 1964: 47). “Odhajamo z vtisi, da smo videli najlepšega med vse-

mi manjšimi muzeji narodnoosvobodilne vojne”, je po ogledu izjavil namestnik direktorja vojnega muzeja na Kalemegdanu, “v katerem je vsak, tudi najmanjši detajl, zavidljivo obdelan. Iz tega smo lahko videli, kaj pomeni vztrajno zbiranje, obdelava in razstavljanje.” Tudi drugi udeleženci kongresa niso skrivali navdušenja nad muzejem: “Vsi smo edini v tem, da celjski muzej revolucije predstavlja nekaj, kar se mora obiskati. Razstavljene material in posrečena izbira prostorov, ki s svojo arhitektonsko obliko dopolnjujejo celotne razstavne prostore, predstavljajo edinstveno zaključeno celoto.” In še: “To, kar smo videli v Celju, nismo srečali nikjer. Tako arhitektonsko in likovno zaključene celote, urejene s toliko smelosti, nobeden seminarist v Celju ni pričakoval” (CT 1964: 48).

Viri:

- Celjski tednik (CT), 1963: št. 1–52; 1964: 1–48.
- SI_ZAC/1474, Splošna bolnišnica Celje, Letno poročilo Splošne bolnice Celje za leto 1963, AŠ 16.

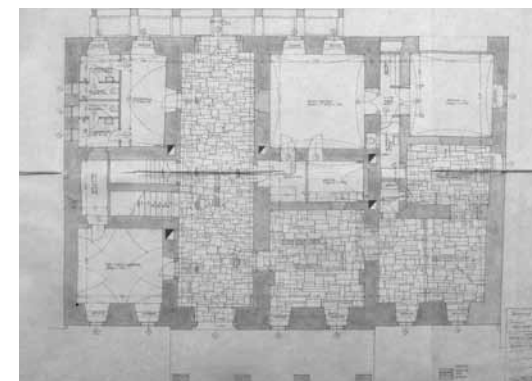
Literatura:

- Fugger Germadnik, Rolanda, 1988: *Razvoj mesta Celje 1945–1963. Vodič po stalni razstavi*. Celje: Muzej revolucije Celje, 48 str.
- Gabrič, Aleš, 2006: Oblikovanje Celja kot regijskega kulturnega središča, *Odsevi preteklosti 5: Iz zgodovine Celja 1945–1991*. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, str. 175–208.
- Goropevšek, Branko, 2001: *Stoletje v Celju 1900–2000*. Celje: Fit Media, 231 str.
- Krajnc, Matej, 2013: *Ciganska kri. Glasba Ota Pestnerja*. Ljubljana: KUD Lema, str.240 str.
- Pavlin, Tomaž, 2006: Oris razvoja celjske telesne kulture in športa po drugi svetovni vojni, *Odsevi preteklosti 5: Iz zgodovine Celja 1945–1991*. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, str. 241–256.
- Počivavšek, Marija, 2010: Celjski magistrat. *Celjski magistrat: Besede z balkona*. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, str. 7–25.
- Prinčič, Jože, 2006: Gospodarstvo Celja od konca drugega svetovnega spopada do slovenske osamosvojitve 1945–1991, *Odsevi preteklosti 5: Iz zgodovine Celja 1945–1991*. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, str. 137–174.
- Režek, Mateja, 2006: Celjsko politično življenje v ljudski republiki Sloveniji, *Odsevi preteklosti 5: Iz zgodovine Celja 1945–1991*. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, str. 91–120.

Dušan Kramberger

Štampiljka s podpisom arhitekta Dušana Samca z idejnega osnutka – načrta za adaptacijo, junij 1962

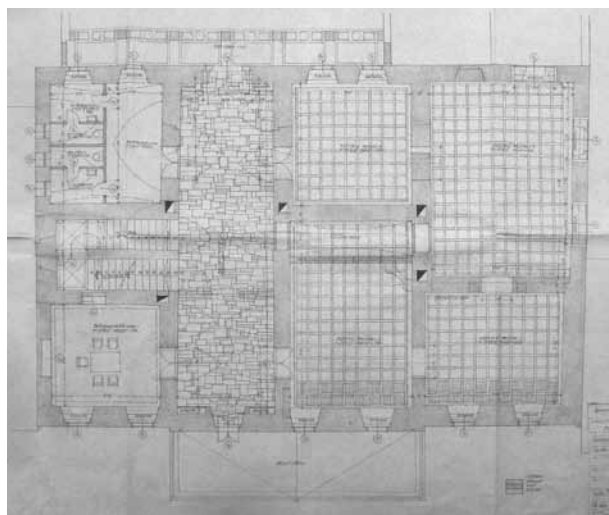
Idejni osnutek za adaptacijo, junij 1962, list 2 – tloris pritličja.

Le redke zgradbe ohranjajo podobo, kakršno so ji dali graditelji, in namen, za katerega so jo sezidali. Večinoma med svojim obstojem preživijo več življenj in obdobjih, različnih po namenu, rabi, pomenu in vsebinah.

Zgodovina in arheologija bi morda lahko ugotovili, kakšna je bila urbana struktura mesta Celje znotraj srednjeveškega obzidnega obroča v 16. stoletju, ko so se odločali za gradnjo nove stavbe na mestu današnjega Muzeja novejša zgodovine Celje. Kot zanimivost naj omenimo, da je v renesančnem meščanskem dvorcu, ki je v prvi polovici 18. stoletja dobil baročno podobo, leta 1782 prenočil papež Pij VI. Leta 1830 so stavbni kompleks namenili za mestno hišo – magistrat. V pritličju so namestili glavno stražo in nekatere urade, v prvem nadstropju pisarne, v drugem županovo stanovanje, prejšnje dvoriščno poslopje s hlevi in žitnico pa povezali s hišo. Prejšnjo streho nad vhodom so nadomestili z balkonom na osmih stebrih, izklesanih iz rimskega stebra, ki so ga našli v bližini. Pročelje so v klasicistični maniri okrasili z lizenami, rizalit nad balkonom pa zaključili s trikotnim čelom. Leta 1902 so z magistratom spojili še prvo in drugo nadstropje sosednje hiše ter leta 1931 zgradili nov dvoriščni trakt. Stavba je služila v magistratne namene do leta 1953 (Curk 1992).

Stane Terčak (*Slovenski biografski leksikon 1925–1991*, Terčak Stane), vodja oddelka NOB pri Pokrajinskem muzeju v Celju, si je desetletje prizadeval za samostojni muzej NOV. Leta 1962 je misel dobila konkretno obliko z odločitvijo, da bi domovanje novega muzeja NOV postal stari magistrat. Občinski ljudski odbor Celje kot investitor in Odbor za ureditev Muzeja revolucije pri Zvezi združenj borcev NOV okraja Celje kot usmerjevalec sta popolno prenovo nekdanjega magistrata in umestitev muzeja revolucije zaupala arhitektu Dušanu Samcu.

Dušan Samec (*Wikipedia*, Dušan Samec; Grad 2013) je bil vsestranski umetnik in praktik: odličen risar, arhitekt, načrtovalec spomenikov, grafični, unikatni in industrijski oblikovalec, opremljevalec prostorov in urbanist. Rojen leta 1925 pri Lenartu v Slovenskih Goricah, se je najprej šolal na klasični gimnaziji v Mariboru in srednji tehniški šoli v Ljubljani. Po kapitulaciji Italije se je pridružil NOV, bil novembra 1943 ujet in do 1945 zaprt v koncentracijskem taborišču Dachau. Po vojni je končal šolanje na tehniški šoli in vpisal študij arhitekture v Ljubljani. Pot v Carigrad, Atene in Rim leta 1950 je v njem zapustila zelo globoke temelje, na katerih je med drugim začel graditi svojo teorijo harmonije, ki jo je dejansko uporabljal v vseh svojih arhitekturnih zasnovah in brez katere bi bil, kot pravi v svoji monografiji, izgubljen v zelo veliki množici nalog vseh panog (Samec Monografija, 4, 17, razlaga 97–180). Sam navaja, katerih deset “vrhunskih večsmernih učiteljev” mu je pomagalo najti lastno pot arhitekture: Wernher von Braun, Milan Sever, Boris Kobe, Marjan Mušič, Dušan Grabrijan, akademik Jože Plečnik, profesor Edo Mihevc, profesor Edvard Ravnikar, akademik Juraj Neidhardt, entuziast Stanko Bloudek (Samec Monografija, 1). Na ljubljanski fakulteti za arhitekturo je diplomiral leta 1957.

Idejni osnutek za adaptacijo, junij 1962, list 3 – tloris I. nadstropja.

Podedovano posestvo ob stari rimski cesti na Ljubljanski cesti ga je 1958. leta pripejljal v Celje (Grad 2013: 10), kjer si je ustvaril družino. Od leta 1963 je ustvarjal kot samostojni umetnik - arhitekt in oblikovalec. V mestu ob Savinji in marsikje drugod je izvrstno uresničil več projektov (*Wikipedia*, Dušan Samec; Groznik 2009; Grad 2013). Nazadnje je v Celju preuredil še lastno domačijo z vrtom, ki je oblikovan in vzdrževan tako kvalitetno, da je s svojo arboretsko zasnovo vpisan v Register kulturne dediščine (RKD EŠD 7588). Umrli je leta 2010.

Junija 1962 je pod njegovim vodstvom in v okviru Projektivnega oddelka podjetja Ingrad nastal idejni osnutek za adaptacijo

starega magistrata in preureditev v muzej NOV okraja Celje (Samec 1962 a; Počivavšek 2010). V drugi fazi naj bi sledila še ureditev dvorišča.

Risbe presegajo običajni okvir grafičnih idejnih zasnov in se po vsebini in natančnosti približujejo načrtom za izvedbo. Prav tako v tehničnem poročilu k adaptaciji starega magistrata (Samec 1962 b) arhitekt Samec ne ostane pri zgolj tehničnih opisih posegov (instalacije elektrike, razsvetljave, vodovoda, ogrevanja, ozvočenja ipd. omenja sploh čisto na koncu), ampak se dotika skoraj vseh, tudi vsebinskih in spomeniškovarstvenih segmentov celovite prenove historične zgradbe. S prebiranjem teh dokumentov si v veliki meri lahko posredno ustvarimo sliko, kakšen je bil dvorec po mnogih predejavah in prilagoditvah v preteklosti.

V začetku zapiše, da naj se vsa adaptacijska dela izvajajo sporazumno med gradbenim odborom, stalnim nadzornim organom, ki ga imenuje investitor (gradbeni odbor), in projektantom. To velja tudi, "v kolikor bi se med izvajanjem del pri adaptaciji pokazale težave, izboljšave in nepredvideno v idejnem osnutku projekta".

Naslednji oddelek poročila z naslovom Notranja oprema je pravzaprav muzeološki program. Razstavni scenarij in muzejske eksponate NOV, pravi, naj pred izvedbo in postavitvijo pregleda posebna komisija pri Okrajnem odboru združenja borcev NOV. Gradivo (povečane fotografije, diagrami, dokumentacija, makete, orožje, literatura, uniforme in razni drugi predmeti, vse iz raznih dob NOV okraja Celje) bo razstavljeno v zastekljenih panojih ob stenah razstavnih dvoran v prvem in drugem nadstropju ter miznih vitrinah. Prav tako sporazumno med investitorjem in projektantom se razporedijo mavčni odlitki s celjskega spomenika NOV na Šlandrovem (zdaj Gledališkem) trgu. Gre za monumentalno kompozicijo Vojna in mir, ki jo je v letih 1954-57 izdelal kipar Jakob Savinšek (1922-1961) v sodelovanju z arhitektom Marjanom Mušičem in pri kateri je bil tudi Samec močno angažiran.

Sledi opis funkcionalnih preureditev in s tem povezanih tehničnih posegov.

V pritličju se umestijo: vhodna avla, trije razstavni prostori za občasne razstave, depo oz. muzejska garderoba, stranišča za obiskovalce in stanovanje hišnika. Vhodna vrata in pripadajoči kamniti okvir naj bi nadomestil nov okvir s kovanimi vhodnimi vrati. V notranjosti se v pritličju ohranijo kamniti pravokotni portali, njihove pločevinaste vratnice pa se nadomestijo z odgovarjajočimi novimi. Za ureditev občasnega razstavišča je potreben nov preboj za vhod iz veže in razširitev prehoda med drugim in tretjim prostorom. Obočne konstrukcije se ohranijo. Vsi ometi na zidovih in obokih se odstranijo; če se izkaže, da je zidava lepa, se stiki fugirajo, sicer se površine gladko omečejo.

V prvem nadstropju se poruši (nosilni!) zid med najbolj zahodnima dvema prostoroma, da nastane velika, enotna dvorana. Odstranita se stena in obok v nekdanji predsobi sejne sobe (nazadnje malem arhivu) nasproti stopnišča, da bi nastal večji severni razstavni prostor ob avli. Trije razstavni prostori se z novimi preboji povežejo med seboj, tako da je omogočen enosmerni krožni ogled v smeri, nasprotni gibanju urnih kazalcev. Avla se sprost tako, da se odstrani prečni zid, sicer pa ohrani obokanje. Severovzhodni prostor se nameni za reprezentanco, jugovzhodni pa za stranišča.

Drugo nadstropje z ureditvijo razstavnih prostorov, vključno z rušitvijo vmesnega nosilnega zidu, sledi spodnjemu nadstropju. Avla se kot spodnja izčisti, oba vzhodna prostora pa uredita za upravo muzeja.

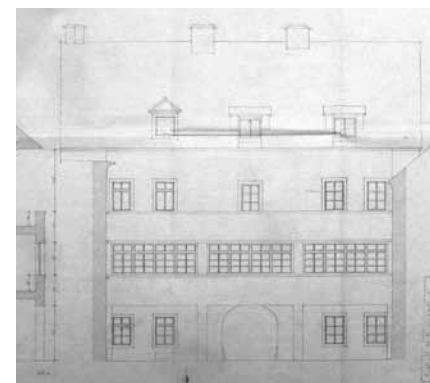
Podstrešje se preuredi v arhivske pomožne prostore muzeja NOV. Vsi dimniki v podstrešju naj se adaptirajo in vanje vzdajajo nova dvojna železna čistilna vrata.

Vso severno fasado je napraviti novo, vendar točno po izgledu stare. Fasada naj se odstranjuje pasovno od oken do oken zaradi natančnega prenosa profilacije in fasadnega dekorja.

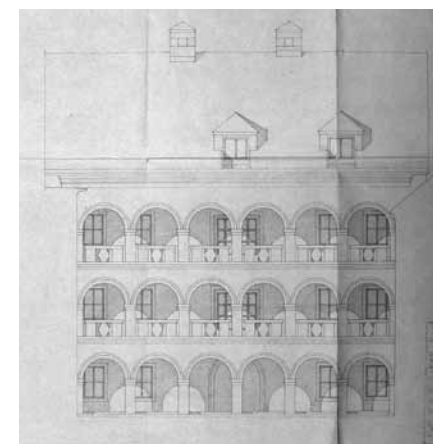
Južna fasada v tehničnem poročilu ni posebej opisana; o njej govorijo arhitektove risbe. Obstoječemu stanju je namenjen list 5. Na risbi se vidi zaprt hodnik na slopih, ki na nivoju prvega nadstropja povezuje magistrat z leta 1931 prizidanim dvoriščnim traktom. Na nivoju drugega nadstropja se pojavi (odprt) balkon. Pri opisovanju posegov v avlah prvega in drugega nadstropja je izhod na balkon omenjen.

Na naslednjem listu je narisani idejni predlog za adaptacijo južne fasade. Obstoječi hodnik bi bil preoblikovan v arkadno steno z odprtimi hodniki oziroma balkoni v vseh treh etažah. Čeprav oblikovana v Samčevi avtorski maniri, arkadna stena spominja na renesančne in baročne hodnike v starem celjskem jedru. Namero za takšno oblikovno močno obdelavo dvoriščne fasade lahko razumemo (le) v povezavi z bodočo parkovno ureditvijo magistratskega dvorišča, predvideno v drugi fazi adaptacije. Muzej bi s takšno rešitvijo pridobil še en, urbanistično skoraj enakovreden dostop. Da pa je Samec res razmišljal o močnejši povezavi ulice in dvorišča skozi muzej, lahko razberemo tudi iz doslednega sproščanja avle tako v pritličju kot nadstropjih.

Kaže, da je Samčev idejni predlog uspešno in brez težav reševal funkcionalnost muzeja, pri posegih v zgradbo pa pustil odprta ali sprožil nekatera

Idejni osnutek za adaptacijo, junij 1962, list 5 – južna fasada – obstoječe stanje.

Idejni osnutek
za adaptacijo, junij 1962,
list 6 – južna fasada –
adaptacija.

razmeroma pomembna spomeniškovarstvena vprašanja. Odbor za ureditev Muzeja revolucije pri Zvezi združenj borcev NOV okraja Celje ni mogel preliščati mnenj, “ki jih je dne 7. 11. 1962 dal tov. arch. ing. prof. Mušič”, in je 14. 11. 1962 pisno zaprosil Zavod za spomeniško varstvo, Celje za pregled in predlog za ureditev Muzeja revolucije z ozirom na zaščito stavbe “Starega magistrata” (ZZB NOV 1962). Beseda eminentnega profesorja je očitno imela veliko težo.

V zvezi s funkcionalno in oblikovno zelo zahtevno prenovno spomeniško ovrednotene stavbe na Trgu V. kongresa 3 v Celju (zdaj Prešernova cesta 17) je arhitekt Samec komisijski ogled bivšega magistrata 15. 11. 1962 organiziral tako, da je razen kustodinje Milene Moškon iz Celja sodeloval še konservator Jože Curk iz Maribora. Zanimivo je, da je v zapisniku (ZSV Ce 1962 a) pri navajanju članov komisije na prvem mestu zapisan ing. arh. Dušan Samec, na drugem kustodinja celjskega muzeja in šele na tretjem konservator Zavoda za spomeniško varstvo.

Komisija na začetku poudarja namen, da stavba z adaptacijo ne bi utrpela prevelike škode v svoji zgodovinski pričevalni vrednosti. Po mnenju komisije naj glavna fasada ostane nespremenjena, prav tako obstoječi portal in njegove vratnice. Na dvoriščni strani se odstrani zidani mostovž iz leta 1931 ter zazida nepotrebna vrata v prvem in drugem nadstropju do velikosti oken. Samčeva zamisel o menjavi vhodnega portala in arkadiranju južne fasade torej ni bila sprejeta.

V notranjosti komisija zahteva spoštovanje in primerno prezentacijo obokanja v pritličju in avli v prvem nadstropju. Sicer pa dovoljuje, da se v prvem in drugem nadstropju iz statičnih razlogov in zaradi požarne varnosti leseni stropi zamenjajo z betonskimi. Vse naknadno vzdane stene se odstranijo ter se s tem stavba vrne v prvotno prostorno koncepcijo.

Odločitve komisije se skoraj v celoti ujemajo s pisnim strokovnim mnenjem, ki ga je prof. Marjan Mušič datiral z 20. 11. 1962 (Mušič 1962; Počiva-všek 2010). Ker je nekdanji magistrat spomeniško zaščiten zgradba, mora tudi njena funkcionalna preobrazba “upoštevati njene spomeniške vrednote in jih vključiti v svoj sestav. Da pa je mogoče pristopiti k pravšni preobrazbi, je treba predhodno izvršiti dokumentacijo in valorizacijo spomeniškega organizma. To dvoje doslej ni bilo izvršeno, zato je preobrazba v marsičem labilna in tudi kriteriji, ki bi morali biti objektivni, često subjektivni in zato brez trajnejše in zanesljivejše vrednosti.” Sledi kratek oris neoporečnega postopka valorizacije. Kljub razmeroma ostremu, a strokovno še danes veljavnemu uvodu Mušič prizna, da “je projekt muzeja po svoji funkcionalni komponenti upošteval historično strukturo zgradbe in jo pretežno vključil v preoblikovani prostorski sestav.” Med sedmimi konkretnimi pripombami in predlogi izstopa izrazito odklonilno mnenje o predlagani Samčevi arkadni arhitekturi dvoriščne fasade. “Zanjo prav gotovo ni mogoče najti zadostne utemeljitve

“V restavratorski delavnici skrbim za muzejske predmete, jih obnavljam, konserviram in restviram. Tako zaprašenim predmetom vdihnem novo življenje za ogled na muzejskih razstavah.”

Robert Zapušek,
konservatorsko-
restavratorski tehnik

niti v pogledu dvomljive rekonstrukcije prvotnega stanja, neustrezne funkcionalnosti (odvzem svetlobe razstavnim prostorom), niti prostorske podrejenosti z ozirom na neugledno dvorišče; še toliko bolj pa jo je [smiselno pravilno: je ni] mogoče zagovarjati spričo električne [smiselno pravilno: eklektične] stilne usmeritve in stroškov, ki bi jih njena izvedba zahtevala.”

Arhitekt Samec je v idejni zasnovi ob ustrezni funkcionalnosti, kot kaže, torej že sam v veliki meri upošteval in udejanil načela spomeniškega varstva. Le razmeroma radikalnim spremembam obeh fasad se je moral odreči. V pogovoru z Metodo Groznik leta 2009 (Groznik 2009) se je spominjal, da je res naredil notranjost muzeja (mišljena je fizična adaptacija zgradbe in postavitev razstave), fasade

pa v bistvu nič, ker “takrat niso pustili nobene menjave”.

Zavod za spomeniško varstvo Celje je decembra 1962 naknadno dovolil še “preureditev notranjosti stavbe Starega magistrata, in sicer v prvem nadstropju (bivša sejna dvorana) tako, da se pusti odprt del stropa, ki loči dva prostora in se s tem dobi pogled na steno obeh nadstropij” (ZSV Ce 1962 b). Tako je bila formalno odprta pot za monumentalno razporeditev mavčnih odlitkov s Savinškovega spomenika Vojna in mir na visoki steni, obloženi s črnim kamnom. Impozantna dvoetažna arhitekturna in likovna poteza sredi razstavišča - k temu lahko na steni avle v prvem nadstropju prištejemo še ležečo ženo, ki je rodila otroka, kot prisposodbo rodovitnosti, ki je porok za vso rast in obnavljanje vidnega sveta (Mikuž 1959: 14) - ima tudi intimno sporočilo: kipar Jakob Savinšek je leta 1961, torej malo pred tem in štiri leta po odkritju spomenika na Šlandrovem trgu, umrl v devetintridesetem letu življenja.

Gradbena in obrtniška izvedba je bila tudi po današnjih merilih natančna in v vseh ozirih zelo kvalitetna. Posebej pri naravnem kamnu, ki ga je Samec visoko cenil in odlično poznal, lahko občudujemo izbrane strukture, kombinacije in natančno obdelavo, tako pri tlakih kot na stopnišču, vratnih špaletah, stenskih oblogah in vogalnih ščitnih stebričih. Nekatere Samčeve idejne zamisli pa so se med realizacijo seveda prilagodile možnostim in spremenile. Tako npr. je bil v razstavnih prostorih položen navaden deščični parket namesto predvidenih mozaičnih lesenih tlakov. Mavčne bordure za nameščanje fluorescentne razsvetljave v razstavnih prostorih so se umaknile preprostim spuščnim betonskim stropnim ploščam z vgradnimi svetilkami.

Poudarjeno fugiranje obokov v prostorih občasnega razstavišča v pritličju (foto Dušan Kramberger, 2013).

Pogled skozi razstavni prostor v I. nadstropju na dvoetažno črno steno s Savinškovimi kipi. ▶

Odlitek Savinškove Žene oz. Rojstva na prvotnem mestu na steni avle v I. nadstropju (foto Damjan Švarc, 2013).

Obsežna prenova stavbe in postavljanje zahtevne stalne razstave sta očitno tekla zelo hitro. Pripravljenosti in moči, da finančnih sredstev ne omenjamo, ni manjkalo na nobeni strani. Junija 1962 je Samec še risal idejne osnutke, decembra 1962 so tekli upravni postopki, Muzej revolucije Celje pa je v popolnoma novi podobi odprl vrata 22. decembra 1963!

Stavba je bila leta 1986 razglašena za kulturni spomenik meščanske arhitekture lokalnega pomena (Odlok 1986; RKD EŠD 4310). Muzej je v tako urejenih prostorih deloval nekaj desetletij. Leta 1990 je po načrtih arhitekta Boža Podlogarja potekala adaptacija podstrešja muzeja v depojske prostore. Ker se je dejavnost muzeja zlasti po letu 1991 bistveno spremenila in razširila, je arhitekt Friderik Polutnik leta 1994 izdelal načrte za še eno preno-

vo. Precej so bile povečane površine za stalno postavitvev, dodan in urejen je bil otroški del muzeja, hišnikovo stanovanje je postalo delavnica, delovni prostori kustosov in drugega osebja so bili posodobljeni. Prenova je večinoma spoštovala historično zasnovo stavbe in Samčeve arhitektonske intervencije in izvirne oblikovne rešitve. Eden resnejših spreminjavalnih posegov je bilo vstavljanje stopnišča za funkcionalno notranjo povezavo razstavnih prostorov med prvim in drugim nadstropjem v prazen prostor pred veliko črno marmorno steno, s katere so bile umaknjene Savinškove skulpture. Leta 2004 je bilo na južni fasadi dodano zunanje stopnišče z dvigalom. Medtem pa je Savinškov kip Rojstvo kot priča še vedno na svojem mestu na steni avle v prvem nadstropju.

Tako rekoč brez vidnih posegov v Samčevo in Polutnikovo obravnavo zgradbe pa je bila leta 2000 postavljena povsem nova stalna razstava Živeti v Celju.

Električna stikala v kamniti špaletih prehoda med razstavnimi prostori (foto Dušan Kramberger, 2013).

Viri:

- Curk, Jože, 1962: *Mestna hiša v Celju*. Historiat stavbe v prilogi k zapisniku komisjskega ogleda bivšega Magistrata v Celju, Trg V. kongresa, ki se je vršil dne 15. XI. 1962. Tipkopis hrani ZVKDS OE Celje.
- C(urk), J(ože), 1996: *Prenočišče v Celju*. Novi tednik, št. 4, april 1996, Petkova petica, str. 3.
- Groznik, Meta, 2009: *Pogovor z arhitektom Dušanom Samcem in njegovo soprogo*. Magnetogram hrani Muzej novejšje zgodovine Celje, Zbirka Arhiv, F-52/C.
- Mušič, Marjan, 1962: Strokovno mnenje z dne 20. 11. 1962. Hrani Muzej novejšje zgodovine Celje, Zbirka Arhiv, F-52/C.
- Odlok o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov na območju občine Celje, Ur. L. SRS, št. 28/86, 1/92.
- RKD Register nepremične kulturne dediščine EŠD 4310 Celje – Magistrat: <http://rkd.situla.org/> (11. 8. 2013).
- RKD Register nepremične kulturne dediščine EŠD 7588 Celje – Samčev vrt: <http://rkd.situla.org/> (11. 8. 2013).
- Samec, Dušan [brez letnice]: Monografija – Arhitekt Dušan Samec. Kopijo rokopisa hrani Muzej novejšje zgodovine Celje, Zbirka Arhiv, F-52/C.
- Samec, Dušan, 1962 a: *Idejni osnutek za adaptacijo starega magistrata*. Kopijo hrani Muzej novejšje zgodovine Celje, Zbirka Arhiv, F-52/C.
- Samec, Dušan, 1962 b: *Tehnično poročilo k adaptaciji starega magistrata*. Kopijo hrani Muzej novejšje zgodovine Celje, Zbirka Arhiv, F-52/C.
- *Slovenski biografski leksikon 1925–1991*, Savinšek Jakob: <http://nl.ijs.si:8080/fedora/get/sbl:2767/VIEW/> (11. 8. 2013).
- *Slovenski biografski leksikon 1925–1991*, Terčak Stane: <http://nl.ijs.si/fedora/get/sbl:3762/VIEW/> (11. 8. 2013).
- *Wikipedia*, Dušan Samec: http://sl.wikipedia.org/wiki/Du%C5%A1an_Samec (11. 8. 2013).
- ZSV Ce 1962 a; Zavod za spomeniško varstvo Celje, dopis št. 64/62 od 19. 11. 1962. Dopisu sta priložena Zapisnik komisjskega ogleda bivšega Magistrata v Celju, Trg V. kongresa in historiat stavbe Mestna hiša v Celju. Hrani ZVKDS OE Celje.
- ZSV Ce 1962 b; Zavod za spomeniško varstvo Celje, dopis št. 64/2-62 od 10. 12. 1962. Hrani ZVKDS OE Celje.
- ZZB NOV 1962; Zveza združenj borcev NOV Okraja Celje, Odbor za ureditev Muzeja revolucije, dopis št. 730/62 od 14. 11. 1962. Hrani ZVKDS OE Celje.

Literatura:

- Grad, Šara, 2013: *Dušan Samec, univ. dipl. ing. arhitekt in oblikovalec*. Raziskovalna naloga. Celje: Šolski center Celje, Srednja šola za gradbeništvo in varovanje okolja, str. 10.
- Mikuš, Stane, Moškon, Milena, Savinšek, Jakob, 1959: *Spomenik NOB v Celju*. Celje, str. 14.
- Počivavšek, Marija, 2010: Celjski magistrat. *Celjski magistrat: Besede z balkona*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, str. 22–25.

Muzej Pogledj Muzej, kjer ni tišine, kjer vlada umirjen nemir

Andreja Rihter

Letošnja nagrada za najboljši zgodovinsko-tehnični muzej, ki jo podeljuje Michelletijeva fundacija iz Brescie od leta 1996, je bila podeljena muzeju "The Militärhistorische Museum der Bundeswehr" iz Dresdena.

V obrazložitvi nagrade smo lahko prebrali: "To je muzej, ki poseebnja načela Evropske unije, enotnost v različnosti in miru. Na enkratni način si prizadeva, da bi spremenil slovnico preteklosti, kakor jo vidi in razume današnja družba, in okrepi upanje za mir v svetu. Čeprav arhitekti v svoje stvaritve postavljajo lastne mejnike, kakor to dela tudi Libeskind, je jasno, da se mora za doseganje dobrih rezultatov to uravnovesiti z močno skupino oblikovalcev muzejske politike, odločevalcev in svetovalcev, kar je tukaj zelo uspešno doseženo. Muzej je ponosen, da predstavlja forum, ki zastavlja vprašanja, ne da bi dajal dokončne odgovore. Vendar, tisto, kar je očitno vsakemu obiskovalcu, je, da muzej ni povsem nevtralen: zavzema se za mir in razumevanje ... Ni hvalnica junaštvu naših prednikov, temveč zelo pošteno pričevanje o preteklosti in sedanjosti" (EMA).

Kako drugačna je misel sodnikov, stroke od razmišljanja našega zgodovinarja leta 1947: "Muzeji so bili ustanove, kjer si lahko videl starine, dragocenosti, zanimivosti. Muzeji so bili prav torišče redkih znanstvenikov, ki so zablodili od časa do časa - tudi iz tujine - v razstavne dvorane ali depoje in kjer so obdelovali posamezne eksponate ali vrsto eksponatov, kakršna je pač bila njihova privatna znanstvena ambicija. Našim ljudem je bil muzej sicer privlačno, interesantno mesto; tu so si ob nedeljah ogledovali stare viteške oklepe, mladina puške in druga orožja, stare slike itd." (Mikuž 1947).

Stane Mikuž je v zaključku svojega referata na zborovanju zgodovinarjev v Mariboru povzel: "Kakor smatramo danes muzeje kot pomembne učilnice naše zgodovine, tako je jasno, da potrebujejo muzeji vso podporo naše napredne zgodovinske znanosti. Mi smo šele v začetku preureditve muzejev, ki bodo odgovarjali naši stvarnosti. Naloge so še ogromne. Čeprav so naši muzeji natrpni z vsemi mogočnimi predmeti, so vendarle v bistvu dokaj nebogljeni. Mnogo predmetov, ki sicer predstavljajo veliko arheološko ali umetnostnozgodovinsko vrednost, je odtrganih od okolja, brez zveze z živim življenjem preteklih dob. Potrebna bodo nova raziskovanja na terenih in v arhivih, tu pa dobro organizirana in delavna zgodovinska društva lahko ogromno pomagajo. Naše zgodovinarje čakajo še brezbrežna polja raziskovanja slovenske zgodovine po načelih napredne zgodovinske znanosti. Ekonomske, družbene, sociološke prilike, v katerih je naš narod živel, so domala še neraziskane. Da celo dokumentarno gradivo naše zgodovine še ni zbrano. Naši zgodovinarji in zgodovinska društva se morajo zavedati ogromne odgovornosti za čim bolj temeljito zgraditev podobe naše zgodovine. To delo pa bodo uspešno opravili, če se bodo s svojim delom priključili ustvarjalnemu poletu naših delovnih ljudi, sledeč potem napredne zgodovinske znanosti. Zavedati se moramo, da so napredno organizirani muzeji organi napredne zgodovinske znanosti. Tod najde zgodovinska znanost svojo in najbolj prepričljivo in najbolj konkretno podobo" (Mikuž 1947).

Zborovanje zgodovinarjev je sledilo akciji Društva slovenskih upodabljačih umetnosti, ki je decembra 1946, na svojem občnem zboru, zapisala:

“V muzeju je moje življenje. V muzej sem prišla že kot študentka, v treh desetletjih pa v njem in z njim preživela marsikaj. Z zgodbo o uspehu, vizijo in trdim delom smo preživeli tranzicijo in se postavili ob bok najboljšim evropskim muzejem. V muzeju je moje življenje tudi zaradi bridkih izkušenj Starega piskra in ukradenega otroštva, ki jih je doživelo veliko družin, med njimi tudi moja, in so postale del stalne postavitve muzeja.”

mag. Andreja Rihter,
muzejska svetnica

“Naša naloga je, da preoblikujemo muzeje tako, da ne bodo več mrtva skladišča sicer zanimivih in dragocenih individualnih eksponatov, temveč da pokažejo razvoj človeške družbe ter ekonomski razvoj od prakomunistične dobe (paleolitik, neolitik) preko sužnjeposestniškega sistema (Hallsatt, Rim) fevdalnega reda do vzpona meščanske kapitalistične družbe” (Poročilo 1947).

Sledila so konkretna dejanja tudi na področju nastajanja novih muzejev. V Ljubljani je Vlada Ljudske republike Slovenije ustanovila Muzej narodne osvoboditve (UL LRS 1948: 7), ki je do leta 1962 sobival z Institutom za zgodovino delavskega gibanja in Zgodovinskim arhivom CK ZKS. S posebno uredbo pa je vlada leta 1962 ustanovila Muzej ljudske revolucije (UL LRS 1962: 20). Leta 1959, točno 19. aprila, pa je bil tudi v Beogradu ustanovljen Muzej revolucije narodov in narodnosti Jugoslavije.¹

V ozračju vzpodbud dela z dediščino je že od leta 1951 dalje v sodelovanju z Zvezo borcev v Celju nastajal Muzej revolucije - najprej kot poseben oddelek za zgodovino narodnoosvobodilne vojne znotraj Pokrajinskega muzeja Celje. Stane Terčak je bil zaposlen kot prvi kustos, ki je v obdobju skoraj desetih let zbiral gradivo in ustvaril bogato zbirko narodnoosvobodilne borbe (NOB). Do otvoritve muzeja sta bili postavljeni dve pregledni razstavi: Štajerska v borbi leta 1954 v izložbah trgovin in javnih ustanov in razstava z naslovom Komunistična partija Jugoslavije v boju za nacionalno in socialno osvoboditev naših narodov, ki je bila 1961. leta ob 20. obletnici vstaje jugoslovanskih narodov v prostorih Pokrajinskega muzeja. Vseskozi pa je istočasno, ob zbiranju gradiva, prezentacijah, nastajal scenarij stalne razstave v samostojnih prostorih - v bivšem magistratu na Trgu V. kongresa. Politična iniciativa ustanovitve se je izrazila v imenovanju Odbora za postavitve muzeja: Milan Loštrk, predsednik odbora, Ivan Kovačič - Efenka, narodni heroj, Jože Jošt, predsednik ZZB NOV okraja Celje, Dušan Samec, ing. arhitekt, Stane Terčak, vodja oddelka NOB v Pokrajinskem muzeju (Vodič 1963: 4).

Komisija za pripravo stavbe in njene prenovitve, ki so jo sestavljali ing. arh. Dušan Samec, kustosinja Pokrajinskega muzeja Celje Milena Moškon in konservator Mariborskega zavoda za spomeniško varstvo Jože Curk, je novembra 1962 končala s programom prenove stavbe (Zbirka Arhiv MnZC; Orožen 1980: 466) in ustvarila pogoje za izvedbo obnove in postavitve razstave zgodovine Celja in okolice v obdobju od 1918 vse do sedanjosti. Muzej je pričel s svojim delom in izvajanjem svojega poslanstva, kakor je bilo zapisano v prvem vodiču po stalni razstavi v Sloveniji: “Muzej revolucije v Celju prikazuje razvoj naprednega in revolucionarnega predvojnega gibanja in veličino narodnoosvobodilne borbe - ljudske revolucije in napredek celjskega okraja v novi socialistični stvarnosti. Na razstavi je prikazan pregled zadevnih dogajanj na našem terenu. Razstavljeni material bo služil tudi v študijske svrhe, mladini pa kot pomoč pri razumevanju domovinske ljubezni. Vsem nam

¹ Arhiv Jugoslavije, fond 477/1, fasc.12; Centralni komite Zveze komunistov Jugoslavije je sprejel odločitev o ustanovitvi Muzeja revolucije narodov in narodnosti Jugoslavije. Toda njegovo resnično delo se je pričelo šele 9. maja 1970. leta z odprtjem razstave Pol stoletja revolucionarnega boja Zveze komunistov Jugoslavije v stavbi na trgu Marksa in Engelsa 11 v Beogradu. Razstavo je odprl predsednik republike Josip Broz Tito.

bo prikazoval najtežje obdobje naše zgodovine, da ne bodo grozote fašizma ter naši napori in žrtve za svobodo nikdar pozabljeni. Prikaz vsake dobe je bil razdeljen na poglavja, ki so vsebovala posebno pojasnilo, ob katerem se je obiskovalec na kratko poučil o zgodovinskih dogajanjih. Razstava je bila prirejena tematsko-kronološkemu redu. Na dvorišču nasproti glavnemu vходу pa je stala stena z bronastim reliefom narodnega heroja Tončke Čečeve" (Vodič 1963: 7).² Svečana otvoritev muzeja je bila 21. decembra 1963. Spremljal jo je katalog po stalni razstavi, ki je bil edini tovrstni v Sloveniji. Kako resnično zanimiv je bil, dokazuje podatek, da so ga že aprila 1964. leta, na željo Biblioteke Harvard Colleg iz ZDA, poslali v Kongresno nacionalno knjižnico v Washingtonu.

Stalna razstava je zajemala šest razstavnih prostorov in dve razstavni avli. Razstavljeni so bili dokumenti, fotografije, ki so prikazovali: Celje 1919–1941, začetek okupacije do konca leta 1943, pohod in akcije XIV. divizije na Štajersko in njeno aktivno vlogo pri krepitvi partizanstva na Štajerskem s posebno vlogo kulturnikov v diviziji. Sledil je prikaz leta 1944 in življenje na osvobojenem ozemlju ter peti prostor, ki je prikazoval partizansko saniteto oziroma delovanje partizanskih bolnišnic na območju Gornje Savinjske doline in Kozjanskega. V prvi avli so bile razstavljene plakete narodnih herojev, ki sta jih izdelala akademska kiparja Stojan Batič in Vladimir Stoviček (Rihter 1989: 286–290). Še posebej pa je potrebno povedati, da so muzej dopolnjevale skulpture akademskega kiparja Jakoba Savinška. Leta 1954 je bil sprejet Savinškov predlog

Otvoritev Muzeja revolucije Celje, 22. december 1963.

za dopolnitev grobnice na Šlandrovem trgu, katerega arhitekt je bil Emil Navinšek. Spomenik Vojna in mir, katerega original je krasil prostore muzeja, je v ospredju prikazoval lik Tončke Čeč in Nike, vojno in mir. Vsebina spomenika pa je sledila vsebini stalne postavitve: obešenci na Frankolovem, begunci iz Krškega in pohorski Šarhi, mislec s knjigo (Klemenc 1994: 29).

Muzej je bil osrednja zgodovinska ustanova, ki je prezentirala zgodovino 20. stoletja na območju bivše spodnještajerske regije z občinami Celje, Laško, Šentjur, Šmarje pri Jelšah, Slovenske Konjice, Žalec, Mozirje in Velenje in je sledila svojemu poslanstvu:

“Čuvanje tradicij narodnoosvobodilne vojne. V bližnji bodočnosti bo muzej revolucije edina ustanova, ki bo posredovala in nadaljevala te tradicije, posebno še, ker se bodo organizacije ZZB redčile in borci narodnoosvobodilne borbe izumirali. Tako bodo edino muzeji revolucije oni spomeniki, ki bodo aktivno nadaljevali to tradicijo in jo prenašali bodočim rodovom” (Letno poročilo 1964).

² Vodič po Muzeju revolucije navaja, da je muzej odprt vsak dan, razen ponedeljka, od 9. do 13. ure. Skupine pa se naj dan prej najavijo pri upravi muzeja. Odpiralni čas muzeja je ostal nespremenjen vse do leta 1979, ko so muzej odprli tudi ob sredah med 14. in 17. uro. /Še nekaj je zbudlo v oči, in sicer navedba, da je muzej v primeru slabega vremena zaprt. Prav tako pa so bila zapisana posebna navodila obiskovalcem: obiskovalcem je prepovedano prijemat predmete; otrokom izpod 12 let je dovoljen obisk samo v spremstvu; obiskovalci morajo pustiti v garderobi dežnike, aktovke in ostale predmete; kajenje v razstavnih prostorih ni dovoljeno; fotografiranje v muzejskih prostorih je prepovedano.

27. aprila 1969 je bila v Velenju odprta razstava Narodnoosvobodilna borba na Štajerskem in Koroškem. Ob njej razstava Talci – ogledal si jo je tovariš Tito.

Muzej revolucije in Muzej novejšje zgodovine Celje sta v vseh svojih 50 letih sledila viziji moderne, dostopne, vizionarske ustanove na področju kulture in zgodovinske znanosti, ki je sodelovala ne samo s političnimi oblastmi oziroma ustanovitelji, temveč je v svoje programe vključevala umetnike, ustvarjalce, mladiño in gospodarstvo, dogodke in pričevanja iz vsakdanjega življenja. To je bila tudi redna oblika zbiralne politike ustanove.

Od prvega leta samostojne ustanove se je muzej zapisal kot ustanova, ki skrbi za vzgojo in izobraževanje. Čuvanje tradicij narodnoosvobodilne vojne in prenašanje tradicij je bilo osrednje poslanstvo muzeja. Muzeji v Celju, Ljubljani in Mariboru so bili zato aktivni spomeniki revolucije vse do svoje transformacije, ko so poslanstvo razširili: “Muzej novejšje zgodovine Celje beleži in vnaša v knjigo spominov življenje Celjanov. In ne samo to: tudi poroča in informira, ob tem pa ohranja ostanke materialne kulture in človekove duhovne ustvarjalnosti v 20. stoletju iz mesta Celja in s Celjskega nasploh” (Letno poročilo 1997: 3).

Muzej je od prvega dne svojega dela komuniciral z javnostjo na svojstven, poseben, direkten način. Prenašati vrednote narodnoosvobodilne borbe na mlade rodove je bilo odgovorno delo, zato je bila samo stalna razstava brez posebne ponudbe in aktivnosti premalo. Že takoj leta 1964 so muzejski kolegi na seminarju zgodovinarjev v Celju in na sindikalnem sestanku šol vojaškega sektorja predstavili učno uro zgodovine v Muzeju revolucije, praktično pa so jo izvedli v 3. razredu osnovne šole Štore. Aktivnosti so v kolektivu nadaljevali in že 1965. leta pričeli z učnim nastopom učiteljev in tečajnikov učiteljišča. Skupaj s strokovnim osebjem muzeja so pripravili “učne slike”, prav tako pa nudili strokovno dopolnitev in bibliografijo za obdobje NOB vsem maturantom in diplomantom univerz. Leta 1966 je Muzej revolucije kot prvi pričel uvajati moderen pedagoški način pouka sodobne zgodovine v muzeju. Ostal pa ni le pri šolah, temveč je posredovanje gradiva in znanja prenašal na okoliške in celjske upravne in gospodarske ustanove. Vzгляд pedagoškega dela so prevzeli tudi ostali muzeji v širši regiji. Program “Šole in Muzej revolucije Celje”, ki ga je pripravil Stane Terčak, in prikaz sodobne učne ure na temo “Pohod XIV. divizije” prof. Kožuha sta se razširila na snemanje magnetofonskih posnetkov v dolžini od 15 do 40 min. Le-te je režiral Franci Križaj, brali pa so člani Slovenskega ljudskega gledališča v Celju. Magnetofonske oddaje so bile zelo popularne, kar pričajo številke poslušalcev. Kot del svoje posebne ponudbe je muzej uporabljal magnetofonske trakove vse do leta 1986. To je bilo sredstvo, ki je služilo muzeju za širjenje vedenja o herojski preteklosti, popularizaciji muzeja, pridobivanju novih stalnih uporabnikov.

Tabela 1: Uporaba magnetofonskih posnetkov

leto	št. magnetofonskih zapisov	uporaba zunaj muzeja	uporaba v muzeju	skupaj
1967	13	25.460	23.090	45.543
1968	4	27.098	20.741	47.113
1969	3	11.707	18.959	55.712
1970				9.980
1971	na razpolago 16 filmov			1.952
1972				1.266
1973				12.799
1974				400
1975				5.080
1976				5.076
1977				1.057
1978				840
1979				5.470
1980				8.060
1981				10.011
1983	ogled filmov poslovnih pisem			11.403
1984				3.570
1985				3.100

V letu 1966 si je muzej za cilj zastavil navezati čim širši krog prebivalcev Celja in okolice. Pričeli so načrtno utrjevati sodelovanje s celjskimi in okoliškimi šolami, strokovnimi, upravnimi in gospodarskimi ustanovami. S svojimi idejami in dobrimi praksami pa je muzej postal tudi središče raznih muzejskih akcij. Povabilo s poslušanjem zvočnih zgodb v gledališki priredbi je bila velika atrakcija, ki je privabljala obiskovalce, dokler nove tehnologije in zgodovina niso napredovale s svojim delom in razvojem. V letu 1973 se je število poslušalcev nenavadno povečalo, saj je muzej trakove ponudil tudi delu zgodovinskih krožkov in posebej izpostavil uporabnost le-teh pri organizaciji proslav in tekmovanj. Leta 1977 in 1978 pa so beležili predvajanje samo v matični hiš in ni pribeleženi ogledov – izposoj izven muzeja.

Muzej je za svoje uspešno delo izvajal redno evalvacijo svojega dela. Prvo anketo o uspešnosti dela so izvedli že leta 1968, po prvih petih letih delovanja. Pri njej je sodelovalo 62 učiteljiščnikov, 72 učencev osemletke v Vojniku, 68 učencev osemletke v Laškem ter 59 učencev osnovne šole I. celjske čete v Celju, kar je pomenilo kar 261 dobljenih odgovor, ki so jim služili kot osnova za pripravo programa in aktivnosti za prihodnje. Nenavadno zrelo dejanje, ki se ga tudi v 21. stoletju mnoge javne ustanove ne domisljijo ali ga preizkusijo (Letno poročilo 1968).

Kakor se je število uporab magnetofonskih zapisov manjšalo oziroma je nihalo glede na ukrepe muzeja, pa je zelo dobro naraščal obisk mladine in otrok. V letu 1972 je muzej beležil 65% delež šolske mladine med rednimi obiskovalci (Letno poročilo 1972). Obisk je bil posledica poglobljenega pedagoškega dela in rednega stika s šolami. Dobro pripravljene obiski muzeja in sistematično vključevanje razstav v učno-vzgojni proces so motivirali učence, povečevali učinkovitost pouka ter močno vplivali na oblikovanje pogleda

“V muzeju sem že dolgo / da bi lahko bila inventar / pa vendar vsa ta leta / skrbim za dobrobit muzeja in denar. / Sodelavce včasih tudi ujezim / ker jim vsega zapraviti ne pustim.

Za denar se borim / težko iz rok ga spustim / naloga je moja / da muzeju ne ogrožam obstoja / pa rada pridem v službo / med dobro muzejsko družbo.”

Anica Odlazek,
računovodkinja,
poslovna sekretarka

na narodnoosvobodilno borbo. Število učnih zgodovinskih ur v muzeju je bilo konstantno dobro. Pojavila se je tudi nova aktivnost – muzej se je vključil v izvedbo kvizov o NOB, ki so jih organizirali v Celju, na Vranskem in v Polzeli.

V obdobju 1978–1979 so muzej zaznamovale predvsem potujoče razstave (muzej beleži enega največjih obiskov), pričela pa se je tudi akcija Muzej – šola z delovnim načrtom o zbiranju še preostalega gradiva na terenu, predvsem v združenem delu.

Muzej je svoje delo vseskozi usmerjal k svojim uporabnikom, različnim generacijam obiskovalcev. Zaradi nihanja števila obiska se je pričel obračati za novimi obiskovalci. Stalni razstavi v matični stavbi v Celju se je 1970. leta pridružila prva depandansa oziroma dislocirani oddelek: Spominska soba Borisa Kidriča na Knežcu v Rogaški Slatini.

Kot glavno orodje za obisk kateregakoli muzeja se uporabljajo razstave: stalne in občasne, potujoče in dislocirane enote ali depandanse, kakor so jim pravili v muzeju (Rihter 1989: 311).³

Muzej je v ospredje svojega dela postavil pripravo občasnih razstav kot medij za pridobivanje novih obiskovalcev in predvsem tudi kot obliko stimulacije za zbiralno politiko. S pomlajenim in okrepljenim kolektivom se je hiša usmerila k doseganju večjega števila obiskovalcev tudi s popularizacijo muzejskega dela.

Vse do leta 1984 sledimo kot osnovno delo v muzeju delo z obiskovalci – strokovna vodstva, ki so jih opravljali vsi kustosi v kolektivu. Le-ta so se gibala med 66 (1973), 114 (1974), 172 (leta 1981), 277 (leta 1983) in le še 90 v letu 1984. Naj vseeno omenim, da je razstavna dejavnost resnično predstavljala največjo aktivnost dela. Leto 1978 lahko proglasimo za leto razstav v muzeju in izven njega. Te pa so spremljale aktivnosti: predavanja za združeno delo v muzejski akciji “Gremo v muzej”. Gremo v muzej je bila posebna akcija, ki jo je muzej pripravil za kulturne organizatorje v združenem delu in jim predstavil možnosti in cilje obiska delovnih ljudi v muzeju (Letno poročilo 1978).

Toda usoda je želela, da je bila zaradi plinske eksplozije leta 1979 pred našo stavbo le-ta poškodovana in je bila zato razstava v obdobju od 29. januarja do 10. aprila zaprta. “Dobra” stran dogodka je bila pridobitev novih prostorov v stavbi Zagata 2, ki so jo morali zaradi poškodb izprazniti. Mesto se je odločilo, da jo namenja za širitev razstavnih

³ Nove depandanse ali stalne razstave, dislocirani oddelki izven muzeja, so med leti 1970–1986 postale prava atrakcija v regiji. Poimenovanja šol, kulturnih ustanov so botrovala temu, da so se le-te odločile za stalne razstave, prikaz vsebine dela osebe ali dogodka njihovega poimenovanja. Bolj kot se je bližalo leto 1989, obdobje naših velikih političnih sprememb in dejanj, manj so bile razstave še aktualne. / Dislocirani oddelki: prvega smo odprli 1965, Stari pisar. Sledili so: razstava Frankolovski zločin v osnovni šoli Slovenske Konjice leta 1972; Knežec pri Rogaški Slatini – razstava o življenju Borisa Kidriča, odprta 1970; razstava o življenju Slavka Šlandra na osnovni šoli v Preboldu 1968; na osnovni šoli v Solčavi je bila leta 1971 odprta razstava Koroška v borbi; leta 1973 smo odprli prvo razstavo o ukradenih otrocih na I. osnovni šoli v Celju; lokacije ostalih razstav pa so bile: Osnovna šola Dramlje, Osnovna šola Franjo Malgaj, Šmiglova zidanica nad Grajsko vasjo, Joštov mlin v Medlogu, Topolščica, Tolsti vrh pri Slovenskih Konjicah, Kasarna Jožeta Meniha - Rajka v Celju, Grad Podsreda itd. V letu 1989, ko je bil muzej že globoko v fazi transformacije, je bilo v sestavi muzeja 25 dislociranih enot. Vse so pripravili dotdanji kustosi muzeja, bile pa so neverjetno dobro obiskane (Rihter 1989:312). / Z našo osamosvojitvijo so bile razstave večinoma odstranjene, gradivo pa prenešeno nazaj v muzej. Potrebno je omeniti, da so se izobraževalne ustanove ob odstranjevanju gradiva večinoma kar same obrnile na upravo muzeja.

Spominska soba Franc Leskošek - Luka, 1985. Razstava ob praznovanju 50-letnice zleta Svoboda v Celju je bila odprta ob praznovanju dneva borca 4. julija 1985, istočasno pa smo v prenovljenih prostorih odprli razstavo o življenju Franca Leskoška - Luke.

Rdeči kotichek, del stalne razstave 1945–1963. Rdeči kotichek je bil del razstave, ki je prikazoval prosti čas delavcev, ki so ga preživljali v tovarni in tudi v drugih ustanovah. To je bil prostor, kulturno središče kolektiva, kjer je bilo na razpolago dnevno in sindikalno časopisje, knjižnica, radio, šah.

Stalna razstava Celje 1950–1980.

prostorov muzeja, ta pa se je povezal z združenim delom oziroma je sklenil Samoupravni sporazum o združevanju sredstev, ki ga je občinska skupščina sprejela 27. septembra 1984. S 77 udeleženci, pristopniki sporazuma, je muzej sklenil pogodbo o najemu prostora za razstavo povojnega gospodarsko-političnega in kulturnega razvoja Celja in okolice (Rihter 1989: 292).

Pričela se je uresničevati obljuba odpiranja novih razstavnih prostorov, novih poglavij predstavitev zgodovine Celja v 20. stoletju. Prva otvoritev stalne razstave Celje v obnovi in izgradnji v letih 1945–1963 je bila 6. februarja 1987. Muzej je bil še

vedno v primežu politike. Razstavo je odprl France Popit, predsednik Predsedstva SRS.⁴ Toda premikanje v strokovno neodvisnost dela – zbiranje, obdelava gradiva in prezentiranje – je bilo vidno skozi podobo in vsebino stalne razstave. Izginile so vedno iste podobe posameznikov, ki so se skozi fotografijo prikazovali v velikih povečavah, v ospredje pa je prihajalo vsakdanje življenje delovnih ljudi v Celju – ljudi na delu, za tekočim trakom v industriji, njihovo družabno življenje in nova upravna ureditev mesta.

Uspeh in odmevi, predvsem pa odzivnost Celjanov so nam omogočili, da smo v zelo kratkem času, v roku enega leta, zbrali dodatno število novih predmetov in smo lahko tako 7. marca 1988 z veliko novega gradiva odprli nadaljevanje stalne postavitev: Celje 1950–1963. Orali smo ledino na področju muzeologije, predstavljanja zbiralne politike danes za jutri in postavljanja kriterijev sedanjosti za prihodnost.⁵

V Jugoslaviji so se istočasno odvijali zgodovinski dogodki iz dneva v dan. Muzejem revolucije so bili skoraj šteti dnevi. Toda kolektiv muzeja v Celju je imel zelo jasno načrtano pot, strategijo. Na muzejskih razstavah z bogato založniško dejavnostjo,⁶ na delavnice, šolskih urah in ponovnih vodstvih po muzejskih razstavah so se obiskovalci srečevali s predmeti in zgodbami iz skupnega življenja zgodovine Celja. Tako smo za seboj puščali jasno sled – pot, ki so jo v slabih časih, časih trpljenja, žalosti vojne, pa tudi časih sreče, veselja in miru začrtali že naši predhodniki. Edina stalna razstava o življenju po drugi svetovni vojni je opravila svoje poslanstvo.

⁴ France Popit v spominski knjigi: "Nobeno gibanje, ki hoče biti revolucionarno in napredno, ne more zanemarjati kontinuitete zgodovine demokratičnih plebejskih množic. Da tega ne bi pozabili, prispeva tudi ta razstava. Velik trud so organizatorji morali vložiti, da so zbrali toliko materiala iz obdobja takoj po vojni, ker je znano, da slikovno gradivo ni ravno bogato, ker smo več mislili na to, kaj moramo delati, kot na to, kaj bo pričevalo za zgodovino. (Škodala) Čestitam organizatorjem." Kot opombo pa moram dodati, da je muzej že leta 1970 odprl občasno razstavo o razvoju Celja v obdobju 1945–1970 v svojih občasnih prostorih (Marolt 1974: 545).

⁵ Muzej je leta 1989 nabavil prvi računalnik s tiskalnikom in 2 hygrografa za obdelavo in pravilno hranjenje gradiva.

⁶ Ob otvoritvi muzeja je bil izdan Vodič po stalni razstavi, sledila je izdaja Poslovnih pisem 1969. leta z 275 novimi objavljenimi pismi pri Založbi Obzorja v Mariboru. Vsi povzetki so bili v ruskem, angleškem in nemškem jeziku. Do leta 1994 je muzej izdal že 34 izdaj svojega strokovnega dela. Pri tem je potrebno poudariti, da je leta 1995 izšlo letno poročilo muzeja s povzetkom v angleškem jeziku, kakor tudi s celotnimi prevodi izdaj letnih poročil za leta: 1997, 2000 in seveda 2008. Večinoma vse izdaje muzeja po stalni postavitvi leta 2000 so izšle v angleškem jeziku in s tem še enkrat potrdile dostopnost muzeja v evropskem in svetovnem prostoru.

Otvoritev stalne postavitev Živeti v Celju v letu 2000. Avtorska skupina predstavlja projekt (foto Sherpa).

Vsako leto, posebej pa leto 1989, zadnje leto delovanja Muzeja revolucije, je bilo odločilno tudi na poti "osamosvojitve" našega muzeja. Muzej se je tesneje povezal z gospodarstvom, saj je bila to osnova zbiralne politike in povabilo novim ciljnim obiskovalcem. Aktivno smo se povezali s Cinkarno Celje, Železarno Štore in pripravili tudi občasne razstave: Iz štorske preteklosti, Trgovina v Celju. Posledično so nastajale nove muzejske zbirke: EMO, Kovinotehna Celje, Libela Celje, leta 1994 je sledil odkup in prevzem gradiva ter "zaklada" Zlatarne Celje s 3.327 predmeti.

S Pokrajinskim muzejem Celje in takratno direktorico Vero Kolšek smo 26. januarja 1990 podpisali medsebojni dogovor o razmejitvi dela oziroma razmejitvi zbiralnih politik glede na časovno obdobje. Z otvoritvijo razstave Po sili vojak - udeleženci mobilizacije v nemško vojsko smo odprli novo poglavje proučevanja "težke" dediščine, kakor ji pravimo danes.⁷

Muzej se je v vsakdanjem življenju iz zelo politično-kulturne ustanove počasi transformiral v ustanovo, ki se je z aktivno zbiralno politiko in komuniciranjem z različnimi javnostmi, tudi začetnim pojavljanjem v tujini, razvila v pomembnega komunikatorja med generacijami.

Če se je delo muzeja pred našo osamosvojitvijo in pred transformacijo večinoma posvečalo politični zgodovini, njenim mejnikom v polpretekli zgodovini, obujanju obletnic na "slavne" dogodke, obnovi spomenikov NOB na prostem, postavljanju obeležij kot spomin in opomin na revolucionarni boj in prisotnosti naših tedanjih politikov, se je pozornost dela po letih 1989, 1990, 1991 obrnila v primarne stroke zgodovine, etnologije in predvsem muzeologije. Zelo so se zmanjšali diplomatski obiski, toda še vedno so naši obiskovalci ostajali člani borčevskih organizacij.

30. maja 1991. leta, malo manj kot mesec dni pred našo osamosvojitvijo, se je muzej preimenoval v Muzej novejšje zgodovine Celje.⁸ V Ljubljani, v Muzeju revolucije Slovenije, so sledili naši usmeritvi šele leta 1994 (UL RS 1994: 28) in začeli z delom prenove stalne postavitev (http://www.muzej-nz.si/sl/pages.php?id_meni=50&id=26).

Muzej novejšje zgodovine Celje je postal zgodovinski muzej, ki se ukvarja z

⁷ Odprtje razstave s spremnim katalogom v mesecu decembru 1990. leta smo povezali z organizacijo okrogle mize z udeleženci mobilizacije, zgodovinarji iz znanstveno-raziskovalnih ustanov ter kolegi muzealci. Razstava je bila tudi povod za prvo srečanje mobilizirancev po 45 letih. V času nastajanja razstave pa so se le-ti tudi sami pričeli organizirati. V ustanavljanju je bil štajerski odbor, deloval pa je že odbor mobilizirancev za Gorenjsko.

⁸ Muzej revolucije v Ljubljani je svoje preimenovanje in novo poslanstvo dobil šele leta 1994 in zadnji akt o svojem delovanju leta 2003. Naj na tem mestu samo omenim konec delovanja večine muzejev revolucij, ki so svoja vrata odprli v 50. in 60. letih, kakor v Celju. V Bosni in Hercegovini so 13. novembra 1945 ustanovili Zgodovinski muzej in so ga 1949. leta preimenovali v Muzej narodne revolucije Bosne in Hercegovine ter leta 1967 v Muzej revolucije, ki je leta 1993 ponovno dobil ime Zgodovinski muzej Bosne in Hercegovine (<http://www.muzej.ba/index.php?lang=ba&sel=2>). / V Zagrebu je republiška oblast ustanovila Muzej revolucije 1945. leta in ga 1991. leta priključila Zgodovinskemu muzeju z vsemi zbirkami in brez stalne postavitev (<http://www.hismus.hr/hr/o-muzeju/>). Podobno se je dogajalo s kar nekaj muzeji revolucije na Hrvaškem: Zadar (1962), Reka (1955), Sisak (1957). Vsi muzeji so ob koncu Jugoslavije svoja vrata zaprli. Podobno se je zgodilo še v Makedoniji. 1951. leta so ustanovili Muzej osvoboditve in ga 1953. preimenovali v Muzej revolucije (Rihter 2013).

zbiranjem, hranjenjem, raziskovanjem in prezentacijo zgodovine Celja in regije 20. stoletja. Muzej je še bolj živo pričel komunicirati z javnostjo in se osredotočati na posebno ponudbo za obiskovalce. Posvetil se je najmlajši publiki, otrokom med 3. in 12. letom starosti, istočasno pa smo se pričeli intenzivno obračati v tujino in se vsako leto odpravili na ogled in razgovore s kolegi. Naše izobraževanje in priprava na stalno postavitev, ki je zajemala življenje v Celju od 1900 do 2000, sta se poleg poglobljenega raziskovalnega dela kustosov ter izmenjav izkušenj s kolegi v Sloveniji pričela s pregledom novih postavitev po Evropi.

1994. leta se je pričela spreminjati podoba muzeja navzven in navznoter. Stalno razstavo iz leta 1963 smo zaradi poškodbe umaknili na depo, opravili evalvacijo gradiva ter pričeli s celovito vsebinsko, tehnično in komunikacijsko prenovo. Podlaga delu so postale zgodovinske študije, raziskave vsakdanjega življenja ljudi. Postavili smo si vprašanja:

- Kaj določa identiteto Celja, posebno v zadnjem stoletju?
- Kaj povezuje preteklo, sedanje in prihodnje življenje v Celju?
- Na kaj smo v Celju še vedno ponosni?
- Kaj smo v Celju imeli, pa nimamo več?
- Kaj od preteklosti pogrešamo?
- Kaj bi radi imeli ponovno?

Muzej je za podlago priprave svoje stalne postavitev o življenju v 20. stoletju v Celju in okolici leta 1995 pričel z izdajo zbirke Odsevi preteklosti. V petih knjigah je izšlo obsežno raziskovalno delo zgodovine Celja od začetkov industrializacije do današnjih dni. V zbornikih so prispevki zgodovinarjev, strokovnjakov, ki so zaokrožili pregled vsebin po celotah: upravni razvoj, kulturno življenje, socialno zgodovino, gospodarsko zgodovino, urbanizacijo. Projekt je tekel vzporedno s pripravo stalne postavitev.

Kaj so bile prelomnice ali odločitve, da je muzej obrnil svojo pot v strokovno ustanovo varovanja in hranjenja, prezentiranja in obdelave dediščine? Če je bila od samega začetka muzeja jasno načrtana pot zbiranja gradiva, predvsem

vsebin iz NOB in življenja po letu 1945, se je z osamosvojitvijo bilo potrebno odločiti, kako naprej. Novo ime, nove stalne postavitev in predvsem usmeritev v zbiranje gradiva iz vsakdanjega življenja so botrovali k oblikovanju kreativne skupine, ki je pričela s pripravo scenarija razstave Odsevi preteklosti, ki je podajala znanstven in strokoven zgodovinski pogled na preteklost Celja in Celjskega. Izsledki avtorjev so nam bili v oporo pri naših raziskavah, tako kabinetnih kot terenskih.⁹ Cilj nove stalne postavitev je bil vseskozi zelo jasen: postaviti muzeološko kvalitetno razstavo, ki naj temelji in gradi na spoznanjih in pravih posameznih družboslovnih ved. Bilo je

⁹ Muzej je leta 1995 opravil uradno registracijo oddelka za raziskovanje in s tem povezal svoje pretekle izkušnje z resnim znanstvenim pristopom. Od samega začetka delovanja je bilo del muzejskih zbirk tudi arhivsko gradivo – arhiv. Leta 1966 se je povečal kar za 36 fasciklov predvojnega delavskega gibanja, prav tako pa so zaradi varnosti pričeli z mikrofilmanjem lastnega gradiva. Zbiranje poslovnih pisem talcev se je začelo 1967. leta. Zbrali so 9 še neobjavljenih, leta 1968 kar 40, 1969. leta pa še 7. Sledil je prevzem gradiva in dokumentov iz Pokrajinskega arhiva Maribor. V ospredju pa je od samega začetka potekala topografija spomenikov NOB na terenu, ki ga je muzej pokrival – po občinah. Sodelovanje s šolami se je iz poglavja zgodovine razširilo na raziskovanje. »Mladi za napredek Celja« je bila akcija občine Celje z mladimi raziskovalci, ki so jo v muzeju pričeli leta 1987.

Ena prvih postavitev zobozdravstvene zbirke, 1996. ▲

Zobozdravstvena zbirka v novih prostorih, 2004 (foto Gašper Domijan).

težko ter istočasno, vzporedno s pregledom aktivnosti po Evropi, lažje. Sama sem v letih 1998 in 1999 predsedovala Skupnosti muzejev Slovenije, kjer smo se tesno povezali s Skupnostjo muzejev iz Nizozemske in 1998. leta pričeli z rednim izvajanjem programa MATRA.¹⁰ Prav tako pa sem s svojo aktivnostjo kot nacionalna korespondentka Evropskega muzejskega foruma, ki ga je takrat še vodil Kenneth Hudson, povezala naše delo v muzejske evropske kroge. Vpogled v dogajanja in delovanja muzejev po Evropi in zelo opazno delo našega muzeja v slovenskem prostoru sta botrovala povabilu Vlade Republike Slovenije 16. junija leta 1998 k aktivnemu sodelovanju na Simpoziju kulturne politike v Sloveniji.¹¹

Naše delo smo pred zadnjimi odločitvami preverjali v javnosti.¹² Sledila je samo še otvoritev našega prenovljenega muzeja.

Muzej je od samega začetka delovanja svoje delo namenjal komunikaciji z javnostmi, s publiko in oblikovanju celovite ponudbe. Številni programi, ki smo jih ponujali skupaj z razstavami, so povečevali tako število naših obiskovalcev kot tudi naše "uporabnike" na spletni strani. Seveda smo bili vseskozi vidni tudi v medijih, vidni na spletni strani pa smo postali že leta 1997: <http://www.celje.com/> in <http://www.creativ.si/>.¹³

Uspešnost našega dela pa smo merili predvsem v delovanju na širšem območju s ponudbo klasičnih muzejskih vsebin kot tudi na področju vnašanja vedno novih, inovativnih vsebin za obiskovalce in na področju naše zbiralne politike.

Poglej v muzej

Stalna rastava "Živeti v Celju 1900-2000" je bila vedno vzpodbuda zbiralni politiki muzeja. Redna evalvacija gradiva in njegova obdelava nam je narekovala usmeritve pri pripravi strategije zbiranja. Manjka joči deli v življenju Celjanov so bili izziv za nova sodelovanja, navezovanja stikov.

¹⁰ V Sloveniji smo junija leta 1997 poizkusno pričeli z izvedbo delavnice Management na področju kulture. Program MATRA se je izvajal v Zrečah, sama pa sem z letom 2000 prekinila sodelovanje, saj sem pričela z aktivnim delom v Vladi RS.

¹¹ Svoje teze sem predstavila v prispevku »Muzeje je treba imeti rad«, ki je bil objavljen v knjižni zbirki Teorija in praksa: Kulturna politika v Sloveniji, Ljubljana, 1998, 287-291.

¹² Omenila bi samo dva vprašalnika evalvacije našega dela: 1995. leta smo opravili analizo dela v Hermanovem brlogu, analizo o strukturi naših obiskovalcev, njihovem mnenju o razstavi in naši prepoznavnosti, v sodelovanju s Svetom muzeja pa smo leta 1998 izvedli anketo s 128 anketiranimi osebami o predlogu novega imena muzeja. Skrbelo nas je zaradi prepoznavnosti, čemur je botrovalo isto ime, kakršnega je nosil naš veliki brat – muzej v Ljubljani. Ponujali smo predloge novega imena: Mavrični muzej, Muzej Poglej, Živi muzej. Prejeli smo tudi vrsto drugih predlogov. Odločitev kolektiva je bila enotna: naše ime je ostalo še naprej enako, zavedali pa smo se, da se bo potrebno še bolj posvetiti komunikaciji z javnostmi in graditvi na samoprepoznavnosti z našimi zbirkami in posamezniki, ki so povezani z njihovimi zgodbami.

¹³ Sodelovanje z mediji je bilo prvič leta 1967: Radio Celje je posnel kar 6 oddaj o raznih spominskih dneh. Filmska ekipa Hrvaške TV je za snemanje dokumentarne oddaje o Celju leta 1987 in njegovi zgodovini ter primerjavi z letom 1947 gostovala v Celju. Leta 1983 je muzej sodeloval pri snemanju šolske ure Spomenik NOB na Šlandrovem trgu v Celju avtorja Savinška. Leta 1987 smo izdelali scenarij za dokumentarni film Frankolovski zločin, ki ga je snemalo Kinopodjetje Maribor. Leta 1980 je muzej sodeloval z ekipo RTV Ljubljana pri izdelavi scenarija za dokumentarni film Somrak človeka, Frankolovo in Stari pisker in z Radiem Ljubljana leta 1982 pripravil oddajo šolske ure za učence druge stopnje na temo celjskega Starega piskra (Letno poročilo 1982). To leto je muzej zabeležil tudi največji obisk. Toda med obiskovalce so bili prišteti vsi uporabniki katerih koli storitev, zato je bila končna številka nerealna, številka resničnega obiska pa 90.058.

Fotografski atelje pred odkupom 1995. leta.

Fotografski atelje danes (foto Tomaž Lauko).

Redne, tudi javne pobude pa so bile vzrok, da so do nas - in to še vedno traja - prihajali ljudje vseh generacij s svojimi zgodbami, predmeti, zbirkami, nasveti, dobronamernostjo. Zato danes pogled v muzej in njegovo celoto pomeni pogled na raznoliko dediščino, ki povezuje vsakdanje zgodbe ljudi, posameznikov, družine skozi generacije. Naj zato za zaključek predstavim naše prelomne zbirke, razstave.

Zobozdravstvena zbirka

Zbirka predmetov zobozdravstva je svoje domovanje v muzeju dobila leta 1991. Svoje osebno zbirko je muzeju doniral prim. Franc Štolfa, dr. stom. in zbiralec predmetov. V obdobju dveh let smo pripravili prvo predstavitev in 5. maja 1993 odprli razstavo. Zbirka je svoje domovanje dobila zaradi ogoženosti pred izginotjem, saj so bili predmeti edini tovrstni v Sloveniji. Skozi obdobja muzeja smo redno skrbeli za dopolnjevanje ter prezentacijo. Zbirko vsako leto obiščejo študentje medicine oziroma stomatologije iz Ljubljane in vedno bolj pogosto iz tujine (Reka).

Otroški muzej Hermanov brlog

7. marca 1995 se je zgodila otvoritev otroškega muzeja z imenom Hermanov brlog in občasne razstave Herman lisjak spoznava denar pod pokroviteljstvom Banke Celje. Zamisel o otroškem muzeju se je pričela leta 1992, ko je muzej pripravil razstavo V svetu lutk - poskus otroškega muzeja. Muzej za otroke vsebine predstavitev črpa tako iz preteklosti kot sedanjosti, iz vsakdanjega življenja in prazničnosti, z različnimi pristopi in s številnimi oblikami komuniciranja: strokovna vodstva, muzejski večeri, ustvarjalnice, praznovanja rojstnih dni, otroški boljši sejem itd. pa pomaga otrokom pri razumevanju in spoznavanju sveta. Muzej obiskovalcem posreduje vedenje o svojih zbirkah, o premični kulturni dediščini, o preteklosti. Preko programov povezuje v tok sodobne družbe mlade generacije. Povezuje pa tudi v mednarodni prostor, saj je v goste že leta 1996 povabil Tehnični muzej iz Berlina z razstavo Hi kornjiček. Svojo mednarodno vpetost je istega leta povezal v Hand's on Europe/Evropsko zvezo otroških muzejev. Od konference v Amsterdamu je Muzej novejšje zgodovine Celje - Otroški muzej Hermanov brlog danes član Svetovne zveze muzejev in je leta 2011 tudi zelo uspešno gostil 8. konferenco Hand's on International. Zato ne presenetiti, da je že leta 1998 prejel nominacijo za najboljši evropski muzej Evropskega muzejskega foruma.

Fotografski atelje Josipa Pelikana

Prva razstava del Josipa Pelikana je bila leta 1989 v razstavnih prostorih Muzeja novejšje zgodovine Celje. Seveda ni nastala kar čez noč. Začetek sega v leto 1987, ko sem sama kot bivša sosedka nagovorila g. Boženo Pelikan, hčerko mojstra Pelikana. Začeli sva načrtno - čeprav s presledki - delati na zapuščini njenega očeta. Vse do svoje smrti naju je budno spremljala druga mojstrova hčerka in Boženina sestra, ga. Nada Zore, ki je s svojimi razlagami dopolnjevala zgodbo o družini Pelikan.

25. aprila 1997 je bila otvoritev prenovljenega ateljeja Josipa Pelikana.

“Moje muzejsko delo je dinamično, saj večino svojega dela posvečam pripravi in oblikovanju novih programov ter didaktičnih gradiv, ki dodatno razjasnjujejo razstavne vsebine, jih bogatijo ter dodajajo nove vrednosti. Z dediščino se srečujem tako na pedagoško-andragoškem področju kot pri skrbi za zbirko Otroško življenje.”

Jožica Trateški,
višja kustosinja, vodja
pedagoških programov

V muzeju smo ob prvi razstavi prevzeli prvi del fotografske zbirke Josipa Pelikana. Pogajanja o odkupu stavbe, v kateri je bil atelje, pa so trajala do leta 1995, ko smo jo s sredstvi Ministrstva za kulturo lahko odkupili in od Občine Celje atelje prejeli v upravljanje. S kolegico konservatorko Branko Primc iz Zavoda za varstvo kulturne dediščine smo takoj pričeli s pripravo projek-

tov za obnovo. Prenovljen atelje smo odprli aprila 1997 in po dolgem obdobju ponovno pridobili dislociran oddelek. Atelje je tudi danes živa priča bogatega, nadvse ustvarjalnega življenja in dela fotografa - umetnika Josipa Pelikana, ki je Celje in Celjsko svojih let mojstrsko prelil v trajni spomin. Fotografije Josipa Pelikana so gostovale po Evropi (Praga, Bad Ischl, Beograd) in v letu 2010 tudi v Washingtonu in New Yorku. Vedno pa so z njimi na poti tudi knjige, ki so podroben pregled ciklov ustvarjanja.

Galerija Keleia

1994. leta je Projekt Keleia z darilno pogodbo avtorjev Francija Pesarja in Matjaža Grudna skupaj z generalnim pokroviteljem Kovinotehno d.d. Celje prešel pod okrilje Muzeja novejših zgodovine Celje. Muzej je bil namreč prepoznan kot edina ustanova, ki je bila s svojim vodstvom in organizacijo sposobna zaščititi in nadaljevati osnovno idejo Projekta Keleia. Muzej je na razpolago ponudil svoje izpraznjene razstavne prostore v prvem in drugem nadstropju ter se vključil v organizacijo:

- Mednarodnega simpozija Celjski mednarodni slikarski tedni,
- mednarodnih izmenjav,
- štipendiranja mladih umetnikov,
- Galerije Keleia.

Keleia je bila zelo konkretna vsebina, s katero je muzej aktivno vstopil v evropski kulturno-likovni prostor in v svojih prostorih gostil številne tuje umetnike. Keleia je prenehala biti del naše ustanove, ko smo pričeli z realizacijo postavitve naše stalne razstave v letu 2000. Z nami so bili: Tommy Lidon, Marko Andlovič, Ashod Bayandour, Uroš Paternu, Trevor Bell, Andrej Jemec, Mario Benedetti, Djuro Seder, Uroš Paternu idr.

Muzej je vse svoje uspehe vedno dosegal ob tesnem sodelovanju posameznikov v kolektivu. Uspehi so bili posledica sodelovanja strokovnega, tehničnega in administrativnega kadra, ki je deloval kot usklajen tim. Svoje delo smo gradili ob “rednem druženju” znotraj hiše: uradnih sestankih, premorih ob kavi in čaju, skupnih kosilih ali praznovanjih rojstnih dni.

Viri:

- Državni arhiv u Sisku: <http://www.dask.hr/o-arhivu/povijest/>, 23. 7. 2013.
- European museum Academy (EMA): <http://www.europeanmuseumacademy.eu/>, 26. 6. 2013.
- Historijski muzej Bosne i Hercegovine: <http://www.muzej.ba/index.php?lang=ba&sel=2/>, 20. 6. 2013.
- Hrvaški zgodovinski muzej: <http://www.hismus.hr/hr/o-muzeju/>, 20. 6. 2013.
- Letna poročila Muzeja revolucije Celje/Muzeja novejšje zgodovine Celje 1964–2012.
- Mikuž, Stane, 1947: Muzeji in zgodovinska društva, IV. zborovanje slovenskih zgodovinarjev, Maribor, 26.–28. september 1947, Arhiv Jugoslavije, fond 218, f 99.
- Muzej grada Rijeka: <http://www.muzej-rijeka.hr/povijest.asp>, 23. 7. 2013.
- Muzej novejšje zgodovine Celje, Zbirka Arhiv, F 52C.
- Muzej novejšje zgodovine Slovenije: http://www.muzej-nz.si/sl/pages.php?id_meni=50&id=26, 27. 6. 2013.
- Narodni muzej Zadar: <http://nmz.hr/muzej/povijest>, 23. 7. 2013.
- Arhiv Jugoslavije, fond 314, f 10, Poročilo Ministrstva za prosveto LRS, 17. april 1947.
- Uradni list LRS (UL LRS): 1948, št. 7; 1962, št. 20.
- Uradni list RS (UL RS): 1994, št. 28.

Literatura:

- Avtorska skupina projekta (ur.), 2000: *Živeti v Celju: katalog stalne razstave*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 36 str.
- Čopič, Vesna, Tomc, Gregor (ur.), 1998: *Kulturna politika v Sloveniji: simpozij*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 368 str.
- Klemenc, Sonja, 1994: *Jakob Savinšek (1922–1961)*. Ljubljana: Moderna galerija.
- Marolt, Jože, 1974: Deset let razstavne dejavnosti Muzeja revolucije v Celju. *Celjski zbornik 1973–1974*, str. 533–558.
- Orožen, Janko, 1980: *Oris sodobne zgodovine Celja in okolice*. Celje: Kulturna skupnost občine Celje, 466 str.
- Počivavšek, Marija (ur.), 1996: *Odsevi preteklosti 1: Iz zgodovine Celja 1780–1848*. Celje, 292 str.
- Rihter, Andreja, 1989: Razstavna dejavnost Muzeja revolucije. *Celjski zbornik 1989*. Celje, str. 286–312.
- Rihter, Andreja, 2013: *Heritage of Socialismus between oblivion and remembrance*, 2nd Heritage Forum of Central Europe, Krakow.
- Terčak, Stane (ur.), 1963: *Vodič po Muzeju revolucije Celje*. Celje: Muzej revolucije Celje, 31 str.
- Trobec Zadnik, Dragica (ur.), 2010: *170 let Slovenskega muzejskega društva*, jubilejni zbornik, Muzejska knjižnica 4. Ljubljana: Slovensko muzejsko društvo, 128 str.

Zadnje dejanje v nabiranju izkušenj in znanja pa so bile naše strokovne ekskurzije po Sloveniji in tujini. Naša povezanost znotraj je vedno privabljala tudi naše zunanje sodelavce. S ponosom se obračam v preteklost, ko v poročilih prebiram številna znana imena, ki so z nami ustvarjala dediščino življenja Celja in jo zapustila na razstavah, v številnih knjižnih izdajah, publikacijah, filmskih zapisih, muzejskih večerih, TV oddajah.

Muzej novejšje zgodovine Celje je kulturna ustanova, ki jo dopolnjujejo znanstveno-raziskovalni in vzgojno-izobraževalni programi. Z oživljanjem predmetov in njihovih zgodb razjasnjuje preteklost, pomaga pri razumevanju sedanjosti in soustvarjanju prihodnosti. Muzej je prostor za spoznavanje, učenje, druženje in razmišljanje (Poročilo muzeja, 2007: 6). Tako sama razumem naš muzej in sem ponosna, da sem del njegovega aktivnega ustvarjanja že skoraj 30 let.

Breme pozabe in spomina

V globalnem muzejskem in muzealskem prostoru je v zadnjih letih pomembna pozornost namenjena t. i. težavni dediščini, kot lahko prevedemo izraz "difficult heritage", čigar vsebino oz. problematiko je v uvodnem predavanju letne konference ICMAH, mednarodnega komiteja za zgodovinske in arheološke muzeje, ki je potekala v okviru generalne konference ICOM avgusta 2007 na Dunaju, načela Sharon Macdonald, profesorica socialne antropologije na Univerzi v Manchestru. Slednja si pod tem izrazom predstavlja tisto preteklost, ki je v sedanjosti prepoznana kot pomembna, a obenem sporna in mučna za pozitivno, samozavestno sodobno identiteto ter zato lahko razdvaja in razdiralno vpliva na odnose v neki družbi (Macdonald, 2009: 1). Gre za nadvse aktualna zgodovinsko, kulturno in politično pogojena vprašanja in teme vseh (post)modernih družbenih okolij, vključno s slovenskim, v katerih prihaja do (re)interpretacije preteklosti, ki pogosto ni v sozvočju in soglasju z uveljavljenim in družbeno sprejetim ter priznanim zgodovinskim spominom neke skupnosti.

Ukvarjanje s tovrstno dediščino je od preloma dvajsetega v enaindvajseto stoletje vse bolj prisotno tudi v muzejskih postavitvah, med katerimi je kot najopaznejše primere Macdonaldova izpostavila nove muzeje in razstave, ki se osredotočajo na suženjstvo ali kolonializem ter njuno zapuščino kot tudi in zlasti razstave o drugi svetovni vojni, nacizmu in holokavstu. Prav slednjemu velja osrednji raziskovalni interes avtorice, katerega rezultati in spoznanja so zbrani v tozadevno temeljnem delu *Difficult Heritage: Negotiating the Nazi Past in Nuremberg and Beyond*. V njem obravnava soočanje s tisto preteklostjo, za katero si večina želi, da se nikoli ne bi zgodila ter pri tem pod raziskovalno lupo vzame primer Nürnberga, mesta, tesno povezanega in prepletenege z zgodovino nacizma, kot tudi Nemčije in njenega odnosa do lastne nacistične preteklosti nasploh. Pri tem jo najbolj zanimajo spremembe v načinu obravnavanja teh vsebin od konca vojne pa vse do danes, vključno z vsemi kulturnimi podmenami, motivi ter trenji, ki so nanje vplivali. Obenem prikaz tega primera služi kot refleksija za primerjanje podobnosti in različnosti oz. načina, kako s(m)o se s težavno dediščino spopadli drugje ter pomaga vsem, ki se v svojih okoljih tako rekoč dnevno soočaj(m)o s potrebo po čim ustreznejši prezentaciji težavne dediščine, bodisi na lokalnem bodisi nacionalnem ali celo širšem, evropskem nivoju. Ravno druga svetovna vojna, fašizem in antifašizem, holokavst¹ in nasilje nasploh so namreč vsebine, ki najočitneje presegajo okvir lokalnega, iz njih izhajajoča dediščina pa je v evropskem prostoru nedvomno univerzalna, tako v afirmativnem smislu - ne nazadnje moderna Evropa in EU temeljita na zmagi nad nacifašizmom - kot tudi glede njenih temnih strani, belih lis

¹ Da je holokavst potekal tudi na naših tleh, smo se Slovenci zavedli zelo pozno, saj se iz različnih razlogov usodi tukajšnje, zlasti prekmurske judovske skupnosti desetletja ni posvečalo pozornosti, niti na lokalnem, kaj šele na nacionalnem nivoju. Do očitnega raziskovalnega, tako literarnega kot zgodovinskega napredka je prišlo šele v zadnjih letih, z obnovitvijo in oživitvijo mariborske Sinagoge pa smo končno dobili tudi (muzejski) prostor, namenjen ohranjanju judovske dediščine in spomina.

Del stalne razstave Muzeja revolucije Celje, posvečen delavskemu in komunističnemu gibanju pred drugo svetovno vojno.

drugo svetovno vojno in po njej ter z "Esejem o sodobnem evropskem spominu" celo zaključijo svoje pisanje (Judt, 2007: 909-940).

Če k skupnemu imenovalcu druge svetovne vojne dodamo še druge vsebine težavne dediščine, za postkomunistične države npr. dodatno breme predstavlja njihova povojna totalitarna preteklost, tako rekoč ne najdemo okolja, ki bi iz te problematike ostalo izvzeto oz. bi si pred njo še smelo zatiskati oči. Tega se vse bolj zaveda tudi muzejska stroka, zlasti v muzeološko razvitejših državah, zato je pod naslovom *Muzeji in težavna dediščina* potekala tudi letna konferenca ICMAH 2011 v Helsinkih, na kateri so bili predstavljeni številni praktični primeri muzejskega soočanja s težavno dediščino.

Bele lise in črni madeži

Sama oznaka tovrstne dediščine najbrž ni usodnega pomena. Poimenovali bi jo lahko tudi kako drugače, morda kot problematična, neprijazna ali celo obžalovanja vredna dediščina, predmet interesa in razmisleka, tudi muzealcev, pa je bila že pred teoretskimi definicijami Macdonaldove. Tudi v slovenskem prostoru, kjer je podobnih vsebin na pretek, daleč prevladujoča in aktualno družbeno stvarnost še vedno in najbolj obremenjujoča pa je dediščina desetletja trajajočega mednacionalnega in znotrajnacionalnega, svetovnonazorskega spopada na slovenskih tleh, ki je svoj vrhunec dosegel med drugo svetovno vojno in neposredno po njej. Če na hitro kontekstualiziramo ter preletimo spreminjajoči se odnos do te dediščine, se je potrebno vsaj za hip ozreti nazaj. V obdobje po koncu druge svetovne vojne in osvoboditvi izpod brutalnega okupacijskega režima, ko je v Sloveniji oz. Jugoslaviji oblast prevzela komunistična partija, ki je med vojno vodila protifašistični narodnoobrambni boj, ob njem pa izvajala tudi social(istič)no revolucijo. Pri tem je uživala precejšnjo podporo prebivalstva, s političnimi nasprotniki, še posebej

Plakat razstave
avtor Črtomir Frelih.

tistimi, ki so med vojno iz različnih razlogov sodelovali z okupatorjem, pa je neusmiljeno obračunala. V desetletjih po drugi svetovni vojni je ohranjanje t. i. izročil narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije predstavljalo enega od osrednjih veziv družbe, med drugim tudi zato, ker je povojni enopartijski režim z njim utemeljeval in upravičeval svoj položaj in obstoj. Dogajanje med vojno in po njej se je praviloma prikazovalo enostransko in črno-belo, poveljevalo in slavilo se je zlasti njegov ideološki, se pravi revolucionarni vidik in kontekst, pa tudi žrtve v boju za svobodo so bile pogosto obravnavane selektivno. Obenem se je težka zavesa molka spustila na vse, kar bi na osvobodilno gibanje, partizanstvo, zlasti pa na povojni režim metalo kakršnokoli senco, slabo luč ali vsaj dvom. Komunistični režim je utrjeval svojo pozicijo ter razširjal svojo ideologijo tudi skozi uradne kulturne institucije, med katerimi je bila pomembna vloga namenjena prav muzejem. Po vsej takratni Jugoslaviji, katere del je bila tudi Slovenija, so nastajali Muzeji revolucije, danes bi jim lahko rekli tudi "rdeči" muzeji. Prikazovali so zgodovino delavskega gibanja, protifašističnega boja

in socialistične revolucije, promovirali komunistični režim in gojili ter vzdrževali kult osebnosti Josipa Broza Tita. Kot eden izmed njih je bil leta 1963 v prostorih nekdanje mestne hiše, zgodovinskem simbolu politične moči, pa tudi političnih sprememb v mestu, ustanovljen Muzej revolucije Celje. Zgodovinarji, zaposleni v muzeju, so se zavedali političnih okvirov in omejitvev raziskovalnega dela. Največja pozornost je bila zato namenjena (nesporne) nacističnemu nasilju nad prebivalstvom, osvobodilnemu gibanju in partizanskemu boju ter vlogi in žrtvam, ki so jih v tem boju utrpeli komunisti. Posamezne vsebine so bile predstavljene dokaj objektivno, druge spet izrazito ideološko in pristransko, v strogi črno-beli interpretaciji. Nekateri, za oblast najspornejši dogodki in pojavi, kot npr. povojni poboji političnih nasprotnikov, pa so bili povsem zamolčani in tabuizirani.

Z demokratičnimi spremembami v drugi polovici osemdesetih ter začetku devetdesetih let dvajsetega stoletja je v odnosu do preteklosti nastopilo novo obdobje in tako kot mnogi drugi evropski narodi smo se morali tudi Slovenci soočiti z novimi, tako historičnimi kot moralno-etičnimi vprašanji ter poiskati odgovor nanje. Po pričakovanju se je v trdo kost tabujev, belih lis in težavne dediščine prva zagrizla literatura oz. umetnost nasploh in nastala je vrsta del, ki so v slovenskem prostoru še za časa enostrankarskega režima oz. komunizma načenjale nekatere bolj ali manj neznane, zamolčane in uradno celo neobstoječe, posledično pa nevarne vsebine. Sledila je publicistika, v zadnjih letih prejšnjega režima pa se je prebudilo tudi slovensko zgodovinopisje ter se začelo sicer previdno, a vendarle posvečati nekaterim dotlej tabuiziranim

vsebinam, kot so bili npr. povojni montirani politični procesi, obračun s t. i. informburojenci (Goli otok) ali pa vojna usoda in povojna stigmatizacija slovenskih fantov in mož, prisilno mobiliziranih v okupatorske vojaške enote. Spodbujeni s politično in strokovno odjugo so vedno bolj avtonomni postajali tudi muzejski profesionalci in po poti vsebinskih in konceptualnih sprememb so postopoma sledili tudi nekateri muzeji. Med prvimi ravno Muzej revolucije Celje, ki je v sodelovanju z Gorenjskim muzejem leta 1990 pripravil odmevno razstavo avtorjev Jožeta Vurcerja in Jožeta Dežmana o mobiliziranih Slovenih v nemško vojsko z naslovom Po sili vojak ter ob njenem odprtju pripravil tudi okroglo mizo, na kateri so sodelovali tako nekdanji mobiliziranci kot zgodovinarji in kustosi. Razstava je v javnosti močno odmevala, saj je bila povod za prvo srečanje mobilizirancev po petinštiridesetih letih in njihovo nadaljnje organiziranje, spodbudila pa je tudi nadaljnji raziskovalni interes za to temo. Po besedah v mariborskem dnevniku Večer so muzealci s tem "odpravili eno velikih belih lis vojnega obdobja, sprali te ljudi sramote in sprožili eno najbolj množičnih gibanj nemških mobilizirancev s sedežem v Celju, z njo pa spodbudili tudi nova pričevanja in zbiranje dodatnega gradiva" (Večer, 12. 12. 1991). Tudi z današnje perspektive lahko razstavo označimo za prvo ali pa vsaj eno prvih slovenskih muzejskih obravnav dotlej zamolčane vsebine, ki bi jo v veliki meri lahko uvrstili med težavno dediščino.

V zadnjem desetletju jugoslovanskega enopartijskega političnega monopola se je začelo odpirati tudi tozadevno največje in najproblematičnejše poglavje slovenske novejšje zgodovine - medvojno ter zlasti povojno revolucionarno nasilje zmagovalcev, se pravi osvobodilnega, antifašističnega partizanskega tabora, na čelu s komunistično partijo, o čemer je sicer že leta 1974 javno spregovoril Edvard Kocbek v intervjuju, ki ga je z njim opravil Boris Pahor. Znanstveno-publicističnim prispevkom, ki so se te problematike lotevali tako s politično-historične kot moralno-etične perspektive (Spomenka Hribar, Krivda in greh, 1986) so postopoma sledili številnejši zapisi in izjave na različnih ravneh. Čedalje intenzivnejše raziskovanje desetletja zamolčanih vsebin je prineslo dragocena odkritja in spoznanja, ki so dvajseto stoletje na Slovenskem osvetlila tudi z drugega zornega kota ter z načenjanjem ideoloških tabujev in dogem pomembno prispevala k družbeni demokratizaciji. Njihova logična vpetost v širši družbeni in politični kontekst pa je obenem, bodisi zavestno, s senzacionalističnimi nameni, bodisi v očiščevalnem zanosu, pogosto privedla do skušnjave, da se nekdanje uradno resnico v celoti diskreditira, postavi na glavo ter ponovno, le da tokrat z obratne smeri, enostransko poenostavi. Kar je v kontekstu političnega boja nedvomno prispevalo k nadaljnjemu razvoju dogodkov, ki so se vse bolj oddaljevali od zastavljene vizije dejanske narodne sprave ter končno privedli do tega, da problematika povojnega nasilja in evidentiranih prikritih grobišč še vedno ni zadovoljivo in pietetno rešena in da ideološke in politične delitve, utemeljene na dogajanju med drugo svetovno vojno in po njej, nikakor ne pojenjajo. Kar pravzaprav pomeni, da ta dediščina ni prav nič manj težavna, obremenilna in razdvajajoča, kot je bila pred skoraj tridesetimi leti, ko je stopila v slovenski

javni prostor in v katerem je še vedno močno prisotna.² Vendarle pa slednje, vključno z globljim opisovanjem in vrednotenjem upravičenosti takšnih in drugačnih, med seboj pogosto diametralno nasprotnih interpretacij revolucije, kolaboracije, totalitarizma ipd., ni osrednji predmet tega pisanja. Namesto tega nas zanima predvsem to, kako je k soočanju s težavno dediščino pristopila slovenska muzejska stroka oz. kaj je in kaj še lahko pripomore k njenemu razkrivanju, obenem pa tudi razbremenjevanju.

Glede vsebin s skupnim imenovalcem težavne dediščine se muzeji z redkimi izjemami ne morejo ravno pohvaliti z odzivnim časom. Razlogov za to je verjetno kar nekaj. Prvi je nedvomno ta, da so v muzejih predolgo obstajale - ponekod še vedno prisotne - prislovična konservativnost, rigidnost in bojazen pred novimi vsebinami in pristopi nasploh. Ponavljanje utečenih vzorcev, tako oblikovnih kot vsebinskih, je veljalo za najvarnejšo obliko dela, zavest o nujni transformaciji pa je v slovenski muzejski prostor prihajala le postopoma in še to praviloma v ustanove, ki so bile v to dejansko prisiljene. Deloma to velja tudi za Muzej revolucije Celje, ki je v drugi polovici osemdesetih let beležil velik upad obiskovalcev ter v spreminjajočem se političnem okolju praktično izgubljal svoj smisel obstoja, negativni trend pa je bilo mogoče ustaviti oz. obrniti zgolj z odločnimi spremembami in modernizacijo na vseh ravneh. Z omenjeno konservativnostjo tesno povezana je bila tudi pomanjkljiva avtonomnost muzejskih institucij kot državnih oz. javnih zavodov. Desetletja bolj ali manj uniformnega, v veliki meri diriganega načina dela, zastavljanja ciljev in razumevanja lastnega poslanstva so muzejske delavce in muzejska vodstva, kljub njihovem profesionalizmu, utrdila v prepričanju o neposredni odvisnosti od države ter lokalne skupnosti, pogosto celo bolj, kot je to bilo potrebno. Po svoje razumljiva, tako strokovna kot politična previdnost, zlasti pri obravnavanju tako ali drugače spornih vsebin, je tesno povezana še z enim, verjetno najmočnejšim razlogom za muzejsko rezerviranost pri ukvarjanju s težavno dediščino. Z delno izjemo redkih institucij nacionalnega pomena muzeji nikoli niso bili in tudi danes niso prvenstveno raziskovalne ustanove, zato je bilo njihovo delo vselej v veliki meri odvisno od dognanj temeljnih znanstvenih disciplin, v konkretnem primeru predvsem zgodovinske stroke. To je v praksi pomenilo, da so se muzeji za raziskavo in predstavitev določene vsebine odločali praviloma šele takrat, ko je slednja na nek način že postala del zgodovinopisnega "mainstreama" in ko so na voljo že bili ustrezni, preverljivi ter zato v očeh muzealcev verodostojni viri, literatura, pričevanja ter seveda materialna dediščina, predpogoj za njeno uporabnost v muzejskem mediju. Prav pri njenem iskanju se je pogosto pojavljala dodatna težava. Težavna dediščina, o kateri govorimo, je namreč tesno prepletena, pogosto celo neposredno povezana z nasiljem. Muzeološka prezentacija nasilja, ki povrh vsega (še) ni enotno interpretirano in dorečeno, ki vedno znova odpira nova, tako historična kot moralno etična vprašanja in je pogosta tarča aktualnih dnevno-političnih interesov in potreb, zahteva sila občutljiv in zato

² Enega zadnjih pregledov ukvarjanja s to problematiko in ugotavljanje aktualnega stanja prinaša prispevek Boštjana Tabela z naslovom *Sprava in zastava naše revolucije*, objavljen v štirinajstodnevniku *Pogledi*, 10. 7. 2013.

zahteven pristop, tudi pri izbiri in uporabi muzejskih predmetov, po možnosti čim bolj povednih, jasnih in nazornih, ki pa jih je praviloma zelo težko najti. Medtem ko se premična dediščina materialnega in duhovnega napredka ter razvoja kar sama ponuja, da nekoč postane muzejski in razstavní eksponat, je z zapuščino zla drugače. Navadno (kolikor je sploh je) ostane tam, kjer je bila spočeta. V mraku, temi in molku. Slednje je še toliko izrazitejše v primerih, ko se teror ni izvajal v popolnoma institucionalnih okvirih oz v skladu z obstoječimi pravnimi in drugimi pravili aktualne (četudi totalitarne) oblasti in je s tem tudi samim storilcem predstavljal nekaj spornega. Ali pa vsaj nekaj, kar je treba prikriti, o čemer ni dobro na glas govoriti in za čemer ne sme ostati nobenih sledi. Podobno je tudi z nematerialno dediščino, npr. pričevanji in spomini, saj govorjenje o doživetem (in zadanem) zlu nikoli ni enostavno, kaj šele prijetno (Kregar 2004: 169).

Upoštevati pa je treba tudi osebne preference, profesionalne izzive ter končno tudi svetovno nazorske in ideološke okvire samih muzealcev, ki so (bili) vse prej kot enotni ali enoznačni. Tudi zato so nekateri muzeji razmehoma hitro začutili dolžnost, da se ustrezno odzovejo na nekatere nesporne vidike, nova spoznanja in dejstva, drugi spet so (pre)dolgo vztrajali na utečenih, preživetih in historično ovrženih stališčih, večina pa se je s težavno dediščino soočila previdno in postopoma. Po mnenju dela slovenskega javnega in intelektualnega prostora prepočasi in premalo odločno, zato ne preseneča, da je prvo obsežno razstavo, ki prikazuje drugo plat slovenske vojne in povojne zgodovine, pripravila ravno skupina nemuzealcev, sicer predvsem zgodovinarjev in umetnikov. Povod za to je predstavljala leta 1996 odprta stalna razstava *Slovinci v XX. stoletju* Muzeja novejšje zgodovine v Ljubljani, ki so ji kritiki očitali, da "prikriva temno stran slovenske zgodovine po letu 45 in lakira totalitarni sistem" (Jančar 1998: 383). Muzej novejšje zgodovine se je odzval s povabilom k postavitvi alternativne razstave, ki ga je omenjena skupina slovenskih intelektualcev sprejela in v prostorih istega muzeja predstavila svoj pogled na novejšjo slovensko zgodovino. Tako je nastala razstava, spremljal jo je tudi obsežni zbornik z naslovom *Temna stran meseca - kratka zgodovina totalitarizma v Sloveniji 1945-1990*. V Ljubljani si jo je leta 1998 ogledalo 9.250 obiskovalcev, leta 1999, ko je gostovala v Muzeju novejšje zgodovine Celje, pa si jo je v mesecu in pol ogledalo 1.057 obiskovalcev.

Med reinterpretacijo in revizionizmom

Kljub zgoraj zapisanemu, tudi na osebnih izkušnjah utemeljenemu mnenju namen pričujočega pisanja ni podrobna analiza ali celovit pregled soočanja s težavno dediščino v slovenskih muzejih. Slednje bi zahtevalo temeljitejšo raziskavo, predvsem pa si je vprašanje o lastni vlogi pri tem dolžan zastaviti vsak muzej posebej. Med njimi tudi naš. Ker je vsebinski, oblikovni in formalni transformaciji Muzeja revolucije v Muzej novejšje zgodovine Celje v pričujočem zborniku namenjena precejšnja, morda celo osrednja pozornost, se bomo v tem prispevku ustavili zgolj na prelomnih točkah, povezanih s soočanjem

Vagon na stalni razstavi Živeti v Celju, v katerem je predstavljeno dogajanje med drugo svetovno vojno in neposredno po njej (foto Tomaž Lauko).

“ Raziskovanje, poznavanje in razumevanje preteklosti so predpogoj dobrih razstav in tematskih večerov v muzejski kavarni, s katerimi prispevam k ohranjanju in oblikovanju zgodovinskega spomina in zavesti. Pogled nazaj me vodi naprej. ”

dr. Tone Kregar,
muzejski svetovalec,
vodja oddelka za
zgodovino

s težavno dediščino. Prva v tem nizu je bila že sama preobrazba iz klasičnega, politično utemeljenega muzeja v sodoben muzej novejšje zgodovine. Njegova nova osmislitev, položaj in poslanstvo muzeja namreč niso bili mogoči brez soočenja z lastno dediščino in zapuščino, ki se je praktično začela že v osemdesetih letih dvajsetega stoletja, ko se je muzej zavedel nujnosti vsebinskih dopolnitev in sprememb, začel raziskovati tudi obdobje po letu 1945 ter v novo pridobljenih prostorih celo postavil stalno razstavo na to temo. Seveda vseh pred tem zapostavljenih vsebin, ki jih je muzej začel aktivno raziskovati, še ne moremo označiti za težavne, vendarle pa je bilo vmes kar nekaj postaj neposrednega soočanja s težavno dediščino v strožjem pomenu besede. Prvo tozadevno razstavo o prisilno mobiliziranih Slovencih v nemško vojsko smo že omenili. Osvetlitev dotlej zamolčane, a zelo žive in pereče problematike je predstavljala konkreten rezultat novih, svobodnejših pogledov in načinov razmišljanja muzejskih delavcev in vodstva ter izraz postopne demokratizacije javnega prostora, ki je omogočala in dovoljevala njihovo realizacijo. S koncem enopartijskega političnega monopola in vzpostavitev demokratične parlamentarne ureditve so bili dokončno odpravljeni še zadnji zadržki in politične omejitve vsebinskih sprememb, z njimi pa je formalno ter na simbolni ravni sovpadalo tudi preimenovanje Muzeja revolucije v Muzej novejšje zgodovine Celje.

Proces dezideologizacije muzeja in njegovih vsebin je bil v širši javnosti dobro sprejet. Tudi lokalna organizacija Zveze borcev, ki je desetletja bdela nad Muzejem revolucije in ga imela tako rekoč za svojo ustanovo, je na čelu z reformiranim in pomlajenim vodstvom dojela in sprejela nujnost in namen tovrstnih sprememb. Strahovi, da bo zgodovina NOB v muzeju izbrisana oz. razvrednotena, so se kmalu izkazali za neupravičene, saj je muzej tudi v devetdesetih letih z raznimi občasnimi razstavami in andragošskimi programi ohranil sodelovanje z organizacijo ter na ta način ohranil oz. si povrnil zaupanje njenih članov. Razširjanje področja našega dela, spremenjeni koncept, nove vizije in nove razstavne vsebine, med drugim že omenjeni “mobiliziranci” ali pa gostovanje razstave Temna stran meseca, nikoli nismo dojemali kot izključujoče v odnosu do drugih vsebin, zlasti ne ohranjanja materialne dediščine in zgodovinskega spomina na narodnoosvobodilni boj proti okupatorju. Ob izdelavi koncepta nove stalne razstave Živeti v Celju, ki je nadomestila dolgoletno stalno razstavo Muzeja revolucije in bila odprta leta 2000, je bilo vodstvo celjske borčevske organizacije seznanjeno tako z idejo kot z obsegom umestitve druge svetovne vojne na razstavo ter jo sprejelo z naklonjenostjo, ne glede na dejstvo, da je bil njen obseg v primerjavi s prejšnjo stalno razstavo

Za stalno muzejsko postavitev Frankolovski zločin je njen avtor Tone Kregar leta 2006 prejel Valvasorjevo priznanje (MnZC, foto Gašper Domjan).

neprimerno manjši in da so bile v muzeološki prikaz tega obdobja vključene vsebine, ki so odkrivala tudi drugo, temno stran partizanskega gibanja in komunistične revolucije, zlasti poveljne poboje in represijo. Na podoben način kot stalna razstava Živeti v Celju, se je težavne dediščine lotevala tudi prenovljena razstava v spominski sobi celjskih zaporov oz. Starega piskra. Trpljenja in žrtev Slovencev v boju proti okupatorju v muzeju nikoli nismo zapostavljali, ga relativizirali ali kako drugače zmanjševali njegov pomen. O tem priča vrsta dogodkov in razstav, med drugim stalna muzejska postavitev Frankolovski zločin na Stranichah (2005), občasna razstava Okupacija v 133 slikah (2006) ter ureditev spominske sobe "Ukradenih otrok" na I. osnovni šoli v Celju (2007). Znana dejstva smo zgolj dodatno osvetlili, jih očistili ideološkega balasta ter jih prikazali na sodobnejši način. K temu pa, kjer se nam je to zdelo potrebno, dodali tudi tiste vsebine, ki so zavoljo novo odkritih dejstev ter s tem uravnoveženja zgodovinske resnice zahtevale svoj prostor, ki je v preteklosti iz različnih razlogov ostajal zaprt. Le redki posamezniki so svoje nestrinjanje oz. nerazumevanje izrazili konkretnije, kot v primeru avtorja zapisa o razstavnem katalogu nove postavitve v Starem piskru. Slednjega je zmotilo dejstvo, da je bilo v katalogu prvič predstavljeno tudi dogajanje v tem zaporu neposredno po vojni, zlasti pa izraz politična represija, kar je označil za "dnevno politiko in ne zgodovino" (Švajncer 2003: 107).

V času transformacije muzeja je bila precejšnja pozornost namenjena dotlej zapostavljenim družbenim slojem in posameznikom (meščanstvo, Alma Karlin), v odnosu do katerih je v kontekstu ideoloških in nacional(ističnih) predsodkov mogoče najti tudi elemente težavne dediščine, opozorili pa smo tudi na tozadevno najbolj pereče in vsebine, kot so teharsko taborišče in poveljno nasilje. Na stalno razstavo smo jih umeščali s posebno odgovornostjo in občutkom, pa tudi s težavami, ki so izhajale iz zgoraj že omenjenega pomanjkanja ustreznih muzealij. Težko bi trdili, da smo se na ta način v zadovoljivi meri soočili s težavno dediščino, nedvomno pa smo nanjo opozorili ter jo v kasnejših prenovah stalne razstave in v okviru njenega muzeološkega koncepta še dodatno poudarili in izpostavili.

V prvem desetletju sta sledila še dva večja projekta neposrednega soočanja s težavno dediščino, ki ju velja izpostaviti. Leta 2004 so vsi trije slovenski muzeji novejša zgodovine, nasledniki nekdanjih "rdečih" muzejev, se pravi Muzej novejša zgodovine Slovenije, Muzej narodne osvoboditve

Odpрте razstave Prikrilo in očem zakrito, 31. 5. 2005. Avtor razstave dr. Mitja Ferenc v pogovoru z nekdanjim predsednikom Republike Slovenije Milanom Kučanom. V ozadju stojita župan Mestne občine Celje Bojan Šrot in direktorica Muzeja novejšje zgodovine Celje Marija Počivavšek (foto Sherpa).

Maribor in naš muzej, kot nov izraz kontinuiranega sodelovanja pripravili razstavo z naslovom Kolo nasilja. Njen namen je bil objektivni, uravnotežen in celovit pregled zgodovine nasilja na slovenskih tleh ter se v upoštevanju njegovih najrazličnejših vidikov in pojavnih izrazov soočiti tudi s težavno dediščino. Na profesionalnih standardih zastavljena razstava in spremljajoči zbornik prispevkov sta se fenomena nasilja lotevala večplastno, s prikazom žrtev (in storilcev) vseh, v vojne in nasilje vpletenih strani ter brez spodbujanja k političnim in ideološkim polemikam. Morda

je prav zavestno in odgovorno umanjkanje senzacionalistične in tendenciozne razstavne govorice oz. njenega promoviranja povzročilo obisk, ki je bil glede na aktualnost in intrigantnost vsebine nižji od pričakovanega (slabih 3.500 obiskovalcev). Še posebej če ga primerjamo z že omenjeno Temno stranjo meseca ali pa razstavo Med kljukastim križem in rdečo zvezdo, ki jo je na njenih gostovanjih v šestih slovenskih in avstrijskih mestih med letoma 2002 in 2005 obiskalo več kot 25.000 obiskovalcev (Dežman 2007: 100), pri čemer je k tej visoki številki gotovo prispevala polemika med zagovorniki in kritiki projekta, ki se je, zlasti zaradi njenega naslova in koncepta, v medijih pričela že v času njegovega nastajanja.

Še konkretnije kot pri razstavi Kolo nasilja se je Muzej novejšje zgodovine dotaknil težavne dediščine leto kasneje, torej 2005, ko smo v Muzeju novejšje zgodovine odprli razstavo dr. Mitja Ferenc z naslovom Prikrilo in očem zakrito. Z njo je bila celotna problematika povojnih pobojev in prikritih grobišč na slovenskih tleh prvič celovito prikazana skozi muzejski medij. Pretresljiva razstava je na poveden in pregleden ter muzeološko privlačen način predstavila dotlej še v veliki meri neznana in nedolgo nazaj zatajevana in zamolčana dejstva, jih interpretirala v skladu z zahtevami in kriteriji zgodovinopisja in se izognila pavšalnemu vrednotenju ter s tem v največji možni meri obšla pasti pretiranega ideologiziranja in politiziranja. S produkcijo te razstave, izdajo kataloga in drugimi spremnimi dejavnostmi, kot je bil npr. voden pogovor z avtorjem, je Muzej novejšje zgodovine aktivno prispeval k zapolnitvi ene največjih belih lis in najtežavnejših poglavij slovenske novejšje zgodovine ter s tem izkazal svojo profesionalno odgovornost. Odločitev za to sodelovanje je namreč izhajala tudi iz zavedanja, da je na razstavi izpostavljena problematika v veliki meri povezana s povojnim dogajanjem na Celjskem (teharsko taborišče, izvensodni poboji in grobišča ...), se pravi

na območju formalne pristojnosti našega muzeja in v odnosu do katere je del javnosti upravičeno pričakoval večji angažma. Razstava, ki si jo je v Celju ogledalo 3.108 obiskovalcev (skupaj z ostalimi gostovanji v Ljubljani, Novem mestu, Mariboru, Kočevju in Slovenj Gradcu pa 7.462), je časovno sovpadala s pospešeno in pomembno založniško dejavnostjo muzeja. Leta 2004 je izšel četrti zvezek zbirke Odsevi preteklosti s pregledom dogajanja v Celju med leti 1941 in 1945, dve leti kasneje pa še njegov peti zvezek s pregledom povojne celjske zgodovine (do leta 1999). Obe deli prinašata tudi prispevke, ki se neposredno dotikajo povojnega totalitarnega nasilja izpod peresa najvidnejših slovenskih zgodovinarjev, ki so svoj raziskovalni interes posvetili tem vsebinam.

Tudi nekateri kasnejši projekti (osvežitev stalne razstave, oblikovanje spletne strani www.ce-nob.si ter knjižna izdaja Vigred se povrne, Druga svetovna vojna na Celjskem), se težavni dediščini vse prej kot izogibajo, pri čemer na obseg in interes, ki ji ga v muzeju namenjamo, obstajajo različni, povsem legitimni pogledi in presoje, zlasti kadar so le-ti argumentirani. Pa vendarle je upoštevanje vsa dejstva težko razumeti nepojenljivo skrajno odklonilno stališče dela celjske javnosti, ki tovrstno dejavnost muzeja v celoti ignorira, minimalizira in omalovažuje. Sicer dokaj osamljen, a vendarle zelo bučen glas izhaja bodisi iz enostranskega tolmačenja preteklosti bodisi nepoznavanja muzejskega dela. Njegov skupni imenovalac je občutek, da se stalna razstava premalo posveča povojnemu totalitarnemu obdobju, da premalo poudarja nedemokracijsko bivšega režima oz. da še vedno preveč povečuje obdobje, v katerem je Celje preživelo skoraj polovico dvajsetega stoletja. Gre tako za anonimna pisma kot v javnem prostoru in medijih izrečene kritike s strani ljubiteljskih zgodovinarjev oz. raziskovalcev. Najradikalnejše (ob)sodbe med drugim govore o "minimaliziranju grozot" ali prizadevanju "lagati, pačiti, prilagajati in tajiti tisti del zgodovine, ki bi razgalil komuniste in njihove okoliščine" (Črnej 2009: 145-149; 189-199). Praviloma gre za očitke in obtoževanja, ki izhajajo tako iz nepoznavanja muzejske stroke in nerazumevanja koncepta stalne razstave kot osebnih zamer ter političnih motivov, na katere muzej pogosto niti ne odgovarja. Polemika z avtorji različnih teorij zarote, ki temeljijo na insinujacijah, govoricah, neupoštevanju zgodovinskih dejstev ali pa njihovi selektivni, težko razumljivi in protislovni interpretaciji, verjetno ne bi imela smisla. Pač pa se je muzej dolžan odzvati, kadar vztrajno ponavljajoči očitki in kritike tudi v znanstvenem in javnem prostoru prihajajo s strani zgodovinarskih kolegov, ali pa se z njimi celo utemeljuje nastajanje novih, prav težavni dediščini namenjenih ustanov. O čemer priča izjava prvega raziskovalca novoustanovljenega Študijskega centra za narodno spravo, ki je v oddaji nacionalne televizije (Studio City, 12. maj 2008) kot glavni razlog ustanovitve le-tega navedel nezadovoljivo delo obstoječih zgodovinskih institucij ter pri tem izrecno izpostavil Muzej novejšje zgodovine Celje. Kljub jasnemu odgovoru z vsemi argumenti in očitnim opozarjanjem na izrečene neresnice je muzej ostal tarča ponavljajočih se obtožb, da poskuša "še naprej prikrivati komunistične zločine" (Mikola 2009: 16-17; prim: Mikola 2013).

Na takšno razmišljanje, globoko vpeto v mentalne in kulturne vzorce, značilne za ideološka nasprotja dvajsetega stoletja, lahko, kot ob prvem demantiju, tudi danes odgovorimo z naslednjimi besedami: Muzej novejšje zgodovine Celje si v skladu s svojim poslanstvom prizadeva za celovit in objektiven prikaz novejšje zgodovine oz. z njo povezane premične dediščine ter sledi dognanjem zgodovinske znanosti tako glede odkrivanja doslej zamolčanih vsebin kot tudi nekaterih novih pogledov in interpretacij preteklosti. Obenem pa v skladu s profesionalno etiko in metodologijo ohranja skepso in distanco do novih edinih in zveličavnih Resnic ter (politično motiviranega) zgodovinskega revizionizma.

Med nami, pred nami in okoli nas

Zgornje stališče nikakor ne zmanjšuje naše dosedanje in nadaljnje odgovornosti pri soočanju s težavno, med drugim tudi lastno dediščino. Gre za nedokončan proces, ki še vedno traja, o čemer priča tudi razstava ob petdesetletnici muzeja Puške & Pisma, spreminja in razširja pa se tudi njegova vsebina. Težavna dediščina v slovenskem prostoru namreč ne more ostati omejena in poistovetena zgolj z zgoraj omenjenimi poglavji druge svetovne vojne, okupacije, revolucije, kolaboracije ter vojnega in povojnega nasilja nad različnimi družbenimi skupinami. Pri čemer je tudi na te teme nujno pogledati v širšem in daljšem zgodovinskem kontekstu – kot na primer na dediščino in zapuščino tistega prebivalstva na področju Slovenije, ki ga ne moremo prištevati k slovenskemu nacionalnemu korpusu. Govorimo seveda o terminih, ki so se kot takšni izoblikovali v moderni dobi, glede na geografski prostor našega muzeja pa mislimo predvsem na nemško oz. nemško čuteče prebivalstvo štajerskih trgov in mest, ki je pomembno vplivalo na gospodarski, socialni in kulturni razvoj naših krajev tako rekoč vse do srede 20. stoletja. In čigar dediščina še vedno ostaja v preveliki senci njegove vloge ter usode neposredno pred, med in po drugi svetovni vojni. Tudi tu se muzeji novejšje zgodovine ne moremo pohvaliti z odzivnostjo, pa čeprav so o tej problematiki že dolgo na voljo ustrezne znanstvene razprave in monografije. Če izvzamemo ukvarjanje z dediščino kočevskih Nemcev, je prvo tovrstno vrzel na Štajerskem celovito zapolnila šele razstava Nemci in Maribor v letu 2012. Sicer pa tudi to ni zgolj lokalni, slovenski primer. Primerljive dileme in zadrege se pojavljajo v vsem evropskem prostoru, zlasti srednje in vzhodne Evrope, kjer je nekoč obstajala številna nemška populacija in bila iz znanih razlogov po vojni skoraj v celoti pregnana.

V odnosu do manjšinskih nacionalnih in etničnih skupnosti pa se ni treba zgolj ozirati daleč nazaj. Slovensko okolje je sicer težko primerljivo z modernimi multikulturalnimi družbami, ki se zaradi peze svoje kolonialne preteklosti že dolgo soočajo z najrazličnejšimi družbenimi in socialnimi konflikti, v njihovi blažitvi pa imajo muzeji že dolgo pomembno vlogo (Nizozemska, Francija, Velika Britanija ...). Zato bi posamezne vzorce veljalo prilagoditi tudi našim razmeram in potrebam, kar so posamični muzeji že storili npr. s projektom

Puške & Pisma, razstava ob petdeseti obletnici Muzeja novejšje zgodovine, 2013 (foto Damjan Švarc).

negativnih in nehumanih posledic in zapuščin slovenskega osamosvojitvenega in državotvornega procesa? Sama osamosvojitvena vojna k sreči, vsaj kolikor je znano, večjih spornih vprašanj za sabo ne sproža oz. le-te ostajajo na ravni posamičnih, tudi zelo tragičnih primerov. Ki pa vendarle pričajo tudi o njeni senčni plati, ki se nadaljuje v kasnejši, družbo vse bolj obremenjujoči vlogi posamičnih akterjev osamosvojitve. Bodisi z neposredno vpletenostjo v afere, od orožarske do privatizacijskih, bodisi z uzurpacijo in monopolizacijo osamosvojiteljskih zaslug, iskanja “notranjega sovražnika”, poglobljanja ideoloških delitev in ostalih sredstev boja za oblast, ki v marsičem spominjajo na stanje duha po drugi svetovni vojni. Če k slednjemu dodamo še druge pojave slovenske poosamosvojitvene tranzicije, ki so posledično privedli do aktualnih nezavidljivih ter skrb vzbujajočih političnih, gospodarskih in socialnih razmer, hitro ugotovimo, da neposredno med nami, pred nami in okoli nas obstaja in nastaja nova težavna dediščina, s katero se bo treba slej kot prej soočiti. V kolikor dejansko verjamemo, da naloga muzejev ni zgolj varovanje predmetov in spominov preteklosti, temveč tudi aktivno spremljanje življenja in dogajanja v sodobni družbi, se jo moramo naučiti prepoznavati in se z njo pričeti ukvarjati neprimerno hitreje, kot smo to storili v odnosu do “tradicionalne” težavne dediščine. Kar gotovo ni enostavna naloga, saj so nekatere ovire še vedno zelo podobne tistim iz preteklosti. Previdnosti pri uvajanju novih vsebin in pristopov ter posledično izogibanju težavnim temam nedvomno botruje splošno uveljavljeno prepričanje, da muzeji prvenstveno projeciramo že obstoječi zgodovinski spomin in smo v veliki meri odvisni od rezultatov zgodovinske in drugih znanosti. Za zahtevnejše raziskave praviloma ni dovolj ne kadrovskih ne finančnih pogojev, zato se nekaterih vsebin raje niti ne lotevamo, pri čemer je, resnici na ljubo, to lahko tudi priročen izgovor. Podobno velja tudi glede odvisnosti muzejev od obstoječih političnih razmer in razmerij. Glavno in zadnjo besedo pri kadrovanju tudi muzejskega managementa ima še vedno politika ali

“ Sprejemam, posredujem, koordiniram stike – sem pomemben vezni člen v delovnem procesu. Dobra komunikacija je namreč pot do uspeha. ”

Majda Kvar,
tajnica

z njo povezane interesne skupine, pa tudi večinski financer muzejev je država, katere vsakokratna aktualna oblast muzejsko dejavnost, v kolikor ji sploh pripisuje večji pomen, prilagaja oz. podpira v skladu s svojimi političnimi in ideološkimi cilji in potrebami. Avtonomija muzejev oz. kustosov je tozadevno omejena bolj, kot se zdi na prvi pogled, obenem pa je z vidika profesionalnosti razumljiva bojazen pred, v občih kulturnobojnih bipolarnosti vseprisotnim, političnim in ideološkim označevanjem in predalčkanjem. V prizadevanju ohraniti neodvisno, čim bolj nepristransko držo in podobo se zato marsikdo zavestno raje izogne tako ali drugače spornim vsebinam. Kar je seveda napaka, saj bi svojo avtonomnost in strokovnost morali izkazovati ravno na način, da se po lastni intelektualni in etični presoji aktivno lotevamo občutljivih tem. S čimer lahko vsaj poskusimo prispevati k ugledu in položaju muzeja ter spremembi stanja duha, ki namesto k spodbujanju kreativnosti vse bolj vodi v utapljanje v povprečnosti in apatičnosti. Kako in v kolikšni meri bomo oblikovali, dopolnjevali in spreminjali zgodovinski spomin našega okolja ter se obenem aktivno vključevali v njegove sodobne družbene procese, je namreč političnim razmeram, splošni družbeni klimi in vsem objektivnim težavam navkljub odvisno predvsem od nas samih ter od lastnega dožemanja in razumevanja našega dela oz. poslanstva naših muzejev. Vanj nedvomno sodi tudi pravočasno diagnosticiranje tiste, bodisi obstoječe bodisi šele nastajajoče dediščine, ki bo s svojo bolečo vsebino slej kot prej, to danes že vemo, silovito udarila na plan in razdiralno obremenila tako naš zgodovinski spomin kot družbeni vsakdan. Naloga in odgovornost muzejev je, da nase prevzamejo vsaj del tega bremena in ga s tem morda celo ublažijo.

Literatura:

- Črnež, Janez, 2009: *Grobišča na Štajerskem*. Ljubljana: Samozaložba.
- Dežman, Jože, 2007: *Moja zgodba – dokumentiranje življenjskih zgodb*. Knez, Marko (ur.): *Zborovanje Slovenskega muzejskega društva, Slovenj Gradec 2007*. Ljubljana: Slovensko muzejsko društvo, str. 99–105.
- Judt, Tony, 2007: *Povojna Evropa 1945–2005*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Kregar, Tone, 2004: *Prezentacije nasilja ali zlo v muzejskem ogledalu*. Kokalj Kočever, Monika (ur.): *Kolo nasilja*. Ljubljana: Muzej novejšje zgodovine Slovenije, str. 163–173.
- Macdonald, Sharon, 2009: *Difficult Heritage: Negotiating the Nazi Past in Nuremberg and Beyond*. London/New York: Routledge.
- Mikola, Milko, 2009: *Šete sedaj prihajajo resnice na plan*, Intervju, *Celjan*, 11. 3.
- Mikola, Milko, 2013: *Celjski komunisti so mi grozili s taboriščem*, Intervju, *Reporter*, 4. 2.
- Švajncar, Janez J. (ur.), 2003: *Vojnozgodovinski zbornik 11*. Logatec: Vojni muzej Logatec.
- Jančar, Drago (ur.), 1998: *Temna stran meseca: Kratka zgodovina totalitarizma v Sloveniji 1945–1990*. Ljubljana: Nova revija.

Tanja Roženberger

Družbo 21. stoletja zaznamujejo globalizacijski procesi, urbanizacija planeta, demografske spremembe, staranje prebivalstva, splošna družbenopolitična kriza, kriza vrednot in morale. Prvič v zgodovini število živečih v mestih prešača število tistih, ki živijo na ruralnih področjih, številni megapolisi so v skokovitem porastu. Nepogrešljiva je uporaba novih tehnologij, ki učvrščujejo informacijsko družbo in postajajo nov jezik in način komunikacije mlajših generacij. Ta postindustrijska doba z vzpostavljanjem korporativne kulture ter imperativov potrošniškega načina življenja ne vpliva zgolj na življenje posameznikov, ponovno se definirajo tudi odnosi v javni sferi in javnem prostoru, spreminja se načine bivanja, razmišljanja, spreminjajo se naše vizije in cilji.

Kako se v čas 21. stoletja umeščajo muzeji kot družbeno pogojene institucije? Kako se spremenjene razmere odražajo na procesu dela in pri oblikovanju ponudbe, katere so ključne vsebine in na kakšen način komunicira sodoben muzej z družbo?

Muzeji novega tisočletja so fokus razmišljanj različnih strokovnih krogov in akademskih ter strokovnih institucij, med njimi tudi Centra za prihodnost muzejev (Centre of the Future of Museums CFM),¹ ki deluje v okviru Ameriške alianse muzejev v Washingtonu DC. V viziji slednjih in kot posledico družbenopolitičnih sprememb, socialnih in ekonomskih težav opredeljujejo sedem zaokroženih usmeritev razvoja in delovanja muzejev oz. njihovih priložnosti v prihodnosti:

- participativnost in vključevanje široke publike v različna področja muzejskega dela,
- vseživljenjsko izobraževanje v muzejih, kot obliko novih izobraževalnih paradigem ob koncu industrializirane ere izobraževanja,
- prilagoditev muzejske ponudbe starejšim osebam in omogočanje kreativnega vključevanja,
- prostovoljstvo in dvig zaupanja ter ojačanje neprofitnega sektorja,
- mobilnost razstav in delovanje muzejev izven zidov in fizičnih mej (uporaba ulice kot prostora umetniških in razstavnih dogodkov, oživljanje lokalizmov, pop-up lokacije),
- sprožanje razširjenih resničnosti s pomočjo AV tehnologij,
- nove oblike in načini pridobivanja sponzorstev.

Icomov komite za zbiralne strategije in sodobne muzejske prakse COMCOL² kot nove težnje in vizije prihodnosti izpostavlja pomen sodelovanja s publikami – pomoč pri zbiranju gradiva, vključenost muzeja v skupnost in okolje, v katerem deluje, mobilnost in fizična ter virtualna dostopnost in integrativnost. "Muzeji so del

¹ Več o Ameriški aliansi muzejev ter Centru za prihodnost muzejev na: <http://www.aam-us.org/resources/center-for-the-future-of-museums>.

² Mednarodni komite ICOM za razvoj zbirk in zbiralnih strategij COMCOL je eden izmed najmlajših Icomovih komitejev, ustanovljen leta 2010 na generalni konferenci ICOM v Shanghaju. Trikrat letno izdaja svoj časopis, enkrat letno organizira konferenco (2011 Berlin – tema "Participative strategies in documenting the present", 2012 Cape Town – tema "Museums and the Idea of Historical Progress", 2013 Rio de Janeiro – tema "The re-interpretation and re-usages of (older) collections and their value for contemporary society"). V letu 2014 bo konferenca potekala v Sloveniji z obravnavo teme o položaju in vlogi zbirk v različnih ideologijah ("Collections between different ideologies"). Več na spletni strani: <http://network.icom.museum/comcol/>.

kulturne informacijske pokrajine, v kateri ustvarjajo mreže različnih dediščinskih iniciativ” (Mensch 2011: 79).

Tovrstnim usmeritvam sledimo tudi v Muzeju novejšje zgodovine Celje in ob hkratnem upoštevanju posebnosti same institucije, lastne zgodovine muzeja, hranjenega muzejskega gradiva ter lokalnega okolja oblikujemo razvojno strategijo muzeja, temeljne vsebinske sklope in večletne programske načrte. Projekti so družbeno angažirani, izhajajo iz različnih fenomenov urbanega in poudarjajo njihovo spremenljivost, pri muzejskem delu se vključuje ljudi s terena ter vzpodbuja njihove kreativnosti in s tem izkazuje odgovornost do lokalnega prebivalstva. Vsebinske in razvojne usmeritve zaokrožata pojma urbanost, ko Muzej novejšje zgodovine Celje razumevamo kot mestni muzej, in sodobnost, ko Muzej novejšje zgodovine Celje razumevamo kot humanistični muzej, ki združuje različne vede. Prepoznavamo ga kot kulturno hišo spomina, prostor, kjer preteklost odseva v sedanosti, kontekstualizirana v času in prostoru, ter komunikativno institucijo z novitetnimi metodami muzejskega dela.

Ves svet postaja mesto – muzealizacija mest ali Muzej novejšje zgodovine Celje kot mestni muzej

Mesta kot okolja kompleksnih družb in bivanja večine človeštva so zapleten družbeni pojav, ki se spreminja in prilagaja času in prostoru. V letu 2007 je urbana populacija prvič preseгла polovico svetovnega prebivalstva, po napovedih pa naj bi že leta 2030 v mestih živelo dve tretjini vsega prebivalstva.³ Različni urbani transformacijski procesi sprožajo kompleksne spremembe, ki odsevajo v globalnih aktualnih problemih, sodobna urbana pokrajina pa vedno znova dobiva nove podobe in forme.

Ob urbanizaciji planeta mesto postaja imperativ različnih disciplin in vsebina metodološko raznolikih raziskav posameznikov in institucij, tudi muzejev. Muzeji mest ne govore le o zgodovini mest, soočajo se s sodobnim urbanim življenjem in tako soustvarjajo kompleksno osnovo za prihodnost mesta. Muzeji s takšnimi usmeritvami poudarjajo svojo aktualno vlogo znotraj sodobne družbe in njihov aktiven odnos med muzejem in skupnostjo (t. i. community museum). Razglabljujejo o odnosu urbanih realnih prostorov in virtualnih prostorov, o vplivih na globalno družbo, o vlogi muzejev v multietničnih družbah in o povezavah med muzejem in mestom kot konglomeratom različnih socialnih vezi. Z interpretacijami mestnega življenja sledijo spremembam mest in se hkrati tudi sami spreminjajo in razglabljujejo o vlogi muzejskih programov v mestu, povezav s skupnostmi in muzeološkimi vprašanji predstavitve mest samih. “19. stoletje je bilo stoletje zgodovinskih in prirodoslovnih

³ V zadnjem stoletju je mestna populacija v skokovitem porastu: leta 1950 je bilo na svetu 86 mest z več kot milijon prebivalci, danes jih je 400, do leta 2015 pa jih bo vsaj 500; Ciudad de Mexico je imel leta 1950 le 3 mil. prebivalcev, danes v njem živi več kot 22 milijonov ljudi; Seul-Injon je imel leta 1950 le 1 mil., leta 2010 jih šteje 22 milijonov; Delhi – vsako leto se vanj preseli pol milijona ljudi, 80 % jih konča v slumih; čez 20 let naj bi v slumih živelo 2 milijardi ljudi (navedki iz knjige Miles Davis Planet slumov).

Pogled na Celje iz zraka, 2009 (foto Bojan Plevčak).

muzejev, 20. stoletje so zaznamovali ume-tnostni muzeji, a 21. stoletje pripada mestnim muzejem z nalogo, da predstavljajo globalno urbanizacijo, se pozicionirajo v centre teh novih skupnosti in ne le zbirajo, ohranjajo, prezentirajo, temveč tudi prispevajo k spremembam in sooblikujejo utrip mesta,” poudarja Chet Orloff v svojem prispevku “Museums of Cities and the Future of Cities” (2010: 27), s čimer se utrjuje dejstvo, da so muzeji institucije časa in sodijo v določen determiniran kulturni kontekst (Postula 2012: 42).

Muzej novejšje zgodovine Celje se prepozna kot muzej v mestu in za mesto, zato je v skladu z omenjenimi težnjami eden izmed osrednjih strokovnih in raziskovalnih fokusov prav urbano okolje in ljudje v njem. Muzej muzealizira mesto z različnimi strokovnimi in metodološkimi pristopi in različno sistematiko. Primerna in ustrezna shema, ki ji deloma sledimo ob raziskovalnem delu muzeja, je model dvanajstih “teoretskih slik mesta” ameriške urbane antropologinje Sethe M. Low,⁴ ki preučuje pojave in podobe mesta s poudarjenim etnološko-antropološkim metodološkim pristopom. Razdeljeno mesto, deindustrializirano mesto, tradicionalno mesto, etično mesto, mesto spolov, moči in tekmovalnosti, globalno in informacijsko mesto, modernistično in kreativno mesto, sveto mesto, ne-mesto, ubito mesto nudijo različne vidike obravnave in okvire raziskav na temo mesta oz. urbanosti.⁵

Že vsebine rednih poletnih raziskovalnih muzejskih delavnic, ki jih v muzeju pripravljamo od leta 1995 dalje, so obravnavale določene predele mesta Celje in okolice ter rezultirale v skrbno zbranim dokumentarnem gradivu in nekaterih razstavnih prezentacijah. Ta princip dela je v letu 2007 nadgradil in potrdil večletni projekt Urbani fenomeni – muzejske perspektive CE.⁶ Cilji projekta so široka in kontinuirana obravnava in raziskava različnih urbanih fenomenov Celja, okolice, vključevanje v mrežo mednarodnih muzejskih raziskav tovrstnih tematik, aktivno komuniciranje s sodobnim dogajanjem v mestu in dokumentiranje izbranih segmentov, zbiranje ustreznega gradiva, njegova predstavitev in populariziranje. Teme raziskav obravnavajo moderno potrošniško družbo in z njo povezano pretežno urbano kulturo,

muzejev, 20. stoletje so zaznamovali ume-tnostni muzeji, a 21. stoletje pripada mestnim muzejem z nalogo, da predstavljajo globalno urbanizacijo, se pozicionirajo v centre teh novih skupnosti in ne le zbirajo, ohranjajo, prezentirajo, temveč tudi prispevajo k spremembam in sooblikujejo utrip mesta,” poudarja Chet Orloff v svojem prispevku “Museums of Cities and the Future of Cities” (2010: 27), s čimer se utrjuje dejstvo, da so muzeji institucije časa in sodijo v določen determiniran kulturni kontekst (Postula 2012: 42).

Muzej novejšje zgodovine Celje se prepozna kot muzej v mestu in za mesto,

⁴ Setha M. Low: *Imaging the City. Metaphors and Images.*

⁵ Mesto moči in tekmovalnosti postane mesto ob različnih dogodkih, ki enkratno pokažejo na simbolne kontrole ulice ob paradah in karnevalih, urbanih družbenih gibanjih, urbanih borbah in odporu, kar smo lahko spremljali in doživljali v nekaterih slovenskih mestih ob letošnjih ljudskih vstajah. Utrjeno-regulirano mesto označuje različne regulacije načina življenja v mestu: uredbe, zakone, pravilnike (npr. zakon o tišini, uredbe o psih itd.), govori o medijski kontroli, video nadzoru, manipuliranju pravic do vode, komunalnih storitev, o destrukciji javnega prostora, kot novi formi mesta in orodju za socialno kontrolo.

⁶ Projekt na podlagi zastavljene strategije muzeja vodi vodja Oddelka za urbano etnologijo in antropologijo Sebastjan Weber.

Otvoritev nove razstavne sobe "Delavsko Celje", junij 2011 (foto Sherpa).

vpeto v sodobno vsakdanje mestno življenje. Mesto Celje je obravnavano kot prostor etnične in socialne heterogenosti, urbanih identitet in urbanih kulturnih procesov, določenih profesionalnih skupin in skupnosti kot celote. Delo na projektu je metodološko in organizacijsko raznoliko, v njem pa je poseben segment, namenjen študentskemu raziskovalnemu delu in dodatnemu usposabljanju in izobraževanju študentov etnologije in kulturne antropologije.

Segment t. i. razdeljenega mesta vključuje obravnave različnih predelov mesta, predvsem v družbeno-ekonomskem smislu in z oznako statusne stratifikacije. Raziskava Jožefovega hriba⁷ je obravnavala zgodovinski oris Jožefovega hriba, značilnosti pozidave in okvirni pregled objektov kulturne dediščine ter izpostavila nekatere meščanske vile na njem. Raziskavo Gaberja, izvedeno v letih 1997 in 1998,⁸ lahko umestimo v "sliko" deindustrializiranega mesta. Deindustrializirano mesto govori o propadanju mest in mestnih četrti zaradi zaprtja tovarn in družbenih posledicah na položaj in način življenja prebivalcev. Celjsko delavsko predmestje Gaberje se je preobrazilo iz agrarnega v industrijsko in delavsko naselje na prehodu v 20. stoletje in postalo eno izmed tipičnih in prepoznavnih delavskih in industrijskih naselij novo nastajajočih mest novega stoletja. Na njegovo širitev in razvoj sta vplivali zlasti dve veliki kovinski podjetji: leta 1873 ustanovljena Cinkarna ter malce mlajša Westnova tovarna emajlirane posode, največje kovinarsko podjetje na Celjskem (Kregar 2010: 3). Sto let kasneje, na prehodu v 21. tisočletje, je področje, preoblikovano v nakupovalno-obrtno središče po vzoru modernih evropskih mest, popolnoma izgubilo svoj specifičen značaj. S široko terensko raziskavo je muzej zbral veliko materialnih dokazov, dokumentov in pričevanj o tem specifičnem delavskem bazenu. Raziskava je rezultirala tudi v stalni razstavnici sobi Delavsko Celje,⁹ odprti leta 2011, ki dopolnjuje stalno razstavo Živeti v Celju. Razstava je hkrati ponovni imperativ za samostojen Muzej dela "in situ", ki bi revitaliziral izbrano industrijsko arhitekturo in z novo družbeno funkcijo, ki izhaja iz identitete kraja, prispeval k pestrosti urbanega življenja, poudarjal dramatične spremembe v 21. stoletju in sprožal mnoga civilizacijska, sociološka in filozofska vprašanja o odnosu in soodvisnosti

vpeto v sodobno vsakdanje mestno življenje. Mesto Celje je obravnavano kot prostor etnične in socialne heterogenosti, urbanih identitet in urbanih kulturnih procesov, določenih profesionalnih skupin in skupnosti kot celote. Delo na projektu je metodološko in organizacijsko raznoliko, v njem pa je poseben segment, namenjen študentskemu raziskovalnemu delu in dodatnemu usposabljanju in izobraževanju študentov etnologije in kulturne antropologije.

Segment t. i. razdeljenega mesta vključuje obravnave različnih predelov mesta, predvsem v

družbeno-ekonomskem smislu in z oznako statusne stratifikacije. Raziskava Jožefovega hriba⁷ je obravnavala zgodovinski oris Jožefovega hriba, značilnosti

pozidave in okvirni pregled objektov kulturne dediščine ter izpostavila nekatere meščanske vile na njem. Raziskavo Gaberja, izvedeno v letih 1997 in 1998,⁸ lahko umestimo v "sliko" deindustrializiranega mesta. Deindustrializirano mesto govori o propadanju mest in mestnih četrti zaradi zaprtja tovarn in družbenih posledicah na položaj in način življenja prebivalcev. Celjsko delavsko predmestje Gaberje se je preobrazilo iz agrarnega v industrijsko in delavsko naselje na prehodu v 20. stoletje in postalo eno izmed tipičnih in prepoznavnih delavskih in industrijskih naselij novo nastajajočih mest novega stoletja. Na njegovo širitev in razvoj sta vplivali zlasti dve veliki kovinski podjetji: leta 1873 ustanovljena Cinkarna ter malce mlajša Westnova tovarna emajlirane posode, največje kovinarsko podjetje na Celjskem (Kregar 2010: 3). Sto let kasneje, na prehodu v 21. tisočletje, je področje, preoblikovano v nakupovalno-obrtno središče po vzoru modernih evropskih mest, popolnoma izgubilo svoj specifičen značaj. S široko terensko raziskavo je muzej zbral veliko materialnih dokazov, dokumentov in pričevanj o tem specifičnem delavskem bazenu. Raziskava je rezultirala tudi v stalni razstavnici sobi Delavsko Celje,⁹ odprti leta 2011, ki dopolnjuje stalno razstavo Živeti v Celju. Razstava je hkrati ponovni imperativ za samostojen Muzej dela "in situ", ki bi revitaliziral izbrano industrijsko arhitekturo in z novo družbeno funkcijo, ki izhaja iz identitete kraja, prispeval k pestrosti urbanega življenja, poudarjal dramatične spremembe v 21. stoletju in sprožal mnoga civilizacijska, sociološka in filozofska vprašanja o odnosu in soodvisnosti

⁷ Izsledki raziskave so objavljeni v zborniku "Ko so bile še mlade lipe" (Muzejska poletna delavnica Jožefov hrib .99, julij 2000).

⁸ Izsledki raziskave so objavljeni v zborniku Muzejska poletna delavnica Gaberje 97–98, ki vključuje prispevke: Od šestih do dveh (Tone Kregar), Prehranjevalna kultura Gaberčanov (Maja Godina Golija), Oblačilna kultura delavcev v Gaberjah (Nives Špeh), Stavbe kulturne dediščine (Anka Aškerc), Bivalna kultura v Gaberjah (Dan Podjed), Pogled v stanovanja (Simona Čater), Družine in družinsko življenje v Gaberjah (Jože Hudales), Društveno življenje v Gaberjah (Tanja Roženberger Šega), Kako govorijo v Gaberjah (Jožica Škofic), Tradicija izdelovanja tehnic (Mihaela Šuster), Industrijska podjetja v Gaberjah (Milko Mikola).

⁹ Avtorji razstave: Tone Kregar, Marija Počivavšek, Tanja Roženberger Šega, Sebastijan Weber; oblikovalec: Dušan Kramberger. Ob razstavi je izšel katalog Delavsko Celje. Več glej tudi v: Tone Kregar, Industrijska in delavska kulturna dediščina na stalni razstavi "Živeti v Celju".

"Delavsko Celje" na stalni razstavi Živeti v Celju (foto Andraž Purg).

“Ob vstopu v naš muzej sem prvi stik z obiskovalci. Z velikim veseljem jim predstavim muzej, ponudim prodajne izdelke iz muzejske trgovine in ob odhodu zaželim kmalu na svidenje.”

Petra Verlič,
muzejska informatorka

med posameznikom in globalnim tehnološkim razvojem ter pretečimi posledicami.

Slika tradicionalnega mesta poudarja proučevanje dediščine v mestu, tradicij v kontekstu urbanosti in iskanju pravih ravnotežij med tradicijo in pritiski naglih sprememb. Vprašanja o tem, ali ni urbanizacija mesta ubila mesto samo in kaj se dogaja v senci dediščine in blišču modernizacije (Korošec 2011: 16), so ne samo aktualna, ampak tudi pereča in preteča. Raziskava o celjski mestni tržnici, prva v nizu raziskav projekta Urbani fenomeni - muzejske perspektive CE1, izvedena leta 2007, je bila oblikovana na podlagi dveh kriterijev načrtovane urbanistične prenovne tržnega prostora in pomembnosti sociovo-

lišča za mesto Celje. Zbrani rezultati so bili izvrstno izhodišče za primerjavo s stanjem v preteklosti in pomenom sodobne vloge tržnice v mestu. Raziskava je potrdila hipotezo, da je mestna tržnica prepoznavna urbana identiteta mesta posebnega pomena, z nakupovalno in družbeno funkcijo, in da je “srce mesta”. Raziskava o celjskih dvoriščih je te specifične urbane prostore bivanja in prostore javnozasebnega značaja obravnavala v loku družbenih sprememb in usihanju starega mestnega jedra.¹⁰ Če so dvorišča še pred desetletji veljala za družabne prostore z različnimi točkami srečevanj ob skupni pralnici, vodnjaku, na cvetličnem ali zelenjavnem vrtu, je tovrsten pomen danes popolnoma izgubljen.

Raziskava Center na margini, margina v centru,¹¹ sodi v sliko postmoderne mesta, kjer se mesto izriše kot mesto kulis, mesto iluzije,¹² mesto kulturne potrošnje¹³ in mesto, oblikovano na podlagi posledic moderne kapitalizma. Celjski nakupovalni središči “City center” in “Planet Tuš” sta prav to - mesti kulturne potrošnje, ki uspešno prevzemata dogajanja in ponudbo mestnega jedra. “Gremo v center” med mladimi pomeni povabilo v center “pod steklenim zvonom”, v mesti iluzije in utvar. Tako se center Celja transformira v njegovo margino, nekdanja mestna dogajanja pa se v novih, globalnih in univerzalnih oblikah odvijajo na nekdanji mestni margini!

Mesto, opredeljeno kot mesto spolov, umešča moški in ženski spol znotraj mesta. Obravnava se žensko delo v mestu, povečanje feminizacije v nekaterih sektorjih dela, nevidne prakse ženskega dela, sledi žensk v mestu in podobno. Raziskava in razstava “Alma vox populi”¹⁴ je dokumentirala in predstavila žive spomine in pričevanja posameznikov, ki se spominjajo ene

¹⁰ Urbani fenomeni – muzejske perspektive CE2, 2008. Izvedena je bila topografska dokumentacija celjskih dvorišč in njihovih sestavin, dokumentirana fizična podoba in funkcionalnost, z izsledki, da so dvorišča v večini zapuščena, ograje porušene, vrtovom namenjene površine zaraščene in neizkoriščene ter praviloma spremenjene v parkirišča, s čimer stanovalci starega mestnega jedra rešujejo problem parkiranja.

¹¹ Urbani fenomeni – muzejske perspektive CE4, 2009.

¹² Po Boyer “City of Illusin”. V: Theorizing the City (2005: 16).

¹³ Po Zukin “City of cultural consumption”. V: Theorizing the City (2005: 16).

¹⁴ Razstava je bila v Muzeju novejšega zgodovine Celje na ogled v letu 2008, avtorja: Tanja Rožnbergar Šega in Mark Požlep.

Raziskava celjske mestne tržnice.

izmed najbolj izjemnih in deloma kontroverznih osebnosti Celja, svetovne popotnice in pisateljice Alme Karlin, s čimer so bile zabeležene njene sledi v spominu Celja. V muzeju še načrtujemo raziskave mesta z vidika spolov, na širše področje socialne kulture pa smo že posegli z raziskavami celjskih taksistov, sodobnega meščanstva v Celju in nekaterih ranljivih družbenih skupin.¹⁵ Raziskavo smo torej preusmerili od izbranih ur-

banih prostorov k specifičnim profesionalnim in socialnim skupinam, ki pripisujejo k identiteti vsakega mesta, razkrivamo utrip mesta med vidnim in nevidnim polom, med univerzalnostjo in intimnostjo, spremljamo družbene spremembe in jih povezujemo v širše kontekste. Izsledke raziskave o meščanstvu smo vključili v razstavo Podobe in prostori meščanstva na slovenskem Štajerskem med svetovnimi vojnami, ki smo jo v okviru Evropske prestolnice kulture pripravili skupaj z Muzejem narodne osvoboditve v Mariboru.¹⁶ Z razstavo smo zaokrožili muzeološki prikaz družbenih slojev v Celju in njihovo refleksijo s sodobnostjo. Že ob otvoritvi stalne razstave Živeti v Celju, katere del je Ulica obrtnikov, smo poudarili pomen obrtniškega družbenega sloja. Oris delavske kulture delavskega Celja smo strnili v novi razstavni sobi, ki smo jo odprli leta 2011. Podobe in prostori meščanstva tako ponujajo tudi nove vidike medsebojnih primerjav v kontekstu celotne družbe, njenega razvoja in sodobne urbanosti.

Raziskava o vključenosti Muzeja novejšje zgodovine Celje v mesto Celje¹⁷ je sovpadla s širšim razmislekom o vlogi in položaju muzeja ob njegovi 50-letnici in se spraševala o tem, ali je ta institucija del kreativnega mesta, kako vpliva in sgradi dinamično urbanega prostora in njegovo identiteto, ga oživlja, se medinstitucionalno mreži in ne deluje le "v mestu", temveč tudi "za mesto" samo. Intervjuji z različnimi starostnimi skupinami so pokazali na simboliko širšega prepoznavanja muzeja, med katero podoba otroškega muzeja preglašuje spomin na muzej revolucije in mnoge druge pojavne in vsebinske podobe muzeja.

¹⁵ Urbani fenomeni – muzejske perspektive CE3 Zgodbe taksistov (2009), Urbani fenomeni CE5 Zakulisja (2011), Urbani fenomeni CE6 Kdo je meščan (2012).

¹⁶ Avtorji razstave: Aleksandra Berberih - Stana, Tone Kregar, Irena Mavrič Žižek, Ljubica Planinšec, Marija Počivavšek, Peter Pravdič, Aljoša Špelec, Simona Tripkovič, Sebastjan Weber.

¹⁷ Urbani fenomeni CE7: Muzej spomina (2013).

Muzej novejšje zgodovine Celje kot Hiša spomina – kontekstualizacija preteklosti v času in prostoru

V obdobju preloma tisočletja postaja spomin osrednja raziskovalna kategorija kulturnih ved, njihova perspektiva, orodje, merilo in vsebina. Čedalje več je teorij, ki poudarjajo pomen spomina in raznovrstnih aplikativnih projektov, katerih predmet obravnave je spomin. Vprašanja in dognanja o spominu imajo čedalje večjo težo pri označevanju in oblikovanju individualne in kolektivne identitete.

A *lieu de mémoire* ali prostori spomina, koncept razumevanja in sprejemanja preteklosti francoskega zgodovinarja Pierra Nore je omogočil nove poglede na preteklost in njeno razumevanje. Nora, ki je svoj koncept prostorov spomina razvil v 70. in 80. letih 20. stoletja, posebno pozornost posveča vzpodbujanju skupnega zavedanja in obveze za ohranjanje spomina. Ko se živi spomini povežejo z določenimi prostori zgodovine, se oblikujejo prostori spomina. Kraj spomina je kakršnakoli pomembna entiteta, materialna ali nematerialna, ki je z vtisi človeštva postal ali bo postal simbolični element memorialne dediščine neke skupnosti. To poleg prostorov samih oz. institucij, kot so arhivi, muzeji, vključuje tudi koncepte in prakse komemoracije, rituale ter predmete, spomenike, simbole. Namen prostorov spomina je, da ustavijo čas, blokirajo pozabljanje, nam pomagajo priklicati in oživljati našo preteklost, širijo željo po spominjanju in so kot identitetna sidrišča in "kristalizacijske točke naše nacionalne dediščine" (Jurič 2006: 163, po P. Nora).

Model prostorov spomina nagovarja tudi muzeje in muzejske prakse. Prostor spomina je muzej sam, koncept prostorov spomina pa omogoča različna alternativna predstavljanja zgodovine in večplastno razumevanje muzejskih predmetov, ki presega predstavljanje zgolj reliktov iz preteklosti, brez

spraševanja relevantnosti v današnjem času. Posledično so muzeji začeli vključevati v svoje raziskave tudi fizično mesto, razstave so umestili tudi izven svojih zidov in vpeljali spomin kot živo, nematerialno dediščino, odprto k dialektiki spominjanja in pozabljanja. Globalni pomen nematerialne, nesovne dediščine je standardizirala Deklaracija o nematerialni dediščini,¹⁸ tej vsebini je sledila tudi tema mednarodnega muzejskega dne leta 2011, Muzeji in spomin. Izbrana tema poudarja, da so muzeji tiste institucije, ki shranjujejo spomin in ga v različnih oblikah in prispodobah posredujejo dalje. Zbirke so le osnova, ob kateri raste spomin, saj začneš predmet zares spoznavati, razumeti in spoštovati šele, ko ga povežeš s spominom.

Muzeji tako hkrati vedno predstavljajo tudi obdobja sama, ki so motivirala, vzpodbujala in usmerjala muzejske prakse in omogočala institucionalne

¹⁸ Širše prepoznaven pomen ohranjanja in dokumentiranja ter predstavljanja te dediščine je vzpostavila leta 2003 sprejeta Unescova Konvencija o varstvu nematerialne kulturne dediščine, s čimer je bila nadgrajena v 70. letih sprejeta Resolucija o zaščiti svetovne kulturne in naravne dediščine. To nematerialno kulturno dediščino, ki se prenaša iz generacije v generacijo, stalno poustvarjajo skupnosti in skupine in se s tem odzivajo na svoje okolje skozi interakcijo z naravo in svojo zgodovino, kar jim daje občutek identitete in kontinuitete in vzpodbuja spoštovanje do kulturne raznolikosti in človeškega ustvarjanja.

Muzej novejšje zgodovine Celje kot prostor spomina, 2013 (foto Damjan Švarc).

kulturne dominacije, na katerih je rasla družbena moč. Prav takšnim kritičnim vidikom dajemo ob petdesletnem obdobju delovanja in preobrazanju Muzeja revolucije Celje in Muzeja novejšje zgodovine Celje še poseben raziskovalni pomen. Tu je mesto za kritičen razmislek o muzejih med individualnim, kolektivnim in zgodovinskim spominom, o morebitnih preoblikovanih zgodovinskega spomina in “pogajanjih” ter “mediaciji” preteklosti in “izumljeni tradiciji”. Jezernik poudarja, “da je dediščina običajno povezana s privilegiji: dediščina je namreč praviloma last elit, saj so elite tiste, ki kontrolirajo dostop do dediščine” (205: 20) oz. dediščino soustvarjajo, in “da preteklost spreminjamo v prvi vrsti zato, da bi jo izboljšali. Zato povzdiguje tiste vidike, ki jih ocenjujemo kot uspešne, krepostne ali lepe, slavimo tisto, na kar smo ponosni, omalovažujemo pa tisto, kar je v naših očeh sramotno, grdo in nečastno” (205: 22).

A na začetku 21. stoletja je čas zgodovinskih muzejev očitno dovolj zrel za vsebine z aktualnim in angažiranim akcentom in različnimi kontekstualizacijami razstavljenih vsebin preteklosti. Takšnemu pristopu so še toliko bolj podvržene razstavne tematike, ki govore o mračnih straneh preteklosti in t. i. “težavni dediščini”,¹⁹ ki ni bila del muzejskega kreativnega in raziskovalnega imperativa. Pri sodobnih predstavitev tem nasilnih obdobjih se točka obravnave in predstavljanja preusmerja s sredstev nasilja in prikaza nasilnega obdobja na žrtev samo. Zgodovinski muzeji kot muzeji javne vesti poudarjajo komemoriranje žrtev nasilja in sprožajo dodatno sporočilno vrednost, ki globoko in angažirano odmeva v sodobnem času. Niso dovolj le dejstva iz zgodovine, z aktualizacijo razstavljenih vsebin se zdi, da se poskuša opozoriti, opravičiti, odpuščati in razumeti. Kot primer navajam novejšo muzejsko institucijo International Slavery museum, odprto leta 2007 v Liverpoolu, ki govori o največji prisilni migraciji človeštva v zgodovini sveta - trgovini s sužnji, njenih posledicah in odsevih v sodobni družbi. Del razstave je namenjen aktualnim kritičnim pogledom na človekove pravice do svobode in predstavitev in razmislek o dogajanjih v današnjem svetu kot posledic dogodkov v preteklosti. Na monumentalnem kovinskem zidu svobode in suženjstva, ki je umeščen na vhodu v razstavo, dobiva pojma svobode in suženjstva svoj obraz. Na monitorjih, ki so kot zidaki umeščeni v steno, se vrtijo posnetki različnih govorcev, ki spregovorijo o lastnih izkušnjah, spominih ali razmišljanjih o prostoru med tema dvema antipodoma. Stalna postavitve v mednarodnem muzeju suženjstva komemorira in ohranja spomin, slavi svobodo in borce zanjo in nagovarja h kritičnemu družbenemu razmisleku.

¹⁹ Angleški izraz je *Difficult Heritage*. Več o tej temi ter raziskovalnem in razstavnem delu Muzeja novejšje zgodovine Celje na tem področju glej v prispevku Toneta Kregarja.

Spomini so osrednja rdeča nit tudi pri novo nastajajočem zgodovinskem muzeju Hiša evropske zgodovine, ki nastaja v Bruslju, njegovo otvoritev pa načrtujejo v letu 2015.²⁰ Cilj muzeja je, da postane prostor srečevanj, diskusij in razprav o kompleksni in fascinantni zgodovini Evrope, o spominu na Evropo in njeni identiteti. Moderna razstava z dokumentacijskim in informacijskim centrom bo nudila različne interpretacije zgodovinskih procesov. Kot rezervoar evropskega spomina bo omogočal reflektiranje različnih percepcij preteklosti in različnih interpretacij zgodovine in podajal multiperspektivne poglede na zgodovino. Tudi s samim poimenovanjem “hiša” se poudarja muzej kot prostor kolektivnega spomina in ne le oficijalnih zgodovinskih razumevanj, kot prostor za razmislek in razprave o evropski zgodovini in preteklih ter aktualnih procesih v njem. Muzej novejšje zgodovine Celje se v nastajanje Hiše evropske zgodovine vključuje na povabilo akademske projektne skupine z izposojjo gradiva v povezavi z drugo sv. vojno. S tem se bo naše muzejsko gradivo kontekstualiziralo v evropskem okviru, soočalo z drugim gradivom različnih evropskih muzejev in različnimi pogledi. S sodelovanjem s Hišo evropske zgodovine smo del evropske mreže in del nastajajočega foruma za razmislek in razprave o tej temi.

Muzej novejšje zgodovine Celje pri obravnavi preteklosti sledi zgoraj opisanim usmeritvam, tako pri raziskavah kot pri razstavnem programu.²¹ Muzej je tako generator ustvarjanja prostorov spomina, ob zgodovinskem tudi kolektivnega in individualnega, “vključen muzej” pa je nov odgovor na to, čigav kolektivni spomin je prepoznan in spoštovan kot kulturna dediščina (Mensch 2005: 17).

Zbirke Muzeja novejšje zgodovine Celje – refleksije, revizije in interpretacije ter sodobne zbirateljske prakse ali “a pistol in a museum is a pistol in a museum and not a pistol” (Kenneth Hudson)

Vprašanja o zbiranju muzejskega gradiva ter vlogi, moči, socialni relevantnosti in uporabnosti zbirk danes in v prihodnosti, njihovih interpretacijah in refleksijah so ena temeljnih v sodobni muzeologiji. Problematika prenatrpanih depojev in s tem nedostopnost premične kulturne dediščine, etika zbiranja gradiva, oblikovanje kriterijev za zbiranje predmetov sodobne družbe, restitucija - vračanje predmetov v kraje izvora in deakcesija zbirk so le nekatere od aktualnih in perečih vsebin sodobnega muzealstva na tem področju. Ob tem deakcesije ne smemo razumeti kot zavračanje predmetov, temveč kot del aktivne zbiralne strategije, zamenjave in izmenjave muzejskega gradiva.

²⁰ Evropski parlament v Bruslju ustanavlja Hišo evropske zgodovine, ki bo obiskovalcem omogočila, da spoznajo evropsko zgodovino in kritično razmislijo o njenem današnjem pomenu. Skušala posredovati nadnacionalni pregled evropske zgodovine ob upoštevanju njene raznovrstnosti, mnogih pomenov in zaznavanja. Cilj je prispevek k razumevanju evropske zgodovine.

²¹ Razstava Celjski magistrat: Besede z balkona je stavbo muzeja na današnji Prešernovi 17 v Celju predstavila kot prostor spomina. Ob tem se sprašujemo, kakšni so spomini, povezani z drugimi prepoznavnimi zgradbami v mestu, z različnimi vsebinami, ki se ustvarjajo za njihovimi pročelji, z dvorišči, trgi ali klopco v mestnem parku? Avtorja razstave: Tone Kregar in Marija Počivavšek.

Plakati projekta "Ne mečte piskrov stran": Umetniške interpretacije zbirk Muzeja novejše zgodovine Celje / Zbirka Emo-Westen, avtorji: Manja Vadla, Mark Požlep, Jure Cvitan, 2010.

Ta pristop je v nekaterih evropskih deželah že osvojen ter opredeljen z navodili za skrbno, transparentno in odgovorno deakcesijo, kot so npr. Nizozemska navodila za akcesijo,²² in omogoča dvig kvalitete zbirke.

Na Reinwardtovi šoli za muzeologijo v Amsterdamu so razvili poseben model²³ štirih osnovnih parametrov oz. pogledov (dediščina, funkcija, institucija, družba), na podlagi katerih se določajo zbiralne strategije posameznih muzejev, zbiranje pa se razumeva kot del širšega procesa muzealizacije. V parametru dediščina je izpostavljen integrativen in kompleksen pogled, ki ga predstavlja muzejski predmet, ki vključuje materialno in nematerialno plat muzejskega predmeta ter hkrati pomen njegove pričevalnosti o določeni kulturi. Pogled z vidika funkcije določa mesto - vlogo, ki jo bo predmet imel v muzeju -, in je odvisen od organizacije muzejskih zbirk. Vidik družbe izpostavlja družbeno participativnost pri izboru in vlogo skupnosti v procesu nastajanja in uporabe zbirk ter dokumentiranja sodobnosti.

Specifika muzejskega dela na področju zbirk je torej povezana z vprašanjem kreacije in uporabe zbirk ter razvojem zbirk in njihovo dinamiko.²⁴ Zbiranje ni konec nekega dejanja, temveč dejanje samo, je kulturna akcija, proces in instrument za razvoj zbirke.

Ob takšnem pretresu kriterijev zbiranja so pogoste dileme, tudi o kontroverznosti, šokantnosti in bizarnosti sodobnih muzejskih predmetov. A če parafraziramo pomenljiv stavek znanega muzeologa Kennetha Hudsona: "A pistol in a museum is a pistol in a museum and not a pistol", so dileme lažje in hitreje rešljive.²⁵

Tudi demistifikacija muzejskih predmetov in demistifikacija procesa zbiranja gradiva odpirata popolnoma nove razsežnosti v sodobnih muzejskih praksah. Pristopi, ki ljudem samim prepuščajo (iz)biranje gradiva in posledično dokumentiranje spominov po lastni presoji, vzpostavljajo nove koncepte muzealizacije, s katerimi lahko posamezniki in skupine sami izbirajo "kulturno dediščino" oz. odločajo, kaj bo kot kulturna dediščina muzealizirano in institucionalizirano.²⁶ "Cilj zbiranja gradiva za prihodnost je graditev odnosov z ljudmi, saj je bistveno, da predmeti dajejo aktualnemu občinstvu glas oz. način, da se izrazi. Pri delu z muzejem stremijo

²² Netherlands guidelines for the deaccessing of museum objects. Pojem deakcesije je v slovenski muzeološki teoriji še neznanka, še večja v praksi sami.

²³ Bacis constraints model.

²⁴ Angleški izraz Collection development poudarja dinamiko zbirk.

²⁵ Stavek je v svojem prispevku Murder in the museum, objavljenem v Comcol newsletter št. 12/2010 (str. 15), uporabil Etienne Boumans. Več o problematiki zbiranja na meji kontroverznosti glej še v: Peter van Mensch: "Against all norms and values" (Dilemmas of collecting controversial contemporary objects. V: Comcol newsletter št. 11/2010) ter v različnih prispevkih, ki govorijo o etiki muzejskega dela, med drugim tudi v prispevku Alenke Bartulović in Dana Podjeda, Človeško telo kot razstavni eksponat: Etične dileme v dveh slovenskih muzejih (v: Med prezentacijo in manipulacijo).

²⁶ Angažirana soudeležba v sodobnem utripu mesta je primer projekta Muzeja Londona, ki je v času olimpijskih iger pričel s projektom socialnega/civilnega kuratorstva (citizen curators) s ciljem dokumentacije vsakdana v času olimpijskih iger.

“Komuniciranje z mediji in javnostjo ter urejanje spletne strani zahteva veliko znanja, proučevanje muzejskega gradiva v zbirkah in fototekah pa profesionalni pristop. Pri svojem delu skušam poiskati nove načine pojavljanja v medijih in ustvarjati nove zanimive zgodbe muzejskih predmetov.”

Darja Jan,
višja kustosinja

k ustvarjanju kulturnega kapitala skozi demistifikacijo tega, kar muzej je in zakaj zbira določen material; z drugimi besedami, *instituciji* dajejo veljavo v življenju ljudi, hkrati pa le-tega odseva njena vsebina” (Baveystock 2008: 97).

Takšna participativna paradigma odpira vrsto vprašanj in novitetnih konceptov v okviru zbiralnih strategij, ki jih dosedanja muzejska praksa ne pozna. To so sodelujoče, družbeno usmerjeno zbiranje, t. i. socialno kuratorstvo, so-kuratorstvo in so-kreiranje.²⁷

Ob takšnih pristopih se sprožajo tudi vprašanja o vlogi in pomenu že obstoječih zbirk muzeja in njihovi novi umestitvi v čas in prostor. Vsak muzej mora najti ravnotežje med zgodovinskostjo svoje zbirke in zahtevami novodobnega poslanstva, saj so “starejše zbirke pravzaprav akumulacije, ‘fosiliziranih svetovnih pogledov’, kjer vsak pokriva naslednjega, kot lesene ruske babuške” (Mensch 2010: 3). Res je, da kontinuirano zbiranje prispeva k rasti zbirke, neki notranji skladnosti in značilnemu profilu zbirke, toda njena “sveža prevetritev” pogosto pokaže na njeno ne-selektivno rast, ki je posledica zbiranja brez jasnih kriterijev izbora, kar ima negativen vpliv na kvaliteto zbirke.²⁸

V kontekstu sodobnih imperativov in novih, svežih oblik komunikacij muzejskega gradiva smo v Muzeju novejšje zgodovine Celje z namenom večje dostopnosti, prepoznavnosti, aktualiziranja in sistematičnega dopolnjevanja zbirk pričeli s projektom umetniškega interpretiranja zbirk in njihovega dopolnjevanja. Na ta način opozarjamo na gradivo, ki je hranjeno v depojih in ni na ogled obiskovalcem, ga približamo družbi in aktualiziramo. Odločitev za umetniške instalacije kot forme interpretacij muzejskega gradiva je v njeni novitetni in angažirani sporočilnosti. Umetnost je tako oblika predstavljanja dediščine in dediščina njen navdih.

Prva v nizu umetniških interpretacij projekta Umetniške interpretacije muzejskih zbirk I je bila zbirka posode Emo Westen. Celoten projekt pod naslovom “Ne mečte piskrov stran” je potekal v letu 2010 in obsegal široko zasnovano in medijsko podprto zbiralno akcijo, muzejsko dokumentacijo²⁹ in rezultiral z avtorsko razstavo – umetniško instalacijo.

²⁷ Uveljavljeni so angleški izrazi: participative collecting, community-led collecting, co-creation, co-curatorship, social curatorship.

²⁸ Vse te novitete se odražajo v spremenjenih zbiralnih politikah muzejev. Da je čas zrel tudi za globalno postavljanje novih kriterijev in izhodišč zbiranja elementov kulturne dediščine, sprožanja strokovnih teoretskih razprav, postavljanja vprašanj in iskanja odgovorov nanje, dokazuje tudi ustanovitev novega strokovnega komiteja za zbiralne strategije COMCOL v okviru Mednarodnega muzejskega sveta ICOM. Novitetam na tem področju sledi e-časopis CollectingNet newsletter, ki ga že nekaj let izdaja Nordiska Museet. Posamezne številke so dosegljive na www.comcol-icom.org/newsletter. Ob tem je pomenljiv podatek, da v Sloveniji še vedno velja kot osnoven kazalec uspešnosti prav število zbranih predmetov – tako v formularjih Ministrstva za kulturo kot v aktih, ki določajo uspešnost dela direktorja zavoda.

²⁹ V prvi fazi projekta smo preko medijev, prireditev in umetniških, posebej za ta projekt oblikovanih interpretativnih plakatov ljudi pozvali, da sodelujejo v zbiralni akciji zbiranja posode Emo-Westen. V avli muzeja smo odprli poseben zbiralnik, v katerem se je zbiralo gradivo. Vsak kos je dobil evidenčni list z osnovnimi podatki, evidenčno številko, zabeležili smo njegovo uporabnost, pa tudi zgodbe, spomine, ki se navezujejo nanj. Vsak darovalec je prejel simbolično darilo. Zbiranje posode smo zaključili v maju in na ta način zbrali 700 kosov posode. V drugi fazi projekta smo predmete pregledali in jih razvrstili v dve kategoriji – posodo, ki dopolnjuje zbirko, in posodo, ki lahko služi zgolj za instalacijo in jo umetniki lahko ob postavitvi tudi poškodujejo oz. spremenijo.

Čas je za igro, umetniška interpretacija zbirke Otroško življenje, 2012 (foto Damjan Švarc).

Osnovni razstavní koncept, iz katerega so vsak s svojim pristopom in v svoji umetniški govorici in tehniki izhajali umetniki, je bila posoda že obstoječe zbirke in na novo zbrani kosi, ki so jih poljubno umeščali v različne kontekste in ambiente.³⁰ Umetniška instalacija, ki je nastala iz idej treh celjskih umetnikov, je postavila nov, angažiran spomenik celjski delavski kulturi, popularizirala izbrano muzejsko zbirko, jo hkrati aktualizirala in njeno poslanstvo obrnila iz preteklosti v prihodnost. Instalacija je bila jasna in prepoznavna v svojem sporočilu. Postavitve, dopolnjena z AV posnetki in projekcijami ter zvokovnimi poudarki, je obiskovalce nagovarjala o delavski kulturi in zavesti, sodobni problemski družbe in sprožala vprašanja o današnji vrednosti dela.

Umetniške interpretacije muzejskih zbirk II, ki so bile izvedene v letu 2012, so vključevale zbirko otroško življenje in nagovarjale najmlajše obiskovalce muzeja. Zbirka je nastala z začetki Otroškega muzeja Hermanov brlog, ki je od leta 1995 del Muzeja novejšeg zgodovine Celje, omejuje jo pojem otroštva (od rojstva do začetkov najstniškega obdobja oz. do konca osnovnošolskega izobraževanja) in prikazuje bivanje otroka v družbi 20. in 21. stoletja, s posebnim poudarkom na otroški igri. Razstava z naslovom Čas za igro! /It's playtime! se osredotoča predvsem na igrače iz zbirke, gradi na njihovi izpovedni moči, jih reflektira s potrošniško ponudbo sodobnih otroških igrač ter nagovarja predvsem najmlajšo publiko. Vsaka posamezna skupina igrač z oblikovno umetniško zasnovo³¹ in z zvokovno podobo³² tvori svoj pravljični svet, ki učinkuje na obiskovalce na različne načine. Uporabljeni so trije različni mediji, v katerih igrače zavzamejo novo vlogo: TV igra, kinetične skulpture in video kolaž. Tudi v tem projektu je muzejsko gradivo navdih za umetniško ustvarjanje, s postavitvijo pa smo opozorili tudi na pasti sodobne slikovite ponudbe igrač in njihovo preobloženost z različnimi zvoki in hrupom ter na ta način kratenje otroškega ustvarjalnega potenciala.

Zbiranje predmetov za dopolnjevanje zbirke je bilo zasnovano kot del razstave. Mladi obiskovalci so bili ob ogledu razstave povabljeni k sodelovanju s pobudo, da zbirki darujejo igračo po lastnem izboru. S pomočjo Hermana Lisjaka, animirane maskote otroškega muzeja, ki jih je nagovarjal na razstavi, se je vsak otrok sam odločil, katero igračo bo podaril Hermanu Lisjaku in njegovi zbirki ter zakaj.

³⁰ "Upodabljam dogodke, ki so vezani tako na samo proizvodnjo posode kot na njeno uporabo v vsakdanjem življenju, predvsem pri kuhi, vse do njenega kasnejšega razpada oz. konca" (Jure Cvitan). "Prostor preteklosti je s tovarniškimi zvoki in šumi dopolnjena soba, ki asociira na nek drug prostor iz tovarniške preteklosti" (Manja Vadla). "V svoji postavitvi želim predstaviti široko uporabo Emo loncev v vsakdanjem življenju in s tem platformo spominov ter občutkov, ki obiskovalcu omogočijo, da skozi aktivno doživljanje zvoka, pripovedi in vonja po goveji juhi podoživi trenutke bližnje preteklosti ali pa si jo sam poustvari" (Mark Požlep).

³¹ Avtor umetniške zasnove Mark Požlep: "Pri postavitvi znotraj muzejskega prostora me je zanimala vzpostavitev povezave med klasično muzejsko postavitvijo, se pravi med objekti, ki so mi bili na voljo iz muzejske zbirke, in galerijsko postavitvijo.

³² Avtor glasbe: Gašper Piano.

Tako zbrani predmeti so se umeščali na razstavo in dopolnjevali njegovo jedro.

Načrtno smo tudi osrednjo razstavo ob 50-letnici muzeja Puške & Pisma zasnovali kot sodobno refleksijo najstarejšega gradiva muzeja – orožja in poslovnih pisem. Ti muzejski predmeti, ki pričajo o vojni, poslavljanju, žrtvovanju, upanju in smrti, so vabljenim slovenskim intelektualcem pomenili osnovo razmišljanj, ki so jih ubesedili v svojih esejih.³³ Muzejski predmeti so tako ponovno vstopali v dialoge, zbirka je s sodobnim odsevom pridobila na svoji pričevalnosti, dinamiki ter socialni relevantnosti.

50-letnico muzeja zaznamuje tudi projekt Soočanja, kjer z velikimi fasadnimi panoji na pročelju stavbe muzeja vstopamo na ulično stran zidu in z interpretacijo aktualne problematike opozarjamo na to, da je muzej živa institucija.³⁴

Živa komunikacija razstavljenih predmetov je tudi osnovno vodilo druge muzejske ponudbe. Predstavljanje predmetov v funkciji ali v ambientalnih okoljih pomeni razstavljanje gradiva skozi prizmo človeka kot izdelovalca ali uporabnika predmeta. "Nove muzejske resničnosti" so kot izseki načinov življenja in vedno dostopno, prijetno in asociativno nagovarjajo obiskovalce. Izjemno komunikativne so demonstracije izdelave predmeta ali njegove uporabe, dopolnjene z različnimi demonstracijskimi programi, ki na obiskovalca delujejo kot totalno doživetje in mu ponujajo možnost spoznanja določenih vsebin preko lastne izkušnje. Zato skupina starih mojstrov demonstratorjev že 10 let skrbi, da je Ulica obrtnikov, kot del stalne razstave Živeti v Celju, živa razstava.

Integrativne perspektive in metodologije dela Muzeja novejšeg zgodovine Celje ali Muzej novejšeg zgodovine Celje kot humanistični muzej

Vsebinskim usmeritvam dela na polju urbanosti, sodobnosti ter reflektirane zgodovinskosti se pomembno pridružujeta tudi program otroškega muzeja in program oddelka za izobraževalne muzeološke programe. Otroški muzej Hermanov brlog, edini otroški muzej v Sloveniji, zaznamuje atraktivna, celostna ponudba za otroke, čvrsta umeščenost v lokalno okolje, mreža mednarodnih partnerstev in dobra komunikativnost z mladimi uporabniki.³⁵ Po 18-letni uspešni praksi bo otroški muzej preoblikoval in dopolnil svoj vsebinski koncept³⁶ in od leta 2014 dalje komuniciral tudi s stalno zbirko igrač, ki bo predstavljala igrače slovenskega in mednarodnega prostora. V sodelovanju s slovenskimi muzeji

³³ Ob razstavi je izšla zbirka esejev; avtorji: Ervin Fritz, Spomenka Hribar, Igor Grdina, Manca Košir, Mohor Hudej, Anita Ogulin, Vinko Möderndorfer, Alenka Šelih, Robert Oravec, Marina Tavvčar Krajnc, Božo Repe, Taja Vovk van Gaal, Marcel Štefančič jr., Vesna Vuk Godina, Miran Zupanič in Adrijana Zupanc. Avtor razstave: Tone Kregar.

³⁴ Prvi pano Od upora do zmage, drugi pano Brez dela. Teme, ki bodo še obravnavane, pa so Beg možganov, Korupcija ... Projekt vodi Sebastjan Weber.

³⁵ Obiskovalci so si lahko v 18-letnem delovanju otroškega muzeja ogledali različne razstave, tako avtorske, gostujoče kot mednarodne, ter se udeležili raznovrstnih spremljajočih programov. Razstave: Igrače na kolesih, Herman Lisjak spozna denar. Če ne bomo brali, bo volk pojedel rdečo kapico, Zvezde Evrope, Moj rojstni dan ... Več glej v prispevku Jožice Trateški.

³⁶ Nov vsebinski koncept in strategijo razvoja otroškega muzeja je pripravila Tanja Roženberger, avtorji stalne zbirke igrač so Bronica Gologranc Zakonjšek, Jožica Trateški, Tanja Roženberger.

Šola muzeologije Celje – delavnica Novi trendi v muzeologiji z Léontine in Petrom van Mensch.

tako ustvarjamo novo nacionalno platformo te specifične kulturne dediščine otroškega sveta in na ta način najmlajšim generacijam ponujamo enakovredno pozornost. Občasne razstave, ki bodo še vedno del ponudbe in programa muzeja, bodo sledile aktualnim in univerzalnim problematikam sodobnega sveta. To so teme o vodi, ekologiji, onesnaževanju, varovanju planeta, ogrevanju ozračja in podobno. Ravno najmlajše generacije so tiste, na katere bodo ti problemi vplivali v največji meri, s katerimi se bodo mladi soočali in jih reševali. Skupen cilj teh razstavnih tematik

je ozaveščanje in vodilo k odgovornemu življenju. Celotno poslanstvo otroškega muzeja Hermanov brlog bo zaznamovano z otrokovimi pravicami – njihovim vzpodbujanjem in ozaveščanjem o vsebinah in vlogi. S tem otroški muzej ponovno deluje na nacionalnem nivoju z mednarodnim mreženjem in aktualnostjo. Poudarek na otrokovih pravicah nagovarja predvsem odraslo publiko otroškega muzeja – starše, učitelje in vzgojitelje, sorodnike otrok, strokovne javnosti in vse druge uporabnike muzeja. Otroški muzej je tako s svojo specifikom komunikacije z najmlajšo publiko sicer posebni del muzeja, njegov pomembnejši identifikacijski simbol in potencial, a hkrati deluje tudi kot integrativni del muzeja, saj je vpet v celotno usmeritev, kot osnova, nadgradnja in njegovo dopolnjevanje. Prav z otroškim muzejem še posebej širimo našo odzivnost, slišnost in uporabnost.

Za razvoj profesionalizma v muzejskem delu in sooblikovanje novih profesionalnosti novih generacij, z novimi nalogami, skrbi Šola muzeologije Celje kot integrativni del muzeja. V njenem okviru razvijamo in izvajamo različne izobraževalne programe s področja muzeologije, s poudarkom na preverjanjih v praksi, povezovanjih z univerzami, mednarodnim mreženjem in promociji teoretičnega muzeološkega diskurza. Kot rezultat večletnega sodelovanja z znanima muzeologoma Petrom van Menschem in Léontine Meijer – van Mensch je Šola muzeologije Celje v letu 2011 izdala knjigo Nove težnje v muzeologiji,³⁷ v kateri so povzete teme, ki sta jih avtorja v okviru štirih delavnic predstavljala v Sloveniji predvsem slovenskim strokovnjakom.³⁸

K integralnemu konceptu nas usmerjajo tudi raznovrstne metode dela v muzeju, ki omogočajo različne raziskovalne in strokovne pristope. Zelo pomembno je delo na terenu, s katerim dosegamo nove skupine informatorjev, se povezujemo z okoljem in skupnostmi, izvajamo evidence dediščine na terenu. Posebno mesto v metodiki sodobnega muzejskega dela imajo sodobne informacijske tehnologije, ki tudi muzejem ponujajo številna komunikacijska orodja za njihovo ažurno dvosmerno komunikacijo. Web filozofija prodira v muzeje, ob uporabi novih tehnologij

³⁷ *New trends in Museology*, Peter van Mensch, Léontine Meijer - van Mensch, Celje, Muzej novejšje zgodovine Celje, ur. Marija Počivavšek.

³⁸ 2007: Aktualni trendi – resničnosti v prihodnosti; 2007: Muzeji in identiteta; 2008: Prihodnost spominov; 2009: Komunikativnost muzejev; 2011: Novi trendi v muzeologiji.

Viri:

- Center for the Future of Museums: <http://www.aam-us.org/resources/center-for-the-future-of-museums>
- ICOM – COMCOL: <http://network.icom.museum/comcol>

Literatura:

- Baveystock, Zelda, 2008: Relevance and representation. The state of contemporary collecting in the UK. *Connecting Collecting*, ur. Eva Fägerborg and Elin von Unge. Stockholm: Nordiska Museet, str. 96–100.
- Davis, Mike, 2009: *Planet slumov*. Ljubljana: Založba cf (rdeča zbirka), 349 str.
- Jezernik, Božidar 2005: Preteklost in dediščina. *Dediščina v očeh znanosti*, ur. Jože Hudales in Nataša Visočnik. Ljubljana: Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, str. 11–23.
- Jurić Pahor, Marija, 2006: Memorija in spomin v času globalizacije. *Razprave in gradivo 50–51*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, str. 160–183.
- Korošec, Boštjan, 2011: Propad starega mestnega jedra kot rezultat urbanizacije mesta: Koper v senci dediščine in blišču modernizacije. *Urbana etnologija in antropologija na Slovenskem – knjižica povzetkov simpozija ob 80-letnici prof. Slavka Kremenška in 70-letnici Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo*. Ljubljana, str. 8.
- Kregar, Tone, 2010: "Piskri" in muzej. *Ne mečte piskrov stran*, ur. Marija Počivavšek. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, str. 3.
- Low M., Setha, 1999: Imaging the City: Metaphors and Images. *Teorizing the City. The new urban anthropology reader*, ur. Low M. Setha. Rutgers University Press, str. 5–33.
- Mensch, van Peter, 2012: *Integral and integrated: counter movements in museum practice. City museums on the move, a dialogue between professionals*. Amsterdam: Amsterdam Museum, str. 39–46.
- Meijer van Mensch, Léontine & van Mensch, Peter, 2010: Collecting as intangible heritage. *CollectingNet* št. 9, str. 2–4.
- Meijer van Mensch, Léontine & van Mensch, Peter, 2011: New Trends in Museology, ur. Tanja Rožembergar Šega, Marija Počivavšek. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 118 str.
- Orloff, Chett, 2010: Museums of Cities and the Future of Cities. *City Museums and City Development*. AltaMira Press.
- Postula, Jean-Louis, 2012: City museums, community and temporality: a historical perspective. *Our Greatest Artefact: the City. Essays on cities and museums about them*, ur. Ian Jones, Eric Sandweiss, Marlen Mauliou, Chet Orloff. Istanbul: CAMOC, str. 31–44.

onalnosti muzejskega dela, povezovanjem s skupnostjo ter splošnim inkluzivnim delovanjem sledi zastavljeni redefinirani strategiji. Slednja temelji na razvojno naravnanih organizacijskih in konceptualnih spremembah, oblikovanih ob koncu 20. stoletja, in promptni odzivnosti na izzive in priložnosti v sodobnosti. Muzej novejšje zgodovine Celje ohranja informacije in znanja, "vtisnjene" v muzejskih predmetih, a v 21. stoletju se spreminja človekova izkušnja in dediščina novega tisočletja je/bo predvsem nesnovna – nematerialna. Zato je Muzej novejšje zgodovine Celje pripravljen tudi na zbiranje "digitalnih artefaktov".

se je transformirala tradicionalna muzejska praksa, odprle so se nove oblike zbiranja gradiva in ustvarila nova razmerja z obiskovalci. Uporaba novih tehnologij je nujna pri raziskovalnem delu, muzejski dokumentaciji, komunikaciji in interpretaciji razstavnih vsebin in v vsestranski komunikaciji muzeja z družbo in svojimi uporabniki. Večplasten je pomen AV medija v muzejski praksi. Audiovizualizacija je metoda dela in način dokumentacije gradiva, je medij in komunikacija in hkrati edukacija in popularizacija. Vse številčnejše vključevanje tega medija v različne segmente dela pa omogoča njegova vsestransko dostopnejša in enostavnejša uporaba. Nepogrešljivo je mreženje gradiva in vključevanje v različne nacionalne in mednarodne dediščinske portale, aktualna je metoda mediacije skozi umetniški izraz.

Muzej novejšje zgodovine Celje se prepozna v vseh navedenih poudarkih. Svoj Facebook profil smo oblikovali že leta 2009 in bili takrat med prvimi slovenskimi muzeji s svojim Facebook profilom. V letu 2013 smo ob 50-letnici muzeja objavili tudi novo, t. i. odzivno spletno stran: www.muzej-nz-ce.si. V natančno vodeni videoteki imamo dokumentirana novejšja dogajanja v mestu ter v muzeju samem, strokovne raziskave; smo avtorji samostojnih dokumentarnih filmov. Muzej se s svojim gradivom povezuje z mednarodnimi portali European, Kamro ... in v umetniških interpretacijah vizualizira emocije in vabi k participaciji.

Muzej novejšje zgodovine Celje je del kulturne krajine in prispeva k integriranemu in integralnemu vključevanju dediščine. Z interdisciplinarnostjo ter pluralnostjo metodologij in metodik dela, vključevanjem muzeoloških znanj in skrbjo za dvig profesio-

Vloge Muzeja novejše zgodovine Celje v okolju so se spreminjale sorazmerno s spreminjanjem družbe, njenih socialnih vzorcev in načinov življenja. Od časa nastanka v letu 1963 kot Muzej revolucije Celje in vse do devetdesetih let je bil odziv na spremembe različen, a hkrati vedno nekje v povprečju splošne muzejske misli, ki je vladala v takratni širši regiji. Ta se je dotikala predvsem novega družbenopolitičnega reda, ki je vplival tudi na muzeje, ki jih je takratna stroka imenovala muzeji nove dobe. Takšna miselnost je bila povezana predvsem z dejstvom, "da je nova oblast muzeje potrebovala za legitimizacijo svoje oblasti in jim je prav zato pripisovala precej večji pomen kot prejšnja" (Hudales 2010: 35). Kot muzej spomina (uradnega, normiranega, državnega, lokalnega, dekretiranega in sankcioniranega, pa tudi neuradnega, spontanega) na revolucijo in narodnoosvobodilni boj v drugi svetovni vojni se je Muzej revolucije prvi dve desetletji pretežno ukvarjal zgolj z ohranjanjem vojaške, partizanske dediščine NOB med leti 1941-1945. Ker je bila tovrstna dediščina del splošne ideologije in takratnega družbenopolitičnega reda v Jugoslaviji, jo je tudi okolica sprejemala kot sebi lastno in se z njo istovetila. Muzej zato kljub temu da je bil na novoustanovljen, ni imel problemov z iskanjem identitete v okolju. Zaradi enakega vzroka tudi večinsko okolje ni imelo problemov s sprejemanjem muzejske zbiralne in razstavne politike. Okolice in njeni ljudje niso sodelovali pri delovanju muzeja, se je pa sam muzej odzival na določeno dogajanje v okolju, ki je bilo povezano z njegovim poslanstvom.¹ Vloga Muzeja revolucije je bila zato v utrjevanju takratne identitete, kot najpomembnejše v zgodovini slovenskega naroda, ne pa v oblikovanju nove, kar "je bila pomembna značilnost muzejskega gibanja v devetnajstem stoletju" (Jezernik 2010: 12). Seveda je bila ta identiteta vezana na tiste, ki so se v njej prepoznali. To so bili predvsem bivši partizani, aktivisti, potomci padlih, interniranci in seveda visoki politični uslužbenci in funkcionarji.

Prva leta

Prva leta po ustanovitvi je Muzej revolucije Celje (MRC) postavil nekaj razstav, ki so bile v slogu "da ne bi pozabili".² Muzejske postavitve s tovrstno vsebino so predvsem vplivale na dožemanje revolucionarnega gibanja in boja proti okupatorju med leti enainštirideset in petinštirideset. Komunikacija razstav je bila enosmerna in neposredna ter kot taka ni dopuščala kritičnega dialoga med muzejskimi obiskovalci in stroko. Manipulacija s predmeti je imela predvsem emocionalen učinek, kar je razvidno iz komentarjev obiskovalcev v muzejskih vpisnih knjigah na posameznih razstavah. "Zbuja nam spomine na težke dni, na mojo sestro, ki je bila v Auschwitzu. Večkrat bi bilo potrebno organizirati podobne razstave, kako se je treba boriti in umirati za svobodo. Mladina, oglejte si grenke dni borbe in taborišča. Videli smo trpljenje ljudi v 2. sv. v. Žalostni spomini za časa vojn. Spomini na zgodnjo mladost" (Razstava ob 20-letnici ljudske

¹ Otvoritve javnih zavodov, spomenikov, napisnih tabel in drugih obeležij, ki so nosile imena herojev oz. dogodkov iz 2. svetovne vojne.

² Naslov časopisnega članka o delovanju Muzeja revolucije v Novem tedniku 22. 12. 1966.

Utrinek z otvoritev razstave XIV. divizija, 27. 2. 1969.

ga in medvojnega obdobja. Bil je namreč neposredno povezan z utrjevanjem kolektivne identitete na novo izumljenega naroda, združenega v novi federativni in socialistični Jugoslaviji. "Takšne razstave bi morale biti večkrat, to je zgodovina jugoslovanskih narodov in jo moramo večkrat obujati, da je bodoča generacija ne pozabi, da je to delo njihovih prednikov" (Narodnoosvobodilna borba v delih likovnih umetnikov Jugoslavije, 14. 4. 1972 - vtis z razstave). V tej maniri so bili tudi medijski odzivi, ki so politično korektno pisali o otvoritvah in vsebina novih razstav ter poročali predvsem o veliki uspešnosti novonastalega muzeja. "Skorajda pravilo je, da si razstave ogleda precejšnje število ljudi, več kakor na predavanjih. Vse razstave v MRC si je ogledalo okoli 60.000 ljudi, največ prav mladine, kar je še posebej pomembno. V prvi vrsti so razstave namenjene prav njej" ("Veliko razstav" Novi Tednik: 15. 1. 1976). Razstave in ostale muzejske vsebine tega obdobja so bile predvsem v sosedstvu s takratno ideologijo in politično paradigmo.

Čas družbenih sprememb

Kotiček "družabno življenje v Celju" na prvi razstavi s povojno tematiko, 1987.

S spreminjanjem družbenega reda in vrednot je tudi muzej spreminjal svoje poslanstvo in širil svoj pogled na družbo. Takšen velik premik je bila predvsem razstava v osemdesetih letih, ki se je kot prva lotevala življenja Celjanov po drugi svetovni vojni. Muzej se je skozi njo začel osvobajati ideološke misli in iskati novo vlogo v okolju, ki jo je našel predvsem v prikazovanju dediščine novejše zgodovine Celja. Odzivi okolice, ki si je želela sprememb, so bili dobri, komunikacija muzeja je bila namenjena vsem Celjanom ne glede na njihovo prepričanje, saj je upoštevala njihov pretekli vsakdan. "Zadnji čas, da ste pripravili razstavo o povojnih časih, tako lahko spoznavamo življenje ljudi po vojni" (Razvoj mesta Celje 1945-80, 1987 - vtis z razstave). Muzej je svoje vsebine namenil tudi aktualni problematiki, ki je takrat najbolj razjedala Celjane, hkrati pa opozarjala na sistemska pretiravanja in

“Kulture ne obstajajo brez ljudi, urbanizmi ne brez mest in ni etnologije brez terenskega dela, ki daje mojemu delu v muzeju bistveno vrednost.”

Sebastjan Weber,
kustos

nepravilnosti intenzivne povojne industrializacije. “Kljub obljubam, na Aljaževem hribu dostikrat sredi noči začutimo žveplo v zraku in zapiramo okno za uro ali dve, da se intenzivnost smradu malo ublaži. Hvala za objektivni prikaz razvoja in trenutnega stanja ekologije v Celju. Zbrano dokumentacijo bi bilo potrebno obdelati in objaviti v Celjskem zborniku. Zelo lepo, oz. grdo, glede onesnaževanja” (Utrinki iz ekološke problematike Celja, 21. 9. 1983 - vtis z razstave). Ali je bilo to v sosledju s takratnim stanjem v družbi, politiki in kulturi ali je muzej zgolj sledil sodobnim muzejem, ki so se ukvarjali z družbo na ravni vsakdanjega življenja, je stvar različnih (v)pogledov, zdrži pa dejstvo, da je prenova muzejske misli rezultirala v letu 1991 s preimenovanjem Muzeja revolucije v Muzej novejšje zgodovine Celje.

Novo ime, nova vloga

Razširitev svojega poslanstva in nova vloga v okolju sta pomenila tudi aktiven pristop do okolice in ljudi. Zaposlitev kustosa etnologa in uvajanje različnih pedagoških delavnic sta bila ključna elementa, ki sta imela za posledico boljše komunikacijo in integracijo laičnega okolja ter različnih marginalnih skupnosti v svoje delovanje na način, da se upoštevajo njihove želje in potrebe. “S spremenjeno muzejsko paradigmo, usmerjeno v komunikacijo, zmorejo muzeji brisati etnične in socialne meje. Prelevijo se v družbene ustanove, ki zmorejo stkati nove družbene in kulturne vezi na najobčutljivejših poljih človeške skupnosti” (Vidrih Perko 2008: 71). Nove vsebine in usmeritev muzeja v načinu komunikacije so se odražale tudi z drugačnim odzivom okolice na muzej kot kulturno ustanovo. Raznolikost vsebin je privabila pozornost publike, ki prej ni bila prisotna na razstavah. Če je nekdanj veljalo, da se je treba v muzeju obnašati in pogovarjati primerno ter se tako tudi obleči, je nova publika z novimi vsebinami muzej dojemala bližje sebi in zato bolj odprto.³ Na individualni ali osebni ravni lahko sodelovanje z muzeji zagotavlja pozitivne rezultate, kot so povečano samospoštovanje, zaupanje in ustvarjalnost (po Richard Sandell, Social inclusion, the museum and the dynamics of sectoral change, School of museology Celje, Reader print 2007). Ustanovitev Otroškega muzeja znotraj Muzeja novejšje zgodovine Celje je vlogo muzeja še dodatno ovrednotila, saj je začel muzej na takšen način aktivno sodelovati pri vzgojno-izobraževalnem sistemu kot sooblikovalec splošnega dojetja kulture in predvsem muzejev v družbi. Odziv družbe je bil množičen in predvsem v celoti pozitiven, saj je bil (in je še vedno) to edini otroški muzej v Sloveniji. Muzej je prav z otroškimi vsebinami začel z interaktivnimi razstavami, ki so še danes osrednji pojem dobre razstave v občini muzejski misli. “Celjski muzej bi lahko uvrstili med najuspešnejše tovrstne ustanove pri nas. To ne velja le za Otroški muzej, ki si je po 9 mesecih obstoja s svojim bogatim programom pridobil skoraj nepričakovano veliko mladih

³ O čemer pričajo tudi komentarji v muzejskih vpisnih knjigah. Če so bili ti v času Muzeja revolucije politično korektni in polni emocionalnega naboja, predvsem pa spoštljivo napisani, so vpisne knjige po letu 1991 polne različnih komentarjev, simbolov in risbic, ki pogosto sploh niso povezani s samo razstavo in z muzejem.

obiskovalcev. Ne samo, da vanj radi zahajajo in spoznavajo njegovo poslanstvo, kot je varovanje dediščine, obiskovalci so postali tudi njegovi sodelavci - zbiralci predmetov” (povzeto po Delo, 4. 3. 1996).

Živeti v Celju

Muzejska ulica obrtnikov z obrtnim mojstrom.

Na prelomu tisočletja z razstavo Živeti v Celju je muzej zaokrožil svojo vsebinsko prenovu in se povsem posvetil komunikaciji in sodelovanju z okoljem. Razstava je bila plod nove zbiralne politike, zgodovinskega pregleda življenja Celjanov v 20. stoletju ter etnoloških in kulturno-antropoloških raziskav urbanosti v Celju. Odlikuje jo predvsem sodoben in inovativen prvoosebni pregled zgodovine Celja in Celjanov, osnovan v obliki dnevnika, ter multisenzorična prezentacija. Dobro sodelovanje muzeja z okoljem zaokroži drugi del

razstave, ki je namenjen nekoč pomembnim celjskim obrtem. Ta del razstave vključuje tako materialno kot tudi nematerialno in živo dediščino. Čeprav gre za rekonstrukcijo nekdanje ulice in obrtnih izložb, vse prikazane obrti bivajo na razstavi v svoji prvotni funkciji, ki jo dodatno bogatijo žive predstavitve nekdanjih obrtniških mojstrov. Razstava je s sodobno postavitvijo doživela velik uspeh. “Število obiskovalcev je silovito naraslo” (Večer, 9. 5. 2001). S takšnim pristopom se je Muzej novejšje zgodovine Celje približal pojmu ekomuzeja,⁴ ki ga že nekaj časa muzeologija postavlja na mesto muzejev prihodnosti. Muzej se je v tem obdobju tudi prvič vprašal o svojem dojemanju in razumevanju okolja, kjer biva. Na mestu je bilo vprašanje, kako se še bolj približati ljudem, tudi z novim imenom. Po izbranih idejah o novem imenu muzeja znotraj kolektiva, so ideje predstavili javnosti s prošnjo, da naj o imenu odločijo obiskovalci muzeja. Javnost se je v večini odločila za ime Muzej Poglej. Čeprav se kolektiv na koncu ni odločil za spremembo imena, pa je bilo to za okolje jasno sporočilo, da je muzej v službi javnosti in da želi z njo sooblikovati svoje vsebine in svojo identiteto.

Nove vsebine so v novem tisočletju izhajale iz izhodišča in vloge, ki jo je muzej postavil z razstavo Živeti v Celju. Stalna komunikacija z obiskovalci in ostalo javnostjo preko pedagoških in andragoških delavnic, prikaz vsebin iz ruralnega prostora in nenehne raziskave urbanega življenja so postale bistvo bivanja muzeja v okolju, temelječega na integraciji ter inkluziji.

⁴ Gre za prikaz človeka v njegovem naravnem prostoru, kakor sta si ga prilagodila tako tradicionalna kot sodobna družba. Ekomuzeji ponujajo tudi vpogled v prihodnost, ne le kot usmerjevalec razvoja, temveč tudi kot mesto zbiranja relevantnih informacij, mesto kritičnega razmisleka in dialoga o prihodnosti.

Razstava Soočanja nagovarja ljudi neposredno v okolju preko aktualizacije muzejskih vsebin (foto Sebastjan Weber).

Novim spremembam naproti

Muzej novejšje zgodovine Celje v drugem desetletju tretjega tisočletja zaključuje pomembno poglavje v svojem petdesetletnem obdobju. Ne praznuje zgolj pol stoletja svojega obstoja, pač pa se je ponovno znašel na razpotju družbenih sprememb. Vsesplošna kriza ekonomije in predvsem družbenih vrednot narekuje muzeju, da se ponovno vpraša o svoji vlogi v okolju in odnosu do ljudi, ki v njem živijo. Muzej,

kljub veliki aktivnosti in vsebinski pestrosti, namreč ni več prepoznan kot inštitucija, ki s svojimi vsebinami prikazuje in vpliva na dožemanje lastne istovetnosti Celjanov. Medtem ko Otroški muzej to vlogo še vedno nosi, predvsem na račun svoje edinstvenosti ter vzgojno-izobraževalnega koncepta, ki je del stalnega družbenega procesa, se drugi del muzeja srečuje z drugačno in predvsem zelo kritično družbo, ki javne inštitucije sodi preko kulturnopolitičnega stanja v državi. Rešitev za dobro delo v takšnih razmerah je predvsem v socialni vključitvi muzeja v okolje. Muzej lahko samo z dobrim poznavanjem sodobnega načina življenja s svojimi vsebinami sodeluje in vpliva pri razumevanju družbe na pretekla in aktualna razmerja ter soustvarja prihodnja. Predvsem pa takšno (s)poznavanje utrjuje delo muzeja z okoljem pri ustvarjanju skupne identitete v odnosu do kulturne dediščine preko pojma "deljene odgovornosti" (van Mensch 2011: 51). Takšno sodelovanje omogoča stalno vpetost različnih interesnih skupin v delo muzeja, kar utrjuje predvsem identiteto muzeja

Viri:

- Počivavšek, Marija, 2013: *MnZC & Urbane refleksije*. PowerPoint predstavitev za udeležence raziskovalne delavnice Urbani fenomeni - Muzejske perspektive CE7: Muzej spomina. Celje, 7. 7. 2013.
- Vpisne knjige Muzeja revolucije Celje (1964-1991) in Muzeja novejšje zgodovine Celje (1991-2013). Raziskavo je opravila Katarina Weber.

Literatura:

- Halbwachs, Maurice, 2001: *Kolektivni spomin*. Ljubljana: Studia humanitatis.
- Hudales, Jože, 2010: Muzejske razstave med znanostjo in ideologijo. Božidar Jezernik (ur.): *Med prezentacijo in manipulacijo*. Ljubljana, Županičeva knjižnica, str. 25–42.
- Jezernik, Božidar, 2010: Nacionalizacija preteklosti. Božidar Jezernik (ur.): *Med prezentacijo in manipulacijo*. Ljubljana: Županičeva knjižnica, str. 7–24.
- Van Mensch, Peter, Leontine Meijer - van Mensch, 2011: *New Trends in Museology*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje.
- Vidrih Perko, Verena, 2008: Znanje je moč, modrost je življenje ali o družbeni vlogi zbirk in muzejev. *Argo* (51)2, str. 56–79.

v okolju, hkrati pa daje muzeju odgovornost, da se neprestano vključuje v okolje oziroma postaja del njega. Muzej na takšen način že nagovarja družbo predvsem skozi refleksijo aktualnosti, s katero ga sooča neposredno v socialnem okolju. Prav takšno "socialno kuratorstvo" (van Mensch 2011: 51) pa postaja izziv in hkrati vizijska za novih petdeset let.

How dynamic should collections be? Reflections on the relation between mission and collection profile Léontine Meijer-van Mensch, Peter van Mensch

Due to the political situation in Central- and Eastern Europe, museums studies programmes needed to develop a specific museum related theoretical framework to underpin the museum practice that the socialist system required. Important centres of such museological training and research were Zagreb (Ivo Maroević) and Brno (Zbyňek Stranský). The specific theoretical approach was not only interesting for museologists and museum workers from Central- and Eastern Europe. The International Summer School of Museology (ISSOM) at Brno (founded in 1987) functioned as an interesting meeting and exchange point between museologists and museum practitioners from both sides of the politically polarized Europe. The relationship between us (and in this case Peter) and the Museum of Recent History in Celje started in Brno, where Peter was one of the lecturers, and where several colleagues of the Museum for Recent History participated in ISSOM. It can be stated that this tradition and this shared interest in specific theoretical museological issues is something that till this day connects us with the colleagues of the museum, Léontine is not for nothing working on a study about museology as a science in Central Europe. In this article we would like to reflect on some of the theoretical principles behind the museum. One of our arguments is that these principles are not static and always in motion. A museum needs therefore to be a dynamic space of reflection, interaction and dialogue, especially regarding its own methods. But most of all we think that museum work has everything to do with passion. We feel this passion every time we enter the museum and we are proud to be part of this "community of passion" (Proctor 2010).

As is stated in its Preamble, the *Code of Ethics for Museums*, as adopted by the International Council of Museums in 2004, reflects principles generally accepted by the international museum community. It is presented as a series of principles supported by guidelines for desirable professional practice. As such, the code represents a minimum standard for museums. According to the first guideline, the governing body should "prepare, publicise and be guided by a statement of the mission, objectives, and policies of the museum". The obvious assumption is that the direction of the activities of the museum is determined by its mission and objectives. Current museological thinking emphasises the dynamic nature of this process. Following the principles that museums hold collections "in trust for the benefit of society and its development" (Principle 2), and that museums have "an important duty to develop their educational role and attract wider audiences from the community, locality, or group they serve" (Principle 4), a museum can be expected to review the social effectiveness of its mission and how the mission is implemented in its policies on a regular basis. This involves a continuous reflection on the political and professional assumptions behind the mission, as well as the willingness to consider how the activities can be developed. In this context the Museum of Recent History Celje has to be complimented for the efforts to celebrate its 50th anniversary with a critical analysis of its history.

For every museum, an advanced understanding of its history is a necessary prerequisite for future development. The dynamic nature of the processes

as referred to in preceding sentences is conditioned by the institutions own heritage. This is what Laurajane Smith meant when she wrote “all heritage is intangible and may usefully be viewed as a cultural process of meaning and value production” (Smith 2007: 4). The dynamic character of this cultural process results in a multi-layered structure of, for example, the building (its location, its original architecture and/or adaptations, the design of its entrance, the organisation of its plan, the appearance of its exhibition spaces). The informed visitor may be able to read the building as solidified expression of the museum’s successive objectives. The dynamic character of the “cultural process of meaning and value production” is also reflected in the multi-layered structure of the collection. This, however, is much more difficult to read by the informed visitor.

The 4th annual conference of the ICOM International Committee for Collecting (COMCOL) at Rio de Janeiro (11-17 August 2013) was dedicated to the theme “The reinterpretation and re(usages) of (older) collections and their value for contemporary society”. The participants explored different aspects of aforementioned dynamic character of collections, and in particular how new layers of meaning and value can be added. It is significant that most of the speakers focussed on how new meaning and new relevancy can be explored in creating exhibitions; the multi-layered nature of collections as such was hardly discussed. It is obvious that temporary exhibitions can be used as laboratory to explore new meanings and new relevancy. In the following we would like to focus on “permanent” exhibitions as their structure and content usually relate more closely to the structure and content of the collection. It may be difficult to recognise the multi-layered nature of the collection in the “permanent” exhibition, but the experienced visitor will probably be able to read the ideology – the term is used here in its widest sense – that informed the makers of the exhibition. Increased cultural distance usually facilitates this reading. It is easier to notice explicit of hidden ideologies in an exhibition that was made many years ago, as it is also easier to read this in exhibitions made in other parts of the world.

Staff of the Museum of Recent History Celje are aware of the unavoidable ideological bias of their exhibitions as is shown in the “preamble” of the museum’s permanent exhibition. Before entering the actual exhibition about the history of Celje, the visitor passes an image of the façade of the museum building, with names and portraits of the people responsible for the creation of the exhibition. As Tanja Roženberger wrote in the introduction to the present book: “There are people behind all the work and results”. An exhibition is not a neutral statement, it is the result of a complicated process of negotiation and dealing with obvious constraints, such as space, money, time, and ... collection. Choices of what and how to exhibit inevitably involves ideological bias. The symbolic repetition of the museum’s façade emphasis the fact that this is an exhibition in a museum, and as such an interpretation of what the historical reality might have been.

In this context, many museologists have referred to Michel Foucault’s concept of heterotopia (Van Mensch 2011). Heterotopia is about the dialectic

between place as physical place and place as a socially constructed place. In this dialectic heterotopias differ from utopias. Utopias do not have a connection with real place. In his text, Foucault gives a number of principles that underlie the heterotopia. Even though Foucault only briefly refers to museums, the principles can easily be related to the specificity of the museum situation. For example, museums are a prime illustration of an elaborate “system of opening and closing that both isolates them [i.e. heterotopias] and makes them penetrable”. Museums are generally open to everyone, but are characterized (and stabilized) by boundaries and conditional access. The entry to a museum is ritualized, thus emphasizing the ‘otherness’ of the place, making it clear that the place is essentially a world following its own logic. The visitor is expected to accept and to surrender to this logic (and required behaviour that goes with it). If the visitor is not familiar with the conventions, he/she will be lost.

In current museological thinking (and subsequent practice) the deconstruction of the heterotopian nature of museums is an important issue. The repetition of the museum façade in Celje is in line with what Mieke Bal has described as “metamuseum”. Bal painstakingly analysed the ideological layers in the permanent exhibition of the Metropolitan Museum of Art and the American Museum of Natural History, New York (Bal 1992). The latter is characterised by her as “a product of colonialism in a postcolonial era”, i.e. revealing an older ideology in a new setting. Such a museum, according to Bal, is “saddled with a double status”, it speaks about a specific subject matter, but at the same time it communicates its own identity as an institution rooted in “an age long gone whose ideological goals have been subjected to extensive critique”. Bal favours a museum that “solicits reflections on and of its own ideological position and history”, i.e. a metamuseum as a “museum” in and of the museum.

Increasingly museums worldwide invite artists to create such a meta-museal perspective. One of the most influential artist who thematizes the hidden ideology of museums is the African-American artist Fred Wilson. In perhaps his most famous exhibition, “Mining the Museum” (1992-1993), he showed that the black perspective in the collection of the Maryland Historical Society (Baltimore) was completely missing. In associative installations Wilson made, as it were, the invisible visible: ‘I look at the relationship between what is on view and what is not on view’, Wilson said in a recent interview (Yellis 2009). In a more recent exhibition, “Site Unseen: Dwellings of the Demons” (2007) in Varldskulturmuseet at Gothenburg (Sweden), Wilson deconstructs the way museums create, capture and present images of “the other”. The installations were created by researching the collection of the museum, digging into the subconscious of the museum. He exposed mercilessly colonial ideas and euphemisms, the demons from the title of the exhibition.

It is interesting to see that in line with the ideas of Bal and Wilson, the Museum of Recent History Celje made a step from deconstructing the heterotopian boundary and conditional access (symbolised by the representation of

the museum façade at the entrance of the permanent exhibition) to an exhibition as metamuseal reflexion. Tanja Roženbergar presented the exhibition project “Ne mečte piskrov stran [Don't throw pots away]” (2009-2010) at the 2nd annual conference of COMCOL at Berlin (31 October- 3 November 2011). In the conference proceedings, the paper is published in the section “Challenging authority and control” (Roženbergar 2013). This is an illustration of a strong tendency in contemporary museology to consider professional authority as one of the main “demons”.

Laurajane Smith has this demon characterised as Authorised Heritage Discourse (Smith 2006). Smith is one of the advocates of “critical heritage studies”. The term is coined by Rodney Harrison (2010). According to him the issue in heritage studies should be “who has the power to control [the] interpretation of the past in the present”. “Being critical in heritage studies simply means ‘thinking about’ heritage: why do we value particular objects, places and practices from the past more than others? If we memorialize some aspects of heritage, what other aspects might we forget in the process?” (Harrison & Linkman 2010). This includes an analysis of the assumptions (ideologies) underpinning what we consider to be professional behaviour, what Smith refers to as Authorised Heritage Discourse. Elsewhere we have discussed the introduction of a “participative culture” in museums as a means to “liberate” museums from the implicit and explicit ideologies involved in traditional perceptions of professionalism (for example Van Mensch & Meijer-van Mensch 2011: Chapter 3). Here we would like to make a connection with what Janet Marstine has called “radical transparency”, being one of the cornerstones of “the new museum ethics” (Marstine 2011: 14-17). Transparency is a necessary prerequisite to nurture shared responsibility, a responsibility - shared by the professional community and other communities of interest - to transform a museum into a forum of dialogue and exchange.

We have often spoken about a “topographical turn” in museum work, a (re)new(ed) territorial focus. This involves the identification with local issues and a reflection on the democratisation of the constituent community, i.e. the group of people that perceives the museum as committed to their interests, and that consequently supports the museum in achieving its objectives. The term community is deliberately used singular as the community is defined by its involvement with the museum. As such, the term constituent community overlaps with the term heritage community, which term is introduced by the Council of Europe in its *Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society* of 2005 (*Faro Convention*). In view of other interests people might be part of a multitude of other communities. The museum's identification with local issues and the democratisation of the constituent community basically means the introduction of multi-perspectivity.

According to the first principle of the ICOM *Code of Ethics for Museums* museums are “responsible for the tangible and intangible natural and cultural heritage”. This principle is increasingly being challenged. For example, Janet Marstine emphasises that “museum ethics of the twenty-first century

does not prioritize the institution's responsibility to objects above all else” (Marstine 2011: 7). She quotes Hilde Hein who stated: “What distinguishes the museum is its agency, what it does with its resources, and for whom”. This point of view is reflected in contemporary mission statements, such as the one of Tyne & Wear Archives & Museums at Newcastle (“Our mission is to help people determine their place in the world and define their identities, so enhancing their self-respect and their respect for others”), or the one of National Museums Liverpool (“Our mission is to change lives by enabling millions of people, from all backgrounds, to engage with our world-class museums”). This reflects an activist approach to museum work. As Marstine explains: “The relations between museums and communities rest upon the moral agency of the institution - its participation in creating a more just society” (Marstine 2011: 10). The moral agency is addressed in a series of values as addition to the mission statement of the National Museums Liverpool. For example, the assumption is that “museums are places for ideas and dialogue that use collections to inspire people”. National Museums Liverpool considers itself “a democratic museum service and we believe in the concept of social justice: we are funded by the whole of the public and in return we strive to provide an excellent service to the whole of the public”. It believes in “the power of museums to help promote good and active citizenship, and to act as agents of social change”. This is in line with the Torreon Declaration of the ICOM International Committee on management (INTERCOM) on “Museum Responsibility to Promote Human Rights”: “INTERCOM believes that it

References:

- Mieke Bal, 1992: *Telling, Showing, Showing Off*, *Critical Inquiry* 18: 556-594.
- Rodney Harrison ed., 2010: *Understanding the politics of heritage* Manchester: Manchester University Press.
- Rodney Harrison & Audrey Linkman, 2010: 'Critical approaches to heritage'. Rodney Harrison ed., *Understanding the politics of heritage*, Manchester: Manchester University Press, 43-80.
- Janet Marstine 2011: 'The contingent nature of the new museum ethics'. Janet Marstine ed., *The Routledge Companion to Museum Ethics. Redefining Ethics for the Twenty-First-Century Museum*, Routledge, Abingdon, 3-25.
- Peter van Mensch, 2011: 'Catching the space between the objects'. Werner van Hoof ed., *Catching the Spirit. Theatrical Aspects of Historic Houses and their Approaches in Reinventing the Past*. Proceedings of the ICOM/DEMIST international conference, Antwerp, 17-20 October 2011, Museum Plantin Moretus, Antwerp 2012, 12-19.
- Peter van Mensch & Léontine Meijer-van Mensch, 2011: *New Trends in Museology*, Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje.
- Nancy Proctor, 2010: 'Digital: museums as platform, curator as champion, in the age of social media', *Curator* 53(1): 35-43.
- Tanja Roženbergar, 2013: 'Don't throw pots away', in: Léontine Meijer-van Mensch & Elisabeth Tietmeyer eds., *Participative Strategies in Collecting the Present*. *Berliner Blätter* 63 (in print).
- Laurajane Smith, 2006: *Uses of heritage*, Routledge, Abindon.
- Laurajane Smith, 2007: 'General Introduction'. in Laurajane Smith ed., *Cultural Heritage. Critical Concepts in Media and Cultural Studies*, Routledge, London, 1-21.
- Ken Yellis, 2009: 'Fred Wilson, PTSD, and Me: reflections on the history wars', *Curator* 52(4): 333-348.

is a fundamental responsibility of museums, wherever possible, to be active in promoting diversity and human rights, respect and equality for people of all origins, beliefs and background”.

There are people behind all the work and results Tanja Roženberger

The Museum of Recent History Celje is dedicating 2013 to an overview and analysis of its work over the last fifty years and a comprehensive interpretation of the results achieved. The programme, which spans the whole year, focuses on the key emphases during the museum's development and substantive changes in the institution itself, as well as reactions to it in society and the local community; it also offers well thought-out exhibition projects and new forms of communication.

The central event is marked by the publication of this collection of papers, which emphasises critical museum viewpoints unlimited by the walls of the building. The first, theoretical part discusses 1963, the year the museum was founded; the architectural renovation of the old town hall; the developmental path of the museum and its transformation from the Celje Museum of the Revolution to the Museum of Recent History Celje; its integration into the community; and its latest standpoints and visions for the future. In the second, chronological-statistical part, which also makes use of critical analysis, readers are offered a behind-the-scenes look at the museum collections and an analysis of the number of visitors, the importance and development of the educational programmes, and other key activities. The fifty years of work in the museum and for the museum are also shown in numerous studies, some of which are interdisciplinary, the collection and expert treatment of material and field work, varied exhibition and publishing activities, and the broad range of content offered to various groups of visitors. This critical overview of the results of the museum's work shows responsible reflection about its social responses, its level of recognition and usefulness.

But behind all the work and results presented here are people, individuals who have found their professional imperative within the museum's framework, whilst at the same time broadening its scope. Directors Florijan Pelko, Jože Marolt, Stane Mrvič, Emil Lajh, Andreja Rihter, Marija Počivavšek and Tanja Roženberger, and the teams of curators and other staff. Over the years the names changed and the team was supplemented in line with the new tasks taken on by the museum. At present, the following are signed under exhibitions, catalogues, contributions, museum documentation, invitations and educational programmes: Marija Počivavšek, PhD in history, head of the department for museum material; Sebastjan Weber, ethnologist and cultural anthropologist, head of the department for urban ethnology and anthropology; Tone Kregar, PhD in history, head of the department for history; Bronica Gologranc Zakonjšek, head of the department for museum documentation; Darja Jan, historian; Jožica Trateški, educational programmes coordinator; and Tanja Roženberger, MA, ethnologist and current Director. The first contact with visitors is through our guides, animators and information officers - Helena Vogelsang, Katja Pur, Barbara Vrečko and Petra Verlič. And the full range of museum work would, of course, not be possible without our restorer Robert Zapušek, accountant and business secretary Anica Odlazek, secretary Majda Kvar and museum guard Zejna Murič.

On this occasion I would like to thank all my current colleagues for their dedicated and responsible work, and all our predecessors who over the last fifty years contributed their knowledge and research to the museum, which we can now add to and develop further. I also wish to thank our main financial supporter, the Ministry of Culture, the founder, the Municipality of Celje, and various partners and collaborators for the shared development of ideas, understanding and growth.

A new museum in town: The story of 1963 Marija Počivavšek

After World War Two, the situation in Celje changed: the social structure of the population was considerably altered and women began entering public life and working en masse. In the Slovenia of the 1960s there was notable development in economic, cultural and public life. At the start of 1963, the following statistics could describe the recently enlarged Celje district: 11 municipalities, 268,000 inhabitants, 62,000 employed people and 673 businesses, among them 56 industrial. 1963 was an election year and a new constitution was adopted. Young people in Celje were very active (Tito's Relay of Youth, youth work brigades) and in the summer there was a festive celebration of the municipal holiday. In July, the whole country was shaken by the catastrophic earthquake in Skopje and the people of Celje took part in various solidarity campaigns (blood donation, sending medicines and medical and other expert teams to Skopje, some children from Skopje were brought to Celje). They responded similarly and collected essentials for the victims of floods in Čuprija in Serbia.

Economically, Celje was marked by industry trapped in the planned economy and by problems with exports and the supply of raw materials and reproduction materials. The first critical comments regarding the environment were also appearing. In 1963, a 42-hour working week began to be introduced and among the first companies shortening their working hours were some businesses in Celje. There were problems with the supply of the essential necessities of life - shops could not satisfy the increased demand, but at the same time the standard of living was improving as the country strove to close the gap with the developed world. The first television sets appeared and items like refrigerators, electric cookers and cars became more accessible.

In the sporting world, competitors from Celje were very successful. During the post-war period many (new) sports appeared in Celje: shooting, football, volleyball, swimming, gymnastics, field hockey, etc., and many sport organisations were formed. Even in the 1950s, a golden era of Celje sport, competitors from the town had carried its name across the borders of Slovenia and Yugoslavia, and their success continued in the 1960s, reaching the very top. In addition to competitive sports, the wider public was very enthusiastic about mass physical education and recreation. During this time Celje acquired a new firing range and an ice rink.

Those who did not engage in sports spent their free time going on trips to *Celjska koča* or *Stari grad* - one of the most visited tourist spots in Slovenia, or to the Evropa cafe, the cinema or to a dance, where they were entertained by the Žabe orchestra. A tourist information office was opened for those who visited Celje from elsewhere and in the summer the tourist association also staged promenade concerts in the town park. The people of Celje spent hot summer days by the River Savinja and in the winter they eagerly awaited Grandfather Frost's visit to their town, decorated for the New Year holidays.

The first post-war years were marked in Celje and elsewhere by endeavours to make culture accessible to the wider masses. In the 1950s and 1960s, the Celje cultural sphere was marked by a number of resounding events, such as the Week of Slovene Drama and the Youth Choir Festival. This period can also be described as a time of the professionalisation of culture; even prior to this, there were the Town Museum (1882) and the Study Library (1946), and then in the 1950s were established the Celje Town Theatre (1950), Celje Archives (1956), Institute for Heritage Protection (1962) and Art Salon (1962). Late 1963 saw the creation of the town's second museum - the independent Celje Museum of the Revolution, which had previously been a department of the Celje Town Museum. Great hopes were invested in this museum, linked particularly to the education of the younger generations. The following year, the museum was visited by the participants of a congress of museum workers; here is a summary of their impressions: "We are leaving with a feeling that we have just seen the most beautiful of all the smaller museums associated with the national liberation struggle, in which even the smallest details are examined to an enviable degree. We can now see what it means to consistently collect, study and exhibit."

The Town Hall becomes a museum – architect Dušan Samec, 1963 Dušan Kramberger

The core of the building at the address Prešernova 17, in which the Museum of Recent History Celje currently resides, consists of a mansion built three hundred years ago within Celje's medieval town walls. Between 1830 and 1953, it served as a town hall. In 1962 the renovation began of the then abandoned building to house an independent museum dedicated to the national liberation struggle in the Celje area. By the time of the festive opening of the Celje Museum of the Revolution in December 1963, the entire building had been fully altered and the permanent museum collection installed. The architect Dušan Samec, a multifaceted artist and experienced practitioner, designed both the building and the exhibition. Together with the curators, he adhered with great respect to the historical design of the site, whilst in some sections he intervened in the space in an original way. Thus he removed various smaller adaptations that had accumulated through the preceding decades in order for the original volumes to re-emerge. In addition, he knocked down two weight-bearing walls in the western section of the building on the 1st and 2nd floors in order to create two long exhibition halls. He connected them vertically by cutting through the concrete floor to acquire an impressive two-level wall onto which he placed the casts of sculptures from Savinšek's monument War and Peace. The renovation was so well-thought out and implemented that the first serious alterations to the building were necessary only in the 1990s, when the museum's mission was redefined.

Look at the Museum. A museum, where there is no silence, but a calm excitement Andreja Rihter

In 1951, a new department for the history of the national liberation struggle was founded within the Celje Town Museum. During the 1950s, the department developed greatly and in 1963 grew into an independent cultural institution, the Celje Museum of the Revolution, which acquired premises in the building of the former Celje town hall, and which presented in its permanent exhibition the pre-war workers' movement and the national liberation struggle in the Celje area. In addition to the permanent exhibition, this period was also marked by lively exhibition and publishing activities by the museum's employees. A number of collections were also formed: a collection of farewell letters by hostages, a weapons collection and a poster collection.

Soon the museum began to enlarge its collections, particularly with a new focus on collecting and researching post-1945 life. The first turning point in the museum's history came in 1979, when it acquired additional premises, whilst between 1987 and 1989 it filled those premises with its permanent exhibition about the development of the town of Celje after World War Two. The result of this contextual widening of the museum's work was its formal renaming in 1991 as the Museum of Recent History Celje.

The museum has always communicated with the public in a lively way, paying particular attention to the quality of the material it offers. Its exhibition activities, that are always visible and accessible to all, are still organised as a combination of permanent and temporary exhibitions. The permanent exhibitions consist of the children's museum Herman's Den and of the photographic collection by Josip Pelikan, held in the separate glass photographic studio. The temporary exhibition programme encompasses themes that delve deeper into the content that is dealt with elsewhere in a merely informative manner or which are particularly topical at any particular moment. Other ongoing activities consist of museum workshops, lectures, guided tours, surveys and various meetings between the curators and curious visitors and friends of the museum. The museum's publishing policy ensures that the museum is constantly producing new documents. The museum collections do not signify a complete whole, since new collections are constantly appearing, depending on the material we keep and the way of life. Our priority is the collection of various fragments from the life of individuals.

The Museum of Recent History Celje is a cultural institution that is complemented by research and educational programmes. By bringing objects and their stories to life it explains the past, contributes to our understanding of the present and helps create the future. The museum is a space for learning, socialising and reflection.

Facing difficult heritage Tone Kregar

In the global world of museums a great deal of attention has been paid in recent years to "difficult heritage", the content of which is described by Sharon Macdonald, Professor of Social Anthropology at Manchester University, as the "past that is recognised as meaningful in the present, but that is also contested and awkward for public reconciliation with a positive, self-affirming contemporary identity." This also applies to Slovenia, in which the current social reality is most heavily burdened by the heritage of the international and intranational ideological conflicts on Slovenia's territory, which reached their peak during World War Two and directly after it. In the decades after the war, this history was interpreted one-sidedly in line with the perceptions and needs of the ruling communist regime, which helped spread its ideology with 'museums of the revolution'. This included the Celje Museum of the Revolution, the predecessor of the present day Museum of Recent History Celje, which presented certain content fairly objectively and certain other subjects notably ideologically and selectively, but some events and phenomena that were most controversial in the eyes of the then authorities, such as the post-war violence against political opponents, were completely hidden and taboo.

The democratic changes in the second half of the 1980s and early 1990s brought a new era with regard to the attitude to the past and, like many other European nations, Slovenes had to face new historical and moral-ethical questions, and find responses to them. Museums gradually took the path of thematic and conceptual changes, this museum being among the first when, in cooperation with the Gorenjska Museum, in 1990, i.e. still within the previous political system and before the formal renaming of the museum, it organised an important exhibition about Slovenes who had been mobilised into the German armed forces, entitled "Soldier under Duress". This was one of the first times that a Slovene museum dealt with content that had hitherto not been spoken about and which could to a large extent be classified as "difficult heritage". Gradually other, even more difficult and complex themes followed, and this process of the de-ideologisation of the museum and its content was well received by the wider public. Moreover, we also assuaged the initial fears of Partisan veterans and the victims of the occupying forces that all the formerly valid history in the museum would be wiped out and devalued.

We have never perceived the changed concept of our work and its widening scope, which also included facing difficult heritage, in an exclusive manner with regard to the preservation of the material heritage and historical memory relating to the national liberation struggle against the occupying forces, since this was one of the most important and affirmative chapters in recent Slovene history. Instead, we (re)interpreted the facts that were now stripped of their ideological ballast in a more complete manner and showed them in an up-to-date fashion. Although this approach did elicit criticism from some who had expected more radical standpoints and steps, in general the public welcomed our endeavours and the fact that even though we were uncovering issues that had hitherto been hushed up, and in spite of the new interpretations of the past, we were maintaining professional ethics and methodology and with them also scepticism towards and distance from any new singularly acceptable Truths and (politically motivated) rewriting of history. However, this in no way lessens our present and future responsibility towards and treatment of difficult heritage, including our own. It is an unfinished process, whereby difficult heritage in Slovenia cannot remain limited to and identified solely with the issues relating to World War Two.

The phenomena of the Slovene post-independence transition that have led to the current unenviable and worrying political, economic and social conditions bear witness to the fact that all around us there is and keeps emerging new difficult heritage which will sooner or later have to be faced. If we really do believe that the role of museums is not to merely protect objects and memories from the past, but also to actively monitor

life and events in contemporary society, then we have to learn how to recognise difficult heritage and begin to deal with it much sooner than we have done with regard to the 'traditional' difficult heritage. How much and to what extent we will shape, supplement and follow the historical memory of the community and at the same time be included in its contemporary social processes, in spite of political conditions, the general social climate and objective difficulties, is mainly up to us and our own perception and understanding of our work and the museum mission. A part of this is undoubtedly the timely analysis of existing or emerging heritage which will, as we are now well aware, sooner or later forcefully break into the open with its painful content and create a destructive burden for our historical memory and the everyday life of our society. It is the duty and responsibility of museums to take on at least a part of this burden and perhaps to alleviate it.

Between museum object and digital artefact Tanja Roženberger

In 21st century society, marked by political, demographic and economic changes, urbanisation of the planet, the use of new technologies and consumerism, the role of museums, their methodological and thematic orientations, are also being redefined. Whilst taking into account the special characteristics of the institution itself, the museum's history, the material it keeps and the local community, the Museum of Recent History Celje is responding to these changes and the new imperatives. Its thematic and development orientations are framed by the concepts of urbanity, contemporariness and reflections of the past within it, interdisciplinarity and pluralism, communicativeness, inclusiveness and integration.

The Museum of Recent History Celje can thus be seen as a town museum in the broadest sense, which is why, in line with the consequences of rapid urbanisation, one of the central specialist and research focuses is the urban environment and the people in it. The museum uses a range of professional, methodological and systemic approaches to understanding and presenting the town. Following the model of theoretical city images described by Setha Low, it offers "the divided city, the deindustrialised city, the traditional city, the ethical city, the city of genders, power and competition, the global and informational city, and the modernist and creative city", as well as various discussions and frameworks for study on the theme of urbanity. The regular summer museum research workshops, which began in 1955, have dealt with specific parts of the town of Celje. In 2007, this principle was supplemented and affirmed in a multi-year project called "Urban Phenomena - CE Museum Perspectives". The project's goals are a wide-ranging and ongoing treatment of and research into various urban phenomena in Celje and its immediate area, inclusion in the network of international museum research in this field, active communication with contemporary events in the town and the documentation of chosen aspects, the collection of suitable material, its presentation and popularisation. The research themes deal with the modern consumer society and the related, mostly urban culture, tied to contemporary everyday town life.

The museum also acts as a house/space of memories. At the turn of the millennium memory is becoming the central research category of disciplines in culture, their perspective, tool, benchmark and content. The memory space is the museum itself, whilst the concept facilitates various alternative presentations of history and a multi-layered understanding of museum objects that transcends the mere exhibiting of relics from the past without any questioning of their present relevance. The museum is thus a generator of memory spaces, not just historical but also collective and individual memory, whilst the themes from the past are contextualised within time and space.

“Kot muzejska vodnica sem vedno v pričakovanju vedoželjnih obiskovalcev. Z veseljem jim razkrijem marsikatero zanimivost, ki ni zapisana na razstavnih panojih.”

Katja Pur,
muzejska vodnica

“Moje osrednje delo muzeju je povezano z obiskovalci, zlasti v Fotografskem ateljeju Josipa Pelikana, kjer ohranjamo fotografsko dediščino v izvornem okolju, hkrati pa na široko odpiramo vrata oživljanju pionirskih fotografskih tehnik.”

Helena Vogelsang Novak,
višja muzejska sodelavka

The Museum of Recent History Celje is a humanist museum whose methodologies and disciplines are pluralistic and integrative. The children's programme Herman's Den is an important addition to its thematic orientation since it represents an important identification symbol and the future promise of the whole museum, whilst acting as an integral part, both a foundation and an addition. After 18 successful years, the children's museum will add to its thematic concept and from 2014 onwards also communicate through a permanent collection of toys, whilst its mission will be marked by children's rights. The Celje School of Museology, which implements museological educational programmes, ensures the development of high standards of professionalism in the museum's work and in new generations. As a result of cooperation spanning a number of years with the two well-known museologists Peter van Mensch and Leontine Meijer-van Mensch, the Celje School of Museology in 2011 published the book *Nove težnje v muzeologiji* (New Trends in Museology).

The various working methods, which facilitate different research and professional approaches, also steer us towards an integrative concept. Internet philosophy is finding its way into museums and with the use of new technologies traditional museum practices have been transformed, new forms of collecting material have appeared and new relationships with visitors have been forged. The museum's exhibition presentations encourage reflection and questioning, and place heritage in the present, thus directly contributing to the shaping of the future. In relation to modern imperatives, there is unfolding a project involving the artistic interpretation of the collections and their supplementation. The already completed projects "Don't Throw Away the Pot", "It's Playtime", and "Guns and Letters" interpreted, respectively, the collection of Emo-Westen pots and pans, the collection of children's life, and the collections of weapons and of farewell letters.

Human experience is changing in the 21st century and the heritage of the new millennium is and will be primarily non-material. This is why the Museum of Recent History Celje is prepared for the collecting of "digital artefacts".

From ideology to ideas: The role of a museum in its community Sebastjan Weber

The role of a museum in its community continually changes in parallel with changes in society and the way of life. This article offers an overview of the various roles of the Museum of Recent History Celje, from its inception in the form of the Celje Museum of the Revolution until today. This overview is based on an examination of the books of visitor comments, media reactions to individual exhibitions and from the ongoing study of current life. This is based on modern museological theories of the role of museums in the community. The article is also an overview of the museum's activities over the last fifty years and a critical reflection about how it understands and perceives the community in which it functions.

For its first two decades the Museum of the Revolution, as a museum of the memory (official, normative, national, local, decreed and sanctioned memory, as well as unofficial and spontaneous memory) of the revolution and the national liberation struggle of World War Two, primarily dealt with the preservation of the military, Partisan heritage from the period between 1941 and 1945. As this heritage was a part of the general ideology

“Delo na dokumentaciji obsega natančen popis muzejskega gradiva, pri čemer nastajajo inventarne knjige – ročne in elektronske –, ki predstavljajo temeljno dokumentacijo muzeja. Z dediščino se srečujem tudi kot varuhinja zbirke Razglednice in Dobra igrača.”

Bronica Gologranc Zakonjšek,
muzejska svetovalka,
vodja muzejske
dokumentacije

and the then socio-political order in Yugoslavia, the community perceived it as its own and identified with it. In spite of being newly founded, the museum had no problem with seeking its identity in its surroundings. For the same reason, most people had no problem accepting the museum's collecting and exhibiting policy.

As the social order and values changed, the museum also changed its mission and widened its view of society. One such large shift was an exhibition in the 1980s, which was the first to deal with the life of the people of Celje after World War Two. Through this exhibition, the museum began to free itself from ideology and to seek a new role, which it found primarily in the presentation of the heritage of the recent history of Celje. The reactions of local people, who were ready for change, were good and the museum's communication was aimed at all the people of Celje, irrespective of their convictions, as it took into consideration only their past everyday life.

In 1991 there was a change in the museum's way of thinking, which resulted in its renaming as the Museum of Recent History Celje. The widening of its mission and its new social role also meant an active approach to local people. The employment of a curator-ethnologist and the introduction of various educational workshops were the key elements that resulted in better communication and integration of the lay public, as well as various marginal communities into the museum's activities in a manner that took into account their desires and needs.

The new content and sense of direction in the communication method were reflected by a different response from the community to the museum as a cultural institution. The variety of content attracted the attention of people who had previously not attended exhibitions. In the past it was said that it was necessary to behave and talk in a particular way in a museum, which also had to be reflected in how you dressed, whereas the new public perceived the new content as being somehow closer to it and more open. The foundation of a children's museum within the Museum of Recent History Celje created added value, since the museum now began actively participating in the educational system, helping to shape the general perception of culture and, above all, of museums in society.

In the new millennium, the new content was based on the foundations and role that the museum established with the exhibition "Living in Celje". Permanent communication with visitors and other publics via educational and adult education workshops, the presentation of content from the rural environment and constant studies of urban life became the essence of the museum's operations, based on integration and inclusion. The new exhibition was the result of the new collecting policy, the historical overview of the life of the people of Celje in the 20th century, and of ethnological, cultural and anthropological studies of the urban life of Celje. Through this exhibition the museum rounded off its thematic renewal and dedicated itself fully to communication and cooperation with the community.

In the second decade of the third millennium, the Museum of Recent History Celje is completing an important chapter in its fifty years. It is celebrating not only a half century of existence but has also found itself once more at a point of social change. The general crisis in the economy and, above all, in social values is dictating that the museum yet again examines its social role and its attitude to local people. The museum now wishes to address society through its collections, mainly via reflection on the topical phenomena with which it is directly faced. This social curatorship is becoming both a challenge and a vision for the next fifty years.

1951 Oddelek NOB

27. aprila 1951 je bil z odprtjem spominske razstave v počastitev 10. obletnice OF znotraj Mestnega muzeja Celje kot prvi tovrsten oddelek na Štajerskem ustanovljen oddelek za zgodovino NOB.

1963 Muzej revolucije Celje

V počastitev dneva JLA so 21. decembra 1963 odprli Muzej revolucije Celje. Muzej je bil ustanovljen z odločbo Skupščine občine Celje z dne 8. novembra 1963, z delom in poslovanjem pa je začel 1. januarja naslednje leto.

1965 Stari pisker

27. novembra 1965 so v Starem piskru odkrili spomenik ter spominsko sobo. Le-ta postane prva dislocirana enota muzeja.

1985 Zagata 2

S sanacijo sosednjega objekta v Zagati 2 je muzej pridobil dodatne prostore v obsegu 430 m², ki jih je namenil v razstavne in upravne namene.

1987–1989 Celje 1945–1980

6. 2. 1987 smo odprli prvi del stalne razstave o razvoju mesta Celje v letih 1945–1950, v naslednjih dveh letih pa smo časovno segli do leta 1980. To je bila prva stalna razstava o povojni zgodovini v Sloveniji.

1991 Preimenovanje

30. maja 1991 je skupščina občine Celje sprejela sklep o preimenovanju Muzeja revolucije Celje v Muzej novejšje zgodovine Celje. Preimenovanje je bilo posledica razširitve muzejske dejavnosti na celotno obdobje 20. stoletja.

1993 Zobozdravstvena zbirka

Maja 1993 smo v muzeju razstavili zobozdravstveno zbirko, ki je po vsebini edinstvena v Sloveniji. Leta 2004 smo zbirko predstavili v adaptirane prostore na Prešernovo 19.

1994–1995 Prenova muzeja

Leta 1994 smo začeli s prenovo muzeja, leto kasneje pa smo dokončno oblikovali in izvedli komunikacijo znotraj muzejskih prostorov. Uredili smo dostop do muzejske stavbe, prostore za obiskovalce ter delovne prostore.

1995 Otroški muzej Hermanov brlog

7. marca 1995 smo odprli Otroški muzej Hermanov brlog kot posebni oddelek muzeja. Nastajal je štiri leta, vse od razstave V svetu lutk - poskus otroškega muzeja v letu 1992.

1997 Fotografski atelje Josipa Pelikana

Leta 1995 se je začela obnova fotografskega ateljeja Josipa Pelikana. 25. aprila 1997 je atelje postal druga dislocirana enota muzeja, leta 2001 je bil razglašen za kulturni spomenik državnega pomena.

2000 Živeti v Celju

27. marca 2000 smo kot rezultat večletnega timskega dela odprli stalno razstavo Živeti v Celju. V letih 2006–2011 smo razstavo dopolnjevali, prenavljali in spreminjali.

2004 Dostopnost

Septembra 2004 smo realizirali dolgo želeni projekt dostopnosti, s katerim smo uredili dostopnost v vse etaže objekta, in sicer za gibalno ovirane osebe ter za razstavne ekspozite; tudi dostop za muzejsko osebje se je ločil od poti za obiskovalce.

2013 Polstoletje

MnZC v letu 2013 beleži 50 let svojega delovanja, kar obeležuje na različne načine: z razstavo Puške & Pisma, razstavno inštalacijo Soočenja, pričujočo jubilejno monografijo ter drugimi popularizacijskimi dogodki.

Ime, priimek	Delovno mesto	V muzeju od - do
Ivan Božič	hišnik in čuvaj	01. 01. 1964 - 31. 03. 1972
Marija Božič	snažilka	01. 01. 1964 - 31. 08. 1972
Alenka Čas	kustosinja	01. 11. 2003 - 31. 10. 2005
mag. Rolanda Fugger Germadnik	kustosinja	01. 05. 1982 - 30. 11. 1991
Bronislava Golgranc Zakonjšek	kustosinja	01. 05. 1992 -
Janja Hren	kustosinja	04. 11. 1991 - 31. 01. 1992
Darja Jan	kustosinja	01. 11. 1992 -
Ivan Javornik	hišnik	01. 04. 1972 - 02. 09. 1987
Marta Javornik	snažilka, čuvajka	01. 09. 1972 - 17. 12. 1999
Janja Kladnik	muzejska vodnica/animatorka	01. 09. 2004 - 31. 08. 2005
Andreja Klinc	muzejska informatorka	04. 04. 2011 - 31. 12. 2011
Breda Kolar Sluga	kustosinja	01. 06. 1995 - 31. 08. 1996
Gabrijela Kovačič	kustosinja	01. 12. 2011 - 31. 03. 2013
Janja Krajnc	muzejska animatorka	01. 11. 2001 - 31. 10. 2004
dr. Tone Kregar	kustos kustos	01. 09. 1997 - 31. 08. 2000 01. 09. 2002 -
Majda Kvar	tajnica	01. 11. 1986 -
Emil Lajh	kustos ravnatelj kustos	01. 09. 1975 - 31. 08. 1978 01. 09. 1978 - 31. 08. 1986 01. 09. 1986 - 06. 03. 1997
Diana Lušenc	muzejska vodnica/animatorka	01. 02. 2006 - 30. 06. 2007
Jože Marolt	ravnatelj	01. 04. 1969 - 15. 05. 1974
Kristjana Mejavšek	tajnica/dokumentalistka	01. 01. 1964 - 30. 06. 1984
Stanislav Mrvič	kustos ravnatelj	01. 02. 1971 - 31. 05. 1974 01. 06. 1974 - 31. 08. 1978
Zejna Murič	animatorka/čuvajka	01. 07. 2000 -
Anica Odlazek	računovodkinja/poslovna sekretarka	01. 06. 1983 -
Bojan Pečnik	muzejski tehnik konservatorsko-restavratorski tehnik	01. 09. 2000 - 31. 12. 2005 03. 07. 2006 - 31. 12. 2010
Florijan Pelko	ravnatelj	01. 04. 1964 - 31. 03. 1969
dr. Marija Počivavšek	kustosinja v. d. direktorice direktorica kustosinja	01. 04. 1987 - 30. 01. 2001 01. 02. 2001 - 31. 05. 2001 01. 06. 2001 - 31. 05. 2006 01. 06. 2006 -
Nevenka Polič	muzejska informatorka	01. 09. 2008 - 31. 08. 2009
Alojz Požun	kustos	01. 11. 1966 - 08. 12. 1980
Katja Pur	muzejska vodnica	01. 11. 2004 -
mag. Andreja Rihter	kustosinja direktorica kustosinja direktorica kustosinja	01. 03. 1981 - 31. 08. 1986 01. 09. 1986 - 30. 11. 2000 05. 12. 2005 - 31. 05. 2006 01. 06. 2006 - 15. 10. 2008 01. 08. 2012 -

Komentar:

Kustos je osnovno strokovno delovno mesto v muzejski dejavnosti. Na ta način navajam vse zaposlitve na tem delovnem mestu, ne glede na napredovanja znotraj tega profila (kustos, višji kustos, muzejski svetovalec, muzejski svetnik).

Ime, priimek	Delovno mesto	V muzeju od - do
Albert Rojc	hišnik, čuvaj	01. 09. 1978 - 17. 07. 2001
mag. Tanja Rozenberger	kustosinja kustosinja v. d. direktorice direktorica	01. 11. 1990 - 30. 09. 2003 01. 01. 2006 - 03. 11. 2008 04. 11. 2008 - 02. 03. 2009 03. 03. 2009 -
Lucija Skoporec	snažilka	10. 04. 1989 - 31. 07. 1991
Jože Sovinc	muzejski tehnik	01. 10. 2000 - 31. 12. 2005
Gvido Stres	kustos	01. 09. 1978 - 19. 08. 1979
Barbara Šoster	kustosinja	01. 01. 1999 - 30. 04. 2001
dr. Janez Šumrada	kustos	01. 10. 1978 - 30. 09. 1981
Stane Terčak	kustos	01. 01. 1964 - 31. 12. 1970
Alenka Tovornik	muzejska informatorka	01. 02. 2009 - 31. 12. 2011
Jožica Trateški	kustosinja	01. 12. 1996 -
Petra Verlič	muzejska informatorka	01. 03. 1997 -
Helena Vogelsang Novak	višja muzejska sodelavka	17. 01. 1998 -
Barbara Vrečko	muzejska informatorka	01. 04. 2000 -
Jožica Vrtačnik	kustosinja tajnica kustosinja	01. 05. 1983 - 31. 12. 1983 01. 07. 1984 - 31. 08. 1986 01. 09. 1986 - 31. 12. 1986
Jože Vurcer	kustos	01. 09. 1979 - 17. 11. 1990
Sebastjan Weber	kustos	19. 12. 2008 -
Irena Zagajšek	vodja programskega projekta	17. 01. 2011 - 31. 10. 2011
Iris Zakošek	kustosinja	01. 09. 1993 - 17. 03. 2011
Robert Zapušek	konservatorsko-restavratorski tehnik	02. 03. 1992 -
Uroš Zorenč	dokumentalist/arhivar	05. 01. 2009 - 31. 12. 2010
Ivica Žvegler	snažilka	07. 04. 1987 - 17. 03. 1996

Viri:

- Letna poročila Muzeja revolucije Celje/Muzeja novejšje zgodovine Celje 1964–2012.
- Muzej novejšje zgodovine Celje, arhiv muzeja.

Ob 40-letnici Muzeja novejšje zgodovine Celje se je Tone Kregar (desno) pogovarjal z dotedanjimi direktorji muzeja; od leve: Stane Mrvič, Emil Lajh, Andreja Rihter, Jože Marolt in Marija Počivavšek, 10. 12. 2003 (foto Helena Vogelsang).

Zbiranje muzejskih predmetov in ustvarjanje muzejskih zbirk se je začelo že v petdesetih letih. Leta 1951 je bil namreč znotraj Mestnega muzeja Celje kot prvi tovrsten oddelek na Štajerskem ustanovljen oddelek za zgodovino NOB in znotraj omenjenega oddelka je potekalo intenzivno (terensko) zbiranje muzejskega gradiva (predmetov, fotografij), vezanega na obdobje druge svetovne vojne in čas pred njo. Zbiralna politika muzeja je bila seveda ubrana na takratno poslanstvo (predstavljanje zgodovine delavskega gibanja, protifašističnega boja in socialistične revolucije, vzporedno pa utrjevanje tedanje ideologije oz. vladajočega režima). Zaradi naraščajočega gradiva je bila leta 1962 sprejeta odločitev, da se oddelek osamosvoji – decembra 1963 je bil uradno ustanovljen Muzej revolucije Celje. Med njegovimi nalogami so bile – v povezavi z zbiranjem – izpostavljene sledeče (Letno poročilo 1965: 1):

- da sistematično zbira, ureja, hrani in proučuje gradivo za zgodovino narodnoosvobodilne vojne in zgodovino socialistične izgradnje,
- za obdobje 1918–1941 zbira predvsem spominsko gradivo, dokumentarno gradivo pa o posameznih osebah,
- za obdobje NOB zbira Muzej revolucije v celoti gradivo partizanskega in okupatorjevega izvora, za povojno obdobje pa zbira le tisto gradivo, ki prihaja v poštev za stalne ali občasne razstave.

V tem smislu je muzej nadaljeval z zbiralno politiko v nadaljnjem obdobju. Tako je npr. leta 1966 bodisi z darili bodisi z odkupi pridobil “32 muzejskih predmetov (med njimi 11 izredno dragocenih pisem osebnosti oz. poslovnih pisem ustreljenih), 336 fotografij, 172 fotografskih negativov, 60 fotokopij in si nabavil 48 strokovnih knjig za priročno knjižnico” (Letno poročilo 1966: 2). V dogovoru s Komisijo za proučevanje zgodovine KP Slovenije je v letu 1969 začel en kustos sistematično delati na zbiranju gradiva za zgodovino KP v celjski regiji (Letno poročilo 1969: 3). Tako je poleg že omenjenih zvrsti gradiva muzej začel s pridobivanjem biografskega gradiva (izjav, spominov in življenjepisov). Muzejski fond se je dodatno bogatil z zbiranjem gradiva ob pripravi občasnih in dislociranih razstav. Leta 1973 je v letnem poročilu kot ena osnovnih in trajnih nalog muzeja izrecno navedeno tudi zbiranje gradiva iz obdobja povojne socialistične izgradnje (Letno poročilo 1974: 1); tri leta kasneje so konkretno pridobili gradivo o deležu celjske mladine pri obnavljanju porušene domovine v letih 1945–1948. Zbrano in ustrezno dokumentirano gradivo je muzeju služilo na eni strani za pripravljane razstav (občasnih, potujočih in za dopolnjevanje stalne), na drugi strani pa za znanstveno in publicistično delo. Leta 1979 so muzejski delavci z zadovoljstvom ugotavljali, da “ljudje še vedno prinašajo novo fotografsko, dokumentarno gradivo in muzealije, ki v veliki meri dopolnjujejo še neznano o predvojnem in narodnoosvobodilnem obdobju” (Letno poročilo 1978: 4).

Diapazon zbiranja muzejskega gradiva se je bistveno razširil po letu 1978 z zaposlitvijo prvega kustosa za povojno zgodovino. To delo se je intenziviralo v osemdesetih letih, s pripravami na postavitve stalne razstave o Celju v povojni socialistični izgradnji (1945–1980), ki so jo realizirali v letih 1987–1989. Takrat smo začeli presegati usmerjenost v zbiranje, proučevanje in razstavljanje gradiva, vezanega na drugo svetovno vojno in predvojno delavsko gibanje, ter začeli zbirati (danes

dragoceno) gradivo o (vsakdanjem, kulturnem, političnem, gospodarskem) življenju, še zlasti tistem, ki ga danes ni več, npr. o takratnih celjskih podjetjih: opekarni Ljubečna, Aeru, Kovinotehni, Topru, Metki, LIK-u Savinja itd. (Letno poročilo 1986: 2). Zaradi množine novopridobljenega gradiva – večinoma je šlo za pridobivanje z donacijami, čeprav so tudi odkupi postajali vse bolj običajna praksa – smo leta 1988 zaprli staro akcesijsko in inventarno knjigo ter nastavili nove: akcesijo ter tri inventarne – za vsako zgodovinsko obdobje 20. stoletja svojo. V istem letu smo zaradi priprav na prehod računalniške obdelave muzejskega gradiva kot rezultat posveta v Muzeju ljudske revolucije v Ljubljani pripravili nove popisne liste za dokumentacijo in fotodokumentacijo (Letno poročilo 1988: 1). Že v letu 1989 je muzej nabavil prvi računalnik s tiskalnikom (Letno poročilo 1989: 1), naslednje leto pa dopolnil opremo za muzejsko dokumentacijo (fotoaparati in fotokopirni stroj).

V letu 1990 se je zgodilo več za muzej prelomnih dogodkov. V ta čas sega najprej medsebojni dogovor obeh celjskih muzejev, s katerim se je področje dela Muzeja revolucije Celje razširilo na pokrivanje novejših zgodovine celjske regije, tj. na obdobje zadnjih 100 let, torej na čas po začetku industrializacije (Letno poročilo 1990: 1). Istega leta 1990 se je v muzeju zaposlila kustosinja etnologinja, ki je zbiralno politiko muzeja zastavila širše in na novih temeljih, tudi v sodelovanju z zasebnimi zbiralci. Leta 1990 smo odkupili tudi prvi sklop (več kot 8.000 fotografij iz obdobja 1900–1945) iz zapuščine celjskega fotografa Josipa Pelikana. Pridobivanje tega gradiva, ki predstavlja dragocen vir za dokumentiranje in spoznavanje življenja v Celju, se je postopoma nadaljevalo tudi v naslednjih letih (Letno poročilo 1990: 1, 4). Po letu 1990 se je muzejska zbiralna politika usmerila na pridobivanje gradiva za bodočo stalno razstavo. Na celotnem terenu smo začeli zbirati tudi aktualno gradivo, tako npr. o poplavi 1990. leta, gradivo o osamosvojitveni vojni v letu 1991 ter avdiovizualno gradivo volitev 1992 (Letno poročilo 1991: 2 in 1992: 8). Ravno zbiranje in raziskovanje muzejskega gradiva in tém izven dotedanjih okvirjev je povzročilo razmišljanja o preimenovanju, saj je prejšnje ime muzeja postalo preprosto preozko.

Kot rečeno, je v muzeju že potekalo računalniško dokumentiranje muzejskega gradiva, in sicer v programu Modes. V tem programu, ki sicer še ni omogočal dodajanja fotografij, smo dokumentirali zbirke Orožje, Tehnice, Odlikovanja ter Splošnozgodovinsko zbirko; konec leta 1991 je bilo na ta način računalniško dokumentiranih 441 predmetov (Letno poročilo 1991: 2).

V skladu z novo muzejsko usmeritvijo in preimenovanjem so se znotraj muzeja v letu 1992 reorganizirali oddelki, in sicer v zgodovinsko-etnološkega, pedagoškega ter dokumentacijskega (Letno poročilo 1992: 8–16). Inventarno knjigo največje, splošnozgodovinske zbirke je prevzel kustos dokumentalist, ostali kustosi pa so za svoje zbirke (zbirka tehnic, razglednic, plakatov, orožja itd.) prav tako vodili svoje inventarne knjige; akcesija je bila enotna za cel muzej (Letno poročilo 1992: 14). V ta čas sodi tudi začetek zbiranja avdiovizualnega gradiva (v sodelovanju s TV Slovenija), ki je bilo najbolj intenzivno ravno v devetdesetih letih. Leta 1996 se je omenjenim oddelkom pridružil še restavratorsko-konservatorski. Sredi devetdesetih let so se kot odraz zbiralne politike deloma reorganizirale tudi zbirke; na novo so se oblikovale zobozdravstvena, atelje Pelikan, Emo-Westen in otroški vozički (Letno poročilo 1994: 29 in 1996: 19).

Na razstavi *Tudi to je muzejski predmet!* smo predstavili rezultate muzejske zbiralne politike v letu 2002 (foto Tanja Roženberger Šega).

Poskrbeli smo tudi za ustrezno hranjenje muzejskega gradiva. V začetku devetdesetih let smo podstrežje muzeja adaptirali in ga spremenili v štiri depojske prostore, namenjene muzejskemu gradivu, ločenemu po materialih (kovina, les, tekstil & drugi materiali ter fotografsko gradivo). Desetletje kasneje smo v depojih vzpostavili nadzor nad klimatskimi pogoji (merjenje vlage in temperature) in še desetletje pozneje prostor za najbolj občutljiv material (fotografsko gradivo) klimatizirali (senzorji, humidistati ...).

Kar se programa za dokumentacijo tiče, smo po Modesu (deloval je v DOS okolju) delali v programu NIMB (program Muzeja novejšje zgodovine Slovenije) in od leta 2003 v programu MINOK (Windows okolje); že leta 2004 smo del naših podatkov posredovali v testni register premične kulturne dediščine na Ministrstvo za kulturo. Leta 2009 smo zamenjali programsko opremo: vse podatke smo prelili v program Galis, katerega uporabljamo tudi danes. Ta program kot agregator omogoča posredovanje podatkov na različne spletne portale: tako smo že leta 2009 z našim gradivom prisotni na portalu Museums.si, na Kamri in na evropski multimedijški digitalni knjižnici

Europeana. Naj kot primer edostopnosti muzejskega gradiva omenim še portal Ce-NOB (www.ce-nob.si), ki je dostopen od leta 2010.

V skladu z muzejsko mrežo predstavlja območje našega zbiranja področje 29 občin Savinjske regije. Zbiramo gradivo, ki izhaja z našega področja oz. je nanj vezano, izjemoma pa se usmerjamo na področje celotne Slovenije (npr. zobozdravstvena zbirka, edinstvena v Sloveniji, pa zbirka Dobra igrača ipd.). Za vsako od zbirk smo si zastavili merljive evalvacijske standarde. Merila za izbor v muzejsko zbirko so: provenienca (izvor, lastništvo), asociacija oz. kontekst, redkost (tipičen značaj, enkratnost), raznovrstnost, tradicija v obravnavanem območju, razširjenost, ohranjenost, razvojnost (navezujoč na sodobne predmete) ter odnos do drugih predmetov v zbirki (kompletiranje muzejskih zbirk). Vrstni red kriterijev je definiran pri vsaki zbirki posebej (Strategija: 11). Za zbirko (ali več zbirk) skrbi pristojni kustos. Kustos je odgovoren za dokumentiranje in zavarovanje zbirke, njeno proučevanje in prezentacijo. Pri zavarovanju in zaščiti zbirke sodeluje z muzejskim konservatorjem.

Skladno s poslanstvom našega muzeja je zadnjih petnajst let zbiralna politika usmerjena k fotografijam, AV gradivu – prvi filmski zapis, 16 mm film o koncentracijskem taborišču Dachau, je muzej pridobil že v drugi polovici sedemdesetih let (Letno poročilo 1977: 2) –, ustnim virom in seveda vsem trodimenzionalnim predmetom, ki pričajo o življenju Celjanov ter prebivalcev celotne Savinjske regije v 20. in 21. stoletju. Vse to gradivo je danes uvrščeno v 17 muzejskih zbirk, ki pa niso dokončne, z (re)organizacijo dela in muzejsko odzivnostjo na aktualne družbene razmere se tudi zbirke transformirajo.

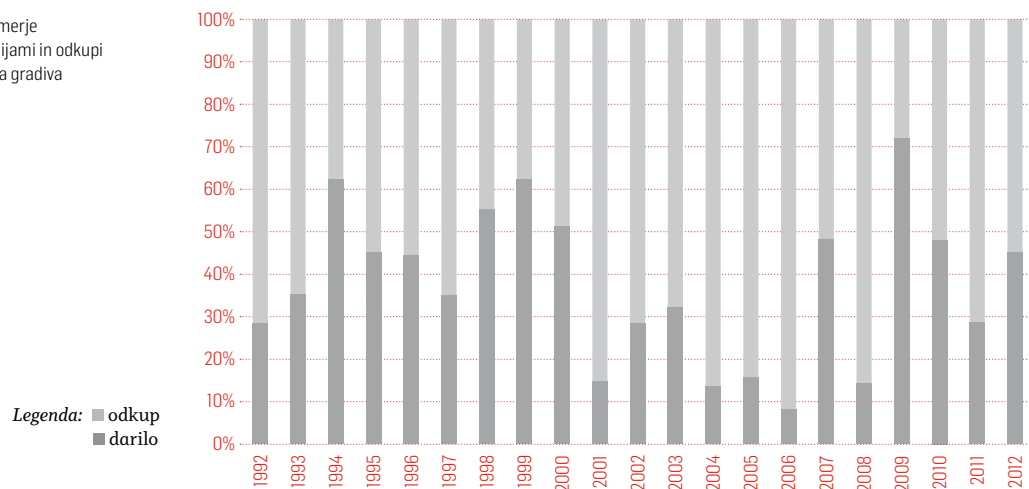
Tabela 2:
Muzejske zbirke
danes (stanje
31. 12. 2012)

Zbirka	Kustos	Število predmetov	% inventariziranih
Splošna Zgodovinska Zbirka	Bronica Gologranc Zakonjšek	27.060	96
Zbirka Josip Pelikan	mag. Andreja Rihter	30.000	89
Zbirka Razglednice	Bronica Gologranc Zakonjšek	7.423	100
Zbirka Plakati	Darja Jan	5.588	100
Zbirka Denar	Darja Jan	1.024	100
Zbirka Orožje	dr. Tone Kregar	156	100
Zbirka Poslovilna pisma	dr. Tone Kregar	35	100
Zbirka Odlikovanja	dr. Marija Počivavšek	144	100
Zbirka Arhiv	dr. Marija Počivavšek	34	100
Zbirka Obrt	Sebastjan Weber	7.649	100
Zbirka Tehtnice	dr. Tone Kregar	679	100
Zbirka Westen-Emo	dr. Marija Počivavšek	1.697	100
Zbirka Zobozdravstvo	dr. Marija Počivavšek	4.100	95
Zbirka Otroško življenje	Jožica Trateški	3.256	100
Zbirka Dobra igrača	Bronica Gologranc Zakonjšek	416	100
Zbirka Avdiovizualno	Sebastjan Weber	155	70
Fond Alma Karlin	Sebastjan Weber	831	100
Muzej Južne železnice	Darja Jan	3.864	100
Knjižnica	Bronica Gologranc Zakonjšek	5.753	100
Fototeka Zgodovinska 1	dr. Marija Počivavšek	1.987	100
Fototeka Zgodovinska 2	Darja Jan	5.527	100
Fototeka Zgodovinska 3	Darja Jan	32.396	100
Fototeka Etnološka	Sebastjan Weber	10.005	91
Fototeka Muzeološka	Darja Jan	16.235	100
Fototeka Pedagoška	Jožica Trateški	19.375	100
Skupaj		185.527	97,6

Pridobivanje gradiva poteka zlasti v obliki donacij in odkupov, deloma na druge načine (zbiranje na terenu, začasno oz. trajno hranjenje). Če osvetlimo razmerje med donacijami in odkupi (gl. graf 1), vidimo, da trend ni enosmeren, ampak so rezultati odvisni od različnih (objektivnih in subjektivnih) dejavnikov, vezanih zlasti na razpoložljiva finančna sredstva, raziskave in priprave konkretnih razstav in muzejskih projektov.

V zadnjih desetletjih dvajsetega stoletja se je Muzej revolucije Celje otresel ideoloških spon, razširil področje in vsebine delovanja ter se, preimenovan v Muzej novejšje zgodovine Celje, uspešno transformiral v sodoben, uspešen in obiskan slovenski muzej. Kljub povsem drugačni aktualni vlogi, namenu in poslanstvu se muzej ukvarja tudi z lastno preteklostjo in zbirkami, nastalimi v obdobju Muzeja revolucije. Slednje ne predstavljajo ideološkega balasta ali obremenjujočih ostankov

Graf 1: Razmerje med donacijami in odkupi muzejskega gradiva

Legenda: ■ odkup
■ darilo

minulih časov, temveč pomembno dediščino, ki ima danes drugačno funkcijo in pomen. Na ideoloških temeljih nastale muzejske zbirke predstavljajo sodobnim muzejem v demokratičnih okoljih velik izziv, pri čemer zahtevajo premišljeno interpretacijo in kontekstualizacijo. Tako z vidika vrednotenja njihove nekdanje funkcije kot osmišljanja njihove aktualne vloge (Kregar, Roženberger: 27). Kljub spremembam zbiralne, raziskovalne in razstavne politike skozi čas je sicer večina "nekdanjih" predmetov izgubila funkcijo eksponata oz. razstavnega predmeta. Nekdaj obravnavane teme so danes del širših raziskovanj, poudarjena je zgo-

Viri:

- Letna poročila Muzeja revolucije Celje/Muzeja novejšje zgodovine Celje 1964–2012.
- Strateški dokument MnZC, 1. 3. 2008.

Literatura:

- Roženberger Šega, Tanja, 2002: Ko paradnega konja zamenjajo rumene zvezde. Glasnik SED, 42/1, str. 50–53.
- Kregar, Tone, Roženberger Šega, Tanja, 2012: Museum collections between ideology and reflection. Museums and the idea of historical progress, ICOMAH/COMCOL Annual conference 2012 in conjunction with ICOM-SA & Iziko Museums of South Africa, Cape Town, 7–9 November 2012, str. 27.

vinska kontekstualizacija in aktualizacija gradiva ter dostopnost preko drugih medijev. Predmeti so celo pridobili na svoji pričevalnosti, saj nam hkrati pričajo tudi o obdobju, ko so bili zbrani, in na ta način pomagajo razumevati preteklost (Roženberger: 53).

Razstave Darja Jan

V začetku svojega delovanja smo kot Muzej revolucije prezentirali starejšim in seznanjali mlajše generacije s pomembnostjo druge svetovne vojne. Že v osemdesetih letih smo svoje razstavne vsebine razširili na obdobje po drugi svetovni vojni. S preimenovanjem v Muzej novejšje zgodovine Celje v devetdesetih letih smo razstavne vsebine vse bolj modernizirali, širili in jih v današnjem času vedno bolj aktualiziramo.

V petdesetih letih se je v Muzeju novejšje zgodovine Celje zvrstilo:

- 8 stalnih postavitev v stavbi muzeja;
- 154 lastnih občasnih razstav v muzeju;
- 18 razstav v Projektu Keleia (1995–1998);
- 55 občasnih in stalnih razstav izven muzeja;
- 57 potujočih razstav;
- 72 lastnih gostujočih razstav;
- 91 razstav v sodelovanju z drugimi ustanovami;
- 164 razstav drugih ustanov v muzeju.

V muzeju je bilo postavljenih 344 razstav, izven stavbe pa 275. Našim obiskovalcem smo tako v obdobju petdesetih leti ponudili:

- novo razstavno vsebino v stavbi muzeja vsak drugi mesec;
- razstavno vsebino izven muzeja vsak tretji mesec.

Razstavna dejavnost je zelo pomemben segment v delovanju vsakega muzeja. To je vsekakor vidno tudi v petdesetletnem delovanju našega muzeja.

Legenda:

- 1 stalna razstava
- 2 lastna občasna razstava v muzeju
- 3 lastna gostujoča razstava
- 4 občasne in stalne razstave izven muzeja (razstave, ki so nastale na pobudo zunanjih naročnikov)
- 5 potujoče razstave (od leta 1966 do 1986/kasneje se začne uporabljati izraz lastne gostujoče razstave)
- 6 razstave v sodelovanju z drugimi muzejskimi ustanovami
- 7 razstave v sodelovanju z drugimi ustanovami
- 8 razstave drugih ustanov v muzeju
- 9 razstave v okviru Projekta Keleia (1995–1998)

1963 • *Revolucionarno delavsko gibanje in narodnoosvobodilna borba na celjskem območju*; avtor: Stane Terčak; 21. 12. 1963–1994 (1)

1964 • *Razstava Božidarja Jakca*; 9. 5.–23. 5. 1964 (2)
• *Kozjansko v borbi*; Planina 15. 8.–23. 8. 1964 (4)
• *Gornja Savinjska dolina v borbi*; avtor: Stane Terčak; Gornji Grad 12. 9.–19. 9. 1964 (4)
• *Partizanska grafika/Dore Klemenčič - Maj*; 21. 12.–31. 12. 1964 (2)

Vodstvo Božidarja Jakca po razstavi svojih slik in grafik, 1964 (foto Viktor Berk).

1965 • *Stari pisik*; avtor: Stane Terčak; 27. 11. 1965–1. 3. 1996 (1)
• *Posmrtna razstava akademskih slikarjev talcev Franja Goloba in Lojza Šušmelja*; 17. 4.–30. 4. 1965 (2)
• *V. prekomorska brigada*; Narodni dom Celje 1965 (7)

1966 • *Risbe in grafike akademskega slikarja Staneta Kumra*; 7. 3.–17. 3. 1966 (2)
• *Slavko Šlander*; 25. 4.–5. 5. 1966 (2)
• *Okupatorski teror na Spodnjem Štajerskem 1941–1945*; v sodelovanju z Muzejem narodne osvoboditve Maribor; 30. 4.–12. 5. 1966 (6)
• *Vladimir Štoviček, akademski kipar in medaljer*; 3. 10.–25. 10. 1966 (7)
• *Okupatorski teror na Spodnjem Štajerskem 1941–1945*; v sodelovanju z Muzejem narodne osvoboditve Maribor; Velenje, Žalec, Mozirje in Rogaška Slatina 1966 (5)

1967 • *Dušan Kveder - Tomaž*; 14. 5.–28. 5. 1967 (2)
• *Dušan Kveder - Tomaž*; Krško (junij) 1967, Ptuj (avgust) 1967 (5)
• *Razstava ob 25. obletnici Tomšičeve brigade*; Izložba celjske NA-ME, Celje (avgust) 1967 (4)
• *Veliki oktober*; 25. 10.–8. 11. 1967 (2)

- *Razstava ob 20. obletnici smrti akademskega slikarja Alberta Sirka*; avtor Stane Terčak; 22. 11.-10. 12. 1967 (2)
 - *Veliki oktober*; Ptuj (november) 1967 (5)
 - *Koroška v borbi*; Solčava 17. 12. 1967 (4)
- 1968**
- *Boris Kidrič*; 10. 4.-5. 5. 1968 (2)
 - *Slovenski pregnanci v Srbiji 1941-1945*; avtor: Lojze Požun; 31. 5.-15. 6. 1968 (7)
 - *Boris Kidrič*; Brežice (junij) 1968 (5)
 - *Razstava ob 50. obletnici bojev za severno mejo*; 22. 11. 1968 (2)
 - *Koroška v borbi*; 27. 11.-10. 12. 1968 (7)
 - *Slavko Šlander in Spodnja Savinjska dolina v borbi za svobodo*; Prebold 1968 (4)
 - *Kozjansko v borbi*; Ponikva 1968 (4)
 - *Koroška v borbi*; v sodelovanju s Koroškim muzejem Slovenj Gradec; Črna na Koroškem, Jesenice 1968 (6)
 - *Kajuhova spominska razstava*; Šoštanj 1968 (7)
 - *Dušan Kveder - Tomaž*; Zagorje 1968 (5)
- 1969**
- *XIV. udarna divizija*; 27. 2.-15. 3. 1969 (2)
 - *NOB na Štajerskem in Koroškem*; v sodelovanju z Muzejem narodne osvoboditve Maribor; Velenje 27. 4.-16. 5. 1969 (6)
 - *Talci*; v sodelovanju z Muzejem narodne osvoboditve Maribor; Velenje, Zagorje, Trbovlje, Hrastnik 27. 4.-16. 5. 1969 (6)
 - *50 let revolucionarnega dela in boja Zveze komunistov*; 25. 5.-7. 6. 1969 (2)
 - *V. prekomorska brigada*; 19. 7.-27. 7. in 22. 9.-27. 9. 1969 (2)
 - *Likovna dela Moša Pijade*; v sodelovanju z Likovnim salonom Celje; 21. 11.-13. 12. 1969 (6)
 - *XIV. udarna divizija*; Laško, Radeče, Petrovče, Dramlje, Gornji Grad 1969 (5)
- 1970**
- *V. prekomorska brigada in Dušan Kveder - Tomaž*, dopolnitev stalne razstave; 1970 (1)
 - *Boris Kidrič*; Knežec 1. 5. 1970 (1)
 - *Koncentracijsko taborišče Auschwitz*; 16. 5.-31. 5. 1970 (2)
 - *Razvoj občine Celje 1945-1970*; avtor: Jože Marolt; 17. 7.-31. 7. 1970 (2)
 - *Koncentracijsko taborišče Auschwitz*; Laško, Mozirje, Zagorje, Velenje 1970 (5)
 - *XIV. udarna divizija*; Slovenske Konjice, Velenje, Vojnik, Kalobje 1970 (5)
 - *Koroška v borbi*; v sodelovanju s Koroškim muzejem Slovenj Gradec; Zagorje, Velenje 1970 (6)
 - *Talci*; Brestanica, Ljubljana 1970 (5)

- 1971**
- *Frankolovski zločin*; Slovenske Konjice 12. 2.-20. 2. 1971, Laško 17. 6.-25. 6. 1971, Jurklošter 28. 6.-9. 7. 1971 (5)
 - *Vietnam*; v sodelovanju z Etnografskim muzejem Slovenije; 4. 3.-14. 3. 1971 (6)
 - *Otroške risbe na tematiko NOB*; 24. 3.-3. 4. 1971 (7)
 - *Razstava osnutkov za spomenik Slavka Šlandra*; 29. 4.-8. 5. 1971 (7)
 - *Nemška koncentracijska taborišča*; 31. 5.-19. 6. 1971 (2)
 - *Izgnanci*; Šmartno ob Paki (maj) 1971 (5)
 - *Štajerska v NOB*; 15. 7.-30. 7. in 6. 9.-12. 9. 1971 (2)
 - *Nemška koncentracijska taborišča*; Zagorje (julij), Dobje 7. 8.-12. 8. 1971, Nazarje 10. 9.-13. 9. 1971, Žalec 18. 11.-26. 11. 1971 (5)
 - *Koroška v borbi*; Solčava 23. 10. 1971 (4)
 - *XIV. udarna divizija*; Sevnica (november) 1971 (5)
 - *Štajerska v NOB*; v sodelovanju z Muzejem narodne osvoboditve Maribor; 9. 12. 1971 (6)
 - *Talci*; Lenart v Slovenskih Goricah 1971 (5)
- 1972**
- *Predvojno delavsko gibanje*; dopolnitev stalne razstave; 1972 (1)
 - *NOB v delih likovnih umetnikov Jugoslavije*; Galerija doma JLA Beograd; 14. 4.-30. 4. 1972 (8)
 - *Prvi štajerski bataljon*; Zagorje ob Savi 25. 4. 1972 (5)
 - *Nemška koncentracijska taborišča*; Sevnica 25. 4.-14. 5. 1972 (5)
 - *II. grupa odredov*; avtor: Lojze Požun; 29. 6.-8. 9. 1972 (2)
 - *Dušan Kveder - Tomaž*; Šentjur 17. 7.-22. 7. 1972 (4)
 - *Frankolovski zločin*; Slovenske Konjice 1972 (4)
 - *Partizanska saniteta v Sloveniji*; v sodelovanju z Muzejem revolucije Ljubljana in Muzejem narodne osvoboditve Maribor; april, november 1972 (6)
- 1973**
- *Partizanska saniteta v Sloveniji*; v sodelovanju z Muzejem revolucije Ljubljana in Muzejem narodne osvoboditve Maribor; 22. 3.-22. 4. 1973 (6)
 - *Šlandrova brigada*; 7. 6.-21. 6. 1973 (2)
 - *Kozjansko v NOB*; Lesično 20. 6. 1973 (4)
 - *II. grupa odredov*; Laško 21. 6.-28. 6. 1973, Radeče 1. 7.-12. 7. 1973, Loka pri Žusmu 16. 8.-19. 8. 1973, Šentjur 27. 8.-5. 9. 1973, Podčetrtek 5. 9.-12. 9. 1973, Vitanje 7. 10.-17. 10. 1973 (5)
 - *Šlandrova brigada*; Griže 23. 6.-1. 7. 1973, Zagorje 8. 8.-22. 8. 1973, Rečica ob Savinji 12. 9.-19. 9. 1973 (5)
 - *Vstaja narodov Jugoslavije 1941*; Muzej revolucije narodov Jugoslavije in Vojni muzej Beograd; 12. 7.-2. 8. 1973 (8)
 - *Ukradeni otroci*; I. OŠ Celje 25. 9. 1973 (4)

- *Nemška koncentracijska taborišča*; Velenje 2. 10.-18. 10. 1973 (5)
- *Jugoslovska grafika z motivi iz NOB (1940)*; 22. 11.-22. 12. 1973 (2)

Leta 1973 je bila v muzeju na ogled razstava Partizanska saniteta v Sloveniji, ki je nastala v sodelovanju z Muzejem revolucije Slovenije, Muzejem narodne osvoboditve Maribor, Muzejem revolucije Slovenj Gradec in Zdravniškim društvom Slovenije, 1973 (foto Viktor Berk).

- 1974**
- *XIV. udarna divizija*; 7. 2.-26. 2. 1974 (2)
 - *XI. SNOUB Miloš Zidanšek*; Muzej narodne osvoboditve Maribor; 16. 5.-6. 6. 1974 (8)
 - *Nemška koncentracijska taborišča*; Vrh nad Laškim 29. 6.-7. 7. 1974 (5)
 - *V. prekomorska brigada*; Velenje 1. 7.-15. 7. 1974, Dobrna 20. 7.-23. 7. 1974 (5)
 - *II. grupa odredov*; Kranj 20. 7.-30. 7. 1974 (5)
 - *Kozjansko v NOB*; Planina 11. 8.-30. 8. 1974 (4)
 - *Kozjansko v NOB*; Rogatec 31. 8.-9. 9. 1974 (5)
 - *Šlandrova brigada*; Gornji Grad 11. 9.-16. 9. 1974 (5)
 - *Vransko v NOB*; avtor: Lojze Požun; Vransko (september) 1974 (4)
 - *JLA v delih vojakov - likovnih umetnikov*; Dom JLA Celje in Galerija doma JLA Beograd; 19. 11.-8. 12. 1974 (8)
- 1975**
- *30 let slovenskega sodstva*; 8. 1.-17. 1. 1975 (7)
 - *Kultura med NOB*; 5. 2.-28. 2. 1975 (7)
 - *II. grupa odredov*; Žalec 19. 5.-25. 5. 1975 (5)
 - *Kozjansko v NOB*; Šentvid 24. 5.-28. 5. 1975, Henina 13. 9.-15. 9. 1975 (5)
 - *Delavska prosvetna in kulturna društva*; 12. 6.-28. 6. 1975 (2)
 - *Savinjska dolina v NOB*; 17. 7.-30. 7. 1975 (2)
 - *Delavska prosvetna in kulturna društva*; Zagorje 8. 8.-20. 8. 1975, Kranj 10. 10.-28. 10. 1975 (5)
 - *Zaključni boji in osvoboditev Slovenije*; 2. 10.-19. 10. 1975 (7)
 - *50 let pisane partijske besede*; Žalec 10. 11.-17. 11. 1975, Lenart 17. 11.-22. 11. 1975 (5)
 - *TITO - vizionar revolucije*; 20. 11.-28. 11. 1975 (2)

- *50 let pisane partijske besede*; 3. 12.-9. 12. 1975 (2)
 - *Celjska četa*; I. OŠ Celje 1975 (4)
- 1976**
- *Delavska prosvetna in kulturna društva*; Mozirje 2. 2.-12. 2. 1976 (5)
 - *Partizansko šolstvo na Slovenskem*; 2. 2.-15. 2. 1976 (7)
 - *Cankar in gledališče*; 12. 3.-21. 3. 1976 (7)
 - *Kozjansko v NOB*; Radeče 2. 7.-5. 7. 1976, Zagorje ob Savi 3. 8.-10. 8. 1976, Prevorje 20. 8.-23. 8. 1976, Lesično 24. 9.-1. 10. 1976 (5)
 - *II. grupa odredov*; Letuš 2. 7.-12. 7. 1976 (5)
 - *Savinjska v NOB*; Zagorje ob Savi 2. 7.-17. 7. 1976 (5)
 - *Celjsko-savinjsko okrožje OF*; 12. 7.-20. 7. 1976 in 2. 9.-18. 9. 1976 (2)
 - *Bolnica Zima*; Dramlje (avgust) 1976 (4)
 - *Velike stavke 1936 v Sloveniji*; 25. 11.-14. 12. 1976 (7)
- 1977**
- *Nemška koncentracijska taborišča*; Slovenske Konjice 2. 2.-12. 2. 1977 (5)
 - *Socialnokritična umetnost, grafika in risba*; 7. 2.-27. 2. 1977 (2)
 - *40 let KPS*; Polzela 25. 4.-4. 5. 1977, Laško 4. 5.-9. 5. 1977, Šmarje pri Jelšah 9. 5.-16. 5. 1977, Slovenske Konjice 16. 5.-23. 5. 1977, Šentjur 23. 5.-30. 5. 1977, Ljubno 30. 5.-6. 6. 1977 (5)
 - *40 let KPS*; 19. 5.-10. 6. 1977 (2)
 - *Po poteh KP in predsednika TITA*; Lenart 7. 6.-30. 6. 1977 (5)
 - *TITO - življenje in delo*; 20. 7.-29. 7. in 1. 9.-10. 9. 1977 (2)
 - *Talci 1941-1945 na slovenskem Štajerskem*; Maribor 14. 10.-31. 10. 1977 (5)
 - *Delavska prosvetna in kulturna društva*; Murska Sobota 27. 10.-4. 11. 1977 (5)
- 1978**
- *II. grupa odredov*; Škofja Loka 4. 1.-30. 1. 1978 (5)
 - *Ilustracije s tematiko NOB*; 6. 2.-22. 2. 1978 (7)
 - *V. prekomorska brigada*; Vinica 11. 4.-16. 4. 1978, Črnomelj 17. 4.-26. 4. 1978 (5)
 - *Delavska prosvetna in kulturna društva*; Laško 26. 4.-4. 5. 1978 (5)
 - *Talci*; Narodni dom Celje 9. 5.-18. 5. 1978 (4)
 - *Savinjska v NOB*; Braslovče 31. 5.-5. 6. 1978 (5)
 - *Kozjansko v NOB*; Lisca 9. 6.-12. 6. 1978 (5)
 - *Ukradeni otroci*; Vojnik 14. 7.-24. 7. 1978, Zagorje ob Savi 30. 10.-13. 11. 1978, Trbovlje 14. 11.-24. 11. 1978 (5)
 - *Ukradeni otroci*; avtor: Emil Lajh; 20. 9.-6. 10. 1978 (2)
 - *XIV. divizija*; Slovenske Konjice 20. 11.-5. 12. 1978 (5)
 - *Šmiglova zidanica*; Žalec 1978 (4)

- 1979** · *Karel Destovnik - Kajuh in XIV. divizija*; avtor: Janez Šumrada; 7. 2.-23. 3. 1979 (2)
- *Ukradeni otroci*; Slovenske Konjice 9. 2.-15. 2. 1979, Planina pri Sevnici 13. 3.-27. 3. 1979, Ptuj 18. 4.-3. 5. 1979, Sevnica 8. 10.-2. 11. 1979 (5)
- *XIV. divizija*; Ravne na Koroškem 23. 2.-2. 3. 1979, Velenje 15. 6.-16. 7. 1979, Rogaška Slatina 10. 9.-14. 9. 1979, Brežice 24. 10.-12. 11. 1979, Senovo 28. 11.-5. 12. 1979, Sevnica 19. 12. 1979-31. 1. 1980 (5)
- *Karel Destovnik - Kajuh in XIV. divizija*; avtor: Janez Šumrada; Zagorje ob Savi 6. 3.-14. 3. 1979 (5)
- *Prikaz likovne dejavnosti Osnovne šole Franja Vrunča*; 15. 6.-20. 6. 1979 (2)
- *Fotoreporterska služba med NOB*; 18. 7.-27. 7. 1979 in 3. 9.-10. 9. 1979 (2)
- *Tiskarne in tehnike na Štajerskem*; avtor: Janez Šumrada; Tabor v Savinjski dolini; 10. 8.-27. 8. 1979 (5)
- *II. grupa odredov*; Mozirje 7. 9.-13. 9. 1979 (5)
- *V. prekomorska brigada*; 15. 9.-17. 9. 1979 (2)
- *Razvoj revolucionarnega delavskega gibanja na celjskem območju do leta 1941*; avtor: Gvido Stres; 19. 9.-30. 9. 1979 (2)
- *Razvoj revolucionarnega delavskega gibanja na celjskem območju do leta 1941*; avtor: Gvido Stres; Krajevna skupnost Hudinja 23. 11.-28. 11. 1979, Razvojni center Celje 28. 11.-5. 12. 1979, Gornji Grad 5. 12.-12. 12. 1979, Velenje 24. 12. 1979-16. 1. 1980 (5)
- *Karel Destovnik - Kajuh*; Laško 28. 11.-4. 12. 1979 (5)
- *Joštov mlin*; Medlog 1979 (4)
- 1980** · *Boj za Maribor in severno mejo 1918-1919 na območju Štajerskega obmejnega poveljstva*; 6. 2.-23. 3. 1980 (2)
- *XIV. divizija*; Dobrna 9. 2.-16. 2. 1980, Zidani most 27. 6.-10. 7. 1980 (5)
- *Razvoj delavskega gibanja na celjskem območju*; Rogaška Slatina 22. 2.-28. 2. 1980, Šmarje pri Jelšah 28. 2.-15. 3. 1980 (5)
- *Ukradeni otroci*; Kočevje 23. 4.-4. 5. 1980 (5)
- *Šlandrova brigada*; Zagorje ob Savi 25. 4.-14. 5. 1980 (5)
- *Celjsko-savinjsko okrožje OF 1941-1945*; Dramlje 25. 4.-14. 5. 1980 (5)
- *Kapitulacija nemškega rajha*; Topolščica 9. 5. 1980 (4)
- *Nemška koncentracijska taborišča*; Dobrna 23. 5.-2. 6. 1980 (5)
- *Poslednje slovo od Josipa Broza - TITA*; 24. 5.-16. 6. 1980 (2)
- *Karel Destovnik - Kajuh*; Turistično društvo Celje 16. 6.-26. 6. 1980, Zagorje ob Savi 25. 9.-10. 10. 1980 (5)
- *Likovna dejavnost učencev Osnovne šole Štore*; 18. 6.-25. 6. 1980 in 1. 9.-5. 9. 1980 (2)
- *Tiskarne in tehnike na Štajerskem*; Zagorje ob Savi 4. 7.-20. 7. 1980 (5)
- *Inovacije med NOB*; 17. 9.-27. 9. 1980 (2)

- 1981** · *Bratske vezi med srbskim in slovenskim narodom 1941-1978*; v sodelovanju z Muzejem revolucije Slovenije; Ljubljana 4. 2.-14. 2. 1981 (6)
- *Vstaja na celjskem območju 1941*; avtor: Jože Vurcer; 20. 4.-1981 (2)
- *VDV na celjskem področju/v okviru jugoslovanske razstave*; Hala Golovec Celje 1981 (6)
- *Karel Destovnik - Kajuh*; Slovenske Konjice, Zreče - Unior, Rogla, Zreče - osnovna šola, Zreče - Hotel Dobrava, Polzela 1981 (5)
- *XIV. divizija*; Škale pri Velenju 1981 (5)
- *Savinjska dolina v NOB*; Gornji grad, Mozirje 1980 (5)
- *Vstaja na celjskem območju 1941*; Slovenske Konjice, Šmarje pri Jelšah, Nazarje, Laško, Rogaška Slatina, Planina pri Sevnici, Vransko, Zagorje ob Savi 1981 (5)
- *Nemška koncentracijska taborišča*; Zagorje ob Savi 1981 (5)
- *V. prekomorska brigada*; Ljutomer, Piran 1981 (5)
- *Tiskarne in tehnike na Štajerskem*; Turistično društvo Celje 1981 (4)
- *Štajerski partizani in II. grupa odredov 1941-1942*; avtor: Jože Vurcer; Mozirje 1981 (4)
- *Pohod XIV. divizije ter boj za Paški Kozjak*; avtor: Jože Vurcer; Dobrna 1981 (4)

- 1982** · *Tito - misel - beseda - delo*; 2. 4. 1982 (2)
- *OF v Celju*; Ekonomska šola Celje 25. 4.-3. 5. 1982 (4)
- *II. grupa odredov*; Zagorje ob Savi 26. 4.-15. 5. 1982, Celje - Likovni salon 3. 11.-6. 11. 1982 (5)
- *Tiskarne in tehnike na Štajerskem*; Trbovlje 18. 5.-16. 6. 1982 (5)
- *Kitajska keramika*; prireditelj: Rdeči križ; 20. 5. 1982 (8)
- *Vstaja v Jugoslaviji 1941*; v sodelovanju z Muzejem revolucije narodov in narodnosti Jugoslavije iz Beograda in Domom JLA Celje; Dom JLA Celje 21. 5.-1982 (6)
- *Slavko Šlander*; avtorica: Andreja Končan (Rihter); Osnovna šola Slavka Šlandra Celje 24. 5. 1982 (4)

- *V. prekomorska brigada*; Zagorje ob Savi 30. 6.-15. 8. 1982, Domžale 15. 10.-21. 10. 1982 (5)
- *Kozjansko v NOB*; Breza - Šentrupert 1. 7.-6. 7. 1982 (5)
- *Delavsko prosvetna društva*; Rogaška Slatina 10. 9.-30. 9. 1982, Slovenske Konjice 8. 10.-21. 10. 1982 (5)
- *Savinjska dolina v NOB*; Žalec 17. 9.-27. 9. 1982 (5)
- *Razvoj delavskega gibanja na celjskem območju*; Zreče 8. 10.-13. 10. 1982 (5)
- *Kulturna prosvetna društva na Štajerskem*; Slovenske Konjice - Konus; 13. 10.-21. 10. 1982 (5)
- *Šlandrova brigada*; avtor: Jože Vurcer; kasarna Jožeta Meniha - Rajka Celje 1982 (4)
- 1983** · *XIV. divizija*; Osnovna šola Ivan Kovačič - Efenka Celje 10. 2.-17. 2. 1983 (5)
- *II. grupa odredov*; Trbovlje maj 1983 (5)
- *Milenko Knežević in Bračičeva brigada*; avtor: Jože Vurcer; Tolsti vrh nad Slovenskimi Konjicami 4. 7. 1983 (4)
- *Narodni heroj Franc Leskošek - Luka*; avtorica: Andreja Končan (Rihter); 20. 7.-21. 8. 1983 (2)
- *Kozjansko v NOB*; Kalobje 19. 8.-30. 8. 1983 (5)
- *Delavsko gibanje in OF na Celjskem*; Osnovna šola Polule 9. 9.-17. 9. 1983 (5)
- *Utrinki iz ekološke problematike Celja*; avtorica: Rolanda Fugger Germadnik; 21. 9.-5. 10. 1983 (2)
- *XIII. SNOUB Mirka Bračiča na Štajerskem in Koroškem*; avtor: Jože Vurcer; Slovenske Konjice 7. 10.-14. 10. 1983 (5)
- *Miloš Zidanšek*; avtorica: Andreja Rihter; Dramlje 11. 11. 1983 (4)
- *Kozjansko v NOB*; Podsreda 1983 (4)

- 1984** · *Graditev nove Jugoslavije 1941-1945*; v sodelovanju z Muzejem revolucije narodov in narodnosti Jugoslavije iz Beograda in Domom JLA Celje; Dom JLA Celje 6. 2. 1984 (6)
- *Krajevna skupnost Medlog*; avtorica: Andreja Rihter; (marec) 1984 (4)
- *Celjsko-savinjsko okrožje OF*; Rogaška Slatina; 25. 4.-8. 5. 1984 (5)
- *Razstava likovnih del Toneta in Vojka Svetine*; 8. 5. 1984 (2)
- *Utrinki iz ekološke problematike Celja*; Gospodarsko razstavišče Ljubljana 15. 5.-19. 5. 1984 (5)
- *V. prekomorska brigada*; 7. 9.-14. 9. 1984 (2)
- *Kozjansko 1944*; avtor: Jože Vurcer; 18. 9.-30. 9. 1984 (2)
- *XIII. SNOUB Mirka Bračiča na Štajerskem in Koroškem*; 9. 10.-13. 10. 1984 (2)

- *Kozjansko 1944*; avtor: Jože Vurcer; Lesično 11. 10.-23. 10. 1984, Kozje 23. 10.-7. 11. 1984, Bistrica ob Sotli 7. 11.-27. 11. 1984, Šmarje pri Jelšah 27. 11.-18. 12. 1984 (5)
- *Protifašistična ženska zveza v Celju v vojni in obnovi domovine*; avtorica: Rolanda Fugger Germadnik; 17. 10.-20. 10. 1984 (2)
- *120 let denarništva na Celjskem*; 1984 (4)
- *Dramlje skozi čas*; Dramlje 1984 (4)
- *Franjo Malgaj*; Šentjur 1984 (4)

- 1985** · *Delavsko prosvetna društva*; Mozirje (januar) 1985, Titovo Velenje 25. 4.-15. 5. 1985, Srednja ekonomska šola Celje (maj-junij) 1985 (5)
- *Šlandrova brigada*; Zreče 21. 2.-28. 2. 1985 (5)
- *I. Štajerski bataljon*; OŠ Frana Roša Celje 6. 6. 1985 (4)
- *Savinjska dolina v NOB*; Osnovna šola Liboje 1. 7.-7. 7. 1985 (5)
- *Spominska soba Franc Leskošek - Luka*; avtorici: Andreja Rihter, Rolanda Fugger Germadnik; 3. 7. 1985-1987 (1)
- *Zlet svobod*; 3. 7. 1985 (2)
- *Celje maja 1945*; 1985 (2)
- *II. grupa odredov in štajerski partizani*; OŠ Fužine Ljubljana 23. 11. 1985 (4)
- *KS Petrovče v NOB*; avtorja: Andreja Rihter, Jože Vurcer; Petrovče 27. 11. 1985 (4)
- *NOB v Solčavi*; Solčava 1985 (4)

- 1986** · *Osvobojeno Kozjansko 1944*; Planina pri Sevnici 5. 1. 1986 (4)
- *Revolucionarno delavsko gibanje 1932-1942 na Ponikvi*; Ponikva 5. 2. 1986 (4)
- *Revolucionarno delavsko gibanje 1918-1941*; Cinkarna Celje 1986 (5)
- *XIII. SNOUB Mirko Bračič*; Šentjur 1986 (5)

- 1987** · *Spominska soba Peter Stante - Skala in Dušan Kveder - Tomaž*; avtorja: Jože Vurcer in Emil Lajh; 1987 (1)
- *Razvoj mesta 1945-1950* (prvi del stalne razstave); avtorica: Rolanda Fuger Germadnik; 1987 (1)
- *Poslovilna pisma in talci*; 18. 5. 1987 (2)
- *50-letnica KPS*; 1987 (2)
- *Cvetka Jerin*; avtor: Jože Vurcer; Pionirski dom Celje 14. 5. 1987 (4)
- *Praznovanje 1. maja na Celjskem*; izložba trgovine Volna Celje 1987 (4)
- *Osvoboditev Celja*; izložba trgovine TEKO Celje 1987 (4)

- *V. prekomorska brigada*; Krško 1987 (4)
- *Interniranci v Dachauu*; Dobrna 1987 (4)

- 1988** • *Razvoj mesta Celja 1950-1963* (drugi del); avtorica: Rolanda Fugger Germadnik; 1988 (1)
- *25 let dela Muzeja revolucije Celje*; avtorji: Andreja Rihter, Rolanda Fugger Germadnik, Marija Počivavšek, Emil Lajh, Jože Vurcer; lokacije: Likovni salon - predstavitev celotne dejavnosti muzeja, Knjižnica Edvarda Kardelja - predstavitev publicistične dejavnosti, SLG Celje - razstavna dejavnost; Celje 1988 (2)
 - *Boj za slovensko severno mejo 1918-1920*; avtorja: Emil Lajh, Lojze Penič; v sodelovanju z Muzejem narodne osvoboditve Maribor; 8. 12. 1988 (6)

- 1989** • *Razvoj mesta Celja 1963-1980* (tretji del stalne razstave); avtorica: Rolanda Fugger Germadnik; 21. 11. 1989-1998 (1)
- *Politični plakat 1945-1950*; avtorici: Rolanda Fugger Germadnik, Tatjana Kač; 8. 2. 1989 (7)
 - *Otroci Celjanom*; avtorica: Marija Počivavšek; 11. 4.-18. 4. 1989 (7)
 - *Celjski gimnazijci - diplomanti zgodovine na FF v Ljubljani (ob 180-letnici celjske gimnazije)*; avtor: Jože Vurcer; (maj) 1989 (7)
 - *Celje skozi objektiv Pelikana*; avtorja: Andreja Rihter, Janez Cvirn; 5. 7.-30. 8. 1989 (2)
 - *Iz štorske preteklosti*; avtorja: Rolanda Fugger Germadnik, Janez Cvirn; 17. 9. 1989 (4)
 - *Praznovanje 1. maja 1939*; izložbe celjskih trgovin; 1989 (4)
 - *Ljudskofrontna gibanja v letih 1935-1940*; avtor: Emil Lajh; Joštov mlin - Celje, Ljubljana, Kranj 1989 (5)

- 1990** • *Fotografije Josipa Pelikana 1929-1939*; avtorica: Andreja Rihter; 1. 2.-25. 2. 1990 (2)
- *Razstava likovnih del*; prireditelj: Društvo likovnih amaterjev Celje; 26. 2.-5. 3. 1990 (8)
 - *Spominska soba na Tolstem vrhu nad Špitaličem*; Tolsti vrh (marec) 1990 (4)
 - *Bogatstvo jugoslovanskih arhivov*; prireditelj: Zgodovinski arhiv Celje; 5. 3.-21. 3. 1990 (8)
 - *Zdravje in ekologija*; prireditelj: Zdravstveni center Celje; 2. 4.-7. 4. 1990 (8)
 - *Kiparska dela*; prireditelj: Osnovna šola Ljubečna; 16. 4.-22. 4. 1990 (8)
 - *Razstava slik tehnika - sereti, svila*; prireditelj: Mišo Perič; Celje 23. 4.-30. 4. 1990 (8)
 - *Forma Viva*; prireditelj: COŠ Fran Roš Celje; 14. 5.-19. 5. 1990 (8)

Predstavitev starega trgovinskega ambianta na razstavi Trgovina v Celju, 1990. To trgovino z mešanim blagom smo leta 1994 prenesli v Muzej na prostem Rogatec (foto Viktor Berk).

- *Razstava likovnih del VVO Celje*; prireditelj: Ljubljanska banka Celje; 24. 5.-1. 6. 1990 (8)
 - *Likovna dela učencev osnovnih šol*; prireditelj: Pionirski dom Cvetke Jerin; 11. 6.-15. 6. 1990 (8)
 - *Trgovina v Celju*; avtorica: Marija Počivavšek; 20. 6.-20. 9. 1990 (2)
 - *Likovna dela Jane Vizjak*; 15. 9.-22. 9. 1990 (2)
 - *Medklubska razstava Jugoslovanske fotografije*; prireditelj: Fotokino društvo Celje; 24. 9.-30. 9. 1990 (8)
 - *Teden otroka*; prireditelj: Zdravstveni dom Celje; 1. 10.-7. 10. 1990 (8)
 - *Najstarejši najdeni novci na Celjskem in v Sloveniji*; prireditelj: Ljubljanska banka Celje; 22. 10.-8. 11. 1990 (8)
 - *Po sili vojak*; avtorja: Jože Vurcer, Jože Dežman; 14. 12. 1990 - 8. 2. 1991 / (2)
- 1991** • *Slike na steklu*; prireditelj: Jaglenka Markulj Leban; 15. 2.-2. 3. 1991 (8)
- *Pregledna razstava likovnih del*; prireditelj: Društvo likovnih amaterjev Celje; 25. 2.-2. 3. 1991 (8)
 - *Življenje na listkih*; avtorji: Skupina kustusov za povojno zgodovino, med njimi Rolanda Fugger Germadnik; 4. 4.-28. 4. 1991 (6)
 - *Slovenski izseljenci*; avtor: Emil Lajh; Osrednja knjižnica Celje 24. 4.-10. 6. 1991 (3)
 - *Celeia Antiqua*; prireditelj: ZVNKD Celje; 16. 5.-7. 6. 1991 (8)
 - *Hiša št. 1*; avtorica: Marija Počivavšek; Galerija Kompas Celje 29. 5.-26. 6. 1991 (3)
 - *Likovna ustvarjalnost predšolskih otrok*; prireditelj: Ljubljanska banka Celje; 10. 6.-15. 6. 1991 (8)
 - *Sprehod s Pelikanom*; avtorici: Andreja Rihter, Tanja Rožembergar; 21. 6.-30. 9. 1991 (2)

- *Sprehod s Pelikanom*; avtorici: Andreja Rihter, Tanja Rožembergar; Rogaška Slatina, Dobrna 14. 10. 1991, Ljubljana, Galerija Kompas Celje 26. 6.-30. 9. 1991 (3)
- *Otroci odraslim - srečno*; prireditelj: Petrol; 7. 10.-11. 10. 1991 (8)
- *Kaj vam ponuja narava jesen*; prireditelj: Zavod za socialno medicino in higieno Celje; 7. 10.-14. 10. 1991 (8)
- *Nikoli več*; avtorica: Rolanda Fugger Germadnik; 24. 10.-9. 11. 1991 (2)
- *Poslovni dnevi Metke*; prireditelj: Metka Celje; 11. 11.-14. 11. 1991 (8)
- *Industrijska podjetja na Celjskem do 1941*; prireditelj: Zgodovinski arhiv Celje; 18. 11.-12. 12. 1991 (8)
- *Celje ekologija 1991*; prireditelj: Fotokino društvo Celje; 13. 12. 1991-15. 1. 1992 (8)
- *Od nastanka SZDL do ustanovitve MO OF Celje 1941*; avtor Emil Lajh; izložbe trgovin Kovinotehna, TEKO, Metro, Volna, SDK 1991 (4)
- *Po sili vojak*; avtorja: Jože Vurcer, Jože Dežman; Kranj, Slovenj Gradec, Maribor 1991 (3)

Flosarska zbirka na Ljubnem in Martin Juvan, 2010 (foto Tanja Rožembergar Šega).

- 1992** • *Utrinki iz Muzeja noveše zgodovine Celje*; avtorica: Tanja Rožembergar; 4. 2. 1992-28. 2. 1992 (2)
- *Letna pregledna razstava društva likovnih ustvarjalcev Celje*; prireditelj: Društvo likovnih ustvarjalcev Celje; 3. 2.-8. 2. 1992 (8)
 - *Nikoli več*; avtorica: Rolanda Fugger Germadnik; Maribor 7. 2.-29. 2. 1992 (3)
 - *Okolju prijazen dom*; prireditelj: DESSA Ljubljana - Center za ekologijo; 20. 2.-6. 3. 1992 (8)
 - *Razstava fotografij Josipa Pelikana*; avtorica: Andreja Rihter; Rogaška Slatina 27. 3.-4. 4. 1992 (3)
 - *Imena ulic kot odsev časa*; avtorica: Janja Hren; Kompas Celje (april) 1992 (3)
 - *Forma Viva '91*; prireditelj: Osnovna šola Frana Roša Celje; (april) 1992 (8)

Odprtje kamnarske hiše v Muzeju na prostem Rogatec, junij 2004 (foto Alenka Čas).

- *Ritem srca - ritem zdravja*; prireditelj: Zdravstveni center Celje; 6. 4.-11. 4. 1992 (8)
- *Čas velikih preizkušenj*; avtor: Emil Lajh; 16. 4.-15. 5. 1992 (2)
- *Otroci odraslim*; prireditelj: Petrol; 20. 4.-24. 4. 1992 (8)
- *Mi za mir*; prireditelj: II. osnovna šola Celje; 20. 4.-24. 4. 1992 (8)
- *Ob 40-letnici ribiške družine Celje in 80-letnici organiziranega ribištva na Celjskem*; prireditelj: Ribiška družina Celje; 4. 5.-9. 5. 1992 (8)
- *V svetu lutk*; avtorici: Marija Počivavšek, Tanja Rožembergar; 18. 5.-15. 10. 1992 (2)
- *Nacistično ugrabljanje slovenskih otrok pred 50 leti*; avtor: Emil Lajh; I. osnovna šola Celje 14. 9.-31. 9. 1992; Posavski muzej Brežice 26. 10.-1. 12. 1992 (3)
- *Zdravo življenje z naravo*; prireditelj: Zavod za socialno medicino in higieno Celje; 2. 11.-7. 11. 1992 (8)
- *Reševanje zavezniških letalcev med NOB na Slovenskem*; prireditelj: Muzej noveše zgodovine Ljubljana; 9. 11.-22. 11. 1992 (8)
- *Jesen z Radeče papirjem*; prireditelj: Papirnica Radeče; 23. 11.-28. 11. 1992 (8)
- *Svetovni dan AIDS-a*; prireditelj: Zavod za socialno medicino in higieno Celje; 23. 11.-1. 12. 1992 (8)
- *V svetu lutk*; avtorici: Marija Počivavšek, Tanja Rožembergar; Ljubljana 25. 11. 1992-31. 1. 1993 (3)
- *Arhitektonsko-oblikovalske rešitve za poslovno-garažni objekt ob Aškerčevi ulici v Celju; o poteku obnove fasade Narodnega doma v Celju*; prireditelj: SO Celje, Sklad stavbnih zemljišč; 30. 11.-5. 12. 1992 (8)
- *Letna pregledna razstava likovnih del*; prireditelj: Likovna sekcija ŽPD France Prešeren Celje; 6. 12.-12. 12. 1992 (8)
- *Siva kučma, bela brada*; avtorica: Tanja Rožembergar; 6. 12. 1992-6. 1. 1993 (2)
- *Likovna delavnica Bled*; prireditelj: Občinska Zveza prijateljev mladine Celje; 14. 12.-24. 12. 1992 (8)

- 1993** · *Letna pregledna razstava Društva likovnih amaterjev Celje*; prireditelj: Društvo likovnih amaterjev Celje; 8. 2.-13. 2. 1993 (8)
- *V svetu lutk*; avtorici: Marija Počivavšek, Tanja Roženberger; Kočevje 11. 2.-31. 3. 1993, Ptuj 6. 4.-31. 5. 1993, Velenje 4. 10.-30. 11. 1993 (3)
- *Korenine - razstava umetniških fotografij Vinka Skaleta*; prireditelj: Vinko Skale; 12. 3.-26. 3. 1993 (8)
- *Mesto, dostopno vsem ljudem*; prireditelj: Center za rehabilitacijo invalidov; 15. 3.-27. 3. 1993 (8)
- *Spominski park Teharje s spominskimi objektom v Celju*; prireditelj: Vlada RS in Društvo arhitektov Ljubljana; 29. 3.-6. 4. 1993 (8)
- *Ujeti modo*; Zavod za kulturne prireditve Celje; 8. 4.-30. 4. 1993 (8)
- *Slovenska zobozdravstvena zbirka*; avtorja: Franc Štolfa, Marija Počivavšek; 5. 5. 1993-1. 3. 2002 (1)
- *Voda*; prireditelj: Tehniški muzej Dunaj in Avstrijsko zvezno ministrstvo za znanost in kulturo; 20. 8.-24. 8. 1993 (8)
- *Nazaj v planinski raj*; avtorji: Andreja Rihter, Tanja Roženberger, Marija Počivavšek, Bronica Gologranc Zakonjšek, Darja Jan, Emil Lajh, Branko Goropevšek; 8. 9.-30. 10. 1993 (2)
- *Celjski mednarodni slikarski tedni*; prireditelj: Kovinotehna Celje; 2. 12.-17. 12. 199/ (8)
- *Celje na starih razglednicah*; avtorica: Andreja Rihter; 23. 12. 1993-31. 1. 1994 (2)
- 1994** · *Letna pregledna razstava Društva likovnih amaterjev Celje*; prireditelj: Društvo likovnih amaterjev Celje; 7. 2.-11. 2. 1994 (8)
- *Nazaj v planinski raj*; avtorji: Andreja Rihter, Tanja Roženberger, Marija Počivavšek, Bronica Gologranc Zakonjšek, Darja Jan, Emil Lajh, Branko Goropevšek; Ljubljana 10. 2.-19. 3. 1994 (3)
- *Rihard Jakopič. To sem jaz, umetnik ...*; prireditelj: Narodna galerija in Mestni muzej Ljubljana; 17. 2.-23. 4. 1994 (8)
- *Ljubiteljska ustvarjalnost v tretjem življenjskem obdobju*; prireditelj: Aktiv upokojencev LB Splošne banke Celje; 15. 3.-19. 3. 1994 (8)
- *Celje salon 1994/Mednarodna razstava umetniških fotografij*; prireditelj: Vinko Skale; 15. 4.-5. 5. 1994 (8)
- *V svetu lutk*; avtorici: Marija Počivavšek, Tanja Roženberger; Brežice 15. 4.-15. 5. 1994, Nova Gorica 30. 5.-30. 6. 1994 (3)
- *Rihard Jakopič v očeh najmlajših*; avtorica: Bronica Gologranc Zakonjšek; 9. 5.-17. 6. 1994 (2)
- *Arhitectura Domestica*; prireditelj: Liljana Praprotnik Zupančič; 11. 5.-21. 5. 1994 (8)
- *Uresničene vizije interierjev*; prireditelj: Maja Tasič Demšar; 12. 5.-28. 5. 1994 (8)
- *Skavti in gozdovniki*; prireditelj: Muzej narodne osvoboditve Maribor; 2. 6.-30. 6. 1994 (8)
- *Likovna šola Umbra*; prireditelj: Damjana Brumec; 3. 6.-17. 6. 1994 (8)
- *V. prekomorska brigada in I. brigada, ustanovljena v ZSSR*; avtor: Emil Lajh; 24. 6.-30. 9. 1994 (2)
- *Severnoameriški Indijanci danes & jutri*; prireditelj: Museum für Völkskunde Dunaj; 19. 9.-25. 9. 1994 (8)
- *Piransko pristanišče od starega Mandrača do današnje podobe*; prireditelj: Pomorski muzej "Sergej Mašera" Piran; 22. 9.-14. 10. 1994 (8)
- *V. prekomorska brigada in I. brigada, ustanovljena v ZSSR*; avtor: Emil Lajh; Koper 1. 10.-25. 10. 1994, Slovenj Gradec 25. 11. 1994-20. 1. 1995 (3)
- *Na robu veselja*; prireditelj: Barfly Celje; 18. 10.-22. 10. 1994 (8)
- *Mesto Celje v očeh najmlajših*; prireditelj: VVZ Tončke Čečve Celje; 25. 10.-4. 11. 1994 (8)
- *Iz zlatarske tradicije mesta ob Savinji*; avtorici: Iris Hertiš (Zakošek), Marija Počivavšek; 30. 11.-15. 12. 1994 (2)
- *Trgovina z mešanim blagom*; avtorica: Marija Počivavšek; Rogatec 1994 (4)
- 1995** · *Večer s Komornim moškim zborom Celje in V. Četkovičem*; prireditelj: Vasilije Četkovič; 5. 1.-20. 1. 1995 (8)
- *Kdor naš si, z nami poj!*; avtorici: Iris Hertiš (Zakošek), Marija Počivavšek; 25. 1.-11. 2. 1995 (2)
- *VII. celjski mednarodni slikarski teden*; avtorji: Alistair Magee, Drago Tršar, Horst Keining, Ivan Kožarič, Derek Cunningham, Heinrich Pözl; 14. 2.-14. 3. 1995 (9)
- *Drobci nekega vsakdana*; prireditelj: ZVNKD, Oddelek za arheologijo FF; 15. 2.-11. 3. 1995 (8)
- *Otroški muzej Hermanov brlog*; avtorji projekta: Bronica Gologranc Zakonjšek, Tanja Roženberger, Andreja Rihter, Rado Gologranc; 7. 3. 1995 (1)
- *Herman Lisjak spoznava denar*; avtorji: Bronica Gologranc Zakonjšek, Tanja Roženberger, Andrej Šemrov; 7. 3. 1995-31. 7. 1996 (2)
- *Celjske vedute*; avtorica: Andreja Rihter; Bezirkssparkasse Singen, Nemčija; 9. 3.-24. 3. 1995 (3)
- *20 let likovnega ustvarjanja celjskih likovnikov DPD Svoboda Celje*; prireditelj: Delavsko prosvetno društvo Svoboda Celje; 20. 3.-24. 3. 1995 (8)
- *Marijan Jevšovar*; avtor: Marijan Jevšovar; 23. 3.-30. 4. 1995 (9)

- *VII. celjski mednarodni slikarski teden*; avtorji: Alistair Magee, Drago Tršar, Horst Keining, Ivan Kožarič, Derek Cunningham, Heinrich Pözl; 24. 3.-26. 4. 1995 (3)
- *Slovenci v Veliki Britaniji 1991-1994*; prireditelj: Svetovni slovenski kongres - Konferenca za RS; 28. 3.-15. 4. 1995 (8)
- *Ob petdesetletnici konca druge svetovne vojne*; avtorji: Ivo Vraničar (Muzej novejšje zgodovine Ljubljana), Iris Hertiš (Zakošek), Marija Počivavšek, Andreja Rihter (Muzej novejšje zgodovine Celje), Zdenka Rogl, Marjan Žnidarič (Muzej narodne osvoboditve Maribor); Ljubljana 26. 4.-28. 5. 1995; Maribor 31. 5.-31. 8. 1995, Celje 12. 9.-15. 10. 1995 (6)
- *Marko Andlovic, Tadej Tozon*; avtorja: Marko Andlovic, Tadej Tozon; 5. 5.-5. 6. 1995 (9)
- *XXI. mednarodni grafični bienale*; avtorji: 11 študentov akademije iz Stockholma; 14. 6.-14. 8. 1995 (9)
- *Znaki na prtih*; prireditelj: Erna Ferjanič Fric; 11. 5.-3. 6. 1995 (8)
- *Beleženje časa, ki mineva*; avtorji: Marija Počivavšek, Andreja Rihter, Aleš Stopar; 21. 6.-19. 8. 1995 (2)
- *Podobe starih industrijskih podjetij na Celjskem*; prireditelj: Zgodovinski arhiv Celje; 4. 9.-16. 9. 1995 (8)
- *Ukradeni otroci*; avtor: Emil Lajh; I. osnovna šola Celje 16. 9.-6. 10. 1995 (3)
- *Beleženje časa, ki mineva*; avtorji: Marija Počivavšek, Andreja Rihter, Aleš Stopar; Piran 6. 10.-6. 11. 1995; Ljubljana 9. 11.-30. 11. 1995 (3)
- *VIII. celjski mednarodni slikarski tedni*; avtorji: Carol Rhodes, Gerard Quinn, Paul Schwer, Ferdinand Penker, Ivica Krošlakova, Gustav Gnamuš, Josip Vaništa; Piran 6. 10. 1995 (3)
- *V. prekomorska brigada*; avtor: Emil Lajh; Radenci 3. 11.-3. 12. 1995 (3)
- *Štore: od agrarnega zaselka do industrijskega kraja*; avtorica: Iris Hertiš (Zakošek); 9. 10.-15. 11. 1995 (2)
- *Marijan Tršar*; avtor: Marijan Tršar; 3. 11.-9. 12. 1995 (9)
- *II. mednarodni salon karikature Čvorak*; prireditelj: Zavod za kulturne prireditve Celje, Občina Celje; 20. 11.-30. 11. 1995 (8)
- *VIII. celjski mednarodni slikarski tedni*; avtorji: Carol Rhodes, Gerard Quinn, Paul Schwer, Ferdinand Penker, Ivica Krošlakova, Gustav Gnamuš, Josip Vaništa; 15. 12. 1995-20. 1. 1996 (9)
- *Razstava fotografije Gojmirja Mlakarja*; avtor: Gojmir Mlakar; 15. 12. 1995-20. 1. 1996 (2)
- 1996** · *Razstava treh slikarjev*; prireditelj: Likovna sekcija DPD Svoboda Celje; 5. 2.-9. 2. 1996 (8)
- *Dejavnost slovenske skupnosti v Bariločah*; prireditelj: Planinsko društvo Celje, ID Slovenija v svetu Ljubljana; 12. 2.-17. 2. 1996 (8)
- *Umetniške fotografije*; prireditelj: Herman Čater; 27. 2.-8. 3. 1996 (8)
- *Ostani miren*; prireditelj: Društvo za promocijo in vzgojo za zdravje Slovenije; 12. 3.-16. 3. 1996 (8)
- *Razstava slik Erike Marije Bajuk*; avtorica: Marija Bajuk; 20. 3.-15. 4. 1996 (2)
- *Štore: od agrarnega zaselka do industrijskega kraja*; avtorica: Iris Hertiš (Zakošek); Ravne na Koroškem 22. 3.-12. 4. 1996 (3)
- *Nacistični ukrepi na celjskem območju, preureditev spominske sobe Stari pisiker*; avtorici: Iris Hertiš (Zakošek), Marija Počivavšek; 9. 4. 1996-1. 12. 2002 (1)
- *Letna pregledna razstava članov celjske likovne sekcije DPD Svoboda Celje*; prireditelj: Likovna sekcija DPD Svoboda Celje; 16. 4.-19. 4. 1996 (8)
- *Otroški muzej Hermanov brlog in del občasne razstave Herman Lisjak spoznava denar*; Benetke, Italija 19. 4.-26. 4. 1996 (3)
- *Moje mesto, zdravo mesto*; prireditelj: Projektna pisarna Celje zdravo mesto; 23. 4.-30. 4. 1996 (8)
- *Umetniško prebujanje*; prireditelj: Osnovna šola Hudinja; 13. 5.-18. 5. 1996 (8)
- *Mario Bennedetti*; avtor: Mario Bennedetti; 24. 5.-10. 7. 1996 (9)
- *Bliža se železna cesta ...*; avtorici: Iris Hertiš (Zakošek), Marija Počivavšek; 28. 5.-31. 7. 1996 (2)
- *Beleženje časa, ki mineva*; avtorji: Marija Počivavšek, Andreja Rihter, Aleš Stopar; Grevenbroich, Nemčija (avgust) 1996 (3)
- *Rihard Jakopič v očeh najmlajših*; avtorica: Bronica Gologranc Zakonjšek; Zdravstveni dom Celje (junij) 1996 (4)
- *Motivi slovenskih muzejskih lokomotiv Jožeta Trpina na poštinih znamkah*; prireditelj: Jože Trpin; 28. 5.-31. 7. 1996 (8)
- *Moduli društva ljubiteljev železnic*; prireditelj: Društvo ljubiteljev železnic; 28. 5.-3. 6. 1996 (8)
- *Djuro Seder*; avtor: Djuro Seder; 10. 9.-25. 10. 1996 (9)
- *3x Koschuch*; avtorji: Louise, Ernst in Ernst jr. Koschuch; 11. 9.-12. 10. 1996 (2)
- *Hi konjiček/Igrače na kolesih*; avtorji: Bernhard Sasse, Andreas Curtius, Deutsches Technikmuseum Berlin; 1. 10. 1996-31. 8. 1997 (2)
- *Pohištvo Karo v očeh otrok*; prireditelj: CRI d.o.o. Celje; 4. 11.-8. 11. 1996 (8)

- *125-letnica Turističnega društva Celje*; avtorice: Iris Hertiš (Zakošek), Darja Jan, Andreja Rihter; 18. 11.-2. 12. 1996 (2)
- *Glavni trg*; avtorice: Iris Hertiš (Zakošek), Tanja Roženberger Šega, Branka Primc (ZVNKD Celje); 12. 12. 1996-28. 2. 1997 (2)

Demonstracija svečarske obrti na razstavi Glavni trg, 1996 (foto Sherpa).

- *Celjski mednarodni slikarski tedni 1988-1997*; 10. 10. 1997 (2)
- *Hitreje, višje, močnejše*; avtorici: Marija Počivavšek, Bronica Gologranc Zakonjšek; 16. 10. 1997-7. 3. 1999 (2)
- *Kdo bo z nami šel v gozdliček?*; prireditelj: Vrtec Tončke Čečeve Celje; 11. 11.-18. 11. 1997 (8)

- 1998**
- *Zdenka Sertič in Etnografski muzej Zagreb*; prireditelj: Etnografski muzej Zagreb; 29. 1.-14. 3. 1998 (8)
 - *X. mednarodni slikarski tedni*; avtorji: več avtorjev; 20. 2.-15. 4. 1998 (9)
 - *Igra svetlobe*; prireditelj: Herman Čater; 24. 3.-4. 4. 1998 (8)
 - *Pregledna razstava slik*; prireditelj: Društvo likovnih amaterjev Celje; 7. 4.-11. 4. 1998 (8)
 - *Uroš Paternu*; avtor: Uroš Paternu; 24. 4.-10. 6. 1998 (9)
 - *50 let AD Kladivar v stoletju celjske atletike*; avtorja: Tone Kregar, Iris Zakošek; 25. 4.-9. 5. 1998 (2)
 - *Kaj se skriva pod klobukom*; avtorji: Tanja Roženberger Šega in avtorska skupina za stalno postavitev; 18. 5.-30. 7. 1998 (2)
 - *Glavni trg v Celju in predstavitev nominacije Otroškega muzeja za EMYO*; avtorice: Iris Zakošek, Tanja Roženberger Šega, Branka Primc (ZVNKD Celje); Ljubljana 4. 6.-20. 6. 1998 (3)
 - *Uršola Berlot, Edvin Dobrilovic, Uroš Paternu, Mihael Rudl*; avtorji: več avtorjev; 19. 6.-31. 7. 1997 (9)
 - *Spominska razstava o XIV. diviziji*; avtor: Tone Kregar; Tolsti vrh 20. 6. 1998 (4)
 - *Igrače in igre moje mladosti*; avtorica: Tanja Roženberger Šega; 10. 8.-25. 8. 1998 (2)
 - *Trevor Bell*; avtor: Trevor Bell; 4. 9.-20. 10. 1998 (9)
 - *Škarje in platno*; avtorica: Tanja Roženberger Šega; Mednarodni obrtni sejem - hala Golovec; 11. 9.-21. 9. 1998 (3)
 - *Škarje in platno*; avtorica: Tanja Roženberger Šega; 24. 9.-25. 10. 1998 (2)
 - *Stare razglednice občine Vojnik*; avtorica: Andreja Rihter; Zdravstveni dom Vojnik; 28. 9.-12. 10. 1998 (3)
 - *Predstavitev ateljeja Pelikan in Otroškega muzeja*; avtorici: Andreja Rihter, Bronica Gologranc Zakonjšek; Sejem gostinstva in turizma GOST TOUR v Mariboru 6. 10.-10. 10. 1998 (4)
 - *Svetovna vojna v fondih Zgodovinskega arhiva Celje*; prireditelj: Zgodovinski arhiv Celje; 29. 10.-2. 12. 1998 (8)

- 1997**
- *Avugst Deržek - Beleženje časa, ki mineva*; avtorji: Marija Počivavšek, Andreja Rihter, Aleš Stopar; Zdravstveni dom Celje (januar) 1997 (4)
 - *IX. mednarodni slikarski tedni*; avtorji: več avtorjev; 14. 2.-31. 3. 1997 (9)
 - *Igra svetlobe*; prireditelj: Herman Čater; 4. 3.-8. 3. 1997 (8)
 - *Letna pregledna razstava članov celjske likovne sekcije DPD Svoboda Celje*; prireditelj: Likovna sekcija DPD Svoboda Celje; 11. 3.-14. 3. 1997 (8)
 - *dr. Janez Bleiweis in njegov čas*; prireditelj: Gorenjski muzej Kranj; 21. 3.-1. 4. 1997 (8)
 - *Fotografski atelje Josipa Pelikana*; avtorica projekta: Andreja Rihter; 25. 4. 1997 (1)
 - *Mladinske delovne brigade*; avtorica: Darja Jan; Letališče Levec 25. 4. 1997 (4)
 - *Josip Pelikan in Celje*; avtorica: Andreja Rihter; Zdravstveni dom Celje (maj) 1997 (4)
 - *Ashod Bayandour*; avtor: Ashod Bayandour; 9. 5.-30. 6. 1997 (9)
 - *Ljubica Ratkajec Kočica*; avtorica: Andreja Rihter; 6. 6.-31. 7. 1997 (2)
 - *Marko Andlovic*; avtor: Marko Andlovic; 4. 7.-31. 7. 1997 (9)
 - *Tommy Lindon*; avtor: Tommy Lindon; 5. 9.-7. 10. 1997 (9)
 - *Oj ta vojaški boben/Vojaške uniforme iz zasebne zbirke Janeza J. Švajncerja*; avtorici: Marija Počivavšek, Andreja Rihter; 18. 9.-31. 12. 1997 (2)
 - *Narodni dom v Celju*; avtorji: Iris Zakošek (MnZC), Tatjana Kač in Branko Lesjak (OKC); Narodni dom Celje 1. 10. 1997 (4)

- *XI. Telekomovi mednarodni slikarski tedni*; avtorji: več avtorjev; 6. 11.-30. 11. 1998 (9)
- *90 let vodovoda in 125 let plina v Celju*; avtorica: Barbara Šoster; 10. 11.-21. 11. 1998 (2)
- *Andrej Jemec*; avtor: Andrej Jemec; 17. 12.-31. 12. 1998 (9)

- 1999**
- *Dekleta in šola*; prireditelj: Zgodovinski arhiv Ptuj; 4. 2.-28. 2. 1999 (8)
 - *Tralala hopsasa, pustne smo šeme*; prireditelj: Vrtec Tončke čečeve Celje; 10. 2.-20. 2. 1999 (8)
 - *Likovna razstava*; prireditelj: Društvo likovnih amaterjev Celje; 22. 2.-27. 2. 1999 (8)
 - *Veljko Toman: Kako nastaja slika? Od realizma do abstrakcije*; avtor: Veljko Toman; 2. 3.-20. 3. 1999 (2)
 - *Temna stran meseca*; prireditelj: Drago Jančar, Vasko Simoniti, Janez Suhadolc; 3. 3.-11. 4. 1999 (8)
 - *50 let Moškega komornega zbora*; avtorica: Barbara Šoster; 25. 3.-11. 4. 1999 (2)
 - *Ko bo cvetel lan*; prireditelj: Slovenska prosvetna zveza Celovec; 11. 4.-13. 5. 1999 (8)
 - *Mamut v Hermanovem brlogu*; avtorji: strokovnjaki Prirodoslovnega muzeja Slovenije; 13. 4. 1999-31. 12. 2000 (2)
 - *Čas vojne, čas miru*; avtor: Tone Kregar; Srednja tehniška šola Celje 27. 4. 1999 (3)
 - *Muzejska fotografija*; avtorica: Andreja Rihter; Cankarjev dom Ljubljana/4. slovenski muzejski sejem 13. 5.-19. 5. 1999 (3)
 - *Celje, ki ga ni več*; avtorica: Andreja Rihter; 18. 5. 1999-10. 5. 2002 (2)
 - *Likovni izdelki OŠ Glazija*; prireditelj: Osnovna šola Glazija; 1. 6.-11. 6. 1999 (8)
 - *Muzejska poletna delavnica "Jožefov hrib '99"*; avtorji: udeleženci MPD Jožefov hrib '99; 2. 7.-12. 7. 1999 (2)
 - *Razstava otroških del otrok vrtca Anice Černejeve in Pediatričnega oddelka bolnišnice Celje*; prireditelj: Saša Kerkoš, Tina Brinovar; 25. 8.-29. 8. 1999 (8)
 - *Geološka naravna dediščina in njeno varovanje*; prireditelj: Mateja Golež, Tomaž Majcen; 14. 9.-18. 9. 1999 (8)
 - *Pozabljene pokrajine*; prireditelj: Matija Golner; 21. 9.-27. 10. 1999 (8)
 - *Dobra igrača*; avtorica: Bronica Gologranc Zakonjšek; 2. 11.-30. 11. 1999 (2)
 - *Dobrodelna dražba likovnih del*; prireditelj: Rotary club Celje; 3. 11.-10. 11. 1999 (8)
 - *Razstava fotografij*; prireditelj: Fotografsko društvo Celje; 15. 11.-24. 11. 1999 (8)
 - *Jelka Reichman: Tisočletje, lahko noč*; avtorica: Jelka Reichman; 30. 11.-30. 12. 1999 (2)

- *Predstavitev zobozdravstvene zbirke*; avtorji: Marija Počivavšek, Barbara Šoster, v sodelovanju s prim. dr. Francem Štolfo; Zdravstveni dom Celje 15. 12. 1999 (4)

- 2000**
- *Živeti v Celju*; avtorji: Tone Kregar, Marija Počivavšek, Andreja Rihter, Tanja Roženberger Šega, Iris Zakošek; 27. 3. 2000 (1)
 - *Muzejska poletna delavnica "Praznični krog"*; avtorji: udeleženci MPD; 7. 7. 2000 (2)
 - *Sprehod s Pelikanom*; avtorica: Andreja Rihter; 8. 12.-31. 12. 2000 (2)
 - *O boleznih in zdravju*; avtorica: Marija Počivavšek; Zdravstveni dom Celje 23. 10. 2000 (4)
 - *Ne! (razstava o drogah)*; prireditelj: Koroški pokrajinski muzej Slovenj Gradec; 11. 1.-11. 2. 2000 (8)
 - *Zima, zima bela*; prireditelj: Vrtec Tončke Čečeve Celje; 14. 2.-20. 2. 2000 (8)
 - *Likovna razstava*; prireditelj: Celjski likovniki KPD Svoboda; 22. 2.-3. 3. 2000 (8)
 - *Fotografija je treba pokazati*; prireditelj: Ivan Strmole, Janko Cahon; 14. 3.-19. 3. 2000 (8)
 - *100 let Leona Štuklja*; prireditelj: Dolenjski muzej Novo mesto; 22. 3.-10. 9. 2000 (8)
 - *Polžek je gospod*; prireditelj: Vrtec Anice Černejeve; 3. 4.-14. 4. 2000 (8)
 - *Zarjin bralček*; prireditelj: Vrtec Zarja Celje; 17. 4.-30. 4. 2000 (8)
 - *Šepetanje starih čajnikov*; prireditelj: Osnovna šola Hudinja; 15. 6.-20. 6. 2000 (8)
 - *Zobomistinja*; prireditelj: Vrtec Zarja Celje; 12. 9.-22. 9. 2000 (8)
 - *Mladi za Celje*; prireditelj: Mestna občina Celje; 26. 9.-6. 10. 2000 (8)
 - *Tomaž Lunder*; prireditelj: Tomaž Lunder; 17. 10.-30. 10. 2000 (8)
 - *Pregledna razstava slikarskih del*; prireditelj: Jure Godec; 3. 11.-13. 11. 2000 (8)
- 2001**
- *Prelomni čas 1990*; prireditelj: Ministrstvo za obrambo RS, GŠ Slovenske vojske, Center za vojaškozgod. vprašanja; 5. 1.-31. 1. 2001 (8)
 - *Vedute Celja in okolice*; avtorici: Marija Počivavšek, Iris Zakošek; Zdravstveni dom Celje 1. 2. 2001 (4)
 - *Pravljice v očeh otrok*; prireditelj: Vrtec Anice Černejeve Celje; 6. 2.-18. 2. 2001 (8)
 - *Pustna šema*; prireditelj: Javni sklad RS za kulturne dejavnosti - območna izpostava Celje; 21. 2.-9. 3. 2001 (8)
 - *V deželi klobukov*; prireditelj: Osnovna šola Šmartno ob Paki; 26. 2.-8. 3. 2001 (8)

- *Prometna pot v Hermanov brlog*; avtorica: Jožica Trateški v sodelovanju s Tehniškim muzejem Slovenije, Železniškim muzejem, Pomorskim muzejem "Sergej Mašera" Piran ter Svetom za preventivo in vzgojo v cestnem prometu; 7. 3. 2001–31. 7. 2002 (2)
- *Pregledna likovna razstava*; prireditelj: Društvo likovnih amaterjev Celje; 13. 3.–23. 3. 2001 (8)
- *Otroci Celjanom*; prireditelj: Vrtec Anice Černejeve Celje, Vrtec Tončke Čečeve, Vrtec Zarja Celje; 9. 4.–20. 5. 2001 (8)
- *Predstavitev zbirke Keleia*; prireditelj: Keleia; 22. 5.–3. 6. 2001 (8)
- *Štore skozi čas/Vpliv rudarstva in železarstva na razvoj kraja*; avtorica: Iris Zakošek; Osnovna šola Štore 28. 5.–3. 6. 2001 (3)
- *In jutri bo nov dan/Osamovojitvena vojna 1991 v Zahodnoštajerski pokrajini*; avtorica: Darja Jan v sodelovanju z Združenjem veteranov vojne za Slovenijo Zahodnoštajerske in Združenjem vojnih veteranov Sever za celjsko območje; 8. 6.–29. 7. 2001 (2)
- *Flosarska zbirka*; avtorica: Tanja Roženberger Šega; Ljubno 2. 8. 2001 (4)
- *Za oči in srce*; prireditelj: Univerza za III. življenjsko obdobje, krožek ročnih del; 3. 9.–12. 9. 2001 (8)
- *Mladi za Celje*; prireditelj: Mestna občina Celje; 18. 9.–29. 9. 2001 (8)
- *In jutri bo nov dan/Osamovojitvena vojna 1991 v Zahodnoštajerski pokrajini*; avtorica: Darja Jan; Konzulat Republike Slovenije v Kanadi, Toronto 20. 9.–10. 12. 2001 (3)
- *Čebelica Maja*; prireditelj: Peter Messenhoeller; 2. 10.–30. 10. 2001 (8)
- *Fotografski natečaj*; prireditelj: Javni sklad RS za kulturne dejavnosti – območna izpostava Celje in Foto društvo Celje; 6. 11.–28. 11. 2001 (8)
- *Kaj ni muzejski predmet?*; avtorji: Bronica Gologranc Zakonjšek, Darja Jan, Marija Počivavšek, Tanja Roženberger Šega, Iris Zakošek; 3. 12. 2001–8. 2. 2002 (2)
- 2002 • *Pustna šema*; prireditelj: Javni sklad RS za kulturne dejavnosti – območna izpostava Celje; 7. 2.–26. 2. 2002 (8)
- *Pleteni izdelki iz sveže vrbe*; prireditelj: Jože Javšnik; 13. 2.–27. 2. 2002 (8)
- *Utrinki iz otroškega življenja*; avtorici: Bronica Gologranc Zakonjšek, Marija Počivavšek; Zdravstveni dom Celje 22. 2. 2002 (4)
- *Svoboda za čas*; prireditelj: KUD Svoboda Celje; 11. 3.–15. 3. 2002 (8)
- *Kako se v vrtcu učimo?*; prireditelj: Vrtec Tončke Čečeve; 18. 3.–31. 3. 2002 (8)
- *In jutri bo nov dan/Osamovojitvena vojna 1991 v Zahodnoštajerski pokrajini*; avtorica: Darja Jan; Slovenj Gradec 4. 4.–12. 5. 2002 (3)
- *Iz stare skrinje*; prireditelj: Vrtec Zarja Celje; 5. 4.–21. 4. 2002 (8)
- *Slovenska zobozdravstvena zbirka – prenovljena vsebina*; avtorja: Franc Štolfa, Marija Počivavšek; 22. 4. 2002 (1)
- *V prekomorska brigada*; avtorica: Darja Jan; Trbovlje 25. 4.–8. 5. 2002 (3)
- *Igrali so se nekoč, igramo se danes*; prireditelj: Vrtec Anice Černejeve Celje; 6. 5.–19. 5. 2002 (8)
- *"Bejžmo, so že Gabrčani tu!" (90 let GD Gaberje)*; avtorica: Tanja Roženberger Šega v sodelovanju z Gasilskim društvom Gaberje; 20. 5.–27. 5. 2002 (2)
- *Josip Pelikan v planinah*; avtorica: Andreja Rihter; 24. 5. 2002–1. 6. 2004 (2)
- *Celje nekoč in danes*; avtorici: Bronica Gologranc Zakonjšek, Helena Vogelsang; 29. 5.–12. 6. 2002 (2)
- *50 let ribiške družine*; prireditelj: Ribiška družina Celje; 17. 6.–23. 6. 2002 (8)
- *V objemu petih zastav*; avtorica: Darja Jan; Vojašnica Celje 26. 6. 2002 (4)
- *Zjutraj pred ogledalom – Na modnem toboganu tokrat perilo!*; prireditelj: Pokrajinski muzej Maribor; 27. 6.–20. 9. 2002 (8)
- *Nasvidenje staro, dober dan novo raziskovalno leto 2002/2003*; prireditelj: Mestna občina Celje; 25. 9.–4. 10. 2002 (8)
- *Dobra igrača*; avtorica: Bronica Gologranc Zakonjšek; 1. 10. 2002–27. 1. 2003 (2)
- *60 let nacističnega genocida – ukradeni otroci*; avtorica: Darja Jan; 5. 10.–3. 11. 2002 (2)
- *Z najboljšimi željami ...!*; avtorici: Marija Počivavšek, Bronica Gologranc Zakonjšek; Zdravstveni dom Celje 16. 10. 2002 (4)
- *Športni utrip na Celjskem*; avtorici: Marija Počivavšek, Bronica Gologranc Zakonjšek; Zdravstveni dom Celje 16. 10. 2002 (4)
- *Ali še rišete?*; prireditelj: Božo Kos; 4. 11.–24. 11. 2002
- *Trgovina Železninar*; avtorica: Marija Počivavšek; Trgovina Železninar Celje; 9. 11. 2002 (4)
- *Tam za hribi je tako kot tukaj .../Evropska poglavja slovenske zgodovine v 20. stoletju*; avtorji: skupina avtorjev iz Muzeja novejšje zgodovine Slovenije, Muzeja narodne osvoboditve Maribor in Muzeja novejšje zgodovine Celje; iz našega muzeja so sodelovale: Darja Jan, Marija Počivavšek, Tanja

- Roženberger Šega, Iris Zakošek; Muzej novejšje zgodovine Slovenije 14. 11. 2002–31. 2. 2003 (6)
- *Dekletom – 25-letnica Ženskega pevskega zbora skladateljev Ipavcev Šentjur*; avtorica: Darja Jan; Šentjur 23. 11.–1. 12. 2002 (7)
- *Droga ni moda*; prireditelj: DZU FILTER; soavtor Tone Kregar; 26. 11.–6. 12. 2002 (8)
- *Tudi to je muzejski predmet!*; avtorice: Bronica Gologranc Zakonjšek, Darja Jan, Marija Počivavšek, Tanja Roženberger Šega, Iris Zakošek; 12. 12. 2002–31. 1. 2003 (2)
- *Stari pisar – prenovljena vsebina*; avtorja: Tone Kregar, Marija Počivavšek; 17. 12. 2002 (1)
- *Zbirka Aleksandra Videčnika*; avtor: Aleksander Videčnik; Kulturni dom Mozirje; od 2002 v upravljanju Muzeja novejšje zgodovine Celje (4)
- 2003 • *Umetnost v vrtcu*; prireditelj: Vrtec Tončke Čečeve Celje; 12. 2.–19. 2. 2003 (8)
- *Predšolski otrok in umetnost*; prireditelj: Vrtec Zarja Celje; 25. 2.–2. 3. 2003 (8)
- *Pustne maske*; prireditelj: Javni sklad RS za kulturne dejavnosti – območna izpostava Celje; 26. 2.–9. 3. 2003 (8)
- *Dobra igrača*; avtorica: Bronica Gologranc Zakonjšek; Trbovlje 7. 3.–5. 5. 2003; Koper 3. 12. 2003–17. 1. 2004 (3)
- *Ljubezen in revolucija*; avtor: Tone Kregar; 11. 3.–6. 4. 2003 (2)
- *S Hermanom na etnopotep*; avtorica: Sonja Kogej Rus (SEM); 20. 3. 2003–30. 12. 2004 (2)
- *Tam za hribi je tako kot tukaj .../Evropska poglavja slovenske zgodovine v 20. stoletju*; avtorji: skupina avtorjev iz Muzeja novejšje zgodovine Slovenije, Muzeja narodne osvoboditve Maribor in Muzeja novejšje zgodovine Celje; iz našega muzeja so sodelovale: Darja Jan, Marija Počivavšek, Tanja Roženberger Šega, Iris Zakošek; Celje 11. 4.–11. 5. 2003; Grčija (Atene); Turčija (Istanbul, Ankara); Maribor 16. 12. 2003–31. 1. 2004 (3)
- *Oaza miru in zdravja*; avtorica: Marija Počivavšek; Dobrna 14. 4. 2003 (4)
- *Ljubezen in revolucija*; avtor: Tone Kregar; Maribor 13. 5.–3. 11. 2003 (3)
- *Ex tempore Pelikanova nagrada 2003*; prireditelj: Fotografsko društvo Celje; 15. 5.–8. 6. 2003 (8)
- *Plakat miru*; prireditelj: Lions club Mozaik Celje, Lions club Celje; 13. 6.–30. 6. 2003 (8)
- *Muzej računalništva*; prireditelj: Revija Monitor, Mladina; 1. 7.–25. 7. 2003 (8)
- *Klekljanje*; prireditelj: Društvo klekljanja in ljubiteljev čipke Celje; 20. 8.–28. 8. 2003 (8)

- *Spomini na babico in nam v veselje*; prireditelj: Univerza za III. življenjsko obdobje; 1. 9.–10. 9. 2003 (18)
- *Filmska prireditev v mestu ob Savinji*; avtorica: Iris Zakošek; 16. 9.–28. 9. 2003 (2)
- *Nagrada in spodbuda mladim raziskovalcem*; prireditelj: Mestna občina Celje; 1. 10.–12. 10. 2003 (8)
- *Letos 195-, kmalu 200-letnica I. gimnazije Celje*; prireditelj: I. gimnazija in Zgodovinski arhiv Celje; 15. 10.–9. 11. 2003 (8)
- *Poglej, muzej! Že 40 let ...*; avtorji: Marija Počivavšek, Iris Zakošek, Bronica Gologranc Zakonjšek, Darja Jan, Tone Kregar; 27. 11. 2003–9. 2. 2004 (2)
- *60 let ustanovitve 1. jugoslovanske brigade, ustanovljene v Sovjetski zvezi*; avtor: Tone Kregar; Narodni dom Celje; 11. 12. 2003 (3)
- 2004 • *Dobra igrača*; avtorica: Bronica Gologranc Zakonjšek; Ravne na Koroškem 5. 2.–4. 4. 2004; Ljubljana 25. 5.–11. 6. in 14. 9.–1. 11. 2004 (3)
- *Pustna šema*; prireditelj: Javni sklad RS za kulturne dejavnosti – območna izpostava Celje; 20. 2.–29. 2. 2004 (8)
- *Otrokovo okolje*; prireditelj: Vrtec Tončke Čečeve Celje; 2. 3.–11. 3. 2004 (8)
- *Opazujem in raziskujem, ker sem radoveden*; prireditelj: Vrtec Anice Černejeve Celje; 13. 3.–22. 3. 2004 (8)
- *Predšolski otrok in naravoslovje*; prireditelj: Vrtec Zarja Celje; 24. 3.–2. 4. 2004 (8)
- *Zdravstveni dom Celje od ustanovitve do zlatega grba*; avtorji: Marija Počivavšek, Iris Zakošek, Vanja Voga Planinc, Brane Mežnar, Vinko Skale; 7. 4.–30. 4. 2004 (2)
- *Iskrice za dušo*; prireditelj: Ema Krhlanko; 3. 5.–10. 5. 2004 (8)
- *Zdravstveni dom Celje od ustanovitve do zlatega grba*; avtorji: Marija Počivavšek, Iris Zakošek, Vanda Voga Planinc, Brane Mežnar, Vinko Skale; Zdravstveni dom Celje 10. 5. 2004 (4)
- *Ustvari svetlejši jutri; prireditelj: Lions club Mozaik Celje*; 12. 5.–26. 5. 2004 (8)
- *Teharje skozi čas*; avtorici: Marija Počivavšek, Iris Zakošek; Izobraževalni center Štore 26. 5.–31. 8. 2004 (2)
- *Železarstvo v Štorah*; avtorica: Iris Zakošek; Izobraževalni center Štore 26. 5. 2004 (4)
- *Osnovna šola Teharje*; avtorica: Iris Zakošek; Izobraževalni center Štore 26. 5. 2004 (4)
- *Kolo nasilja*; avtorji: več soavtorjev, Marko Štepec (MNZS, vodja projekta), Tone Kregar (MnZC); 31. 5. 2004 (2)

- *Prekomorska mladost*; avtorica: Darja Jan; 1. 6.-27. 6. 2004 (2)
- *Kamnarska hiša*; avtorici: Tanja Roženberger Šega, Alenka Čas; Muzej na prostem Rogatec 15. 6. 2004 (4)
- *Poletne impresije*; avtorica: Marija Počivavšek; 18. 6. 2004-1. 9. 2007 (2)
- *Pogled skozi okno/Arheološka izkopavanja na Mari-borski cesti*; prireditelj: MC Gaberje v sodelovanju z Arhej d.o.o. in Silvom Blazinškom; 28. 6.-31. 8. 2004 (8)
- *“Štajerska v borbi” – Ostrožno 1954*; avtor: Tone Kregar; 9. 9.-15. 10. 2004 (2)
- *Mozirje in Mozirjani*; avtorica: Iris Zakošek; Kaplanija v Mozirju 25. 9. 2004 (1. del) (4)
- *Pod koraki/Zavarovalna arheološka izkopavanja pred izgradnjo dvigala ob Muzeju novejšje zgodovine Celje*; avtorica: Danijela Brišnik (ZVKD OE Celje); 29. 9. 2004-4. 2. 2005 (7)
- *Spet novo raziskovalno leto*; prireditelj: Mestna občina Celje; 18. 10.-27. 10. 2004 (8)
- *Banka Celje – 140 let*; avtorica: Darja Jan; 30. 10.-29. 11. 2004 (2)
- *Novo iz muzejskega depoja*; avtorici: Bronica Gologranc Zakonjšek, Iris Zakošek; 3. 12. 2004-15. 1. 2005 (2)

- 2005**
- *Zdravstvena šola Celje – 50 let*; prireditelj: Zdravstvena šola Celje; 19. 1.-2. 2. 2005 (8)
 - *Pust 2005*; prireditelj: Javni sklad RS za ljubiteljsko kulturo, OI Celje; 7. 2.-14. 2. 2005 (8)
 - *Celje na starih zemljevidih*; prireditelj: Osrednja knjižnica Celje; 7. 2.-6. 3. 2005 (8)
 - *V deželi številki*; prireditelj: Vrtec Tončke Čečeve Celje; 7. 3.-14. 3. 2005 (8)
 - *Z majhnimi koraki do zdravega načina življenja*; prireditelj: Vrtec Anice Černejeve Celje; 15. 3.-21. 3. 2005 (8)
 - *Predšolski otrok v družbenem okolju*; prireditelj: Vrtec Zarja Celje; 22. 3.-30. 3. 2005 (8)
 - *Zvezde Evrope*; avtorice: Bronica Gologranc Zakonjšek, Marija Počivavšek, Iris Zakošek; 31. 3. 2005-31. 12. 2006 (2)
 - *Likovna razstava upokojenih pedagoških delavcev*; prireditelj: Društvo upokojenih likovnih pedagoških delavcev Slovenije; 31. 3.-7. 4. 2005 (8)
 - *Astrid Lindgren & Hans Christian Andersen*; prireditelj: Marjan Marinšek; 12. 4.-2. 5. 2005 (8)
 - *110 let Celjskega pevskega društva*; avtorica: Darja Jan; 5. 5.-15. 5. 2005 (2)
 - *Prikrito in očem zakrito/Prikrita grobišča 60 let po koncu 2. svetovne vojne*; avtor: Mitja Ferenc; 31. 5.-31. 8. 2005 (2)

- *Frankolovski zločin*; avtorja: Tone Kregar, Andreja Rihter; Spominska hiša frankolovskih žrtev Stranice 25. 6. 2005 (4)
- *Kako je bilo nekoč v Rogaški Slatini .../Pelikanova zdraviliška fotografija*; avtorice: Bronica Gologranc Zakonjšek, Marija Počivavšek, Helena Vogelsang; 7. 7.-3. 8. 2005 (2)
- *Razstava gospodinskih aparatov*; avtorica: Iris Zakošek; City park Ljubljana 19. 7.-30. 7. 2005 (3)
- *Likovna dela*; prireditelj: KUD Svoboda – likovna sekcija; 6. 9.-13. 9. 2005 (8)
- *Prikrito in očem zakrito/Prikrita grobišča 60 let po koncu 2. svetovne vojne*; avtor: Mitja Ferenc; Muzej novejšje zgodovine Slovenije; 13. 9.-30. 10. 2005 (3)
- *Predstavitev raziskovalnih nalog*; prireditelj: Mestna občina Celje; 19. 9.-5. 10. 2005 (8)
- *Razstava otroških vozičkov*; avtorica: Bronica Gologranc Zakonjšek; City park Ljubljana 20. 9.-25. 9. 2005 (3)
- *Mozirje in Mozirjani*; avtorica: Iris Zakošek; strokovna sodelavka: Darja Jan; Kaplanija v Mozirju 23. 9. 2005 (2. del) (4)
- *61 let V. prekomorske brigade*; avtorica: Darja Jan; Koper 6. 10.-6. 11. 2005 (3)
- *Spomenik osamosvojitve 1991 – predstavitev rezultatov natečaja*; prireditelj: Mestna občina Celje; 11. 10.-30. 10. 2005 (8)
- *130 let prve slovenske šole*; prireditelj: I. osnovna šola Celje; 8. 11.-22. 11. 2005 (8)
- *Ančka Gošnik Odec*; koordinacija: Marija Počivavšek, Bronica Gologranc Zakonjšek; 30. 11. 2005-31. 1. 2006 (2)
- *Podobe družabnosti*; avtorji: avtorska skupina MNZS, MnZC in MNO; iz MnZC: avtorja razstave: mag. Tone Kregar, Marija Počivavšek; soavtorici: Iris Zakošek, Darja Jan; Muzej novejšje zgodovine Slovenije 6. 12. 2005-april 2006 (6)
- *FeRTIK: Opuščena industrijska območja: 2005*; prireditelj: Koroški pokrajinski muzej, enota Ravne; razstavišče: Izobraževalni center Štore 15. 9.-10. 10. 2005 (8)

- 2006**
- *Dnevi sani in smuči*; City center Celje 11. 1.-11. 2. 2006 (3)
 - *Pet petlekt (zbrani, izbrani ...)/Plakati Simona Serneca*; prireditelj: Javni sklad RS za ljubiteljsko kulturo, OI Celje; 7. 2.-12. 3. 2006 (8)
 - *Prikrito in očem zakrito/Prikrita grobišča 60 let po koncu 2. svetovne vojne*; avtor: Mitja Ferenc; Maribor 30. 3.-2. 6. 2006 (3)
 - *Okupacija v 133 slikah/Celje 1941-1945*; avtor: Tone Kregar; 6. 4.-30. 7. 2006 (2)

- *Prekomorska mladost*; avtorica: Darja Jan; Rogatec 26. 5.-3. 7. 2006 (3)
- *Predstavitev zobozdravstvene zbirke na srečanju slovenskih stomatologov*; koordinacija: Marija Počivavšek, Andreja Rihter; Portorož 8. 6.-10. 6. 2006 (3)
- *Enotni v zmagi – Osamosvojitvena vojna leta 1991 na celjskem območju*; avtorici: Darja Jan, Iris Zakošek; 15. 6.-31. 7. 2006 (2)
- *Podobe družabnosti*; avtorji: avtorska skupina MNZS, MnZC in MNO; iz MnZC: avtorja razstave: mag. Tone Kregar, Marija Počivavšek; soavtorici: Iris Zakošek, Darja Jan; 7. 9.-4. 12. 2006 (6)
- *Josip Pelikan – portretist*; avtorica: Andreja Rihter; Ljubljana 5. 10.-10. 12. 2006 (3)
- *Kozjansko žari*; avtorica: Darja Jan; Planina pri Sevnici 8. 10. 2006 (4)
- *Mladi za Celje*; prireditelj: Mestna občina Celje; 11. 10.-4. 12. 2006 (8)
- *Spomini na Almo Karlin*; avtorica: Tanja Roženberger Šega; 15. 11.-19. 11. 2006 (2)
- *Celje na fotografijah Josipa Pelikana*; avtorica: Andreja Rihter; Hranilnica LON Celje 17. 11. 2006 (4)
- *Josip Pelikan – portretist*; avtorica: Andreja Rihter; 14. 12. 2006-20. 2. 2007 (2)
- *Dopolnitev stalne razstave Živeti v Celju: Čevljarska delavnica*; avtorica: mag. Tanja Roženberger Šega; 15. 11. 2006 (1)
- *Dopolnitev stalne razstave Živeti v Celju: Zlatarska delavnica*; avtorica: Andreja Rihter; 15. 11. 2006 (1)

- 2007**
- *Prikrito in očem zakrito/Prikrita grobišča 60 let po koncu 2. svetovne vojne*; avtor: Mitja Ferenc; Novo mesto 16. 2.-25. 5. 2007; Kočevje 1. 6.-16. 9. 2007 (3)
 - *Podobe družabnosti*; avtorji: avtorska skupina MNZS, MnZC in MNO; iz MnZC: avtorja razstave: mag. Tone Kregar, Marija Počivavšek; soavtorici: Iris Zakošek, Darja Jan; Maribor 24. 1.-31. 5. 2007 (6)
 - *Cvetnonedelske butare Hermana Pokleke*; avtorica: Tanja Roženberger Šega; 29. 3.-12. 4. 2007 (2)
 - *Josip Pelikan – portretist*; avtorica: Andreja Rihter; Maribor 30. 3.-18. 4. 2007; Novo mesto 20. 4.-3. 6. 2007 (3)
 - *Če ne bomo brali, bo volk pojedel Rdečo Kapico / Otroške knjige skozi čas in zgodovina Bralne značke*; avtorja: Lila Prap, Tone Kregar; 6. 4. 2007-1. 2. 2009 (2)
 - *Plovila*; avtor: Goran Horvat; 15. 5.-29. 5. 2007 (2)
 - *Ujeti trenutki ob železni cesti*; avtorja: Mihael Bučar, Darja Jan; Šentjur 17. 9. 2007-25. 9. 2008 (3)

- *Josip Pelikan (1885-1977) – kronist*; avtorica: Andreja Rihter; 18. 9. 2007 (2)
- *III. Pelikanovi dnevi – zmagovalci*; avtorji: Fotografska zveza Slovenije, Fotografsko društvo Celje in Muzej novejšje zgodovine Celje; 19. 9.-12. 10. 2007 (2)
- *Ukradeni otroci*; avtorja: Darja Jan, Tone Kregar; I. osnovna šola Celje 6. 10. 2007 (4)
- *Josip Pelikan (1885-1977) – slovenski fotograf*; avtorica: Andreja Rihter; Praga, Republika Češka 8. 10.-30. 10. 2007 (3)
- *Vardarski Rid*; avtor: Boban Husenovski, Muzej Gevgelija; 17. 10.-12. 11. 2007 (6)
- *Alma – vox populi*; avtorica: Tanja Roženberger Šega; 26. 11. 2007-31. 3. 2008 (2)
- *Predani življenju – 120 let Splošne bolnišnice Celje*; avtorici: Marija Počivavšek (Od špitala do sodobne bolnišnice), Iris Zakošek (Utrinki iz preteklosti bolnišnice); Splošna bolnišnica Celje 29. 11. 2007 (4)

- 2008**
- *Vardarski Rid*; avtor: Boban Husenovski, Muzej Gevgelija; Murska Sobota 4. 2.-2. 3. 2008 (3)
 - *Sestri in njuni izrazni poti*; prireditelj: Majda Schlosser in Branka Primc; 14. 2.-29. 2. 2008 (8)
 - *Slovensko meščanstvo od vzpona nacije do nacionalizacije 1848-1948*; avtorji: več avtorjev iz Muzeja novejšje zgodovine Slovenije, Muzeja narodne osvoboditve Maribor in Muzeja novejšje zgodovine Celje (Andreja Rihter); Ljubljana (februar-maj) 2008 (6)
 - *Utrinki praznovanj v našem vrtcu*; prireditelj: Vrtec Anice Černejeve Celje; 4. 3.-16. 3. 2008 (8)
 - *Prikrito in očem zakrito/Prikrita grobišča 60 let po koncu 2. svetovne vojne*; avtor: Mitja Ferenc; Slovenj Gradec 12. 3.-18. 9. 2008 (3)
 - *Vključevanje otrok v kulturo okolja*; prireditelj: Vrtec Tončke Čečeve Celje; 18. 3.-30. 3. 2008 (8)
 - *100 let vodovoda v Celju*; koordinacija: Andreja Rihter, Andrej Studen; strokovni sodelavci: Iris Zakošek, Marko Cvikl, Zdravko Belc, Slavko Hacin, Bojan Zupanc in Drago Štefanec; 16. 4.-22. 5. 2008 (2)
 - *Levček praznuje – ob peti obletnici delovanja vrtca*; prireditelj: Vrtec Danijelov Levček Celje; 8. 5.-18. 5. 2008 (8)
 - *“Odkrivam sebe, tebe, nas” – predšolski otrok in državljanska vzgoja*; prireditelj: Vrtec Zarja Celje; 20. 5.-1. 6. 2008 (8)
 - *N’č se ne premakne, Pankrti, 30 let*; 25. 5.-17. 6. 2008 (6)

- *Tri tisočletja železarstva na Slovenskem*; avtorji: Karla Oder, Verena Perko, Jakob Lamut, Irena Lačen Benedičič, Iris Zakošek, Borut Križ, Petra Stipančič, Majda Pungerčar, Borivoj Breže, Matija Žargi, Roman Haber, Mija Ogrin, Magdalena Breznikar, Stanislav Ajdič, Saša Florjančič, Darja Oblak, Matjaž Knap; Ravne na Koroškem 18. 6.-4. 10. 2008 (6)
- *Božidar Jakac: Vsega človek ne more narisati ...*; prireditelj: Dolenjski muzej Novo mesto; 20. 6.-11. 9. 2008 (8)
- *Urbani fenomeni - muzejske perspektive CE2 - Celjska dvorišča*; avtorji: Tanja Roženberger Šega in udeleženci delavnice; 28. 6.-14. 7. 2008 (2)
- *Mladi raziskovalci - etnološka delavnica*; avtorji: Tanja Roženberger Šega in udeleženci delavnice; 16. 9.-28. 9. 2008 (2)
- *"Celje - Rašica - Celje" - raziskovalna dejavnost*; prireditelj: Mestna občina Celje, oddelek za družbene dejavnosti; 16. 9.-28. 9. 2008 (8)
- *Josip Pelikan in Jure Kravanja*; avtorja: Andreja Rihter, Jure Kravanja; Kovintrade Celje 20. 9. 2008 (4)
- *Celjske lekarne: 1578-1968*; avtorica: Marija Počivavšek; Celjski dom 26. 9. 2008 (3)
- *Fotografije - Boris Gaberščik*; prireditelj: Mestna galerija Ljubljana; 2. 10.-2. 11. 2008 (8)
- *Fotografska razstava*; prireditelj: Fotografsko društvo SVIT; 3. 10.-19. 10. 2008 (8)
- *Srednjeveško Celje v podobah mladih*; prireditelj: Projekt Ulrik Celjski; 6. 11.-13. 11. 2008 (8)
- *Vizualne umetnosti bivših gimnazijcev*; prireditelj: I. gimnazija Celje; 14. 11.-21. 11. 2008 (8)
- *Dopolnitev stalne razstave - Objekti ob Južni železnici*; avtorja: Mihael Bučar, Darja Jan; Muzej Južne železnice Šentjur (november) 2008 (1)
- *Razstava nagrajenih del z likovnih natečajev "Moj Herman Lisjak" in "Herman Lisjak v mojih očeh"*; avtorica: Jožica Trateški; 3. 12.-14. 12. 2008 (2)
- *Dopolnitev stalne razstave Živeti v Celju: Oblikovanje ambienta meščanskega stanovanja (jedilnica)*; avtorji: Tone Kregar, Marija Počivavšek, mag. Andreja Rihter (vodja projekta), Tanja Roženberger Šega, Iris Zakošek; (december) 2008 (1)
- *Podmorničar*; prireditelj: Pomorski muzej "Sergej Mašera" Piran; 17. 12. 2008-12. 1. 2009 (8)
- *Tri tisočletja železarstva na Slovenskem*; avtorji: Karla Oder, Verena Perko, Jakob Lamut, Irena Lačen Benedičič, Iris Zakošek, Borut Križ, Petra Stipančič, Majda Pungerčar, Borivoj Breže, Matija Žargi, Roman Haber, Mija Ogrin, Magdalena Breznikar, Stanislav Ajdič, Saša Florjančič, Darja Oblak, Matjaž Knap; Novo mesto 20. 2.-24. 5. 2009 (6)
- *Ljubenske potice - Cvetnonedelske butarce z Ljubnega*; avtorja: Tanja Roženberger Šega, Sebastjan Weber; 25. 3.-13. 4. 2009 (2)
- *Osnovnošolska literarna glasila 2007-2008*; prireditelj: JSKD, Območna izpostava Celje; 26. 3.-5. 4. 2009 (8)
- *Kraški ovčar pri Hermanu Lisjaku*; avtorici: Andreja Rihter, Jožica Trateški; 31. 3. 2009-31. 12. 2010 (2)
- *100 let od Trgovske do Srednje ekonomske šole Celje 1908/1909-2008/2009*; avtorice: Olga Iskra, Irena Naraks (Srednja ekonomska šola Celje), Iris Zakošek (Muzej novejšje zgodovine Celje); 7. 4.-3. 5. 2009 (2)
- *Rišem, slikam in ustvarjam*; prireditelj: Vrtec Anice Černejeve Celje; 23. 4.-6. 5. 2009 (8)
- *To ni otroška igra/Otroci med holokavstom, ustvarjalnost in igra*; prireditelj: Muzej novejšje zgodovine Slovenije, Pokrajinski muzej Murska Sobota, Sinagoga Maribor, Spominski center Yad Vashem - Izrael; 5. 5.-31. 5. 2009 (8)
- *Igraje stopamo v svet*; prireditelj: Vrtec Zarja Celje; 12. 5.-24. 5. 2009 (8)
- *I love museum facebook party - Virtualni svetovi (razstava ob mednarodnem dnevu muzejev)*; avtorji: Sebastjan Weber in obiskovalci razstave; 18. 5.-25. 5. 2009 (2)
- *Kralj Aleksander med nami*; avtorji: Tone Kregar, Marija Počivavšek, Nani Poljanec; 4. 6.-6. 9. 2009 (2)
- *Urbani fenomeni - muzejske perspektive CE3 - Zgodbe taksistov*; avtorja: Tanja Roženberger Šega, Sebastjan Weber; 3. 7.-10. 7. 2009 (2)
- *Dopolnitev stalne razstave Živeti v Celju: Oblikovanje meščanskega ambienta na Glavnem trgu: lekarne*; avtorica: Marija Počivavšek; 6. 9. 2009 (1)
- *Raziskovalno potovanje v mladostno doživeti svet/31. raziskovalno leto projekta Mladi za Celje, 120-letnica rojstva Alme Karlin*; prireditelj: MOC, oddelek za družbene dejavnosti; 22. 9.-4. 10. 2009 (8)
- *Josip Pelikan - portretist*; avtorica: Andreja Rihter; Piran 6. 10.-6. 11. 2009 (3)
- *Almino samotno popotovanje v dokumentarnem filmu*; avtorica: Tanja Roženberger Šega; 9. 10. 2009-30. 4. 2010 (2)

2009 • *Miselni izzivi za otroke v vrtcu*; prireditelj: Vrtec Tončke Čečve Celje; 17. 2.-1. 3. 2009 (8)

- *Df SVIT - Pregledna društvena razstava*; prireditelj: Društvo fotografov SVIT; 12. 10.-18. 10. 2009 (8)
- *Darinka Pavletič Lorenčak: Savinja, reka mojega življenja*; avtorica: Andreja Rihter; 13. 10.-15. 11. 2009 (2)
- *Polnoletne muze*; avtorici: Vladimira Skale, Darja Jan; 21. 10.-5. 11. 2009 (2)
- *Iz Kološevega kabineta umetniške fotografije*; prireditelj: Pokrajinski muzej Murska Sobota; 17. 11.-13. 12. 2009 (8)
- *Hermanov brlog na Japonskem*; avtorici: Tanja Roženberger Šega, Jožica Trateški; 10. 12. 2009-16. 4. 2010 (2)
- *Josip Pelikan - slovenski fotograf: Pogledi na mesto*; avtorica: Andreja Rihter; 16. 12. 2009-9. 2. 2010 (2)
- *Dopolnitev stalne razstave Živeti v Celju: Prenova Dnevnika treh generacij*; avtorja: Tone Kregar, Marija Počivavšek; 22. 12. 2009 (1)
- 2010 • *Pebi ne strelat! - Celjska glasbena scena med 1980 in 2000*; avtor: Sebastjan Weber; 5. 2.-28. 2. 2010 (2)
- *Oblačila in skice mladih ustvarjalcev Srednje šole za storitvene dejavnosti in logistiko Celje*; prireditelj: Srednja šola za storitvene dejavnosti in logistiko Celje; 10. 2.-21. 2. 2010 (8)
- *Branka Primc in Majda Schlosser ponovno z vami*; prireditelj: Branka Primc in Majda Schlosser; 23. 2.-4. 3. 2010 (8)
- *Ob cvetu cvet - Zbirka suhocvetnih podob Marije Gaber iz Smartnega v Rožni dolini*; avtor: Sebastjan Weber; 8. 3.-4. 4. 2010 (2)
- *Podobe v barvah*; prireditelj: Vrtec Tončke Čečve Celje; 7. 4.-17. 4. 2010 (8)
- *Celje - Portreti in vedute/Serija Obrazi dediščine - Razstava fotografij na prostem*; avtorja: Robert Hutinski, Jure Kravanja; Trg Celjskih knezov - ploščad pred Narodnim domom 14. 4.-28. 5. 2010 (2)
- *Kolektivnost - Modrost - Zagon/60 let Komornega moškega zbora*; avtorica: Darja Jan; 22. 4.-6. 6. 2010 (2)
- *Josip Pelikan - slovenski fotograf: pogledi na Celje*; avtorica: Andreja Rihter; Murska Sobota 5. 5.-13. 6. 2010 (3)
- *Franjo Malgaj: "Slovenec sem!"*; avtorica: Darja Jan; Šentjur 6. 5. 2010 (4)
- *Celjski magistrat: Besede z balkona*; avtorja: Tone Kregar, Marija Počivavšek; 18. 5.-31. 12. 2011 (2)
- *Gradimo temelje zdravega načina življenja*; prireditelj: Vrtec Anice Černejeve Celje; 20. 5.-5. 6. 2010 (8)
- *Pebi ne strelat! - Celjska glasbena scena med 1980 in 2000*; avtor: Sebastjan Weber; Stari grad Celje 18. 6.-21. 6. 2010; Ljubljana 3. 12. 2010-31. 3. 2011 (3)
- *Ne meč'te piskrov stran*; avtorji: Manja Vadla, Jure Cvitan, Mark Požlep; 19. 6.-19. 9. 2010 (2)
- *Almino samotno popotovanje v dokumentarnem filmu*; avtorica: Tanja Roženberger Šega; Ljubljana 6. 7.-30. 9. 2010 (3)
- *Urbani fenomeni - muzejske perspektive CE4 - Center na margini*; avtorji: Sebastjan Weber, Ana Beno, Ana Bezek, Alenka Jeran, Alenka Lapornik, Polona Lupinšek, Nives Mestrovič, Tjaša Kunst; 16. 7.-30. 7. 2010 (2)
- *Od flosa do bala - 50 let flosarskega bala na Ljubnem*; avtor: Sebastjan Weber; Ljubno ob Savinji 26. 7. 2010 (3)
- *Naših trideset let, Osnovna šola Fran Roš*; prireditelj: Osnovna šola Frana Roša Celje; 21. 9.-3. 10. 2010 (8)
- *Raziskovalne naloge v letu 2010*; prireditelj: MOC, Oddelek za družbene dejavnosti; 22. 9.-3. 10. 2010 (8)
- *Letna pregledna društvena razstava Df SVIT*; prireditelj: Društvo fotografov SVIT; 5. 10.-27. 10. 2010 (8)
- *Z igro do dediščine/ob Tednu otroka*; avtorica: Jožica Trateški; 5. 10.-26. 10. 2010 (2)
- *Josip Pelikan - industrijski fotograf*; avtorica: Andreja Rihter; Krško 29. 10.-31. 12. 2010 (3)
- *Josip Pelikan - slovenski fotograf*; avtorica: Andreja Rihter; Veleposlaništvo RS v Washingtonu 3. 12.-31. 12. 2010 (3)
- *Dopolnitev stalne razstave Živeti v Celju: Aktualizacija ob 10-letnici razstave*; avtorji: Tone Kregar, Marija Počivavšek, Andreja Rihter (vodja projekta), Tanja Roženberger Šega, Iris Zakošek; 15. 12. 2010 (1)
- 2011 • *Razstava Arhiva RS ob 20. obletnici "Plebiscita 1990"*; prireditelj: Arhiv Republike Slovenije; 21. 1.-28. 2. 2011 (8)
- *Tradicionalne hrvaške otroške igrače*; prireditelj: Etnografski muzej Zagreb; 8. 2.-1. 9. 2011 (8)
- *Ženski svet(ovi)*; prireditelj: Muzej in galerije mesta Ljubljana; 8. 3.-27. 3. 2011 (8)
- *Josip Pelikan - slovenski fotograf*; avtorica: Andreja Rihter; Novi Sad, Srbija 14. 3.-4. 4. 2011; New York, ZDA 23. 5.-1. 8. 2011; Ljubljana 19. 9.-25. 9. 2011 (3)
- *Celje - mesto?!/Razstava mladinskega fantazijskega natečaja ob 560-letnici knežjega mesta*; avtorici: Jožica Trateški, Metka Krajnc; 1. 4.-14. 4. 2011 (2)
- *Tudi papirnate rože dišijo*; avtor: Sebastjan Weber; 15. 4.-1. 5. 2011 (2)
- *Naša država je moja domovina: Celje 1991-2011*; avtorja: Darja Jan, Tone Kregar; 10. 5.-10. 11. 2011 (2)
- *Pebi ne strelat! - Celjska glasbena scena med 1980 in 2000*; avtor: Sebastjan Weber; Baza EX (Društvo Rdeča Zarja) Celje 20. 5. 2011-30. 6. 2012 (3)

- *Urbani fenomen - muzejske perspektive CE5 - Urbana zakulisja*; avtorji: Sebastjan Weber, Ana Beno, Ana Bezek, Tjaša Kunst, Ana Svetel, Eva Karenčič; 18. 6.-21. 6. 2011 (2)
- *Dopolnitev stalne razstave Živeti v Celju: Delavsko Celje*; avtorji: Tone Kregar, Marija Počivavšek, Tanja Roženberger Šega, Sebastjan Weber; 18. 6. 2011 (1)
- *Operette! Opereta! Operetta!*; avtorji: Andreja Rihter (Muzej novejšje zgodovine Celje, SI), Matija Kovač, Gregor Deleja (Hiša kulture Celje, SI), Maria Sams (Museum der Stadt Bad Ischl, AT), Helga Gruber, Gottfried Franz Kasperek (Stadt Bad Ischl, AT); Bad Ischl, Avstrija 29. 6.-31. 7. 2011 (6)
- *Raziskovalne naloge*; prireditelj: MOC, oddelek za družbene dejavnosti; 27. 9.-23. 10. 2011 (8)
- *Društvena razstava Df SVIT*; prireditelj: Društvo fotografov SVIT; 30. 9.-13. 10. 2011 (8)
- *Tri tisočletja železarstva na Slovenskem*; avtorji: Karla Oder, Verena Perko, Jakob Lamut, Irena Lačen Benedičič, Iris Zakošek, Borut Križ, Petra Stipančič, Majda Pungerčar, Borivoj Breže, Matija Žargi, Roman Haber, Mija Ogrin, Magdalena Breznikar, Stanislav Ajdič, Saša Florjančič, Darja Oblak, Matjaž Knap; Moskva, Rusija 10. 10.-13. 11. 2011 (6)
- *Moj rojstni dan*; avtorja: Jožica Trateški, Sebastjan Weber; 14. 10. 2011-15. 9. 2013 (2)
- *Nova podoba stare kolonije*; prireditelj: Zasavski muzej Trbovlje in ZVKD RS OE Celje; 15. 11.-7. 12. 2011 (8)
- *Ne pozabi me nikoli*; prireditelj: Pokrajinski muzej Maribor; 13. 12. 2011-2. 1. 2012 (8)

Ob 20. letnici osamosvojitvene vojne postavitev razstave Naša država je moja domovina: Celje 1991-2011. 2011 (foto Sherpa).

- 2012**
- *Da se ne pozabi*; avtorji: Združenje žrtev okupatorjev 1941-1945 Kranj, Darja Jan, Tone Kregar; 5. 1.-29. 1. 2012 (2)
 - *Operette! Opereta! Operetta!*; avtorji: Andreja Rihter (Muzej novejšje zgodovine Celje, SI), Matija Kovač, Gregor Deleja (Hiša kulture Celje, SI), Maria

- Sams (Museum der Stadt Bad Ischl, AT), Helga Gruber, Gottfried Franz Kasperek (Stadt Bad Ischl, AT); Eggenfelden, Nemčija 27. 1.-3. 4. 2012 (6)
- *Obrazogled - "Fejsluk prezntejšn"*; avtor: Dalibor Zupančič Bori; 2. 2.-12. 2. 2012 (2)
- *Savinjski pust*; avtor: Sebastjan Weber; 16. 2.-4. 4. 2012 (2)
- *Josip Pelikan - slovenski fotograf*; avtorica: Andreja Rihter; Bad Ischl, Avstrija 23. 2.-15. 4. 2012; Beograd, Srbija 28. 11.-30. 12. 2012 (3)
- *Obrazi operete*; avtorji: Andreja Rihter (Muzej novejšje zgodovine Celje, SI), Matija Kovač, Gregor Deleja (Hiša kulture Celje, SI), Maria Sams (Museum der Stadt Bad Ischl, AT), Helga Gruber, Gottfried Franz Kasperek (Stadt Bad Ischl, AT), Darja Jan (slovenski del razstave, Muzej novejšje zgodovine Celje, SI); 14. 4.-23. 11. 2012 (6)
- *Tri tisočletja železarstva na Slovenskem*; avtorji: Karla Oder, Verena Perko, Jakob Lamut, Irena Lačen Benedičič, Iris Zakošek, Borut Križ, Petra Stipančič, Majda Pungerčar, Borivoj Breže, Matija Žargi, Roman Haber, Mija Ogrin, Magdalena Breznikar, Stanislav Ajdič, Saša Florjančič, Darja Oblak, Matjaž Knap; Kropa (april-junij) 2012 (6)
- *Moj portret za muzej - razstava natečaja*; avtorji: 10 otrok (5 PŠ, 5 OŠ); Pariz, Francija 10. 5.-17. 5. 2012 (3)
- *Igre in igrače nekoč in danes*; avtorja: Robert Kereži, Kristina Pleteršek; Maribor 31. 5.-31. 9. 2012 (3)
- *Almino samotno potovanje v dokumentarnem filmu*; avtorica: Tanja Roženberger Šega; Žalec 11. 6.-30. 6. 2012 (3)
- *Ročna lutka za vzgojo, izobraževanje in otroško igro*; prireditelj: Lutke Zajec, Jože in Tadeja Zajec; 1. 10.-21. 10. 2012 (8)
- *Srce in možgani naše kulture/Podobe in prostori meščanstva na slovenskem Štajerskem med svetovnimi vojnami*; avtorji: več avtorjev iz MNO Maribor in MnZC; Maribor 27. 10.-31. 12. 2012 (6)
- *100-letnica poslopja Gimnazije Celje - Center*; prireditelj: Gimnazija Celje - Center 20. 11.-31. 12. 2012 (8)
- *Every Soul is a Circus*; prireditelj: Tinka Domjan, Mateja Krofl (Farandula), Gašper Domjan; 27. 11.-6. 12. 2012 (8)
- *Čas za igro / Umetniške interpretacije zbirk MnZC II - Zbirka Otroško življenje*; avtorici: Tanja Roženberger Šega, Jožica Trateški, 11. 12. 2012-5. 5. 2013 (2)

Viri:

- Letna poročila Muzeja revolucije Celje/Muzeja novejšje zgodovine Celje 1964-2012.

Od najstarejšega do najmlajšega, z razstave Ukradeni otroci, 20. 9. 1978 (foto Viktor Berk).

V današnjem času ima mnogo več ljudi možnost obiskovanja muzejev kot kdaj koli prej, ampak vseeno te možnosti mnogi ne koristijo. Zakaj? Ali obiskovalce dovolj upoštevamo in poslušamo pri razvijanju in načrtovanju našega dela? Ali jih dovolj aktivno vključujemo in spoštujemo njihove želje, pripombe, smo pripravljeni na dialog in na javni diskurz z uporabniki našega dela? Naše poslanstvo in delo je namenjeno ljudem vseh starosti, spolov in družbenih položajev, vendar ga ne izvajamo samo kot podajanje nekega strokovnega znanja skozi raznolike muzeološke vsebine, temveč vzpodbujamo k sodelovanju,

razmisleku, pogovoru, odzivu, razpravi, srečevanju, da se skupaj vpneemo v kvalitetno življenje ne samo lokalne skupnosti, temveč tudi širše slovenske in evropske celote. Naše bogato izročilo povezujemo z obiskovalci v kulturno razgledanost in trajnostni razvoj našega okolja. Ni dobrih in slabih obiskovalcev, so samo muzejski obiskovalci, muzej je za ljudi - obiskovalce. Formalno se je univerzalna izjava o poslanstvu sodobnega muzeja oblikovala leta 1995 z novo Icomovo definicijo muzeja, ki je za razliko od prejšnje, ki je poudarjala orientacijo k predmetu, v ospredje postavila orientacijo k obiskovalcu (Breznik 2012: 70-71). Imamo zelo raznovrstne ljudi, ki so muzejski obiskovalci, in prav tako so zelo različne njihove potrebe. Njihovo število je samo eden od kriterijev uspešnosti delovanja muzeja, pa še to se dostikrat prikaže skozi precej precenjene številke, ki so nemalokrat zgolj dokaz o uspešnosti in priljubljenosti za vodstvo, trenutno politiko in za medije; visoko leteče številke obiskovalcev še zdaleč ne pomenijo tudi visoke kakovosti muzeja.

Naši obiskovalci so se v petdesetih letih muzejskega obstoja zelo spreminjali in tudi njihove potrebe so se spreminjale tako v času kot v danem prostoru. Obiskovalci so posamezniki, družine, skupine, organizirani in najavljeni, naključni in spontani, različnih starosti, potreb, ciljev in interesov, pa tudi predznanja in motivacije za obisk. Motiv njihovega prihoda je različen: lahko je spoznavanje in brskanje po naši preteklosti in kulturnozgodovinski dediščini, spominjanje preteklosti, dopolnitev učnih načrtov in pedagoških programov v posamezni osnovnošolski triadi, ogled vsebine iz predšolskega pedagoškega kurikulumuma, preživljanje prostega časa, spoznavanje in razumevanje različnih kultur in skupnosti, v različne namene potrebujejo naše muzejsko gradivo, so naši prijatelji, ki nam pomagajo tudi pri dopolnjevanju naših zbirk, promocijsko in tudi finančno, želijo v muzeju nekaj početi, preizkusiti in se na neposreden in prijazen način naučiti nečesa novega oziroma si pridobiti nove izkušnje (Gologranc Zakonjšek, 2006: 64--5). Kakovost našega dela se odraža skozi obiskovalce, ki se vračajo in so zadovoljni. Posebna skupina so obiskovalci s posebnimi potrebami in v prihodnje bi morali večjo pozornost nameniti tudi populaciji, ki se stara - to je naša realnost. Zadovoljiti potrebe starejših, se jim še bolj približati in jih razumeti ter jih v medsebojnem dialogu različnega znanja "uporabiti" za pomoč pri vsakodnevem muzejskem delu. Zanimivi pa so tudi tisti, ki sploh niso obiskovalci našega muzeja; med njimi vsekakor obstajajo potencialni obiskovalci. Kako jih pridobiti, pa je že predmet drugega prispevka.

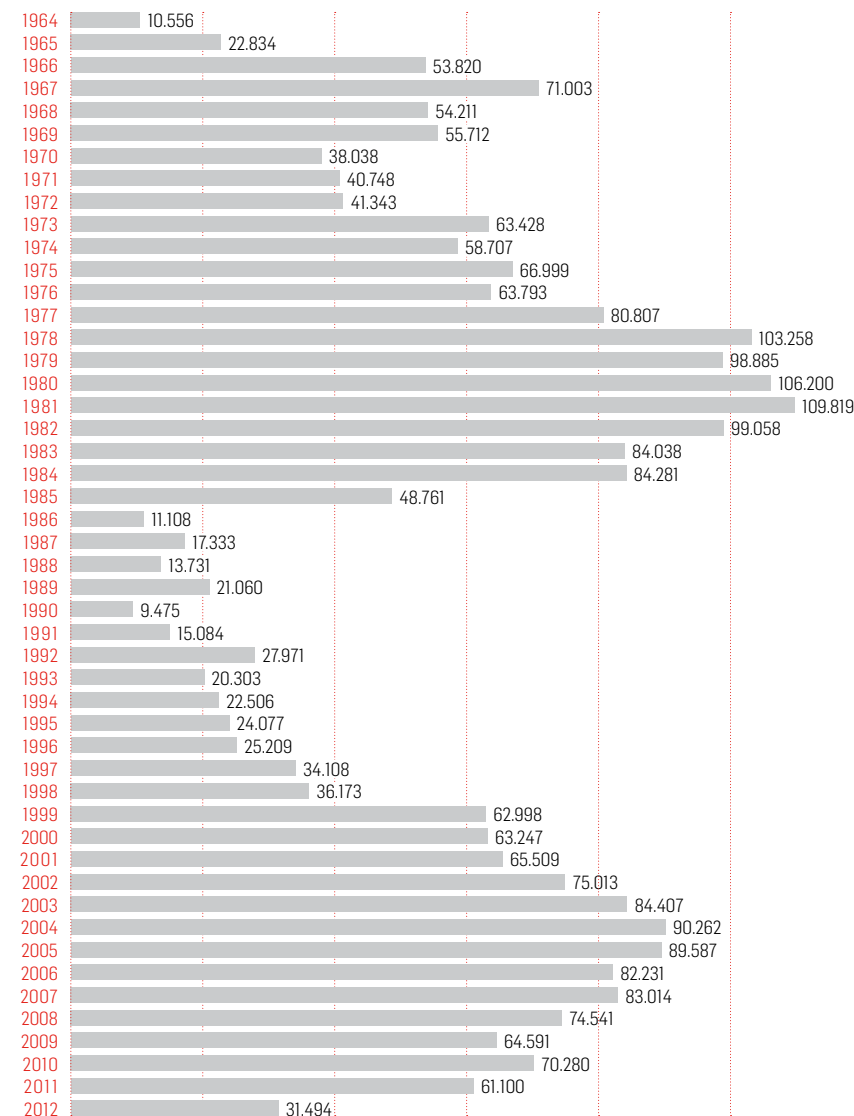
Kljub pomislekom o številu obiskovalcev bomo začeli prav z njimi, saj te številke zagotovo predstavljajo neko osnovo in jih je potrebno ocenjevati tudi z vidika ustvarjanja dohodka, saj so zagotovo del splošne uspešnosti vsakega muzeja, tudi našega. Primerjave bodo zaradi različnega vodenja evidence obiskovalcev skozi naših 50 let v večini primerov zelo medsebojno neprimerljive, vendar bomo poskušali prikazati čim več in čim bolj povedno. Vsi številčni podatki so iz naših muzejskih poročil (Letna poročila MRC/MnZC 1964-2012).

V grafu 2 so prikazani vsi muzejski obiskovalci, ne glede na stalne in občasne razstave (v hiši, izven nje in potujoče razstave), prav tako so v številkah zajete vse prireditve v matični hiši in tudi izven nje. To so namreč podatki, ki se skozi celotno obdobje našega delovanja edini dajo primerjati; za vse ostale primerjave pa bodo na voljo posamezna desetletna (več ali manj) obdobja, ki imajo kompatibilne podatke. Evidenca obiska se je vodila zelo različno, zato je tudi vsaka primerjava izjemno težka. Nekaj letnic je potrebno izpostaviti že takoj na začetku: leto 1963 - muzej postane samostojna kulturna ustanova; novembra 1964 se odpre Stari pisker, s prvo razstavo pa pade v leto 1965; leto 1979, ko pridobimo dodatne prostore, v katerih se v letih 1987-1989 postavi stalna razstava o razvoju Celja po drugi svetovni vojni; leto 1991, ko se muzej zaradi vsebinske razširitve dela in spremenjenega poslanstva preimenuje v današnje ime; leto 1993, ko maja odpremo Zobozdravstveno zbirko; leto 1995, ko smo odprli prvi otroški muzej v Sloveniji; leto 1996 s prenovljeno postavitvijo v Starem piskru; leto 1997, ko smo ponudili na ogled stekleni fotografski atelje mojstra Josipa Pelikana; leto 2000 z odprtjem odmevne stalne postavitve Živeti v Celju; leto 2002, v katerem smo nadgradili oziroma spremenili muzejske spletne strani ter konec leta pripravili novo, sodobnejšo postavitve v Starem piskru; v letih 2002/2003 smo omogočili dostopnost za gibalno ovirane z dvigalom na zadnji fasadi muzejske hiše; leta 2004 je bila prenovljena Zobozdravstvena zbirka; leto 2008 je prineslo osveženo spletno stran in v decembru dopolnitev ŽVC z oblikovanjem meščanskega stanovanja; v zadnjem tromesečju leta 2009 smo se z lastno stranjo MnZC pojavili na masovnem medmrežnem portalu Facebook, ki je dandanes praktično nepogrešljiv ne samo za mlade, ampak kar za veliko večino ljudi; septembra 2010 smo za obiskovalce odprli spletni portal Ce-NOB in naredili še aktualizacijo oziroma delno prenovo in dopolnitev stalne razstave Živeti v Celju; maja 2013 pa smo obiskovalcem ponudili popolnoma posodobljeno in prečiščeno muzejsko spletno stran. Z vsemi temi mejniki se spreminja tudi število obiskovalcev.

Muzejski obiskovalci in njihovo število so se v obravnavanem obdobju gibali od začetnih deset tisoč do tudi desetkrat več, v povprečju pa se je število obiskovalcev na leto gibalo okoli nekaj več kot petdeset tisoč. Seveda se posamezna leta razlikujejo po obisku. Začetne številke so zelo pavšalne in skromno vodene, medtem ko so nekatere številke v kasnejših obdobjih previsoke, saj se je število obiskov vodilo skozi kopico zunajmuzejskih dejavnosti na različnih lokacijah in ravneh ter ocen obiska naših številnih stalnih razstav, npr. v Zdravstvenem domu Celje, Narodnem domu, Zdravilišču Dobrna idr.

Leto 1966 je s stalno postavitvijo v muzeju in Starem piskru ter s politično odmevni občasnimi razstavami, ki so tudi potovale po krajih celjskega področja,

Graf 2: Gibanje števila obiskovalcev od l. 1964–2012¹
Vir: Letna poročila MRC/
MnZC 1964–2012.

¹ Z letom 2012 smo uvedli nove in primertjivejše kriterije za štetje obiskovalcev, zato se je številka prepolovila, saj ne vključuje več vsakoletne »ocene števila« obiskovalcev razstav v drugih, ne-muzejskih okoljih (Splošna bolnišnica Celje, Zdravstveni dom Celje, Zdravilišče Dobrna ...).

prvič presegljo številko petdeset tisoč obiskovalcev. Vse do leta 1985/1986, ko je obisk močno upadel, so obiskovalci največkrat prišli na ogled v skupinah; med njimi so bile najpogostejše skupine šolskih otrok, skupine članov Zveze borcev in različne delegacije. Skupinski obiski so imeli v večini zagotovljeno tudi strokovno vodstvo. V tem obdobju je bilo tudi veliko obiskovalcev muzejskih stalnih razstav, ki so bile postavljene izven matične hiše; npr. na I. osnovni šoli Celje, Knežcu pri Rogaški Slatini, na osnovnih šolah Prebold, Solčava, Slovenske Konjice, Lesično, Mozirje, Dobrna, v Šmiglovi zidanici, v Dramljah, v Joštovem mlinu, Topolšici, v MNO Maribor, v OŠ Slavka Šlandra v Celju, v kasarni Jožeta Meniha - Rajka v Celju, na Tolstem vrhu pri Slovenskih Konjicah, na gradu pri Podsredi ... Leta 1985

je bilo še vedno 19 dislociranih stalnih muzejskih postavitvev, ki so prispevale preko dvajset tisoč obiskovalcev, prav tako pa so se začela gradbena dela v povezavi starega z novim delom muzeja, ki so bila v naslednjih letih predvidena za postavitev stalne razstave povojne socialistične izgradnje mesta Celje. Kljub otvoritvi nove postavitve stalne razstave Celje 1945–1980, ki je bila dokončno odprta novembra 1989, so obiskovalci močno zmanjšali svoj obisk in v letu 1990 tako beležimo edino številko obiska pod deset tisoč. Leto 1990 je bilo za muzej krizno leto, ki mu je zato tudi sledila vsebinska prenova muzeja. Sta bili pa leti 1990/1991 politično razburkani za celotno državo, kar se je seveda tudi odražalo na obiskovalcih. V letu 1992 spet beležimo naraščanje obiska, kar je nedvomno posledica načrtnega povezovanja s predšolsko in šolsko mladino. To medsebojno povezovanje je pomenilo začetek in izpeljavo projekta V svetu lutk – poskus otroškega muzeja, ki še danes pomeni novo stran v zgodovini muzeologije in slovenske muzejske mreže. Številke obiskovalcev so vse do leta 2011 bolj ali manj naraščale, tudi evidenca obiska je bila vodena sistematično – očistili smo jo “primesi”, ki ne sodijo med obiskovalce. Prešli smo na nov, bolj poveden in prezenten način štetja, ki obsega vse obiskovalce razstav v matični hiši, dislociranih enotah in udeležence prireditve v muzeju. Številke pa od leta 2012 ne vključujejo obiskovalcev naših razstav, ki so v drugih javnih prostorih v Celju in tudi drugje po Sloveniji. Koliko obiska imamo kje, namreč ne želimo vedeti le številčno, ampak si želimo, da se obiskovalci vračajo in da pridobivamo tudi nove uporabnike. V letu 2012 pa so poleg zgoraj omenjenega razloga novega štetja obiskovalcev že vidni tudi vedno večji vplivi krize, ki je zavladata v državi, in ekonomsko upešana moč velikega števila prebivalstva, ki se na žalost najprej odpove kulturnim dobrinam, saj se položnicam in izdatkom za hrano in oblačila pač ne more.

Tabela 3: Skupno število muzejskih obiskovalcev v obdobju 1964–2012
Vir: Letna poročila MRC/MnZC 1964–2012.

Naziv	Obdobje	Število obiskovalcev
MRC	1964–1990	1.529.006
MnZC	1991–2012	1.203.705
Muzej skupaj	1964–2012	2.732.711

Kaj reči na te številke? Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije smo imeli prvega januarja leta 2013 v državi 2.058.821 prebivalcev (http://www.stat.si/tema_demografsko_prebivalstvo.asp). Naš muzej je v obravnavanem obdobju obiskalo približno toliko (par sto tisoč več) obiskovalcev. Malo ali veliko? Presodite sami! Od leta 1991 do 2012 so primerljivi podatki obiskovalcev na naših stalnih in občasnih razstavah ter na ostalih muzejskih prireditvah in dejavnostih.

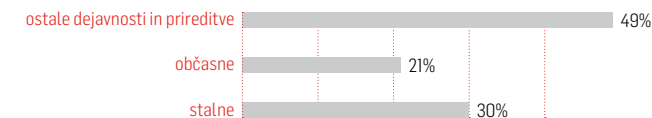
Padec obiskovalcev na stalnih razstavah do odprtja Otroškega muzeja in Ateljeja Pelikan smo nadomestili z obiskom na odmevnejših občasni razstavah (npr. Po sili vojak, Sprehod s Pelikanom, V svetu lutk, Nazaj v planinski raj, Celje na starih razglednicah, Beleženje časa, ki mineva idr.). Slovenska zobozdravstvena zbirka pa je v letu 1993 prinesla dvig obiska kot naša nova stalna postavitev. Leto 1999 predstavlja začetek del nove osrednje stalne postavitve, ki je od leta 2000 pa do danes skupaj z ostalimi stalnimi postavitvami precej povečala število

Tabela 4: Gibanje obiskovalcev glede na stalne, občasne razstave ter ostale dejavnosti in prireditve za obdobje 1991–2012²
Vir: Letna poročila MnZC 1991–2012.

Leto	Stalne razstave	Občasne razstave	Ostale dejavnosti in prireditve	Skupno število obiskovalcev
1991	1.140	13.944	/	15.084
1992	1.869	26.102	/	27.971
1993	5.188	15.115	/	20.303
1994	2.320	20.186	/	22.506
1995	14.218	9.073	786	24.077
1996	11.527	4.944	8.738	25.209
1997	12.506	12.142	9.460	34.108
1998	14.073	21.388	712	36.173
1999	15.643	8.608	38.747	62.998
2000	30.978	15.699	16.570	63.247
2001	29.756	16.038	19.715	65.509
2002	25.163	8.023	41.827	75.013
2003	21.504	8.938	53.965	84.407
2004	22.816	7.619	59.827	90.262
2005	23.936	10.183	55.468	89.587
2006	22.253	7.423	52.555	82.231
2007	21.151	6.175	55.688	83.014
2008	21.787	6.057	46.697	74.541
2009	20.324	6.674	37.593	64.591
2010	18.492	22.383	29.405	70.280
2011	16.206	4.346	40.548	61.100
2012	13.312	2.735	15.447	31.494

² Novi kriteriji za štetje obiskovalcev - glej op. 1.

Graf 3: Skupno število obiskovalcev glede na vrste razstav in prireditve v obdobju 1991–2012
Vir: Letna poročila MnZC 1991–2012.

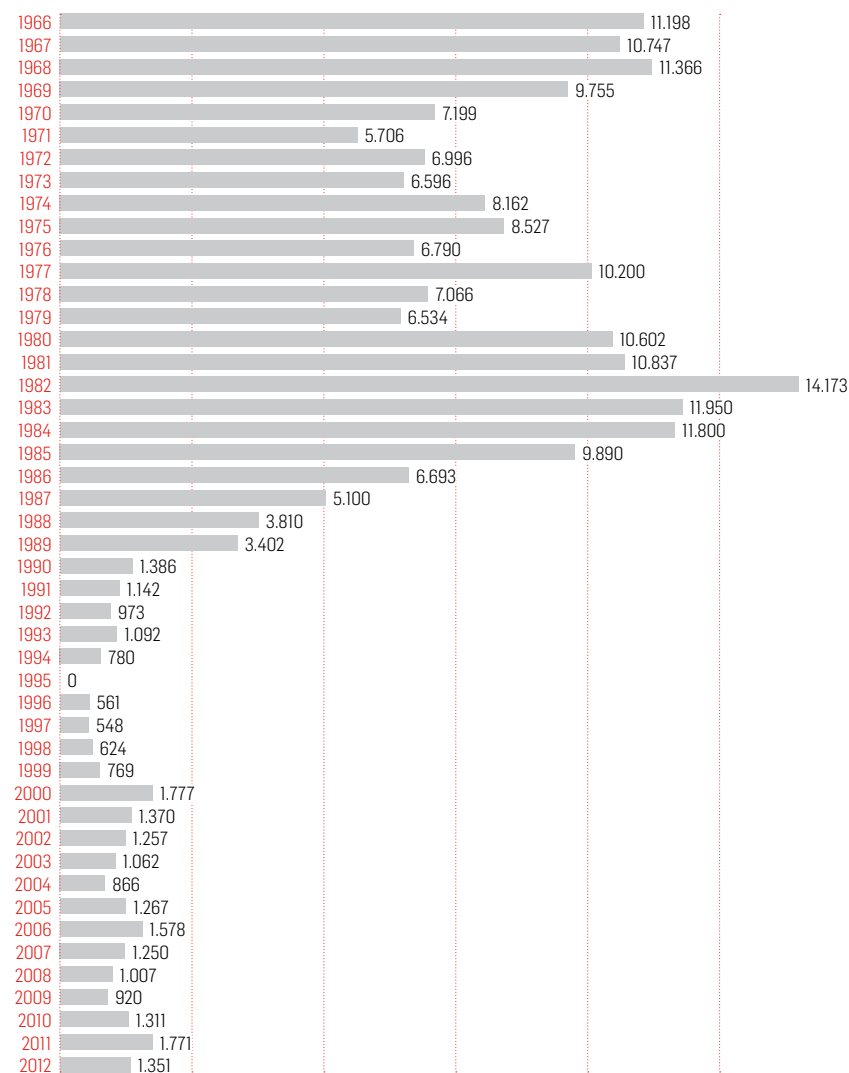

obiskovalcev; obisk na občasni razstavah je ostal na podobni ravni kot prej, a se je v primerjavi s stalnimi postavitvami zmanjšal. Obiskovalci občasni razstav, in s tem seveda tudi razstave same, ostajajo močan adut predstavljanja našega dela, kar se vidi spet v letu 2010, ko je njihovo število ponovno preseгло obiskovalce stalni postavitve. Pa še beseda o naših prireditvah in ostalih dejavnostih. Sem smo šteli marsikaj (manjše priložnostne razstave, okrogle mize, predavanja, simpozije, seminarje, koncerte ...), zato so številke v primerjavi z obiskom stalni in občasni razstav razmeroma visoke, v nekaterih letih tudi previsoke, saj smo

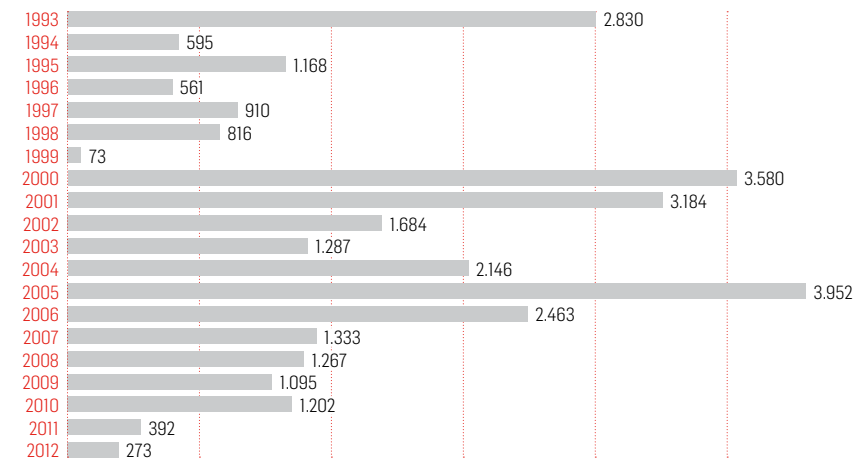
upoštevali tudi mesečne ocene obiska na lokacijah, ki niso bile primarno v funkciji razstavnih prostorov (npr. naše razstave v Zdravstvenem domu Celje, vojašnici Celje, Hranilnici LON, Izobraževalnem centru Štore, kaplaniji v Mozirju ...). V zadnjih dveh letih opazamo trend upadanja obiskovalcev na vseh postavitvah. Da je kriza prisotna, vemo vsi, številke pa je zmanjšal tudi drugačen način vodenja obiska. Zato iščemo nove poti, se spreminjamo in vedno bolj prilagajamo našim obiskovalcem, da se spet srečamo v naših muzejskih prostorih, v prostorih spoznavanja, učenja, druženja in razmišljanja, kot smo zapisali letos na naši prenovljeni spletni strani (<http://www.muzej-nz-ce.si>).

Zanimivo si bo pogledati gibanje števila obiskovalcev po naših posameznih stalnih postavitvah, pri čemer bomo začeli z obiskovalci Starega piskra.

Graf 4: Stari pisker in njegovalci v obdobju 1966–2012
Vir: Letna poročila MRC MnZC 1966–2012.

Graf 5: Obiskovalci Zobozdravstvene zbirke od odprtja 5. 5. 1993–2012
Vir: Letna poročila MnZC 1993–2012.

Prva postavitvev v Starem piskru je bila leta 1965, vodeni podatki obiska pa so od leta 1966 dalje. Priprave na novo postavitvev so bile v letu 1995 in zato v tem letu ni bilo obiskovalcev, prenovljena pa je bila odprta 9. aprila 1996. Naslednja postavitvev je bila v decembru 2002, kar se odraža na povečanem obisku. Število obiskovalcev je na tej dislocirani enoti dokaj konstantno; v obdobju Muzeja revolucije so se številke gibale okoli 10.000 obiskovalcev letno, padec obiska (pod 5.000 letno) zabeležimo v obdobju 1988–1995, ko se odpre nova postavitvev. Število obiskovalcev se je od leta 1996 do danes precej zmanjšalo in se giblje okoli tisoč letno. Spremembe so povezane z odprtjem drugih muzejskih postavitvev, s spremenjeno politično klimo države; a še vedno je to lokacija, kjer se ohranja zgodovina kot spomin in opomin – ne samo za vse mlade, temveč za vse nas.

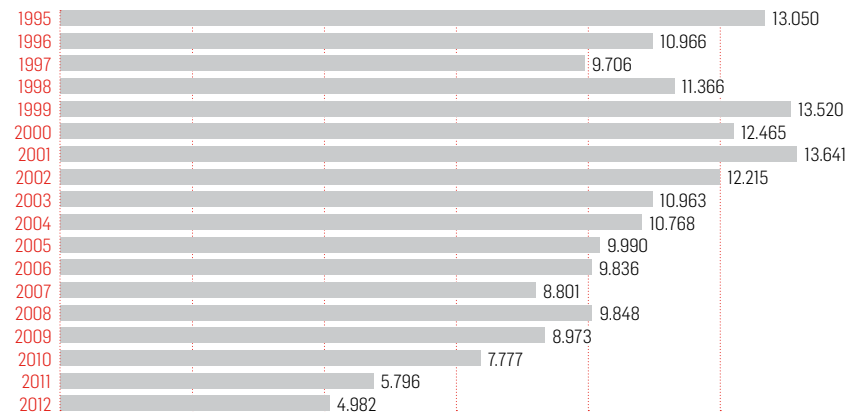
Zobozdravstvena zbirka je edinstvena v slovenskem prostoru in je ob odprtju zelo pritegnila obiskovalce – ne samo poznavalcev, temveč tudi predšolske in osnovnošolske otroke, ki so jim bili namenjeni posebni muzejski programi. Kasneje se je njihovo število zmanjšalo, v letu 1999 se je začela adaptacija prostorov, zato tudi takšen padec, ki pa se je krepko popravil v letih 2000 in 2001, saj je bila takrat odprta postavitvev Živeti v Celju, ki je posledično prinesla več obiska na vse naše lokacije. Septembra 2004 je bila postavitvev prenovljena in do 2010 se je število obiskovalcev gibalo med 1.000 in 3.000 na leto. V zadnjih letih je obisk precej upadel; redno prihajajo študenti stomatologije.

Otroški muzej je s svojim odprtjem prinesel veliko prelomnico v hišo, predvsem pa je pripeljal obiskovalce, tudi najmlajše, s katerimi se do takrat nismo mogli ravno pohvaliti; o njih več pri strukturi oziroma ciljnih skupinah naših muzejskih obiskovalcev. Še vedno pa je to edini otroški muzej v Sloveniji.

Obiskovalcev je bilo od odprtja do leta 2004 malo manj kot 12.000 na leto. V obdobju 2005–2010 se je obisk zmanjšal na okoli 9.000 obiskovalcev letno, v zadnjih letih pa so številke nižje, saj se šolske skupine in skupine otrok iz vrtcev vse redkeje odločajo za obisk otroškega muzeja. Z novo stalno zbirko igrač “Za igrače

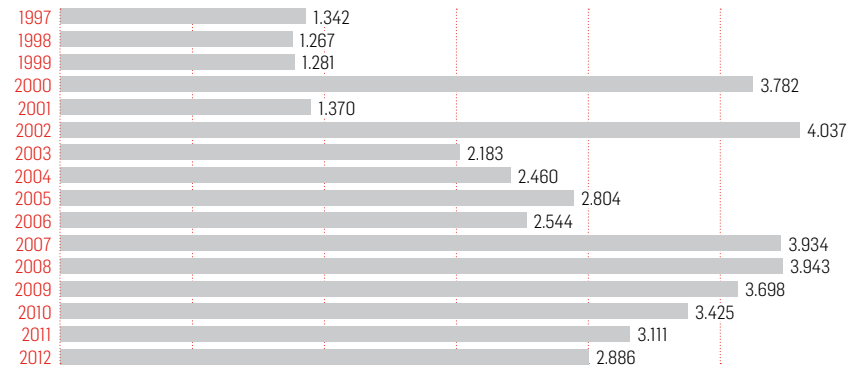
ni nikoli prepozno”, ki bo od leta 2013 na ogled v delu otroškega muzeja, pa bomo nagovorili in pritegnili nove generacije otrok ter odraslih, ki jim je blizu ta vsebina kulturne dediščine. Ostali prostori otroškega muzeja bodo še vedno namenjeni kvalitetnim občasnim razstavam in spoznavanju mavrične palete sveta skozi otroško igrivost in razmišljanje.

Graf 6: Obiskovalci Otroškega muzeja od odprtja 17. 3. 1995–2012
Vir: Letna poročila MnZC 1995–2012.

Fotografski atelje Josipa Pelikana na Razlagovi ulici je edinstven v evropskem prostoru. Nacionalnega pomena je vsa zapuščina Josipa Pelikana, od steklenih plošč, fotografij, kamer in različnih drugih predmetov, saj predstavlja neizčrpen vir za proučevanje ter razumevanje življenja ljudi in dogodkov 20. stoletja. Kot je bilo Celje v davnih časih “biser na Savinji” – ali je to še vedno, je stvar presoje vsakega Celjana posebej –, tako lahko rečemo, da je atelje biser kulturne dediščine v mestu.

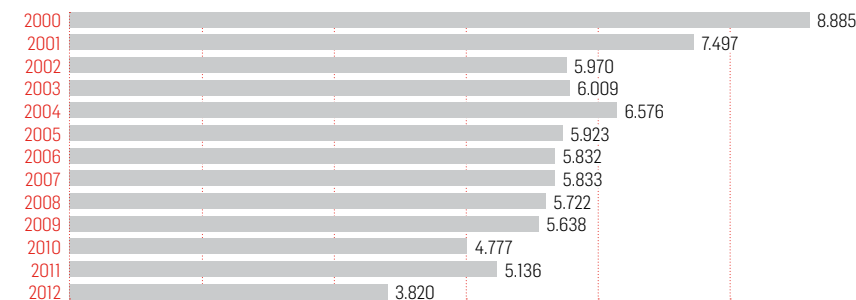
Graf 7: Obiskovalci Fotografskega ateljeja Josipa Pelikana od odprtja 25. 4. 1997–2012
Vir: Letna poročila MnZC 1997–2012.

Njegovi obiskovalci se gibljejo od 1.000 do 4.000 na leto, odvisno od spremljevalnih programov in od obiska v matični hiši ter seveda ob dejstvu, da so prostori ateljeja butični (beri majhni).

Muzeološko dodelana in v letih 2008 ter 2010 dopolnjena oziroma delno prenovljena in aktualizirana stalna postavitvev Živeti v Celju je odprla svoja vrata za obiskovalce na prelomu tisočletja. Prinesla je še zadnjo piko pri muzejskih stalnih postavitvah.

Graf 8: Obiskovalci stalne razstave Živeti v Celju od odprtja 27. 3. 2000–2012
Vir: Letna poročila MnZC 2000–2012.

V povprečju je bilo slabih šest tisoč obiskovalcev na leto, seveda izstopa obisk v letu 2000, ko je bila razstava odprta. Tudi tukaj je v zadnjem letu zaznati upad obiska.

Vsaka stalna muzejska postavitvev ima svoje posebnosti in s tem tudi svoje obiskovalce; številke so po posameznih lokacijah različne; posamezna leta varirajo rahlo navzgor ali navzdol, prevladujoči trend gibanja obiskovalcev pa rahlo drsi navzdol.

Tabela 5: Gibanje obiskovalcev na muzejskih stalnih postavitvah v obdobju 2000–2012
Vir: Letna poročila MnZC 2000–2012.

Leto	Stari pisker	Zobozdrav. zbirka	Otroški muzej	Fotog. atelje Josipa Pelikana	Živeti v Celju	Skupno število obiskovalcev
2000	1.777	3.580	12.954	3.782	8.885	30.978
2001	1.370	3.184	13.641	4.064	7.497	29.756
2002	1.257	1.684	12.215	4.037	5.970	25.163
2003	1.062	1.287	10.963	2.183	6.009	21.504
2004	866	2.146	10.768	2.460	6.576	22.816
2005	1.267	3.952	9.990	2.804	5.923	23.936
2006	1.578	2.463	9.836	2.544	5.832	22.253
2007	1.250	1.333	8.801	3.934	5.833	21.151
2008	1.007	1.267	9.848	3.943	5.722	21.787
2009	920	1.095	8.973	3.698	5.638	20.324
2010	1.311	1.202	7.777	3.425	4.777	18.492
2011	1.771	392	5.796	3.111	5.136	16.206
2012	1.351	273	4.982	2.886	3.820	13.312

V obravnavanem obdobju 2000–2012 je bilo največ obiskovalcev Otroškega muzeja, sledita mu Živeti v Celju in Fotografski atelje Josipa Pelikana. Otroški muzej je kot noviteta v slovenskem muzejskem prostoru privabil veliko število obiskovalcev in jih s kvalitetnimi spremljevalni programi še dopolnil ter pritegnil v muzej tudi številne družine, ki so namesto v nakupovalnem centru prosti čas preživele v kulturni instituciji. Enako bi lahko rekli za Živeti v Celju, kjer so zlasti odrasli, Celjani in tudi ostali, obujali spomine na preteklost. Prednost Otroškega muzeja v primerjavi z ostalimi stalnimi postavitvami so njegove spreminjajoče

se občasne razstave, ki so aktualne ali v povezavi z vsebinami šol in vrtcev. V tem je potrebno iskati tudi največje število obiskovalcev.

Graf 9: Skupno število obiskovalcev na stalnih muzejskih postavitev v obdobju 2000–2012
Vir: Letna poročila MnZC 2000–2012.

Graf 10: Struktura obiskovalcev za obdobje 2000–2006
Vir: Letna poročila MnZC 2000–2006.

V obdobju let Muzeja revolucije so glavnino obiskovalcev predstavljali šolarji in odrasli (borci in različne delegacije). V tem vzorcu izstopajo odrasli. Verjetno bi z gotovostjo lahko zatrđili, da glavnino obiskovalcev Muzeja novejše zgodovine Celje v celoti tvorijo odrasli in osnovnošolci oziroma drugače povedano: mladina (osnovnošolci, srednješolci, študenti) in odrasli. Glede na prodajo vstopnic tvorijo večino vseh obiskovalcev šolske skupine. Delež predšolskih otrok gre predvsem na račun Otroškega muzeja. Evidence obiskovalcev glede na starostne skupine ne vodimo.

Na razstavi Živeti v Celju so v ospredju osnovno- in srednješolci, sledijo jim odrasli; na Zobozdravstveni zbirki odrasli; v Otroškem muzeju osnovnošolci, predšolski otroci in odrasli; v Ateljeju Pelikan osnovnošolci in odrasli; v Starem piskru odrasli in srednješolci; na občasnih razstavah (samo v hiši) pa odrasli in približno enako še preostali po ciljnih skupinah.

Od kod prihajajo naši obiskovalci? Prvič smo to začeli beležiti leta 2001 in to ohranjamo in vodimo še danes. Naštevaje vseh krajev in držav sveta se mi zdi nesmiselno. Zapišemo lahko, da prihajajo iz lokalne skupnosti, regije oziroma iz vseh 29 občin, ki jih teritorialno pokrivamo, v sodelovanju s Posavskim muzejem Brežice, Zasavskim muzejem Trbovlje in Muzejem Velenje pa še iz dodatnih 11 občin. Zelo dobro imamo pokrit vzhodni del države, osrednjo Slovenijo in Koroško;

manj Gorenjsko in Dolenjsko; še najslabše Primorsko s Krasom, kjer svoje odigra tudi oddaljenost. Obiskovalci prihajajo tudi iz evropskih držav in preostalih delov sveta. Seveda le-ti niso tako množični, saj Celje še zdaleč ni Ljubljana.

Zanimivo je pogledati tudi obiskanost naših spletnih strani, ki so bile prvič na voljo leta 2000, aprila 2002 so se nadgradile oz. spremenile, nova prenovitev in osvežitev je bila oktobra 2008, popolnoma spremenjene in prečiščene pa so bile na voljo od 18. maja 2013 dalje. Povečano število obiskov smo zabeležili od leta 2008 naprej, 2012. se je nekoliko zmanjšalo, a z novo vsebino in obliko, ki je danes na voljo, ponovno upamo na čim večje število obiskov muzejske spletne strani. Ob dnevih, ko se v muzeju veliko dogaja, izmerimo tudi do 100 klikov dnevno. Obiskovalci spletne strani prihajajo iz Slovenije in tudi drugih evropskih držav.

Septembra 2010 smo za javnost odprli spletni portal Ce-NOB. Gre za dostopnost gradiva 2. svetovne vojne na Celjskem. Ključne besede, preko katerih so obiskovalci dostopali na portal, so bile: ‚ce-nob‘, ‚nob‘ in ‚stari pisker‘, ‚streljanje talcev‘, ‚štirinajsta divizija‘, ‚frankolovski zločin‘. Leta 2010 so obiskovalci skupaj odprli 26.805 strani na portalu in se na vsaki strani zadržali povprečno 6,48 minute; v letu 2011 so odprli 54.000 strani in se zadržali na vsaki strani povprečno 4 minute; v letu 2012 pa so odprli 46800 strani in bili na vsaki strani povprečno 3 minute.

Noviteta v komuniciranju in obveščanju je masovni medmrežni portal Facebook, kjer smo se pojavili v zadnjem tromesečju leta 2009. Nagovarjamo predvsem tiste družbene skupine, ki jim muzej še vedno pomeni zaprašeno in dolgočasno institucijo; seveda imamo tukaj v mislih predvsem mlade. Sodimo med bolj obiskane muzejske Facebook profile. Dostop je omogočen direktno z muzejske spletne strani. Facebook prijatelje sproti obveščamo o dogajanju v muzeju, njihovo število pa se povečuje.

Ne smemo pa pozabiti, kako pomemben je „prvi vtis“ – sprejem obiskovalcev, dodatni prostori za njihovo udobje, kot so npr. garderoba, prostor za previjanje dojenčkov, prostor za različne prireditve, kavarna, muzejska knjižnica, trgovina, neoviran dostop za invalide, dodatne storitve za obiskovalce s posebnimi potrebami ... Vse mora biti kot uigrani orkester, da bomo zadovoljili obiskovalce in da bodo njihove izkušnje prijetne in nepozabne. Seveda pa ostaja dejstvo, da se zadovoljiti vseh enostavno ne da.

Viri:

- Letna poročila Muzeja revolucije Celje/Muzeja novejše zgodovine Celje 1964–2012.
- Statistični urad Republike Slovenije – Prebivalstvo: http://www.stat.si/tema_demografsko_prebivalstvo.asp, 23. 5. 2013.
- Muzej novejše zgodovine Celje: <http://www.muzej-nz-ce.si/>, 20. 5. 2013.

Literatura:

- Breznik, Andreja, 2012: *Potrebe in realnost pedagoške službe v slovenskih muzejih in njena vloga pri uresničevanju poslanstva muzejev*. Argo 55/1, str. 70–71.
- Golob, Zvonimir, Bronica, 2006: *Muzejski obiskovalci / ali zadovoljujemo njihove potrebe?* Kletečki, Eduard (ur.): Ill. Skup muzejskih pedagogov Hrvatske s mednarodnim sodelovanjem: zbornik radova. Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo, str. 64–65.

bodo njihove izkušnje prijetne in nepozabne. Seveda pa ostaja dejstvo, da se zadovoljiti vseh enostavno ne da.

Namesto zaključka: muzej je za obiskovalce. Kljub krizi, takšnim ali drugačnim razlogom se moramo vsi v muzeju zavedati, da brez obiskovalcev tudi nas ne bo. Zato se trudimo oblikovati dinamično in pestro ponudbo raznovrstnega dogajanja, od klasičnih muzejskih vsebin do vnašanja številnih novitet, ki bodo pritegnile stare in nove obiskovalce muzeja in s tem tudi potrdile aktivno vlogo našega muzeja v družbi.

Poslanstvo Muzeja revolucije in kasneje Muzeja novejšje zgodovine Celje ter njegova simbiozna umeščena v okolje sta vseh petdeset let delovanja narekovala kustosom in vodstvu muzeja izjemno odgovornost pri delu, skrbi po ohranjanju kulturne dediščine, pri predstavnosti, razstavnih dejavnosti in pri dinamičnih programih ter aktivnostih za obiskovalce. S svojim delovanjem je in še vedno usmerja tokove muzeološke teorije in prakse, tako pridobiva kreativne dimenzije ter se uvršča med enega najbolj prepoznavnih slovenskih muzejev, svoj iluminarni pečat pa upravičeno pušča tudi na zemljevidu svetovne muzejske mreže.

V obdobju prvih petdesetih let delovanja muzeja se je ogromno spremenilo. In prav vse spremembe s področij javnega (ideološke, politične, socialne in kulturne), posledično tudi zasebnega, so brezkompromisno vplivale na muzejski fluid. Fluid, ki je bil sprva izredno determiniran, so politične in posledično vsebinske spremembe ob koncu osemdesetih let zrahljale in začele postavljati v nove kontekste, ki dopuščajo obiskovalcem muzeja večjo lastno angažiranost, več prostora in časa za lasten premislek in kritičen odziv na vedno znova aktualne muzejske vsebine.

Moje raziskovanje se fokusira na programe za obiskovalce muzeja in zainteresirano javnost v ožjem kontekstu, ki jih trdno umešča v delovanje muzeja kot dodano vrednost celotni ponudbi delovanja muzeja. Pregled letnih poročil, sprva Muzeja revolucije in kasneje Muzeja novejšje zgodovine Celje, govori o tem, da je bila obširna, bolj primarna dejavnost (razstavna) dopolnjena in obogate na s programi in aktivnostmi za obiskovalce, ki pomagajo graditi identiteto ter poglobljajo in negujejo dialog muzeja z obiskovalci. Pestra in dinamična pedagoška dejavnost je bila že odlika Muzeja revolucije Celje, saj je "prirejanje razstav postalo ena izmed najbolj intenzivnih in množičnih oblik dela s poudarjeno vzgojno, izobraževalno in propagandno nalogo. Z razstavami so stopali tudi zunaj muzejskih zidov in razstavljali "med ljudmi", v gasilskih in kulturnih domovih, ter podružničnih šolah, in se tako približali ljudem, ki najverjetneje nikoli niso prestopili praga muzejske stavbe. Takšno približevanje muzejskemu občinstvu bi danes označevali kot izredno potezo in prispevek k izpopolnjevanju kakovosti muzejske ponudbe" (Rožembergar 2002: 51).

Predvsem za prva desetletja delovanja sem v raziskavo vključila precej citiranja, saj je poleg vsebine tudi sam jezik svojevrsten lingvistični in historični spomenik časa. Bogate, obširne in številne programe za obiskovalce bom predstavila kronološko, po dekadah, in na kratko izpostavila oblike in metode dela, programov in sodelovanj z obiskovalci. Kronologijo prvih treh desetletij zaključuje tabela s programi, ki so jih v letnih poročilih zaznamovali kvantitativno, četrto in peto desetletje pa zaradi množine različnih programov predstavljam posamezno.

Prvo desetletje: 1963–1972

Poleg same razstavne dejavnosti so se zaposleni v muzeju zelo hitro začeli zavedati, da ni dovolj le pripraviti razstave, ampak se je potrebno še dodatno ukvarjati z obiskovalci muzeja. Prav tako se zavedajo, da ima muzej posebno, specifično nalogo, ki je za vzgojo mladine in tudi odraslih izredno pomembna. "Kulturne ustanove so poklicane, da sedanjim in bodočim rodovom zbudijo in vzgojijo čut trdnosti na

svoji zemlji, zavednosti in velike domovinske ljubezni. /.../ Pokazala se je nujna potreba, da bo treba sistematizirati kustosa za povojno izgradnjo, ki bi bil obenem tudi kustos - pedagog" (Letno poročilo 1964: 6). "Muzej je kot vzgojna ustanova nakazal smer vzgojnega dela pri zgodovini narodnoosvobodilne borbe, zato so na seminarju zgodovinarjev in na sindikalnem sestanku šol vojniškega sektorja izvedli predavanja z naslovom: Pouk zgodovine na naših šolah in Muzej revolucije" (Letno poročilo 1964: 3). Težnja muzejskih delavcev je bila, da bi bil ogled muzeja za učence prava učna ura. Opravili so poskus, učna ura je popolnoma uspela, zato so s tem programom za osnovnošolce nadaljevali. Iz poročila ni razvidno, koliko obiskovalcev je bilo udeleženi na vodstvih ali učnih urah, ki so jih izvajali že v prvem letu svojega delovanja. Leta 1964 je bilo v muzeju zaposlenih pet oseb, a "kljub temu, da manjka kustos, je bil s skrajnimi napor in požrtvovalnostjo vseh uslužbencev delovni program za leto 1965 uresničen" (Letno poročilo 1965: 2). V tem letu so se začeli prvi učni nastopi učiteljev in tečajnikov učiteljskega v muzeju. V letu 1966 so odprli spominsko sobo Stari pisnik, zaposlili novega kustosa, kar je verjetno posledično vplivalo tudi na rekordno število obiskovalcev - skoraj 54 tisoč! Obiskovalci so si ogledali stalno razstavo, spominsko sobo Stari pisnik in številne občasne razstave. Prvič se v letnih poročilih omenja število vodstev. "Seveda sta bila angažiranost in prispevek muzejskih delavcev pri strokovnem vodstvu skozi razstave, predvsem ob obiskih mladinskih skupin tudi v popoldanskem času ali praznikih temu obisku primerna in prostovoljna, vključno prekomerni zaposlenosti z internim muzejskim strokovnim, administrativnim in drugim potrebnim delom" (Letno poročilo 1966: 3). V letu 1966 je muzej "zaslovel" še z enim dosežkom, saj je kot prvi v Sloveniji začel uvajati moderen pedagoški način pouka sodobne zgodovine v muzeju. Izdelali so metodološke prijeme, navezali stike s šolami in imeli že poskusna izvajanja, ki so se izkazala za zelo uspešna. Uprava muzeja si je prizadevala navezati na muzej čim širši krog prebivalstva, utrjevala sodelovanje z večino celjskih in okoliških političnih, strokovnih, upravnih in gospodarskih ustanov. Muzej je zaradi dejavnosti in prizadevanj pridobival ugled tudi kot pobudnik raznih ideoloških akcij (Letno poročilo 1966: 3). V letu 1967 so poseben poudarek namenili "povezavi med šolami in muzejem, ker le tako je muzej živ organizem, ki ne stagnira" (Letno poročilo 1967: 2). Delovnega sestanka so se udeležili predstavniki političnih, družbenih in pedagoških organizacij. Muzejski delavci so jim predstavili programe za obiskovalce: Šola in Muzej revolucije Celje, prikaz sodobne učne ure Pohod XIV. divizije in magnetofonski posnetek Gora jurišev. Na sestanku so bili prisotni tudi predstavniki ZZB Slovenije, ki so delovni sestanek sprejeli z navdušenjem, saj so spoznali, da muzej zelo dobro skrbi za vzgojo mladine in tradicij NOB. Zasedimo tudi podatke o izvedbi različnih programov: učitelji celjskih osnovnih in srednjih šol so v muzeju izvajali učne ure oz. nastope. Priredili so 13 magnetofonskih posnetkov, ki obravnavajo tematiko NOB bivšega celjskega okraja. V muzeju so pripravili že prve ankete in naredili analize, ki se navezujejo na program (magnetofonski trakovi) za obiskovalce. Navdušujoče izsledke ankete so objavili v revijah TV-15 in Sodobna pedagogika. Na Okrožnem sodišču je imel kustos muzeja predavanje Genocid XX. stoletja, strokovni delavci muzeja pa so sodelovali pri sestavljanju vprašanj in kontroliranj odgovorov pri mladinskem kvizu. Glede strokovne pomoči dijakom in študentom

pa v poročilu takole: “Pripominjamo, da je bila naša pomoč efikasna in da so bile vse njihove naloge pozitivno ocenjene” (Letno poročilo 1967: 4). Skupinski obiski predvsem šolarjev, skupin članov zveze borcev in raznih delegacij so imeli večji del zagotovljeno strokovno vodstvo. Učence osnovnih in srednjih šol so navadno vodili po razstavi njihovi razredniki, ostalim skupinam pa je zagotavljal vodstvo muzej. Da bi stike s šolami še bolj okrepili, je muzej v sodelovanju z Zavodom za prosvetno pedagoško službo v letu 1971 organiziral poseben seminar za učitelje zgodovine NOB. Opozorili so na vsebinske, idejne in vzgojno-izobraževalne aspekte pouka, na pozitivne izkušnje in slabosti pri organizaciji. Poudarili so potrebo, da šole še bolj načrtno, sistematično in dosledno pripravljajo učence na ogled.

Drugo desetletje: 1973–1982

“Razstavna dejavnost in z njo povezano širjenje revolucionarnih, svobodoljubnih in patriotskih izročil naše revolucije je že dolgo prevladujoča in najbolj razširjena oblika dela Muzeja revolucije” (Letno poročilo 1973: 2). “Razen obiskovalcev razstav pa je muzej pomagal šolam in učiteljem pouka zgodovine tudi s posveti, navsveti, učnimi pripomočki, knjigami in drugim gradivom. Omeniti velja predvsem posojanje magnetofonskih trakov /.../ Taki trakovi so zelo koristni pripomočki pri pouku, zlasti pa pri delu zgodovinskih krožkov, pri organizaciji proslav in tekmovanj” (Letno poročilo 1973: 6). Ravnatelj Stane Mrvič je v Poročilu o delu v MRC za leto 1976 zapisal, da muzej želi tudi oddaljenim šolam omogočiti nazorni pouk iz zgodovine NOB, zato so pripravili didaktično mapo o “Celjski partizanski četi”, v kateri je zbran dokumentacijski in fotografski material. “Delovna skupnost si je prizadevala, da bi svoje delo in ustanovo čimbolj približali delovnim ljudem. Tako smo o našem delu redno preko sredstev javnega obveščanja seznanjali vse o našem delu in akcijah” (Letno poročilo 1975: 7). Muzej je svojo dejavnost in programe promoviral tudi v internih glasilih organizacij združenega dela v Celju in preko sredstev javnega obveščanja. Za kulturne organizatorje so pripravili 16 ur predavanj s temo Gremo v muzej in jim prikazali vrsto možnosti za obiske delovnih kolektivov v muzeju. Med ostalimi dejavnostmi muzeja zasledimo: “Delavci muzeja si prizadevajo, da bi bil muzej kar najbolj odprta in dostopna ustanova, ter si prizadevajo za poglobljanje in pravilno vrednotenje revolucionarnih tradicij. Tako se uspešno vključujemo v akcijo ‘Celjski kulturni utrip’” (Letno poročilo 1976: 5). Muzej se je vključil tudi v proslavljanje dneva JLA v Celju. V času od 17. do 22. decembra 1977 je bil muzej odprt od 7. do 18. ure za brezplačen ogled vsem obiskovalcem. Prvič se v letnih poročilih omenja prost vstop. V sedemdesetih letih so izvedli akciji: Muzej – šola (zbiralna akcija gradiva o delavskem gibanju in NOB po šolah celjske regije), ki ni dosegla pričakovanj, in drugo: Kako približati muzej, ki je preseгла pričakovanja.

Tretje desetletje: 1983–1992

“Skupno z Zavodom za šolstvo smo pripravili in tudi izvedli dvodnevni seminar z učitelji in profesorji zgodovine z delovnim naslovom Kako in zakaj v Muzej revolucije Celje? Čeprav v slovenskem merilu zadnja leta upada število obiskov srednješolcev,

je naš pogled v tem pogledu izjema” (Letno poročilo 1983: 4). V isti soorganizaciji so leto kasneje pripravili in izvedli še seminar za učitelje zgodovine “O vlogi muzeja v sodobnem izobraževalnem procesu”. Nova ravnateljica muzeja Andreja Rihter je v delovnem poročilu 1986 zapisala, da se je v tem letu v muzeju povečal obisk tujcev, ki v preteklosti niso prihajali k nam posamično. “Organizirano pa v muzeju poteka predvsem pedagoško delo. Sodelujemo z Zavodom za šolstvo ter srednjimi šolami v Celju. Zaradi nove zaposlitve kustosa pedagoga se je načrtno pričelo tudi delo z VVO oz. vrtcem Zarja v Celju” (Letno poročilo 1986: 1). Sodelovanje z usmerjenim

Vodstvo skupine predšolskih otrok VVZ Zarja po razstavi Razvoj mesta Celja 1945–1980, 15. 11. 1988 (foto Ana Cesar/Nada Kralj).

izobraževanjem (reformni projekt, ki je zaznamoval srednje šolstvo med leti 1981 in 1987), je bilo stalno in kustosi so sodelovali kot mentorji dijakom. Ena prvih kustosinj pedagoginj v Sloveniji, Marija Počivavšek, je na zborovanju Društva muzealcev Slovenije predstavila delo kustosa pedagoga, omenila oblike popularizacije muzejske dejavnosti, delovne liste na razstavah, s katerimi so otroci utrjevali že v šoli obdelano učno snov, in dobre začetke sodelovanja s predšolskimi otroki in celjskimi vrtci. “Zavedamo se, da je z rednim obiskom muzejev potrebno začeti že v predšolski dobi, zato bomo s to obliko dela sistematično nadaljevali” (Počivavšek 1991: 44).

Konkretnije so v tem obdobju navezovali stike tudi z nekaterimi celjskimi osnovnimi šolami ter Srednjo družboslovno šolo v Celju in Srednjo naravoslovno šolo v (takratnem) Titovem Velenju, slednjima so ponudili: pripravo učnih ur in kulturnih dni, opravljanje prakse ter možnost izvedbe pouka samoupravljanja v muzejski učilnici. Do leta 1985 oz. 1986 zasledimo še izvedbo učnih ur samih učiteljev ter poslušanja magnetofonskih trakov, po tem letu pa ne več. Novo dejanje je bilo tudi načrtno sodelovanje z gospodarstvom, predvsem ob natečaju raziskovalnih nalog “Mlini na področju celjske regije” in “poizkus rednega sodelovanja s podjetji pri popestritvi programa srečanja njihovih partnerjev ter posebna ponudba ob naši stalni razstavi Celje 1945–1980” (Letno poročilo 1989: 3). V okviru pedagoškega dela se vključuje delo propagande ob razstavah, ob koncu tega desetletja omenjajo predstavitve na Radiu Celje, oglaševanje v časopisu ter propagandni material – transparenti in plakati po Celju.

Ob koncu leta 1989 so ob vse bolj napeti situaciji, nestrpnosti narodov, pripravili predavanje dr. Janka Prunka o jugoslovanskem federalizmu in Slovencih, v sodelovanju z Zgodovinskim društvom Celje in OK ZKS Celje. V letu 1990 zasledimo občutno zmanjšan obisk na razstavah, zlasti število protokolarnih delegacij, še vedno pa nas obiskujejo borčevske organizacije ter skupine osnovnošolcev in dijakov. V letu 1992 predstavlja eno od prelomnic delovanja muzeja projekt V svetu lutk – poskus otroškega muzeja.

Razstavo avtoric Tanje Rožnberger in Marije Počivavšek, ki je doživela izjemen odmev, si je v petih mesecih ogledalo več kot 14 tisoč obiskovalcev! Navezujoč na novo, svežo vsebino in novo ciljno populacijo v muzeju so izvedli ogromno novih programov za obiskovalce: lutkovne predstave, prve delavnice za otroke, ki jih je

Razstava V svetu lutk – poskus otroškega muzeja (foto Tanja Roženberger).

izvajala zunanja sodelavka Mihela Jezernik, ob razstavi so pripravili tudi delovni list, namenjen osnovnošolski populaciji. “Za vsebino projekta smo izbrali lutke, izhajali smo iz otroškega zanimanja in tako izbrali vsebino iz otroškega sveta. Cilj projekta je preprost: obisk muzeja naj otroku ostane kot bogat vtis in zanimiva izkušnja, beseda muzej naj mu ne bo več tujka. Zavedamo se, kako zahtevna je ponudba najmlajši muzejski publiki, zato smo sledili didaktičnim principom – razstava je karseda nazorna, otroci imajo možnost primerjave med svojimi izdelki lutk in umetniškimi stvaritvami, imajo možnost, da pod strokovnim vodstvom lutko sami

izdelajo, z lutkovnim gledališčem se lahko seznanijo kot gledalci ali kot akterji, z videomaterialom pa jih poučimo še o naši lutkovni umetnosti. Maskota projekta Tit je reklamna lutka – pano in kot vodič v posebej za otroke pripravljenem otroškem katalogu vzpodbuja k obisku muzeja, delovni listi pa jih usmerjajo k aktivnemu sodelovanju” (Roženberger 1992: 20). “S celotnim projektom smo želeli slediti vsem načelom otroškega muzeja, ki je v svetu že uveljavljen, pri nas pa je to prvi tovrsten primer” (Poročilo 1992: 13).

Četrto desetletje: 1993–2002

Četrto desetletje je bilo zaradi skrbnega strokovnega načrtovanja, odgovornega raziskovanja in priprave muzeoloških konceptov ter odlične realizacije izredno uspešno, saj je v desetletje zapisalo (vsaj) tri večje prelomnice – leta 1995 odprtje prvega otroškega muzeja Hermanov brlog, dve leti kasneje Fotografskega ateljeja Josipa Pelikana in v letu 2000 odprtje nove stalne razstave Živeti v Celju.

Otroški muzej Hermanov brlog

Leto 1995 je bilo pri našem delu v celoti namenjeno odprtju in popularizaciji Otroškega muzeja Hermanov brlog in njegove prve občasne razstave s pestro paletno raznovrstnih dejavnosti, ki so spremljale in dopolnjevale postavitev. “Rezultat skrbno načrtovanega strokovnega dela je prvi stalni muzej v Sloveniji z imenom Hermanov brlog, avtorski projekt Bronice Gologranc Zakonjšek in Tanje Roženberger. Hermanov brlog deluje v sklopu MnZC in v skladu z njegovo usmeritvijo. Je muzej za otroke. Njegova ciljna populacija so predšolski otroci in otroci do vključno četrtega razreda” (Gologranc Zakonjšek 1995: 13–14). Slikarka Jelka Reichman je izdelala prepoznavni lik Hermana Lisjaka, ki v različnih podobah na svojevrsen način komunicira z obiskovalci v razstavnih prostorih, namenjenih občasnim razstavam, v ustvarjalnici, gledališču, Hermanovi banki, galeriji, v depoju, garderobi, v trgovini, v sanitarijah, od leta 1997 pa tudi v Slaščičarni pri Hermanu Lisjaku.

Prav vsaka od šestih občasnih lastnih ali gostujočih razstav v tretjem desetletju delovanja muzeja je zaradi svoje specifičnosti stopila v interakcijo z obiskovalci

Herman Lisjak, avtorica ilustracije: akad. slikarka Jelka Reichman.

Leto/ program	Učni nastopi in učne ure/ učitelji	Strokovna vodstva/ muzejski delavci/ št. ponovitev	Vodstva/ učitelji/ število skupin	Strokovna predavanja /delavci muzeja	Magnetofon. trakovi/ število poslušalcev	Seminar za učitelje	Lutkovne predstave	Muzejska lutkovna delavnica	Delavnice za otroke	Kulturni dnevi
1963										
1964										
1965										
1966	19	185		5	25460					
1967	15	95		1	7098					
1968	16	277			11707					
1969	20	199	244		9988					
1970	34	99	249		1952					
1971	28	138	240		1266					
1972	33	63			12799					
1973	27	114			400					
1974										
1975	23	209			5080					
1976	38	224			5076					
1977	39	381		1	1057					
1978	34	200		16	840					
1979	47	369		20	5470					
1980	56	264		27	8060					
1981	21	345		28	10011					
1982		503		36						
1983		590			11403	1				
1984	59	235		1	3570	1				
1985	41	104			3100					
1986	51	109		6						
1987		117								
1988										
1989				1						
1990										
1991		32								
1992		13		5			13	1	20	2

Tabela 6: Programi v Muzeju revolucije Celje/Muzeju novejši zgodovine Celje 1963–1992
Vir: Letna poročila MRC/
MnZC 1964–1992.

na svojevrsten način. Ob vsaki razstavi smo načrtovali, organizirali, promovirali in izvajali številne programe. Oglejmo si najprej razstavno dejavnost: Herman Lisjak spoznava denar (1995-1996), Hi konjiček - Igrače na kolesih (1996-1997), Hitreje, višje, močnejše (1997-1999), Mamut v Hermanovem brlogu (1999-2000), Prometna pot v Hermanov brlog (2001-2002), Dobra igrača (2002-2003). Specifika dela v otroškem muzeju je tudi ta, da so prav vse najavljene skupine deležne vodnega ogleda, prav tako pa je v prostorih otroškega muzeja vedno prisotna muzejska animatorka, ki je tudi posameznim obiskovalcem, družinam in nenajavljanim skupinam na voljo, da predstavi razstavo in interaktivne dejavnosti na njej. Programi: delavnice za otroke, počitniške delavnice, tečaji, plesne delavnice, gostovanje Cicikluba, seminarji za učitelje in vzgojitelje, plesna slikanica Vidkova srajčica, sodelovali smo v projektu Policija za otroke, programi v okviru Poletja v Celju - knežjem mestu (1996-2012). V letu 1997 je nov del otroškega muzeja, Slaščičarna pri Hermanu Lisjaku, ponudil tudi nov program praznovanj otroških rojstnih dni, ki je že v prvem letu pritegnil dvajset otrok, največ starih pet let. Istega leta smo novembra dobili telefonsko kartico z motivom Hermana Lisjaka in odprli prvo otroško telefonsko govorilnico. V letu 1999 smo za najmlajše zveste obiskovalce celjskih vrtcev pripravili prve čajanke in krasitve prazničnih smrečic, v namen dopolnjevanja zbirke Otroško življenje pa organizirali otroške boljše sejme. Leto 2001 je zaznamoval tudi odličan dialog z mednarodnim muzejskim okoljem: sodelovanje z Otroškim muzejem umetnosti iz Hamade na Japonskem. Tudi zavese odra v Hermanove gledališču so se pogosto razprle: v času poletnih počitnic, v Tednu otroka, na Miklavževih predstavah, ob decembrskih srečanjih otrok. Do leta 2002 so ustvarjalne delavnice za otroke izvajali zunanji sodelavci, od tega leta dalje pa smo ideje in vsebine zanje pripravljali sami in jih sami tudi izvajali. Banka Celje je sponzor otroškega muzeja že od njegovega nastanka, ko smo ob prvi razstavi pripravili Hermanovo banko - prostor, namenjen igri vlog in osveščanju otrok o varčevanju. Od leta 1997 organiziramo decembrska srečanja otrok za zaposlene, od leta 1999 poseben program v mesecu varčevanja, od leta 2000 pa še program za nagrajence šolskih hranilnic.

Fotografski atelje Josipa Pelikana

Nekajletno delo se je aprila 1997 končalo z odprtjem obnovljenega Staklenega fotografskega ateljeja Josipa Pelikana v Razlagovi ulici kot stalno postavitvijo našega muzeja. Tudi za dislocirano enoto se je pripravljala in izvajal pedagoški in andragoški program za vse ciljne skupine obiskovalcev. V letu po otvoritvi smo predvsem rednim vodstvom dodali tudi dodatno ponudbo fotografiranja v salonu, v sodelovanju s fotografom Milanom Kolškom, nekaj

let kasneje pa smo dodali še možnost fotografiranja v historičnih oblačilih ter kostumirano vodstvo. Po letu 2001 smo enkrat letno pripravili in izvedli projekt Pelikanov dan s pestrimi programi: modnimi revijami, z zbiranji starih fotografij,

Kostumirano vodstvo v Fotografskem ateljeju Josipa Pelikana ob svetovnem dnevu muzejev (foto SVIT).

Mojstrici in mojstri obrtniki na muzejski ulici obrtnikov (foto Sherpa).

foto tržnicami, fotografirani v steklenem salonu, v letu 2002 pa tudi s prvo fotografsko delavnico za otroke.

Živeti v Celju

“V okviru same razstave vam ponujamo tudi pester program pedagoških aktivnosti. Obrtne delavnice, ki potekajo ob posameznih dnevih tedna, resnično zaživijo, posebne pedagoške točke na razstavi pa omogočajo poglobljanje znanj ter motivirajo in usmerjajo mlade obiskovalce. Razstavo zaključuje večnamenski prostor, imenovan županova soba, kjer potekajo učne ure, predavanja in različne delavnice” (Živeti v Celju

2000: 7). V časopisnem članku je novinarka zapisala: “Razstava prikazuje zgodovino mesta v preteklem stoletju, njena posebna vrednost pa je v tem, da v muzejske prostore vnaša tudi prikaz živahnega življenja s celjskih ulic in je mogoče nekatere dele zbirke še spreminjati in dopolnjevati” (Stamejčič: 25. 3. 2000). Redno smo izvajali strokovna vodstva za vse ciljne populacije, organizirali kulturne dneve, učne ure z delovnimi listi ter s pomočjo mojstric in mojstrov obrti oživljali preko demonstracij obrti Muzejsko ulico obrtnikov, ki so z obiskovalci te čudovite ambientalne postavitve delili tudi svoje spomine. Z nami so bili frizerji (Tatjana Frajle Maslo, Vinko Tajnšek, Avgust Čatorič), modistinja (Marta Žohar), krojač (Franjo Podbregar), zlatarja (Ivan Krivec, Božo Godnik) in zlatar (Miroslav Bahčič).

Druge dejavnosti in programi za obiskovalce

Poleg vodstev po razstavah smo pripravljali in izvajali naravoslovne, kulturne dneve, vaje za študente, hospitacije. Za obvezne izbirne vsebine dijakov smo pripravili programa: Dediščina obrti in Generacije 20. stoletja. Pred odprtjem razstave Živeti v Celju smo imeli v občasni razstavnih prostorih na ogled poskusno postavitve modistovske delavnice - Kaj se skriva pod klobukom. Projekt Keleia je od leta 1994 deloval kot oddelek MnZC; tako razstave kot predavanja, namenjena zainteresirani javnosti, študentom ALU Ljubljana in dijakom gimnazij, so bila dobro obiskana. V letu 2000 smo za zveste obiskovalce muzeja in muzejskih programov oblikovali združenje Prijatelji muzeja, ki je članom ponujalo dodatne muzejske programe. Od leta 1993 je muzej pripravljala strokovni program in organiziral Muzejske poletne delavnice, namenjene dijakom in študentom. Obravnavane teme s področja zgodovine in etnologije so mladi raziskovalci terensko raziskovali pod mentorstvom strokovnih delavcev našega muzeja in zunanjih sodelavcev. Raziskovanje so sproti dokumentirali in urejali in pripravili analize ter zaključke. Od leta 2002 poteka tudi nov program Večeri v kavarnici, namenjen predvsem odrasli populaciji. Na večerih se srečujemo z znanimi gosti, prisluhnemo predstavitev literarnih novitet in diskutiramo o aktualnih temah.

Program / leto	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Strokovna vodstva / število ponovitev		48				81			523	284
Strokovna vodstva / število udeležencev		1284								
Strokovna predavanja	3	2	12	3	5	1	1	1	1	3
Vodstva z delovnimi listi	7								16	14
Kulturni dnevi / za OŠ in SŠ	4					8			28	11
Učne ure									4	2
Vaje za študente										1
Ustvarjalne igre s hospitacijami / dijaki										6
Predstavitve knjig				4		3	6		2	
Večeri v muzejski kavarnici										5
Okrogle mize		2	1		1	1				
Modna revija						1				
Tečaji za odrasle						1				
Seminarji / za učitelje, vzgojitelje in izven			2	3		3	1	1	2	
Strokovne demonstracije						3		100	132	93
Strokovne demonstracije / št. obiskovalcev									1569	660
Delavnice za otroke	21	21	53	79	98	76	16	60	86	83
Delavnice za otroke / število udeležencev	437	376	1240	1896	2280		366			
Počitniške delavnice							5	4	4	9
Muzejske družinske delavnice									2	11
Lutkovne predstave	17		43	50	18	19	11	18	18	24
Tečaji za otroke						2				
Plesne delavnice						8			2	6
Decembrska praznovanja za otroke					1	3	1		2	2
Praznične smrečice							8	5	9	4
Boljši sejem								4	10	8
Program za nagrajence Banke Celje								5	10	3
Oktober – mesec varčevanja							4	4	4	5
Praznovanja rojstnih dni					20	49	84	81	61	81

Tabela 7: Programi v Muzeju novejšje zgodovine Celje 1993–2002
Vir: Letna poročila MnZC 1993–2002.

Peto desetletje: 2003–2012

Tudi zadnje raziskovalno desetletje je muzejsko delo in razstavno dejavnost obogatilo z ogromnim številom najrazličnejših programov za vse ciljne populacije, vezanih na muzejsko usmeritev in poslanstvo. Po principu predstavitve dejavnosti prejšnjega desetletja bom tudi to predstavila navezujoč na stalne in občasne razstave. Želja, potreba in zavedanje, da postane naš muzej resnično inkluzivni (vključujoči), torej da zagotavlja dostopnost muzejskih vsebin in programov osebam s posebnimi potrebami, so bili v tem obdobju zelo močni. Leto po tem, ko je Evropska unija razglasila mednarodno leto (2003) invalidov, je bila tudi v muzeju realizirana fizična dostopnost. Dvigalo, ki je umeščeno ob muzejsko stavbo, in dodatne klančine omogočajo dostop gibalno oviranim osebam v vsa nadstropja muzejske hiše. Akcijski program za invalide 2007–2013, ki ga je pripravilo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, v 8. cilju določa, da je potrebno “invalidom zagotavljati vključenost v kulturne dejavnosti in sodelovanje na področju dostopnosti do kulturnih dobrin na enakopravni podlagi” (www.mdds.gov.si/fileadmin/mdds.gov.si/...pdf/api_07_13.pdf). Ozaveščenost in želja, da omogočimo dostopnost muzejskih vsebin tudi senzorno oviranim osebam (gluhim in naglušnim), ter povabilo podjetja Racio so nas partnersko vključili v evropski pilotni projekt Museum Sign Language Guide. Projekt smo uspešno zaključili, pridobljene prenosne naprave pa omogočajo samostojni ogled gluhim in naglušnim osebam po dveh muzejskih razstavah. Kot prvi v Sloveniji z omenjeno dostopnostjo smo v partnerstvu pripravili tudi mednarodno predstavitevno delavnico za muzejske delavce. Naša povezovanja s kulturo, izobraževanjem, znanostjo in mnogimi partnerji doma in v tujini so tudi v tem obdobju prinesla dobre rezultate.

Otroški muzej Hermanov brlog

Kar šest različnih vsebin, namenjenih najmlajšim obiskovalcem, se je v formi občasnih lastnih in gostujočih razstav zvrstilo v otroškem muzeju Hermanov brlog: S Hermanom na etnopotep (2003–2004), Zvezde Evrope (2005–2006), Če ne bomo brali, bo volk pojedel Rdečo kapico (2007–2009), Kraški ovčar pri Hermanu Lisjaku (2009–2010), Tradicionalne hrvaške otroške igrače (2011), Moj rojstni dan (2011–2013). Vsaka razstava je ponudila obiskovalcem dinamično in specifično ponudbo programov za obiskovalce. Nekaj posebnih programov za obiskovalce: dve leti zapored smo izvedli akcijo iskanja najstarejše otroške knjige, organizirali srečanja s slovenskimi književniki in ilustratorji ter posebno akcijo “Podarimo knjigo”. Trikrat se je muzej s svojo dejavnostjo predstavil zainteresiranim skupinam tudi na terenu – kot nov program Muzej v kovčku. Prepoznavni lik otroškega muzeja Herman Lisjak je prvič zaživel kot maskota na prireditvi Pozdrav poljetju v vrtcu Mavrica v Vojniku. V letu 2008 smo organizirali dva likovna natečaja, dela 228 otrok so bila tudi razstavljeni. Tudi prireditve za prvošolce je noviteta tega leta. Naš velik uspeh v tujini je bilo gostovanje (2009) na povabilo otroškega muzeja umetnosti iz Hamade na Japonskem. Uspešno smo predstavili bogato slovensko kulturo in dediščino in izvedli delavnice za skoraj 500 otrok in staršev. Po treh letih je Herman Lisjak dobil novo obleko – kostum, ki je vedno pogosteje

Animacija Hermana Lisjaka na praznovanju rojstnega dne (foto Helena Vogelsang).

animiral obiskovalce na različnih prireditvah (rojstni dnevi, program za nagrajence šol. varčevanja, na otvoritvah, na terenu ...). Skupaj z zunanjimi izvajalci smo oblikovali nov program Abonma Herman Lisjak v deželi umetnosti in dediščine. Vzporedno je potekal tudi abonma za otroke s posebnimi potrebami. Decembra 2012 smo v sodelovanju s Hišo kulture Celje izvedli prvo Glasbeno sobotnico - program je namenjen predšolskim otrokom. Odzvali smo se povabilu Foruma slovenskih kultur k sodelovanju na mednarodni ravni in izvedli delavnice na temo Moj portret za muzej. Ob odprtju 12. občasne razstave Moj rojstni dan smo odlično sodelovali tudi z japonskim otroškim muzejem, po-

sledično pa je bila pripravljena nova ponudba praznovanj rojstnih dni. V letu 2010 smo uspešno prenovili program Poletnih počitniških vragolij, ki ga zelo uspešno ponujamo kot raziskovalne in ustvarjalne dopoldneve v prvih dneh šolskih počitnic. Posebej omenjam vselej priljubljeno Hermanovo banko, ki od začetkov delovanja otroškega muzeja razveseljuje otroke pri igri vlog, osvešča o pomenu varčevanja ter izobražuje. V letu 2006 smo uvedli novo valuto, manjše spremembe banke pa temeljiteje zaokozili po petnajstih letih delovanja. Partnersko sodelovanje z Banko Celje in programe dopolnjujemo, nazadnje s programoma: Herman Lisjak na obisku v šoli in Herman Lisjak in Banka Celje vabita na igre na snegu. O vrstah in kvantiteti programov govori tabela ob zaključku petega desetletja.

Fotografski atelje Josipa Pelikana

Tudi v tej dislocirani enoti smo skrbeli za pester programe za obiskovalce, navezujoče na kulturno in tehniško dediščino muzeja "in situ". Organizirali smo naravoslovne dneve, fotografske ustvarjalnice, predavanja, predstavitev, vodstva in kostimirana vodstva, učne ure z delovnimi listi, fotografiranje, pripravljali didaktične materiale, leta 2004 smo izvedli uspešen projekt Pelikanovi dnevi 2004 - Kopalna moda iz Pelikanovega obdobja ter že obstoječemu fundusu moda, dodali nove kose, ki so na voljo za fotografiranje v historičnih oblačilih. Od leta 2010 v sodelovanju s Klubom študentov občine Celje organiziramo Poletno fotografsko delavnico FOKUS.

Zobozdravstvena zbirka

Leta 2003 je bila v pritličju muzeja odprta nova postavitev zobozdravstvene zbirke, katere ambientalne postavitev ordinacij in zobotehniške delavnice je dopolnjeval pedagoški kotiček, imenovan Muzeozobek. Zlasti mlajšim obiskovalcem je omogočal dodatne aktivnosti in učenje ob razstavi. V letu 2004 smo program praznovanj otroških rojstnih dni dopolnili z novima ponudbama praznovanj na razstavah Živeti v Celju in Zobozdravstvena zbirka.

Živeti v Celju

Prvič je stalna razstava doživela prenavo po šestih letih, saj smo na Muzejski ulici obrtnikov poleg urarja, frizerja, modistinje, krojača in zlatarja predstavili

novo obrtniško delavnico - čevljarstvo. Delo in večine tega poklica obiskovalcem predstavlja Anton Mužič. Prenovili smo tudi obrtno delavnico zlatarja. Muzejski demonstratorji s svojimi predstavami in programi že več kot desetletje dajejo MnZC poseben pečat in vtis, kot da se vrata razstavljenih obrtnih lokalov niso nikoli v resnici zaprla. Za svoje delo so prejeli častno Valvasorjevo priznanje. Leta 2012 se je mojstrom obrti pridružil še sedmi, ki obiskovalcem omogoča ogled demonstracije klobučarstva - Željko Tomažin, klobučar z Glavnega trga. Do leta 2011 je sledilo še šest prenov oziroma dopolnitev stalne razstave: prenova vagona, Glavnega trga, aktualizacija vsebin, Delavsko Celje ... Vsako prenavo so spremljali tudi novi programi, demonstracije, učne ure, predavanja, delovni listi, ustvarjalnice ... Za dijake smo pripravili programe obveznih izbirnih vsebin: Spoznajmo kulturno dediščino svojega mesta z opravljanjem vodniškega dela v MNZC, Generacije 20. stoletja ter Dediščina obrti. Kot posebni projekt pa omenimo tudi spletni portal Ce-NOB - avtorstvo projekta ter sodelovanje z osnovnimi in srednjimi šolami ter muzeji novejšje zgodovine v Sloveniji. Portal z digitaliziranim gradivom je prispeval k večji javni informacijski dostopnosti muzejskega gradiva.

Druge dejavnosti in programi za obiskovalce

V letu 2007 smo pripravili Strateški dokument pedagoško-andragoških aktivnosti in enovite muzejske ponudbe v MNZC, ki nam pomeni vodilo na tem področju. Pestri programi so bogatili muzejsko ponudbo tudi ob praznikih: slovenski kulturni praznik, mednarodni dan družin, svetovni dan muzejev, Poletna muzejska noč, Dnevi evropske kulturne dediščine, Teden otroka, Ta veseli dan kulture - dan odprtih vrat v prazničnem decembru. Navezujoč na teme "praznikov" smo načrtovali programe, namenjene vsem ciljnim populacijam. Sodelovali smo v mnogih projektih, katerih nosilci smo bili sami ali pa smo sodelovali kot partnerji. Za ciljno populacijo študentov (PF Ljubljana in Maribor, Medicinska fakulteta Ljubljana in Reka) smo pripravljali posebne programe. V letu 2010 prvič in prav tako dve leti kasneje smo v sodelovanju z umetniki iz lokalnega okolja pripravili inovativna projekta umetniških interpretacij muzejskih zbirk, ki sta s svojevrstno vsebinsko in oblikovno prezentacijo ter programi in zbiralnima akcijama privabila lepo število obiskovalcev (Ne meč'te piskrov stran in Čas za igro/It's playtime). Področje muzeologije se je preučevalo v posebnem oddelku Šole muzeo-

Programi ob Poletni muzejski noči privabljajo vsako leto več obiskovalcev (foto Sherpa).

logije Celje, v sklopu katerega so bili izvedeni izobraževalni programi za različne publike slušateljev, tako na nacionalnem kot mednarodnem področju (seminarji, posveti, mednarodne muzejske delavnice, izobraževanja za pedagoške delavce, od leta 2007 tudi etnološka poletna delavnica Urbani fenomeni/muzejske perspektive). V sodelovanju z JZ Socio Celje in UNICEF-om Slovenija smo v letu 2011 v muzeju odprli varno točko.

Pestrost programov v Muzeju novejšje zgodovine Celje v obdobju 2003-2012 (Letna poročila 2003-2012):

- Strokovna vodstva
- Vodstva skupin / družine, rojstni dnevi
- Vodstva z delovnimi listi
- Muzejski dan / demonstracija + delovni listi)
- Kulturni in naravoslovni dnevi za osnovne in srednje šole
- Učne ure
- Predavanja in vaje za študente
- Muzejske učne ure / delovni listi, kulturni, naravoslovno-tehnični dan, vaje za študente
- Predavanja
- Večeri v muzejski kavarni
- Seminarji / za učitelje, vzgojitelje
- Strokovne demonstracije
- Hermanove ustvarjalnice / otroške, fotografske, etnološke, praznične
- Hermanove poletne in zimske vragolije
- Muzejsko družinsko popoldne in Hermanova sobota
- Plesne delavnice
- Poletje v Celju, knežjem mestu
- Druge predstave v H. gledališču
- Miklavževe predstave
- Novo leto prihaja / praznovanja za podjetja
- Praznične smrečice s čajanko
- Otroški boljši sejem
- Program za nagrajence Banke Celje
- Oktober - mesec varčevanja
- Praznovanja rojstnih dni
- Pravljično Celje in Hermanov brlog
- Portretno fotografiranje v ateljeju
- Kostumirano vodstvo v ateljeju
- Fotografiranje v historičnih oblačilih
- Muzej v kovčku
- Likovni natečaj
- Pozdrav prvošolcem
- Celje mojega spomina
- Abonma Herman Lisjak v deželi umetnosti in dediščine
- Nedeljski muzejski mozaik
- Mala šola etnologije
- Predavanja in demonstracije - kinologija
- Seminar za pripravnike / kustosa
- Poletna šola muzeologije
- Urbani fenomeni / Muzejske perspektive CE
- Mala šola etnologije / za odrasle
- Igre na snegu s Hermanom Lisjakom
- Herman Lisjak na obisku v šoli
- Program za osebe s posebnimi

potrebami

- Operetni abonma
- Operetni večer
- Glasbene sobotnice
- Fotografska delavnica FOKUS

Viri:

- Letna poročila Muzeja revolucije Celje/Muzeja novejšje zgodovine Celje 1964-2012.
- Akcijski program za invalide 2007-2013: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/...pdf/api_07_13.pdf, 16. 7. 2013.
- Stamejčić, Damjana, 2000: Ko muzej preplavi življenje, *Dela*, 25. 3. 2000.

Literatura:

- Avtorska skupina projekta (ur.), 2000: *Živeti v Celju: katalog stalne razstave*. Celje, 36 str.
- Gologranc Zakonjšek, Bronica, Roženberger, Tanja 1995: *Od ideje do prve občasne razstave*. Celje, str. 7-30.
- Počivavšek, Marija, 1991: O delu kustosa pedagoga v Muzeju novejšje zgodovine Celje. *Zborovanje Društva muzealcev Slovenije*, Šmarješke Toplice 1991, str. 43-44.
- Roženberger, Tanja, 1992: Otroški muzej. *V svetu lutk - poskus otroškega muzeja*. Celje, str. 7-22.
- Roženberger Šega, Tanja, 2002: Ko paradnega konja zamenjajo rumene zvezde. *Glasnik SED*, 42/1, str. 50-53.

Muzej novejšje zgodovine Celje zaznamuje obsežna in pestra založniška in bibliografska dejavnost njegovih strokovnih delavcev (bibliografije zaposlenih so dostopne v sistemu Cobiss).

Že takoj po ustanovitvi se je Muzej revolucije Celje skupaj z mariborskim Muzejem narodne osvoboditve lotil ambicioznega založniškega projekta: izdaje knjige *Poslovilna pisma talcev za svobodo*. Knjiga, ki je izšla na 667 straneh, predstavlja

Predstavitve založniške dejavnosti MnZC na drugem muzejskem knjižnem sejmu, Narodni muzej Slovenije, 9. 11. 2010 (foto Tomaž Lauko).

eno najpomembnejših publikacij muzeja nasploh: "Založba Obzorja je to knjigo izdala na najfinem umetniškem papirju in v luksuzni izdaji ter je sama žrtvovala pri izdaji te knjige preko pet milijonov lastnih sredstev. Kritika je to knjigo, ki je kasneje izšla v več dopoljenih izdajah (1969, 1978, op. a), ocenila s samimi superlativi. Isto tako so se izrazili tudi vsi vodilni naši politični funkcionarji" (Letno poročilo 1965: 3). Po dobri izkušnji sodelovanja - ki se je kasneje še večkrat ponovila - sta omenjena muzeja leto kasneje pripravila še knjigo o Šaleški dolini *Od vstaje do zmage*, ki jo je tako kot prvo založila Založba Obzorja.

Primeri, ko je muzej izdajal knjige, založile pa so jih druge založbe, so bili pogosti tudi v naslednjih letih; tak primer sta npr. knjigi *Od vstaje do zmage* (Obzorja) in *Ukradeni otroci* (Borec) ter vrsta drugih publikacij pri raznih založbah.

Na prelomu tisočletja je v muzeju tekel založniški projekt *Odsevi preteklosti/ Iz zgodovine Celja 1780-1991* v obliki 5 znanstvenih zbornikov (izšli so v letih 1996, 1998, 2001, 2004, 2006 na skupaj 1.516 straneh), ki osvetljujejo in dopolnjujejo stalno razstavo *Živeti v Celju*. Pri nastajanju zbirke je sodelovalo 29 avtorjev z 52 znanstvenimi prispevki. Skozi vse zbornike so kot rdeča nit predstavljeni upravna ureditev mesta, gospodarski razvoj, prostorski razvoj, politično življenje oziroma razmere, šolstvo, zdravstvo, sociala, kultura ter družabno življenje, njegova organiziranost oziroma način življenja; od te zasnove nekoliko odstopa le zbornik, v katerem je predstavljena druga svetovna vojna v Celju. V celoti gre torej za prikaz (skoraj) vseh plati razvoja mesta in življenja v njem. "Celotna zbirka *Odsevi preteklosti/Iz zgodovine Celja* je tako izredno dober izraz t. i. lokalne zgodovine, ki pa presega lokalni okvir. Uspešno je namreč rešeno razmerje med krajevno, lokalno in širšo, nacionalno in občo zgodovino, obe sta se namreč odražali na lokalni ravni. Celje je s tem zgodovinskim delom umeščeno v širše zgodovinsko dogajanje. Je pravi spoj globalnega in lokalnega, ki pa ne izraža provincializma in ni lokalpatriotično naravnano, kar se rado zgodi pri lokalni zgodovini" (Čepič 2007: 4).

V kasnejših letih se je muzej sam pojavil kot založnik; večinoma (je) izdaja(l) kataloge, občasno tudi knjige, zlasti pa zloženke, plakate, informacijske biltene in ostalo gradivo (letake, razglednice, voščilnice, avdiokasete, CD-je), s pomočjo katerih promoviramo našo dejavnost. Med tovrstnim gradivom velja omeniti časopis *Celjske muzejske novice*, ki ga dvakrat letno izdajamo skupaj s Pokrajinskim muzejem Celje, v njem pa prebivalce Celja seznanjamo z muzejskimi aktivnostmi.

V nadaljevanju predstavljam izbor monografskih publikacij (katalogov/knjig) iz polstoletne založniške dejavnosti muzeja.

Monografske publikacije:

- *Vodič po Muzeju revolucije* [ur. Stane Terčak]. Celje: Okrajni odbor ZZB NOV, 1963, 31 str. [COBISS.SI-ID 2858549].
- *Poslovilna pisma za svobodo ustreljenih v okupirani slovenski Štajerski* [ur. Milan Ževart, Stane Terčak]; izdala Muzej narodne osvoboditve Maribor in Muzej revolucije Celje. Maribor: Obzorja, 1965, 667 str. [COBISS.SI-ID 3854849].
- Stane Terčak, *Vodič po spominski razstavi v Starem piskru*. Celje: Muzej revolucije Celje, 1966, 11 str. [COBISS.SI-ID 2566453].
- Stane Terčak, *Štirinajsta: Kratek opis pohoda XIV. divizije na Štajersko*. Celje: Muzej revolucije Celje, 1969, 20 str. [COBISS.SI-ID 3824181].
- *Moša Pijade*. Celje: Muzej revolucije Celje in DSLU pododbor Celje, 1969, 20 str.
- *Razvoj občine Celje 1945-1970: razstava v počastitev 25-letnice osvoboditve*. Celje: Muzej revolucije, 1970, 17 str. [COBISS.SI-ID 2856245].
- Stane Terčak, *Frankolovski zločin*. Ljubljana: Partizanska knjiga, 1971, 147 str.
- *Nemška koncentracijska taborišča*. Celje: Tkanina, 1971, 20 str. [COBISS.SI-ID 8795137].
- *Štajerska in Koroška v narodnoosvobodilni borbi*. Celje: Muzej revolucije Celje, 1971, 31 str. [COBISS.SI-ID 9902642].
- Stane Mrvič, *Šlandrova brigada*. Celje: Muzej revolucije Celje, 1973, 19 str.
- *Narodnoosvobodilna borba v jugoslovanski grafiki*. Celje: Muzej revolucije Celje, 1973, 12 str. [COBISS.SI-ID 8608308].
- Stanislav Mrvič, *Šlandrova brigada*. Celje: Muzej revolucije Celje, 1973, 19 str. [COBISS.SI-ID 10254645].
- Lojze Požun, *Celjska partizanska četa in njeno obdobje*. Celje: Muzej revolucije Celje, 1976, 132 str. [COBISS.SI-ID 3059765].
- Gvido Stres, *Pohod Štirinajste na Štajersko: ob petintridesetletnici pohoda*. Celje: Muzej revolucije Celje, 1979, 29 str. [COBISS.SI-ID 8796161].
- Gvido Stres, *Pohod Štirinajste na Štajersko*, 2. izd. Celje: Muzej revolucije Celje, 1980, 29 str. [COBISS.SI-ID 21753600].
- Jože Vurcer, *Vstaja na celjskem območju 1941*. Celje: Muzej revolucije Celje, 1981, 26 str. [COBISS.SI-ID 1721141].
- *Kapucinski toti in Toti Stari pisker* [ur. Janez Šumrada]. Celje: Muzej revolucije Celje, 1981, 86 str. [COBISS.SI-ID 17337856].
- Stane Terčak, *Vodič po Muzeju revolucije Celje*, 2. izd. Celje: Muzej revolucije Celje, 1982, 48 str. [COBISS.SI-ID 32217600].
- Emil Lajh, Franjo Fijavž, *Stari pisker*, 1. ponatis. Ljubljana: Komunist, 1983, 46 str.
- *Franc Leskošek - Luka: spominska soba v Muzeju revolucije Celje*. Celje: Muzej revolucije Celje, 1985, 23 str. [COBISS.SI-ID 1134389].
- Emil Lajh, Jože Vurcer, *Dušan Kveder - Tomaž, Peter Stante - Skala*. Celje: Muzej revolucije Celje, 1987, 18 + 22 str.
- Rolanda Fugger Germadnik, *Razvoj mesta Celje 1945-1963: vodič po stalni razstavi*. Celje: Muzej revolucije Celje, 1988, 48 str. [COBISS.SI-ID 5632309].
- Emil Lajh, *Ustanovitev Zveze delovnega ljudstva Slovenije v Celju*. Celje: RK SZDL, 1989, 44 str. [COBISS.SI-ID 8634112].
- Tatjana Kač, Rolanda Fugger Germadnik, *Politični plakat od l. 1945 do 1950: izbor iz posebnih zbirk Knjižnice Edvarda Kardelja in Muzeja revolucije Celje*. Celje: Muzej revolucije Celje, 1989, 4 str. [COBISS.SI-ID 25538817].
- Marija Počivavšek, Rolanda Fugger Germadnik, *Trgovina v Celju = Trade in Celje*. Celje: Muzej revolucije Celje, 1990, 100 str. [COBISS.SI-ID 390533].
- Jože Dežman, Jože Vurcer, *Po sili vojak: Nasilna mobilizacija Slovencev v nemško vojsko - okupatorjev zločin*. Celje: Muzej Revolucije Celje, 1990, 50 str. [COBISS.SI-ID 22209792].
- Jože Vurcer, *Pomniki narodnoosvobodilnega boja 1941-1945 v občini Celje: vodič po spominskih obeležjih*. Celje: Muzej revolucije Celje; Občinski sekretariat za družbene dejavnosti občine; Občinski odbor ZZB NOV, 1991, 44 str. [COBISS.SI-ID 22813952].
- Tanja Roženberger, Marija Počivavšek, Breda Varl, *V svetu lutk - poskus otroškega muzeja*. Celje: Muzej novejših zgodovine Celje, 1992, 48 str. [COBISS.SI-ID 30118656].
- Boštjan Soklič, *Pot v muzej*, pobarvanka. Celje: Muzej novejših zgodovine Celje, 1992, 16 str. [COBISS.SI-ID 3352373].
- Muzej novejših zgodovine Celje, *Letno poročilo, 1992*. Celje: Muzej novejših zgodovine Celje, ISSN 1318-5535 [COBISS.SI-ID 47477248].
- Zborovanje Slovenskega muzejskega društva, Dobrna, 13.-15. oktobra 1993: *Sklepi delovnih skupin* [ur. Marija Počivavšek]. Ljubljana: Slovensko muzejsko društvo; Celje: Muzej novejših zgodovine Celje, 1995, 14 f. [COBISS.SI-ID 10188597].
- *Nazaj v planinski raj*. Celje: Muzej novejših zgodovine Celje, 1993, 67 str. [COBISS.SI-ID 35858176].
- *Muzejska poletna delavnica Rogatec '93* [ur. Tanja Roženberger]. Celje: Muzej novejših zgodovine Celje; Ljubljana: ZOTKS, 1993, 136 str. [COBISS.SI-ID 37537536].
- *Slovenska zobozdravstvena zbirka* [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejših zgodovine Celje, 1993, 32 str. [COBISS.SI-ID 34379776].
- *6. celjski mednarodni slikarski tedni = International Weeks of Painting at Celje = Internationale Melerwochen in Celje* [Galerija Keleia, Celje v sodelovanju z Galerijo suvremene umjetnosti, Zagreb [in] Centre for Contemporary Arts, Glasgow [in] Ministrstvo za kulturo Lombardije [in] Neue Galerie, Graz [in] Kunstsammlung Nordrhein Westfalen, Düsseldorf [in] Galerija Mars, Moskva], 5. 9.-5. 10. 1993 (Razstavljajo: Julia Lohmann, Mario Benedetti, Jože Ciuha, Djuro Seder, Richard Walker, Hartmut Urban, Aleksander Maljcev) [ur. Matjaž Gruden]. Celje: Muzej novejših zgodovine Celje, 1993, 28 str. [COBISS.SI-ID 61592832].
- Emil Lajh, *Peta prekomorska brigada*. Celje: Muzej novejših zgodovine Celje; Skupnost V. prekomorske brigade, 1994, 36 str. [COBISS.SI-ID 40431872].
- *Sedmi celjski mednarodni slikarski tedni = Celje International Painting Weeks = Celje Internationale Melerwochen* [Galerija Keleia, Celje v sodelovanju z Neue Galerie, Graz [in] Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen, Düsseldorf [in] Galerija suvremene umjetnosti, Zagreb [in] Centre for

- Contemporary Arts, Glasgow [in] Ministrstvo za kulturo Lombardije, Milano [in] Glasgow City Council, Glasgow [in] Muzej novejšje zgodovine, Celje, Piran, 5. 9. 1994-7. 10. 1994 (Razstavljaajo: Drago Tršar, Derek Cunningham, Horst Keining, Ivan Kožarič, Heirich J. Pözl, Alistair Magee) [ur. Matjaž Gruden]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1994, 32 str. [COBISS.SI-ID 61591040].
- *Razstava sodobne slovenske grafike = Ausstellung Slowenischer Zeitgeössischer Grafik*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1995, 1 mapa [COBISS.SI-ID 487024].
 - *Sprehod po Celju*, kartografsko gradivo [avtorica Metka Šribar; tekst Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje; Turistično društvo Celje, 1995, 1 zvd. [COBISS.SI-ID 12845714].
 - Bronica Gologranc Zakonjšek, Tanja Roženberger Šega, Andrej Šemrov, *Hermanov brlog: Od ideje do prve občasne razstave*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1995, 59 str. [COBISS.SI-ID 43576576].
 - Bronica Gologranc Zakonjšek, Tanja Roženberger Šega, *Herman Lisjak spoznava denar*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1995, 20 str. [COBISS.SI-ID 43531776].
 - *2. muzejska poletna delavnica Rogatec '94* [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1995, 85 str. [COBISS.SI-ID 46524672].
 - Iris Zakošek [et al.], *Štore: od agrarnega zaselka do industrijskega kraja*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje; Štore: Izobraževalni center Železarne, 1995, 90 str. [COBISS.SI-ID 53132288].
 - *Zborovanje Slovenskega muzejskega društva*, Idrija, 11.-13. oktobra 1995 [ur. Taja Čepič, Marija Počivavšek, Andreja Rihter]. Ljubljana: Slovensko muzejsko društvo; Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1995, 99 str. [COBISS.SI-ID 53388544].
 - *Osmi celjski mednarodni slikarski tedni = Celjske medzinarnodné maliarské tyždne = Celje International Weeks of Painting = Celjski međunarodni slikarski tjedni = Celje Internationale Malerwochen* [Galerija Keleia, Celje], 4. 9.-6. 10. 1995 (Razstavljaajo: Tommy Lydon, Michael Tooby, Maria Müller, Werner Fenz, Klára Kubiková, Tihomir Milovac) [ur. Breda Kolar Sluga]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1995, 54 str. [COBISS.SI-ID 61590272].
 - Marijan Tršar, *Risbe 1938-1995*: Galerija Keleia, Celje, od 3. novembra do 9. decembra 1995 [ur. Matjaž Gruden]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 32 str. [COBISS.SI-ID 237166].
 - Tone Ferenc, *Razstava ob petdesetletnici konca druge svetovne vojne = Exhibition on the 50th Anniversary of the End of the Second World War*. Ljubljana; Celje: Muzej novejšje zgodovine; Maribor: Muzej narodne osvoboditve, 1995, 39 str. [COBISS.SI-ID 49441792].
 - Marko Andlovic, *Tadej Tozon*, Galerija Keleia, 5. 5.-5. 6. 1995 [ur. Matjaž Gruden]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1995, 16 str. [COBISS.SI-ID 61588736].
 - Aleš Stopar, *Avgust Deržek, Beleženje časa, ki mineva*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1995, 63 str., 1 CD-ROM [COBISS.SI-ID 50060800].
 - Iris Zakošek, Tanja Roženberger Šega, Branka Primc, *Glavni trg v Celju*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1996, 22 str. [COBISS.SI-ID 63148288].
 - *Josip Pelikan, slovenski fotograf* [spremnii besedili Mirko Kambič, Janez Cvirn;

- izbor dokumentarnih fotografij Andreja Rihter, Breda Kolar Sluga]. Celje: Mohorjeva družba, 1996, 119 str. [COBISS.SI-ID 63170816].
- *Muzejska poletna delavnica Celje '95* ☉ '96 [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje; Ljubljana: ZOTKS, 1996, 148 str. [COBISS.SI-ID 63706624].
- *Iz zgodovine Celja* [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1996-2006, 5 zv. (Odsevi preteklosti ; 1; 2; 3; 4; 5): [1]: *1780-1848*, 1996, 292 str., ISBN 961-90173-6-6; [2]: *1848-1918*, 1998, 392 str., ISBN 961-90173-1-5; [3]: *1918-1941*, 2001, 368 str., ISBN 961-6339-00-1; [4]: *1941-1945*, 2004, 256 str., ISBN 961-6339-08-7; [5]: *1945-1991*, 2006, 286 str., ISBN 961-6339-14-1, ISBN 978-961-6339-14-8 (zv. 1-5) [COBISS.SI-ID 64387072].
- Andreja Rihter, *Spomini na Celje*, slikovno gradivo: 1 mapa (11 listov). Celje: Fit-Media; Muzej novejšje zgodovine Celje; Turistično društvo Celje, 1996 [COBISS.SI-ID 58736896].
- *3 x Koschuch* [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1996, 16 str. [COBISS.SI-ID 61667072].
- *Hi, konjiček: Igrače na kolesih = Spielzeuge auf Rädern* [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1996, 32 str. [COBISS.SI-ID 62089984].
- *Celjska knjiga listin I: Listine svobodnih gospodov Žovneških do leta 1341* [zbral in uredil Dušan Kos]. Ljubljana: ZRC SAZU; Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1996, 296 str. [COBISS.SI-ID 63511552].
- *Mario Benedetti: Risbe in grafike*, Galerija Keleia, 24. maj-10. julij 1996 [ur. Breda Kolar Sluga]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1996, 31 str. [COBISS.SI-ID 61589248].
- *Djuro Seder, Risbe*. Galerija Keleia 10. 9.-25. 10. 1996 [ur. Matjaž Gruden]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje - Projekt Keleia, 1996, 28 str.
- *IX. celjski mednarodni slikarski tedni*, Portorož/Piran, 11. 9.-5. 10. 1996 (Razstavljaajo: Ashot Bayandour, Mario Benedetti, Gustav Gnamuš, Tommy Lydon, Valentin Oman, Uroš Paternu) [ur. Matjaž Gruden]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje - Projekt Keleia, 1996, 28 str.
- Marija Počivavšek, *Hitreje, višje, močnejše: časovni trak*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1997, 1 zgan. f. [COBISS.SI-ID 12845458].
- Janez J. Švajncer, *Uniforme* [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1997, 188 str. [COBISS.SI-ID 68083712].
- *Zborovanje Slovenskega muzejskega društva*, Murska Sobota, 8.-10. oktobra 1997 [ur. Marija Počivavšek]. Ljubljana: Slovensko muzejsko društvo; Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1997, 178 str. [COBISS.SI-ID 68461824].
- Andreja Rihter, *Josip Pelikan, slovenski fotograf: Spomin z razstave = Slovenian Photographer: a Souvenir of the Exhibition*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1997, 16 str. [COBISS.SI-ID 66451200].
- *Tommy Lydon, Slike in risbe* [ur. Matjaž Gruden]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje - Projekt Keleia, 1997, 32 str.
- *X. celjski mednarodni slikarski tedni*, Portorož/Piran, 8. 9.-9. 10. 1997 [ur. Matjaž Gruden]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje - Projekt Keleia, 1997, 52 str.

- *Celjski mednarodni slikarski tedni: 1988-1997: Zbornik ob 10. letnici Celjskih mednarodnih slikarskih tednov = Celje International Weeks of Painting = Die internationalen Malerwochen von Celje* [ur. Matjaž Gruden]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1997, 148 str. [COBISS.SI-ID 9104437].
- Muzej novejšje zgodovine Celje, *Poročilo za leto 1997 = Annual report 1997* [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1998, 28 str. [COBISS.SI-ID 77899008].
- *XI. Telekomovi mednarodni slikarski tedni* (Razstavljajo: Ashot Bayandour, Mario Benedetti, Gustav Gnamuš, Andrej Jemec, Tommy Lydon, Valentin Oman, Uroš Paternu, Tihomir Pinter) [ur. Matjaž Gruden]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1998, 56 str. [COBISS.SI-ID 9109557].
- *Uroš Paternu, Slike* [ur. Matjaž Gruden]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1998, 32 str. [COBISS.SI-ID 1219950].
- *Trevor Bell, Piranski ciklus = The Piran Series* [ur. Matjaž Gruden]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje - Projekt Keleia, 1998, 36 str.
- *Andrej Jemec, Slike* [ur. Matjaž Gruden]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1998, 64 str. [COBISS.SI-ID 97127936].
- *55 let V. prekomorske brigade* [ur. Tone Kregar]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje; Skupnost V. prekomorske brigade, 1999, 40 str. [COBISS.SI-ID 98740480].
- *Muzejska poletna delavnica Gaberje, 97 & 98* [ur. Tanja Roženbergar Šega]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje; Ljubljana: ZOTKS, 1999, 131 str. [COBISS.SI-ID 99048704].
- *Zborovanje Slovenskega muzejskega društva, Bohinj, 6.-8. oktober 1999* [ur. Marija Počivavšek]. Ljubljana: Slovensko muzejsko društvo; Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1999, 115 str. [COBISS.SI-ID 100814592].
- Metka Simončič, Andreja Rihter, *Veljko Toman: Kako nastaja slika - od realizma do abstrakcije*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 1999, 12 str. [COBISS.SI-ID 210681].
- *Živeti v Celju: 1900-2000*, katalog stalne razstave [sestavila in uredila avtorska skupina projekta]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2000, 36 str., 1 CD-ROM [COBISS.SI-ID 106189312].
- *Living in Celje: 1900-2000*, Permanent Exhibition Catalogue. Celje: The Museum of Recent History Celje, 2000, 36 str. [COBISS.SI-ID 9597237].
- *Gornji Grad med drugo svetovno vojno* [ur. Zoran Tratnik]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 217 str. + pril. [COBISS.SI-ID 107532544].
- *Ko so bile še mlade lipe: Muzejska poletna delavnica Jožefov hrib '99* [ur. Tanja Roženbergar Šega]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje; Ljubljana: ZOTKS, 2000, 36 str. [COBISS.SI-ID 108359424].
- Bronica Gologranc Zakonjšek, 5. *poletje v Otroškem muzeju Hermanov brlog*, 30. junij-25. avgust 2001. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2001, 11 str. [COBISS.SI-ID 10511669].
- Jožica Trateški, *Prometna pot v Hermanov*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2001, 20 str. [COBISS.SI-ID 12707893].
- Darja Jan, ... *In jutri bo nov dan: Osamosvojitvena vojna v zahodnoštajerski pokrajini 1991*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2001, 8 str. [COBISS.SI-ID 12713013].
- *Muzejska poletna delavnica Rogatec 2000* [ur. Tanja Roženbergar Šega].

- Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 32 str. [COBISS.SI-ID 113880064].
- Muzej novejšje zgodovine Celje, *Letno poročilo 2000 = Annual report 2000* [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2001, 20 str. [COBISS.SI-ID 8905637].
- Bronica Gologranc Zakonjšek, 6. *poletje v Otroškem muzeju Hermanov brlog*, 29. junij-31. avgust. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2002, 12 str. [COBISS.SI-ID 10104373].
- *Dobra igrača* [ur. Bronica Gologranc Zakonjšek]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2002, 42 str.
- Bronica Gologranc Zakonjšek, 7. *poletje v Otroškem muzeju Hermanov brlog*, 28. junij-30. avgust 2003. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2003, 12 str. [COBISS.SI-ID 11096629].
- Tone Kregar, Marija Počivavšek, *Stari pisiker*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2003, 36 str. [COBISS.SI-ID 120971008].
- *Retrospektiva zmagovalcev festivalov slovenskega filma: 1973-2002* [ur. Peter Zupanc]. Ljubljana: Filmski sklad Republike Slovenije; Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2003, 52 str. [COBISS.SI-ID 10868533].
- *Non est vivere, sed valere vita est* [ur. Marija Počivavšek, Brane Mežnar]. Celje: Zdravstveni dom; Muzej novejšje zgodovine Celje, 2003, 51 str. [COBISS.SI-ID 125099520].
- Bronica Gologranc Zakonjšek, 8. *poletje v Otroškem muzeju Hermanov brlog*, 28. junij-30. avgust 2003. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2004, 12 str. [COBISS.SI-ID 11675445].
- *60 let V. prekomorske brigade* [ur. Darja Jan]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje; Skupnost V. prekomorske brigade, 2004, 44 str. [COBISS.SI-ID 213678592].
- Ivan Grobelnik, *Harmonika, škarje in Stari pisiker* [ur. Tone Kregar]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2004, 152 str. [COBISS.SI-ID 216936448].
- Bronica Gologranc Zakonjšek, Marija Počivavšek, *Zvezde Evrope*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2005, 28 str. [COBISS.SI-ID 218821376].
- Mitja Ferenc, *Prikrito in očem zakrito: Prikrita grobišča 60 let po koncu druge svetovne vojne* [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2005, 124 str. [COBISS.SI-ID 219436288].
- Bronica Gologranc Zakonjšek, 9. *poletje v Otroškem muzeju Hermanov brlog*, 25. junij-27. avgust 2005. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2005, 12 str. [COBISS.SI-ID 12544565].
- Bronica Gologranc Zakonjšek, 10. *poletje v Otroškem muzeju Hermanov brlog*, 1. julij-26. avgust 2006. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2006, 12 str. [COBISS.SI-ID 13472053].
- Bronica Gologranc Zakonjšek, Marija Počivavšek, *Zvezde Evrope*, ponatis. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2006, 28 str. [COBISS.SI-ID 13473333].
- Tone Kregar, Aleksander Žižek, *Okupacija v 133 slikah: Celje 1941-1945*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2006, 104 str. [COBISS.SI-ID 225788672].
- Andreja Rihter, Milan Pajk, *Josip Pelikan/Portretist = Portraitist*. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2006, 111 str. [COBISS.SI-ID 228698112].
- *62 let V. prekomorske brigade* [ur. Darja Jan]. Celje: Skupnost V. prekomorske brigade; Muzej novejšje zgodovine Celje, 2006, 20 str. [COBISS.SI-ID 227096064].
- Lilijana Praprotnik Zupančič, *Če ne bomo brali, bo volk pojedel Rdečo*

- kapico! Otroške knjige skozi čas in zgodovina Bralne značke*. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2007, 30 str. [COBISS.SI-ID 231720960].
- Alma M. Karlin, *Moji zgubljeni topoli: Spomini na drugo svetovno vojno* [ur. Nela Malečkar, Marija Počivavšek]. Ljubljana: Mladinska knjiga; Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2007, 284 str. [COBISS.SI-ID 236503808].
 - Andreja Rihter [et al.], *Josip Pelikan: Arhitektura in industrija = Architecture and Industry*. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2007, 111 str. [COBISS.SI-ID 234259456].
 - *Muzeji in univerzalna dediščina: Poletna šola muzeologije 2008*, 25.-28. maj 2008. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2008, 42 str. [COBISS.SI-ID 30377773].
 - *100 let vodovoda v Celju* [ur. Andreja Rihter]. Celje: Mestna občina, 2008, 66 str. [COBISS.SI-ID 238414336].
 - *Josip Pelikan: Za vedno tvoj rojstnodnevni koledar* [ur. Radovan Jenko, Andreja Rihter]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2008 [COBISS.SI-ID 14611509].
 - *Ljubenske potice: Cvetnonedeljske butarce* [ur. Tanja Roženbergar Šega]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2009, 36 str. [COBISS.SI-ID 244385024].
 - *Kraški ovčar*. Ljubljana: Tuma; Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2009 [COBISS.SI-ID 244461568].
 - Željka Fon Zidar, *12 zlatih pravil za spoznavanje s psom* [ur. Jožica Trateški]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2009, 27 str. [COBISS.SI-ID 244504832].
 - Tone Kregar, *Vigred se povrne: Druga svetovna vojna na Celjskem* [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2009, 164 str. [COBISS.SI-ID 245374208].
 - *Spominjam se... 65 let V. prekomorske brigade* [ur. Darja Jan]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2009, 22 str.
 - *Darinka Pavletič Lorenčak, Savinja, reka mojega življenja* [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2009, 8 str. [COBISS.SI-ID 247686400].
 - Željka Fon Zidar, *12 zlatih pravil za spoznavanje s psom* [ur. Jožica Trateški], 1. ponatis. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2009, 27 str. [COBISS.SI-ID 247852800].
 - Jure Gašparič, Marija Počivavšek, Tone Kregar, Nani Poljanec, *Kralj Aleksander med nami* [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2009, 40 str. [COBISS.SI-ID 245687808].
 - *Almine meje in margine* [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2009, 184 str. [COBISS.SI-ID 247877632].
 - *Seminar za pripravo na strokovni izpit kustos/kustosinja, konservator - restavrator* [pripr. Šola muzeologije Celje; ur. Darja Jan]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2010, 48 str. [COBISS.SI-ID 7792224].
 - Marija Počivavšek, Tone Kregar, *Celjski magistrat: Besede z balkona* [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2010, 48 str. [COBISS.SI-ID 250969088].
 - Andreja Rihter, *Josip Pelikan: Slovenski fotograf = Slovenian Photographer*. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2010, 19 str. [COBISS.SI-ID 251861248].
 - *Zbirka suhocvetnih podob Marije Gaber iz Šmartnega v Rožni dolini* [ur. Sebastjan Weber]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2010, 36 str. [COBISS.SI-ID 512563564].
 - Tone Kregar, *Vigred se povrne: Druga svetovna vojna na Celjskem* [ur. Marija

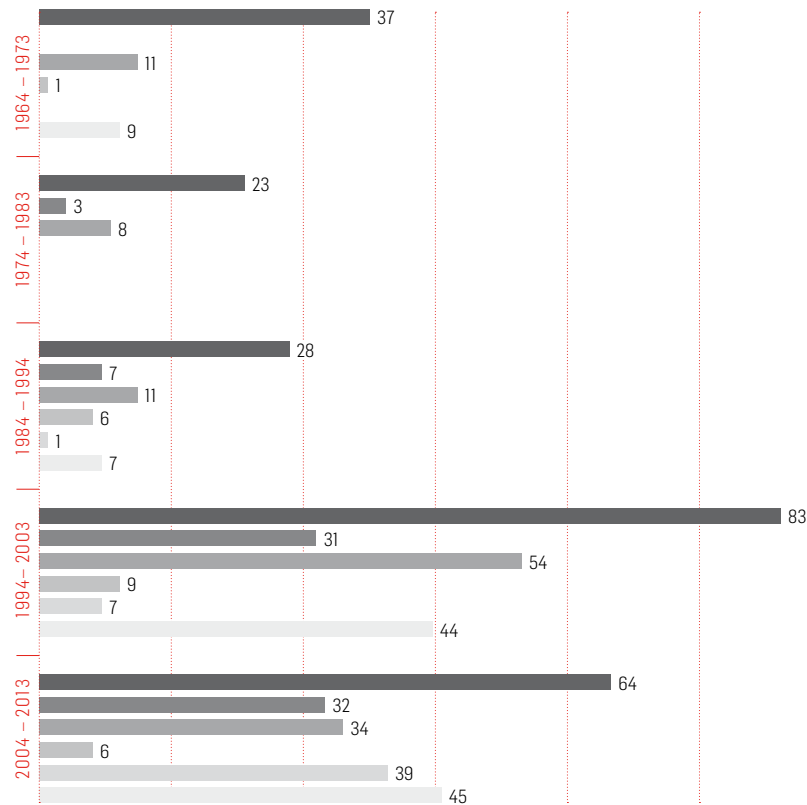
- Počivavšek]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2010, 2. izdaja, 164 str. [COBISS.SI-ID 250429696].
- Tone Kregar, *Naša država je moja domovina: Celje 1991-2011*. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2011, 63 str. [COBISS.SI-ID 255781120].
- *Celje, mesto?! Mladinski fantazijski natečaj ob 560-letnici knežjega mesta* [vodji projekta Metka Krajnc in Jožica Trateški]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2011, 33 str. [COBISS.SI-ID 256412928].
- Gregor Deleja, Urszula Gutowska, Katrina Jordan, Karolina Kozińska, Gottfried Franz Kasperek, Tanja Roženbergar Šega, *JUMUM: Jugend, Musik und Museum = Mladi, glasba in muzej = Youth, Music and Museum* [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2011, 59 str. [COBISS.SI-ID 256856064].
- *Moj rojstni dan = Happy Birthday* [ur. Jožica Trateški]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2011, 20 str. [COBISS.SI-ID 258021120].
- Tone Kregar, *Delavsko Celje: Živeti v Celju = Working Class Celje: Living in Celje* [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2000, 19 str. [COBISS.SI-ID 258169344].
- Andreja Rihter, *Josip Pelikan: Kronist mesta Celje = Chronicler of the Town of Celje*. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2011, 111 str. [COBISS.SI-ID 259296768].
- Peter van Mensch, Léontine Meijer-van Mensch, *New Trends in Museology* [ur. Marija Počivavšek]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2011, 119 str. [COBISS.SI-ID 259685376].
- Udo Gösswald, *Thinks and Meaning from new Museology Aspect = Neue museologische Aspekte zu Objekt und Bedeutung* [ur. Darja Jan]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2012, 22 str.

- *Srce in možgani naše kulture: Podobe in prostori meščanstva na slovenskem Štajerskem med svetovnim vojnama* [ur. Marija Počivavšek]. Maribor: Muzej narodne osvoboditve; Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2012, 79 str. [COBISS.SI-ID 263087360].
- Jožica Trateški, Darja Jan, *Obrazi operete*, delovni zvezek za osnovnošolce. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2012, 12 str. [COBISS.SI-ID 264455680].
- *Puške & Pisma: 50 let Muzeja novejša zgodovine* [ur. Tone Kregar]. Celje: Muzej novejša zgodovine Celje, 2013, 64 str. [COBISS.SI-ID 267419648].

Ob razstavi Puške & Pisma, ki reflektira 50-letno delovanje MnZC, je izšel katalog esejev, za katerega so svoja razmišljanja o aktualnem družbenem trenutku prispevali: Ervin Fritz, Spomenka Hribar, Igor Grdina, Manca Košir, Mohor Hudej, Anita Ogulin, Vinko Möderdorfer, Atenka Šelih, Robert Oravec, Marina Tavčar Krajnc, Božo Repe, Taja Vovk van Gaal, Marcel Štefančič jr., Vesna Vuk Godina, Miran Zupanič in Adrijana Zupanc (ur. Tone Kregar, oblikovanje Jože Domjan).

Graf 11: Izdajateljska dejavnost muzeja od ustanovitve do danes

Legenda: ■ vabilo
■ plakat
■ zloženka
■ informacijski bilten
■ katalog, knjiga
■ drugo promocijsko gradivo

Viri:

- Letna poročila Muzeja revolucije Celje/Muzeja novejšje zgodovine Celje 1964–2012.
- Muzej novejšje zgodovine Celje, izdane publikacije 1963–2013.
- Cobiss: <http://cobiss.izum.si/>, 10. 6. 2013.
- Čepič, Zdenko, 2007: Recenzija zbirke Odsevi preteklosti: Iz zgodovine Celja, 14. 2. 2007 (neobjavljeno).

V petdesetletni zgodovini Muzeja novejšje zgodovine Celje so tako muzej kot muzejski delavci večkrat prejeli različna priznanja in nagrade za svoje predano delo, za zasluge pri ohranjanju in zaščiti premične kulturne dediščine ter za vestno delovanje v skladu s pravili in cilji muzejske stroke. Muzej je nagrade prejemal tako na lokalnem nivoju kot tudi državnem in celo mednarodnem. Prejel je najvišja občinska priznanja (bronasti in srebrni grb mesta Celje ...), za razstavno dejavnost najvišja državna priznanja v muzejski stroki (Valvasorjeva nagrada za stalno postavitev Živeti v Celju, Valvasorjevo priznanje za ureditev Otroškega muzeja, častno Valvasorjevo priznanje obrtnikom demonstratorjem na muzejski Ulici obrtnikov ...) in kot muzej, ki izstopa po svoji kvaliteti, tudi mednarodna priznanja (dvakratna nominacija za Evropski muzej leta ...). Za ohranjanje zgodovinske resnice je bil muzej večkrat nagradjen tudi s strani različnih borčevskih organizacij.

Obsežen seznam nagrad, ki sledi, priča o tem, da je Muzej novejšje zgodovine Celje tako v strokovni kot laični javnosti prepoznan kot muzej, ki resnično razjasnjuje preteklost, pomaga pri razumevanju sedanjosti in soustvarjanju prihodnosti.

- 1973** · 4. julija 1973 je v Beogradu Zvezni odbor ZZB NOB Jugoslavije podelil plaketo Muzeju revolucije Celje za poseben doprinos delu in razvoju organizacije SUBNOR in uresničevanju ciljev, za katere se organizacija zavzema.
- 1974** · Ob 10-letnici delovanja je Muzej revolucije Celje prejel za svoje delo najvišje občinsko priznanje – Šlandrovo nagrado.
- 1978** · Občinska konferenca ZK Slovenije Žalec je 20. maja 1978 podelila Muzeju revolucije priznanje za sodelovanje in opravljeno delo pri pripravah in izvedbi proslave ob 40. obletnici I. konference KP Slovenije pri Šmiglovi zidnici.
- 1981** · Občinska konferenca ZSMS Celje je Muzeju revolucije Celje podelila posebno priznanje za pomoč in sodelovanje pri organizaciji sprejema in prenočevanju zvezne ter lokalne štafete mladosti.
- 1982** · Ob 100-letnici delovanja je Pokrajinski muzej Celje podelil Muzeju revolucije Celje priznanje za dolgoletno sodelovanje.
- 1984** · Krajevna skupnost Dramlje je 7. oktobra 1984 Muzeju revolucije Celje podelila priznanje za sodelovanje pri urejanju zbirke Miloš Zidanšek in stalne razstave Dramlje skozi čas.
- 1987** · Skupnost borcev II. grupe odredov – Domicilni odbor Celje je 26. novembra 1987 podelila Muzeju revolucije Celje zahvalno listino in plaketo za ohranjanje in razvijanje izročil narodnoosvobodilnega boja in ljudske revolucije, borbenih tradicij enote ter za znanstveno proučevanje NOB.
- 1992** · Za enkratne uspehe pri vodenju Muzeja novejšje zgodovine Celje in kot vzpodbudo za nadaljnje delo je direktorica muzeja, Andreja Rihter, prejela bronasti grb mesta Celje.
- 1993** · Za prizadevanje pri zaščiti dediščine na področju zobozdravstva je direktorica Muzeja novejšje zgodovine Celje, Andreja Rihter, 12. februarja 1993 prejela Švabovo priznanje.
- 1995** · Turistično društvo Celje je Muzeju novejšje zgodovine Celje marca 1995 podelilo priznanje za urejeno okolje, vrt in lepe cvetlice.
- Za posebne zasluge pri zbiranju snovi in literature s področja zobozdravstva je primarij Franc Štolfa prejel srebrni grb mesta Celje.
- 1996** · Valvasorjevo priznanje za ureditev Otroškega muzeja Hermanov brlog so prejeli Andreja Rihter, direktorica muzeja, Bronica Gologranc Zakonjšek, kustosinja pedagoginja, in Rado Gologranc, oblikovalec Otroškega muzeja Hermanov brlog.
- Turistično društvo Celje je Muzeju novejšje zgodovine Celje marca 1996 podelilo priznanje za urejeno okolje, vrt in lepe cvetlice.
- Primarij Franc Štolfa je prejel priznanje in zahvalo za ustanovitev prve slovenske zobozdravstvene zbirke v Celju.
- 1997** · Primarij Franc Štolfa je za donacijo obsežne muzejske zbirke prejel častno Valvasorjevo priznanje.
- 1998** · Nominacija Otroškega muzeja Hermanov brlog za evropski muzej leta 1998 (Emya); razglasitev je bila od 10. do 15. junija 1998 na otoku Samos v Grčiji.
- 1999** · Ob občinskem prazniku, 11. aprila 1999, je Mestni svet MOC za dosežke na področju muzeologije in z njimi povezane uspešne promocije Celja podelil Muzeju novejšje zgodovine Celje srebrni celjski grb.
- Ob 80-letnici delovanja Etnografskega muzeja Zagreb je leta 21. oktobra 1999 podelil Muzeju novejšje zgodovine Celje plaketo za doprinos k delovanju Etnografskega muzeja Zagreb.

Podelitev srebrnega celjskega grba Muzeju novejše zgodovine Celje, april 1999; župan Mestne občine Celje, Bojan Šrot, podeljuje srebrni celjski grb direktorici muzeja, Andreji Rihter.

- 2000** · S tremi izdelki otroške fotografije z muzejskih poletnih Hermanovih delavnic "Fotografiramo brez fotoaparata" je novembra 2000 Muzej novejše zgodovine Celje sodeloval na mednarodnem natečaju Stars of Peace v organizaciji Museu das Crianças, Lizbona. Muzej je prejel nagrado za najboljšo skupinsko delo Za mir – Hands picture, izdelek 8 otrok (organizatorji poletnih delavnic: Bronica Golgranc Zakonjšek, Helena Vogelsang, Vinko Skale).
- 2001** · Avtorska skupina Muzeja novejše zgodovine Celje, v kateri so sodelovali Andreja Rihter (vodja projekta), Tone Kregar, Marija Počivavšek, Tanja Roženberger Šega in Iris Zakošek, je maja 2001 prejela najvišje muzejsko priznanje v Sloveniji – Valvasorjevo nagrado za stalno razstavo Živeti v Celju.

Podelitev Valvasorjeve nagrade avtorjem stalne postavitve Živeti v Celju, Narodna galerija, 25. maj 2001 (foto Sašo Kovačič).

- Na Portugalskem je na mednarodnem tekmovanju otroških muzejev na temo "Simboli miru" skupina otrok prejela nagrado za skupinsko delo za fotogram, ustvarjen na počitniški fotografski delavnici Muzeja novejše zgodovine Celje poleti 2000 (organizacija: Bronica Golgranc Zakonjšek, Helena Vogelsang).
- 2002** · Muzej novejše zgodovine Celje je v začetku leta 2002 prejel nominacijo za nagrado Evropski muzej leta, ki jo razpisuje Evropski muzejski forum. Tako se je v maju 2002 kot edini slovenski muzej predstavil in potegoval za laskavi naziv Evropski muzej leta ter se uvrstil med dvajset evropskih muzejev, ki po različnih kriterijih izstopajo po kvaliteti.
- Listino o sodelovanju je Muzeju novejše zgodovine Celje 26. junija 2002 podelil 182. bataljon Slovenske vojske iz Celja za uspešno opravljeno sodelovanje in pomoč pri ureditvi spominske sobe enote (avtorica: Darja Jan, koordinacija: Marija Počivavšek).
- Na podelitvi Valvasorjevih nagrad je bila slavnostna govornica Marija Počivavšek (v imenu Valvasorjevih nagrajencev leta 2001 – avtorjev razstave Živeti v Celju).
- Mestna četrt Dolgo polje je 9. oktobra 2002 podelila zahvalo za sodelovanje pri obeležitvi obletnice Ukradenih otrok (razstava: Darja Jan, koordinacija: Marija Počivavšek).
- Likovna dela otrok, ki so jih otroci ustvarili v prazničnih muzejskih delavnica v Otroškem muzeju, so se uvrstila na 6. neodvisno razstavo (Hamada Children's Independants Exhibition) v Hamadi na Japonskem v otroškem muzeju umetnosti (organizacija: Bronica Golgranc Zakonjšek).
- 2003** · Turistična zveza Slovenije je 21. marca 2003 podelila priznanje Muzeju novejše zgodovine Celje za muzejsko postavitev v Starem piskru za prispevek k ohranjanju naravnih vrednot in kulturne dediščine v turizmu (razstava: Marija Počivavšek, Tone Kregar).
- Likovna dela otrok, ki so jih otroci ustvarili ob razstavi S Hermanom na etnopotep v Otroškem muzeju, so se uvrstila na 7. neodvisno razstavo (Hamada Children's Independants Exhibition) v Hamadi na Japonskem v otroškem muzeju umetnosti (organizacija: Bronica Golgranc Zakonjšek).
- V letu 2003 je Muzej novejše zgodovine Celje prejel certifikat za prispevek pri konferenci The Best in Heritage v Dubrovniku.
- 2004** · Za sodelovanje pri ohranjanju tradicije in vrednot NOB in V. prekomorske brigade je 24. junija 2004 Skupnost borcev V. prekomorske brigade Muzeju

novejše zgodovine Celje podelila zahvalno listino.

· Za dolgoletno uspešno in predano delo v borčevski organizaciji, pri ohranjanju zgodovinske resnice, plemenitih izročil in pridobitev NOB je 14. decembra 2004 Glavni odbor ZZB NOB Slovenije Muzeju novejše zgodovine Celje podelil zlato plaketo Glavnega odbora ZZB NOB.

Dr. Janez Stanovnik podeljuje zlato plaketo Glavnega odbora ZZB NOB Slovenije direktorici muzeja, Mariji Počivavšek.

- 14. decembra 2004 je Ivan Grobelnik, osvoboditelj Starega piskra, Muzeju novejše zgodovine Celje izročil v hranjenje Zlati znak svobode RS.
- Likovna dela otrok, ki so jih otroci ustvarili ob razstavi S Hermanom na etnopotep v Otroškem muzeju, so se uvrstila na 8. neodvisno razstavo (Hamada Children's Independants Exhibition) v Hamadi na Japonskem v otroškem muzeju umetnosti (organizacija: Bronica Golgranc Zakonjšek).
- 2005** · Muzej novejše zgodovine Celje je Splošni bolnišnici Celje doniral del izkupička (400.000 SIT) od prodaje knjige Ivana Grobelnika Harmonika, škarje in Stari pisker kot prispevek k nakupu rentgenskega aparat za invazivno srčno diagnostiko.
- Na izboru za najbolj urejen objekt v Mestni občini Celje je Muzej novejše zgodovine Celje dosegel 2. mesto med objekti javnega pomena.
- 2006** · Valvasorjevo priznanje za razstavo Podobe družabnosti v Muzeju novejše zgodovine Slovenije je prejela avtorska skupina: mag. Monika Kokalj Kočevar, mag. Marko Štepec, mag. Tone Kregar, Marija Počivavšek, Irena Mavrič in Mojca Turk.
- Valvasorjevo priznanje za stalno razstavo Frankolovski zločin v Spominskem parku Frankolovskih žrtev v Stranicah je prejel avtor muzeološke zasnove ter vodja projektne skupine mag. Tone Kregar.
- 2007** · Strokovna žirija Združenja založnikov pri Gospodarski zbornici Slovenije je na 23. knjižnem sejmu v Cankarjevem domu 27. novembra 2007 nagrado za najlepšo slovensko knjigo v kategoriji ume-tniške monografije in fotomonografije podelila

Radovanu Jenku za oblikovanje knjige Josip Pelikan Arhitektura in industrija, avtorjev Andreje Rihter, Milana Pajka in Radovana Jenka, ki jo je oktobra 2007 izdal Muzej novejše zgodovine Celje.

· Društvo zobozdravstvenih delavcev Celje je primariju Francu Štolfi podelilo častno Schwabovo priznanje za ureditev slovenske muzejske zobozdravstvene zbirke.

- 2008** · Združenje borcev za vrednote NOB – Krajevni odbor Zadrebčke doline je 14. marca 2008 Muzeju novejše zgodovine Celje podelil zahvalo za sodelovanje, pomoč in podporo pri nastajanju knjige Zadrebčka dolina v uporu 1941–1945.
- 2009** · Zveza združenj borcev za vrednote NOB Slovenije je 11. novembra 2009 dr. Tonetu Kregarju podelila Zlato plaketo ZZB NOB Slovenije za predano, aktivno in zelo uspešno utrjevanje zgodovinske resnice, vrednot in dosežkov NOB slovenskega naroda, spoštovanje žrtev in ohranjanje kulturne dediščine NOB ter vključevanje mladih rodov v uredniševanje programskih nalog Zveze.
- 2010** · Na slavnostni podelitvi Valvasorjevih nagrad in priznanj, 17. maja 2010, so ob 10. obletnici oživiljanja Ulice obrtnikov na stalni razstavi Živeti v Celju častno Valvasorjevo priznanje podelili obrtnim mojstrom in mojstricam, ki se že desetletje trudijo ohraniti in predstaviti svoja obrtna znanja (Tatjana Frajle Maslo, Avgust Čatorič, Vinko Tajnšek, Marta Žohar, Franjo Podbregar, Ivan Krivec, Božo Godnik, Miroslav Bahčič in Anton Mužič).
- 2012** · Muzeju novejše zgodovine Celje je 23. junija 2012 Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Celje podelilo spominsko plaketo, 1. decembra 2012 pa je Policijsko veteransko društvo Sever za celjsko območje – Odbor Celje muzeju podelilo Zlati znak Sever; obe priznanji je muzej prejel za prizadevanje in uspešno sodelovanje pri postavitvi razstave ob 20-letnici osamosvojitvene vojne za Slovenijo ter pomoč pri razvoju in prepoznavnosti obeh veteranskih organizacij.
- Dr. Tonetu Kregarju in Darji Jan sta zgoraj omenjeni veteranski organizaciji 23. junija 2012 podelili zlati plaketi.

Viri:

- Letna poročila Muzeja revolucije Celje/Muzeja novejše zgodovine Celje 1964–2012.
- Arhiv Muzeja novejše zgodovine Celje (nagrade priznanja).

Chronology Marija Počivavšek**1951** Department of the National Liberation Struggle

On 27 April 1951, with the opening of a memorial exhibition marking the 10th anniversary of the Liberation Front, the department for the history of the National Liberation Struggle was founded at the Celje Town Museum as the first such department in the Štajerska region.

1963 Celje Museum of the Revolution

On 21 December 1963, in honour of the Day of the Yugoslav People's Army, the Celje Museum of the Revolution was opened. The decision to found the museum was taken by the Municipality of Celje on 8 November 1963. The museum began its work on 1 January the following year.

1965 Stari pisiker

On 27 November 1965 a monument was unveiled and a memorial room opened in the building known as *Stari pisiker*; the memorial room became a part of the Museum of the Revolution, at a separate location from the main museum building.

1985 Zagata 2

After the renovation of the neighbouring building at Zagata 2, the museum acquired an additional 430 square metres of space, which it used for exhibitions and administrative offices.

1987–1989 "Celje 1945–1980"

On 6 February 1987 the first part of the permanent exhibition about the development of Celje during the period 1945–1950 was opened, and over the following two years, the exhibition reached the year 1980. This was the first permanent exhibition about post-war history in Slovenia.

1991 Renaming

On 30 May 1991 the Municipality of Celje decided to rename the Celje Museum of the Revolution as the Museum of Recent History Celje. The renaming was the consequence of the widening of the museum's activities to include the whole of the 20th century.

1993 Dentistry Collection

In May 1993, the museum exhibited a dentistry collection, the content of which is unique in Slovenia. In 2004, the collection was moved to renovated premises at Prešernova 19.

1994–1995 Renovation of the museum

In 1994 the renovation of the museum began, and the following year the design and implementation of the museum layout; access to the museum building, visitors' areas and working areas was newly organised.

1995 Herman's Den children's museum

On 7 March 1995 the children's museum Herman's Den was opened as a special museum department. It took four years to develop fully, starting with the exhibition "In the World of Puppets - Establishing a children's museum" in 1992.

1997 Josip Pelikan Photographic Studio

In 1995, renovation began of the Josip Pelikan Photographic Studio. On 25 April 1997, the studio became the second unit of the museum to be situated at a separate location. In 2001 it was declared a cultural monument of national importance.

2000 "Living in Celje"

On 27 March 2000 the exhibition "Living in Celje" was opened after years of team work. Between 2006 and 2011 the exhibition was supplemented, updated and changed.

2004 Accessibility

In September 2004 we realised a long desired project, arranging access to all the levels of the museum for people with mobility difficulties and for exhibits; in addition, access for museum staff was separated from that for visitors.

2013 Half century

In 2013, the Museum of Recent History Celje marks the 50th anniversary of its activities and celebrates it in a range of ways: with the exhibition "Guns and Letters", the installation "Confrontations", this publication and other popularisation events.

Museum material Marija Počivavšek

The collection of museum objects and the creation of museum collections began in the 1950s, within the department for the history of the National Liberation Struggle at the then Celje Town Museum, which was busily engaged in the field collection of museum material (objects, photographs) connected with the Second World War and the period leading up to it. The museum's collecting policy was, of course, in harmony with its mission at the time: the presentation of the history of the workers' movement, the anti-Fascist struggle and socialist revolution, and the parallel affirmation of the then ideology and the ruling regime. Due to the increasing mass of the material, the department became independent, with an official opening in December 1963 as the Celje Museum of the Revolution.

The museum's collecting policy continued as before, with material (objects, photographs, negatives and documents) being acquired either through donations or through purchases. Soon, the museum began acquiring biographical material (statements, memoirs and biographies) and its collections were additionally enriched through the collection of material for temporary exhibitions and exhibitions at separate locations. In 1973, the annual report mentions as one of the basic and permanent duties of the museum the collection of material from the period of the post-war socialist construction. The collected and suitably documented material served the museum for the staging of exhibitions (temporary and travelling exhibitions, and for supplementing the permanent exhibition), as well as for research work and publishing.

The scope of the collection of the museum material was considerably widened after 1978, with the employment of the first curator responsible for post-war history. This task intensified in the 1980s because of preparations for the permanent exhibition about Celje during the post-war socialist construction (1945–1980). This is when the policy of collecting, studying and exhibiting material connected with World War Two and the pre-war workers' movement shifted towards the collection of what is now very valuable material connected with everyday, cultural, political and economic life, particularly those aspects that no longer exist. In 1989, the museum acquired its first computer and printer, and the following year added to the equipment needed for museum documentation.

In 1990, a curator-ethnologist was employed by the museum, who widened the collecting policy and built it on new foundations, even cooperating with private collectors. Thus in 1990 the first series of photographs from the legacy of the Celje photographer Josip Pelikan were bought. The acquisition of this material, which represents a valuable source for the documentation and understanding of life in Celje, continued over the following years. After 1990, the collecting policy was directed at the acquisition of material for the future permanent exhibition. In addition, topical material began to be collected, such as about the 1990 floods, the independence war in 1991 and audio-visual material connected with the 1992 elections. In the mid-1990s the museum collections were partly reorganised as a reflection of the new collecting policy. It was the collecting and researching of museum material and themes beyond the previous framework that brought about the museum's change of name (from the Celje Museum of the Revolution to the Museum of Recent History Celje), as the previous one was simply too narrow.

Suitable storage for the museum material was also ensured. In the early 1990s the roof space was adapted to create four storage areas, separated according to the material from which the objects were made (metal, wood, textile and other materials, and photographs). A decade later, control was established over the climatic conditions in these storage areas (measuring humidity and temperature) and after another decade air-conditioning was installed in the storage area for the sensitive photographic material.

With regard to the documentation programme, in 2004 a part of the museum's data was passed on to the test register of the movable cultural heritage at the Ministry of Culture. In 2009 new software was introduced: Galis enables us to convey data to various web portals; thus, for example, in 2009 material became available in the European multimedia digital library Europeana, as well as elsewhere. In line with the museum's mission, the collecting policy has for the last fifteen years been directed at photographs, audio-visual material, oral sources and, of course, three-dimensional objects that bear witness to the life of Celje and its inhabitants in the 20th and 21st centuries. This material is now divided into 17 museum collections, but this division is not definitive since the collections are transformed and contextualised with each (re)organisation and with the museum's response to current social conditions.

Exhibitions Darja Jan

At the beginning, as the Museum of the Revolution, the task was to remind older generations and inform younger generations about the importance of World War Two. In the 1980s the scope was widened to include the post-War period. With the renaming in the 1990s as the Museum of Recent History Celje, exhibition content was modernised and widened, and now efforts are focused on making it as topical as possible.

Over the last 50 years, the museum has organised the following exhibitions:

- 8 permanent exhibitions in the main museum building;
- 154 independent temporary exhibitions at the museum;
- 18 exhibitions within the Keleia Project (1995-1998);
- 55 temporary and permanent exhibitions outside the museum building;
- 57 travelling exhibitions;
- 72 independent visiting exhibitions;
- 91 exhibitions in cooperation with other institutions;
- 164 exhibitions by other institutions in our museum.

In the museum building there have been 344 exhibitions and outside it 275. During the last fifty years visitors have thus been offered:

- new exhibition content in the museum building every other month;
- and exhibition content outside the museum every third month.

Exhibitions are a very important part of the activities of every museum; this has been more than evident in the functioning of our museum for the last fifty years.

The museum's visitors Bronica Gologranc Zakonjšek

The visitors, their number, structure, needs, etc. have changed greatly over the last fifty years, depending on the times and the general situation. From the initial ten thousand up to ten times that number - on average just over fifty thousand a year. The total number of visitors during the fifty year period is slightly higher than the number of the inhabitants of Slovenia on 1 January 2013. During the initial period (the Museum of the Revolution) our visitors consisted mainly of those visiting temporary exhibitions, and then with the new permanent exhibitions (the Dentistry Collection, the Children's Museum, the Josip Pelikan Photographic Studio) visitors to these were in the majority. In spite of this, the various temporary exhibitions remain an important activity since they present a diverse range of historical, ethnological and topical themes from the 20th century, which are researched, interpreted and then presented to the interested public.

The greatest number of visitors during the period 2000-2012 (for which we have comparable data) was at the Children's Museum, to the permanent exhibition "Living in Celje" and at the

Pelikan Studio, which is at a different location. The *Stari pisiker* location, in spite of receiving a smaller number of visitors (compared to the period of the Museum of the Revolution) remains a place of remembrance and warning to us all. The Dentistry Collection will need more attention in future if it is to become better known and receive more visitors. The majority of our visitors are adults and school children (no record is kept of visitors according to age groups), whilst the large number of pre-school children visits us because of the Children's Museum. The exhibition "Living in Celje" attracts mainly primary and secondary school children, followed by adults; the Dentistry Collection is visited mainly by adults, the Children's Museum primarily by school children, pre-school children and adults; the largest number of visitors to the Pelikan Studio comes from primary schools, followed by adults; *Stari pisiker* is visited mainly by adults and secondary school children; and the temporary exhibitions (in the museum itself) by adults and the other target groups in roughly equal proportions. A record of where visitors come from has been kept since 2001: across Slovenia (slightly fewer from the most remote areas, such as Primorska and Kras), from European countries and other parts of the world.

The newer forms of communication also attract visitors: the museum's internet site, the Ce-NOB website and the profile on Facebook, where it is among the most frequently visited museum profiles. In spite of the falling trend of the number of visitors in the last two years (due to a different method of keeping a record of visitors as well as the economic crisis) we shall continue to work hard to offer a pleasant environment for intergenerational meetings, socialising, reflection and learning for all visitors, those that already regularly come to the museum, as well as those who do not, but would like to do so.

Programmes for visitors Jožica Trateški

As the mission of the museum changed over the years, so did the programmes for visitors, as well as the museum's target audience. The founding purpose of the Museum of the Revolution was to present the pre-war workers' movement and the national liberation struggle in the Celje area, and it was school children who were the largest group of visitors and who therefore received special attention. In the second half of the 1980s the museum noticed a considerable fall in the number of visitors as the consequence of social reforms, and so in the early 1990s it started the ground-breaking project "In the World of Puppets - Establishing a children's museum", which signifies a turning point in the museum's work as it put increasing emphasis on working with young people. The museum had many turning points, but among the true "tectonic shifts" we can mention the opening of the first Slovene children's museum Herman's Den, the Josip Pelikan Photographic Studio and the permanent exhibition "Living in Celje".

The fifty years of educational work in the museum are presented by decade, showing clearly what changes occurred and the directions that development took. In the annual reports - the main source for this article - due to the changing forms, needs and demands, there is no piece of data that would be quantitatively present through the whole studied period. This is why a more detailed analysis and evaluation is carried out only for those activities where this was possible. At the end of the third, fourth and fifth decades there is a tabular presentation of the activities, and at the end of the article a graphic representation which shows the lively oscillation of five activities that can be monitored over a longer period. It can be said that the development, preparation and realisation of the programmes for visitors are tied primarily to the very extensive exhibition activities. Every permanent or temporary exhibition is specific when looked at from the viewpoint of museology, architecture and heritage, and the viewpoint of the target population,

as well as the activities and the lively, interesting programmes that provide additional communication with the public. Well thought-out programmes bring even more life to museum content and offer visitors the possibility of creative participation. Whilst the content itself offers an opportunity for reminiscence and empathy primarily to older visitors, younger visitors mostly gain new knowledge about the past and the present and can react to what they see and experience. There are also activities that the museum has offered to its visitors and carried out throughout its existence, but which are not mentioned in every decade, such as: guided tours and museum educational lessons. Another activity that has been affirming the museum's social role for the last fifty years, thus anchoring the museum in the local community, is assistance to the public: help for teachers in the preparation of museum lessons and lectures, and help for pupils and students in the creation of seminar, degree and research papers. Since 1986 there has been cooperation with young researchers within the project "Young People for Celje".

In addition to drawing up educational material, the development and preparation of programmes for different target populations and regular guided tours around the exhibitions, the work of the educational department and curator-pedagogues also includes regular contact with the media, evaluating the museum's visitors and the popularisation of programmes. We promote programmes via the media (e.g. newspapers, television, the museum website, Facebook, internet portals); between 2008 and 2012 we published a three-monthly newsletter *Look at the Museum!*, and since 2011, together with the Celje Regional Museum, we have been publishing the *Celje Museum News*; via lectures and presentations by members of our staff at professional gatherings, conferences, meetings of teachers' working groups and of history study groups, at the National Education Institute, at headteachers' consultations, at the Cultural Bazaar, the Children's Bazaar, the International Crafts Fair, at the culture fair in the Celje cultural centre, at the Education and Employment Festival, etc.

Over the last twenty years there has been a huge increase in the number of new programmes and activities the museum has carried out either because they were easily linked to museum content, or due to requests from visitors or good connections with other local cultural and scientific institutions, other museums in Slovenia and abroad. Immense progress has also been made with regard to accessibility of all kinds, which makes the museum a very inclusive one.

The various approaches and methods of communication with visitors have through the years of transformation reshaped the museum into a place of heritage knowledge and interaction. The museum does not leave its visitors indifferent, but actually challenges them to be critical, to reflect and help determine our values and activities. We are fully aware of our active role in society and our responsibility, and therefore we work hard to establish dynamic and solid contacts with our users, visitors and guests through our programmes, which brings benefits to both sides.

Publishing Marija Počivavšek

The staff at the Museum of Recent History Celje is involved in extensive and lively publishing and bibliographic activities (staff bibliographies can be accessed via the Cobiss system). Immediately after its foundation, the Celje Museum of the Revolution, together with the Maribor Museum of National Liberation, undertook an ambitious publishing project: the publication of the book *Poslovilna pisma talcev za svobodo* (Farewell Letters by Hostages for Freedom). The book,

which has 667 pages, represents one of the most important of the museum's publications: "The Obzorja publishing house printed the book on the finest paper and in a luxury edition, spending over five million (Yugoslav dinars) of its own money for its publication. Critics reacted to the book, which was later published in two supplemented editions (1969, 1978), with superlatives. The same applies to all our leading political functionaries." The two museums later frequently repeated the positive experience of working together.

Over the following years the museum again published books through other publishing houses, such as *Od vstaje do zmage* (From Uprising to Victory, published by Obzorja) and *Ukradeni otroci* (Stolen Children, published by Borec). At the turn of the millennium, the museum was involved in the publishing project *Odsevi preteklosti / Iz zgodovine Celja 1780-1991* (Reflections of the Past/From the History of Celje 1780-1991) in the form of 5 scholarly collections of papers (published in period 1996-2006, with a total of 1516 pages), which throw additional light on the permanent exhibition "Living in Celje"; these include 52 articles by 29 authors. The common themes are the administrative regulation of the town, economic development, spatial development, political life and conditions, education, health, social services, culture and social life and its organisation, and the general way of life; only the collection devoted to World War Two in Celje deviates slightly from this structure. The project thus presents (almost) every aspect of the development of Celje and life within it. "The whole collection *Reflections of the Past/From the History of Celje 1780-1991* is thus an exceptionally good expression of 'local history' that surpasses the local framework. It successfully resolves the relationship between local history and the wider, national and general history as the latter two are reflected at the local level. This historical work places Celje in a wider historical perspective. It is a true combination of the global and the local, without expressing provincialism and local patriotism, which is often the case in local history."

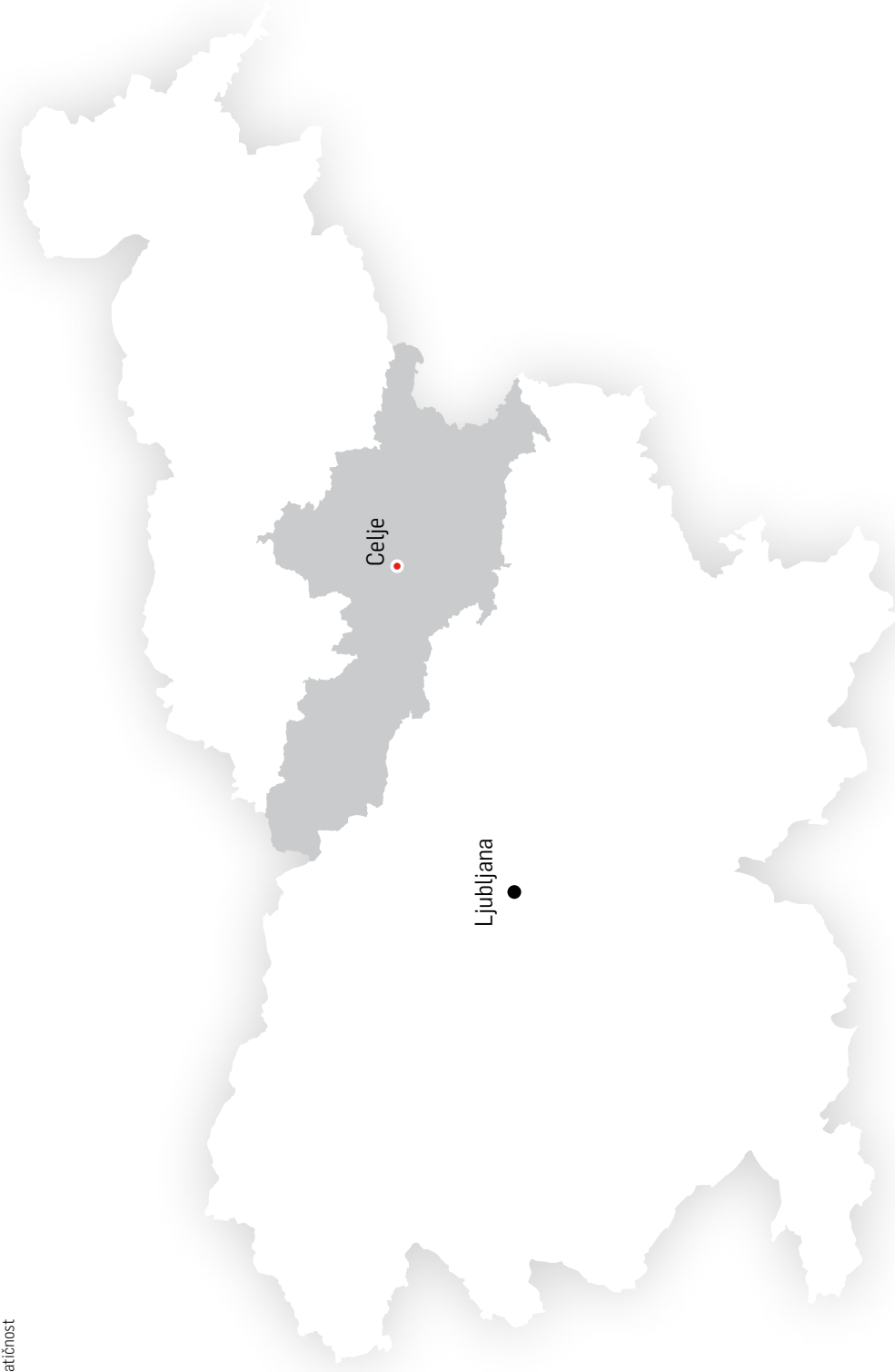
In later years, the museum itself appeared as publisher, publishing mainly catalogues, occasionally books, and particularly leaflets, posters, information bulletins and similar materials (fliers, postcards, cards, audio cassettes, CDs), with the help of which we promote our activities. In connection with this type of material let us mention the newspaper *Celjske muzejske novice* (Celje Museum News), which is jointly published twice a year with the Celje Regional Museum to inform the people of Celje about the museum's activities.

Awards Katja Pur

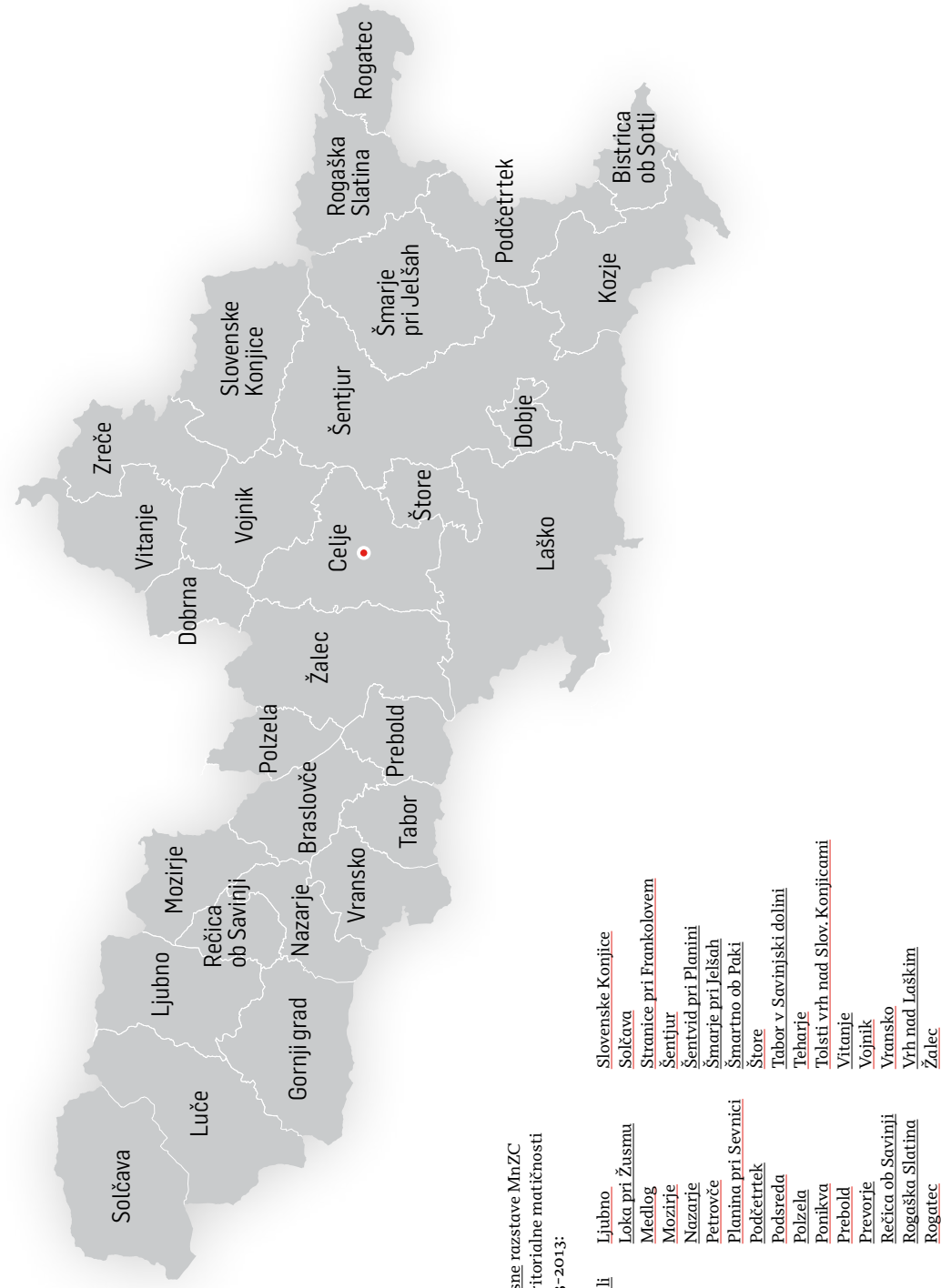
In the fifty-year history of the Museum of Recent History Celje the museum itself and its staff have received a number of awards for their dedicated work, for merits in the preservation and protection of the movable cultural heritage, and for conscientious work in line with the rules and goals of the museum profession. The museum has received local, national and even international awards: the highest municipal awards (Bronze and Silver Celje Coat-of-Arms); the highest national awards for museum exhibition activities (the Valvasor Award for the permanent exhibition "Living in Celje", the Valvasor Award for the children's museum, an honorary Valvasor Award for the craftsmen demonstrators at the museum's Crafts Street, etc.); and has been recognised internationally as a museum of high quality (twice nominated for the European Museum of the Year Award). In addition, various Partisan organisations have on a number of occasions awarded it for its preservation of the historical truth.

The extensive list of awards that follows attests that the Museum of Recent History Celje is recognised both by the lay and professional publics as a museum that truly throws light on the past, helps us understand the present and contributes to shaping the future.

Graf 12: Področje, na katerem MnZC izvaja javno službo in opravlja teritorialno matičnost

Graf 13: Teritorialna (območna) matičnost MnZC

Bronica Gologranc Zakonjšek, *prof. geografije in sociologije*, muzejska svetovalka, vodja muzejske dokumentacije, Muzej novejšje zgodovine Celje; bronislava.gologranc-zakonjsek@mnzc.si

Darja Jan, *univ. dipl. zgodovinarka*, višja kustosinja, Muzej novejšje zgodovine Celje; darja.jan@mnzc.si

mag. Dušan Kramberger, *univ. dipl. inž. arhitekture*, Ljubljana, kramberger@telemach.net

dr. Tone Kregar, *prof. zgodovine in sociologije*, muzejski svetovalec, vodja oddelka za zgodovino, Muzej novejšje zgodovine Celje; tone.kregar@mnzc.si

mag. Léontine Meijer-van Mensch, docentka za teoretsko muzeologijo in etiko, Reinwardtova akademija Amsterdam; Mensch Museological Consulting; www.menschmuseology.com

dr. Peter van Mensch, muzeolog in profesor muzeologije, Mensch Museological Consulting; www.menschmuseology.com

dr. Marija Počivavšek, *prof. zgodovine*, muzejska svetnica, vodja oddelka za muzejsko gradivo, Muzej novejšje zgodovine Celje; marija.pocivavsek@mnzc.si

Katja Pur, *gimnazijska maturantka*, muzejska vodnica, Muzej novejšje zgodovine Celje; katja.pur@mnzc.si

mag. Andreja Rihter, *prof. zgodovine in sociologije*, muzejska svetnica, Muzej novejšje zgodovine Celje; andreja.rihter@mnzc.si

mag. Tanja Rožembergar, *univ. dipl. etnologinja in prof. sociologije*, direktorica, Muzej novejšje zgodovine Celje; tanja.rozenbergar@mnzc.si

Jožica Trateški, *prof. zgodovine in sociologije*, višja kustosinja, Muzej novejšje zgodovine Celje; jozica.trateski@mnzc.si

Sebastjan Weber, *univ. dipl. etnolog in kulturni antropolog*, kustos, vodja oddelka za urbano etnologijo in antropologijo, Muzej novejšje zgodovine Celje; sebastjan.weber@mnzc.si

Prostor spomina in idej

Muzej novejše zgodovine Celje 1963–2013
Jubilejni zbornik

Izdal in založil

Muzej novejše zgodovine Celje
Zanj **Tanja Roženberger**

Uredniški odbor

Tone Kregar
Marija Počivavšek
Andreja Rihter
Tanja Roženberger
Uredila
Marija Počivavšek

Lektorirala

Špela Kregar
Prevod povzetkov
David Limon
Oblikovanje
Radovan Jenko

Barvne fotografije/portreti zaposlenih
in detajli z razstave Živeti v Celju

Damjan Švarc

Fotografsko gradivo

Muzej novejše zgodovine Celje

Avtorji fotografij

Viktor Berk, Milan Božič,
Ana Cesar/Nada Kralj,
Alenka Čas, Gašper Domjan,
Sašo Kovačič, Dušan Kramberger,
Jure Krašovec, Tomaž Lauko,
Josip Pelikan, Bojan Plevčak,
Andraž Purg, Tanja Roženberger,
Sherpa, SVIT, Damjan Švarc,
Helena Vogelsang, Sebastjan Weber

Naklada

500 izvodov

Tisk vsebine

R-tisk, Ljubljana

Tisk naslovnice

Studio TipoS **Re**nesansa

V knjigi sta uporabljeni črkovni vrsti

Odile, avtorica **Sibylle Hagmann**,
2006 in Flama Semi-condensed,
avtor **Mário Feliciano**, 2003.

Naslovnica je tiskana v tehniki
visokega tiska. Knjižni blok je tiskan
na brezlesnem papirju Eos 120 g/m²
volumna 1,5. Ovitke je kaširan na
sivo lepenko debeline 2,75 mm.

Celje, november 2013

Naše programe ustvarjamo s podporo ustanoviteljice

Mestne občine Celje, glavnega financerja Ministrstva za kulturo
Republike Slovenije, partnerjev, sponzorjev, strokovnih
sodelavcev in posameznikov. Pridružite se nam, navdihujte nove
generacije in pomagajte graditi nove začetke slovenske prihodnosti.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

MESTNA OBČINA CELJE

Elektro Celje, d.d.

Občine Dobje, Dobrna, Gornji Grad, Ljubno, Luče, Mozirje,
Nazarje, Podčetrtek, Polzela, Prebold, Rogaška Slatina, Sentjur,
Šmarje pri Jetšah, Tabor, Vojnik, Vrankso, Zreče in Žalec

ter drugi sponzorji in podporniki.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

069:94(497.4Celje)1963/2013*

MUZEJ novejše zgodovine (Celje)

Prostor spomina in idej : Muzej novejše
zgodovine Celje 1963-2013 :

[jubilejni zbornik] / [uredila Marija Počivavšek] :

prevod povzetkov David Limon :

avtorji fotografij Viktor Berk... et. al.] -

Celje : Muzej novejše zgodovine, 2013

ISBN 978-961-6339-32-2

1. GL stv. nasl. 2. Počivavšek, Marija
26877984

